II
31.581
Dg

Lurška

MATI BOŽJA.

Francoski spisal

Henrik Lasserre,

ki je zavoljo te knjige dobil pohvalo in blagoslov od svetega očeta papeža Pija IX.

Poslovenil

Franjo Marešič.

Z dovoljenjem visokočastitega Ljubljanskega knezoškofijstva.

V LJUBLJANI.

Zamozaložba. — Tisek Klein in Kovačev.

1881.

31.581 II Dg

Častitemu

GOSPODU

PAVLU VARAVNU,

veleslavnemu zdravniku Škocijanskemu, prijatelju in dobrotniku svojemu

posvečuje

PRELAGATELJ.

BREVE

NJIH SVETOSTI PAPEŽA PIJA IX.

DO PISATELJA KNJIGE

LURŠKA MATI BOŽJA.

LJUBEMU SINU HENRIKU LASSERREJU,

PIJ IX.

Ljubi sin, pozdrav in apostoljski blagoslov!

Častitamo Vam, ljubi sin, da ste z veliko pridnostjo izpolnili svojo obljubo, ki ste jo storili vsled posebne prejete milosti: novo prikazovanje matere Božje ste skazali tako, da sam boj, ki ga je človeška hudobija bojevala z nebeškim usmiljenjem, še bolj razjasnjuje in potrjuje dogodke.

Vsi pač lahko izprevidijo iz dogodkov, ki ste jih popisali, da se naša sveta vera obrača na pravo korist narodov; da vse, ki se k nji zatekajo, obsipava z nebeškimi in ob enem tudi z pozemeljskimi dobrotami; da zna prav dobro ohranjevati mir, tudi brez vsake sile; da tolaži in miri množice, ki so po pravici razburjene; da k vsemu temu pridno pomaga duhovščina, in da le-ta kratkonikar ne podpira prazne vere, temuč da je počasnejša in ostrejša od vseh drugih ljudi, kadar je treba izreči sodbo o dogodkih, ki bi utegnili biti nadnaturni.

Ravno tako se razvidi, da je brezbožnost zastonj napovedala boj sveti veri, in da se človeške zvijače brez uspeha upirajo sklepom Božje previdnosti; tudi se razvidi, da Božja previdnost obrača celó krivice in predrzno podjetje hudobnežev v to, da pridobi svojim delom večji blišč in večjo moč.

Zato smo sprejeli z velikim veseljem Vaše bukve, ki imajo naslov: LURŠKA MATI BOŽJA; zakaj upamo, da bode mati Božja, ki sklicuje od vseh krajev sila veliko romarjev s čudovitimi znamenji svoje mogočnosti in dobrotljivosti, tudi Vaš spis rabila v to, da razširi in poživi pobožnost in zaupanje, ki ga imajo ljudje do nje, da bodo mogli vsi zajemati iz polnosti njenih milosti. Kot poroštvo za ta uspeh, ki ga napovedujemo Vašemu delu, sprejmite apostoljski blagoslov, ki Vam ga prav radi damo v znamenje naše zahvalnosti in naše očetovske dobrohotnosti.

Dano v Rimu, pri sv. Petru, 4. septembra 1869, v XXIV. letu Našega papeževanja.

PIJ IX.

DILECTO FILIO HENRICO LASSERRE,

PIUS P. P. IX.

Dilecte Fili, salutem et Apostolicam Benedictionem.

Gratulamur tibi, Dilecte Fili, quod insigni auctus beneficio, votum tuum accuratissimo studio diligentiaque exsolveris; et novam clementissimae Dei Matris apparitionem ita testatam facere curaveris, ut e conflictu ipso humanae malitiae cum coelesti misericordia claritas eventus firmior ac luculentior appareret.

Omnes certe in proposita a te rerum serie perspicere poterunt, Religionem nostram sanctisimam vergere in veram populorum utilitatem; confluentes ad se omnes supernis juxta et terrenis cumulare beneficiis; aptissimam esse ordini servando, vi etiam submota; concitatos in turbis animorum motus, licet justos, compescere, iisque rebus sedulo adlaborare Clerum, eumque adeo abesse a superstitione fovenda, ut imo segniorem se praebeat ac severiorem aliis omnibus in judicio edendo de factis, quae naturae vires excedere videntur.

Nec minus aperte patebit, impietatem incassum indixisse Religioni bellum, et frustra machinationes hominum divinae Providentiae consiliis obstare; quae imo nequitia eorum et ausu sic uti consuevit, ut majorem inde quaerat operibus suis splendorem et virtutem.

Libentissime propterea excepimus volumen tuum, cui titulus NOTRE-DAME DE LOURDES; fore fidentes, ut quae per mira potentiae ac benignitatis suae signa undique frequentissimos advenas accersit, scripto etiam tuo uti velit ad propagandam latius fovendamque in se pietatem hominum ac fiduciam, ut de plenitudine gratiae ejus omnes accipere possint. Hujus, quem ominamur, exitus labori tuo auspicem accipe Benedictionem Apostolicam, quam tibi grati animi Nostri et paternae benevolentiae testem peramanter impertimur.

Datum Romae, apud S. Petrum, die 4. septembris 1869, Pontificatus Nostri anno XXIV.

PIUS P. P. IX.

Uvod pisateljev.

Vsled čudovitega ozdravljenja, o kterem bode obširno govorjeno v le-tej knjigi, obljubil sem pred nekoliko leti, popisati zgodovino nenavadnih dogodkov, zavoljo kterih so začeli ljudje romati v Lurd. Če je tudi bilo jako napačno, da sem dolgo odlašal z izpolnjenjem svoje obljube, pa sem vsaj vestno preiskal stvar, ki sem jo hotel obravnavati.

Ko sem videl nepretrgane procesije obiskovalcev, romarjev, moških, žensk, celih ljudstev, ki hodijo današnje dni od vseh vetrov poklekovat pred pusto Jamo, za ktero se pred desetimi leti še ni nihče zmenil, ki je pa na besedo neke deklice hipoma zaslovela kot Božje svetišče; ko sem videl velikansko hišo Božjo, ki jo ondi zidajo verniki in ki bode stala skoro dva milijona, začutil sem potrebo, ne le zbrati dokazov za nadnaturne dogodke, ampak tudi preiskovati, na kak način, po kakem logičnem vezilu reči in nazorov se je vera na nje povsod razširila.

Kako se je to zgodilo? Kako so se le taki dogodki izvršili sredi devetnajstega stoletja? Kako so mogli ljudje verjeti mali nevedni deklici, ki je pričala o tako nenavadnem dogodku, o Prikazni, ktere ni noben drug videl, in kako je to dekletovo pričevanje moglo imeti tako čudovite nasledke?

So ljudje, ki odgovarjajo s kratko besedo na taka vprašanja, in beseda „praznoverstvo“ je prav pripravna za to. Jaz pa nisem tako nagel; in hotel sem natančneje pregledati dogodek, ki sega tako daleč čez naturne meje in ki je tako vreden naše pozornosti, bodimo že na kteremkoli stališču. Naj je že Prikazen resnična ali lažnjiva; naj je že uzrok tega velikanskega romanja iskati v Božji volji ali v človeški zmoti, takšno preiskovanje daje vedno prav veliko koristi. Opazujem, da se privrženci svobodnega preiskovanja boje preiskovati. Rajše tajé kar vse. To je laglje in ob enem previdnejše.

Vestno iskanje resnice je pri meni vse kaj druzega, kakor pri njih. Če se njim najboljše vidi, vse kar tako tajiti, zdelo bi se meni predrzno, vse kar tako trditi.

Videl sem, kako so učenjaki hodili težko po strmih hribovskih stezah, da bi pretuhtali, zakaj se kak žužek dobiva po leti na vrhuncih gor, po zimi pa v dolinah. To je prav pametno in hvale vredno. Velika človeška gibanja in uzroki, ki zazibljejo neizmerne množice, zaslužijo po mojih mislih ravno tako, da jih natanko preiskujemo. Zgodovina, vera, veda, modroslovje, zdravilstvo, razlaganje raznih strank človeške nature, dobiva enako korist iz tega preiskovanja.

Prav tako natanko sem hotel tudi jaz preiskovati.

Zato nisem bil zadovoljen ne z uradnimi dokumenti, ne s pismi, ne s protokoli, ne s pisanim pričevanjem. Hotel sem, kar bi se le dalo, vse sam poznati, vse sam videti, vse oživiti pred svojimi očmi po spominu in pripovedovanju tistih, ki so videli. Storil sem daljna pota po Francoskem, da bi izpraševal vse tiste, ki so imeli kaj opraviti pri dogodkih naše zgodovine, bodi že kot glavne osebe, bodi že kot priče, in to zato, da bi primerjal njih izjave ene z drugimi ter tako prišel do cele in jasne resnice.

Ob kratkem, pri svojem preiskovanju sem hotel posnemati in bolj ko bolj razviti jako izvrstno metodo, ki jo je g. Thiers rabil s tolikim uspehom pri dolgotrajnih delih in bistrih preiskavah, za kterimi je prišlo na svetlo njegovo slavno delo o konzulatu in cesarstvu.

Upam, da moje prizadevanje ni bilo popolnoma zastonj.

Kedar sem zapazil resnico, zapisal sem jo tako odkritosrčno, kakor da bi bil pisal zgodovino, ki bi imela priti na svetlo še le čez sto let. Hotel sem vse povedati, kar sem zvedel od prič, ki še živé; hotel sem naznaniti njih imena in stanovanje, da bi tako vsak lahko preiskoval dogodke ter primerjal mojo preiskavo. Hotel sem, da bi mogel vsak bralec sam preiskovati moje trditve in dati pričevanje resnici, če sem bil odkritosrčen; hotel sem, da bi me lahko vsak postavil na laž in osramotil, če sem se lagal.

Natančna preiskava, ki sem jo napravil, dokumenti, ki sem jih porabil, številne priče, ki sem jih zaslišal, storile so mi mogoče, da sem lahko napisal najmanjše podrobnosti, kakeršnih ni mogel imeti splošni popis, ki je bil sprvega dan na svetlo; tako sem tudi lahko nekaj napak odstranil s tem, da sem dogodke uvrstil tako, kakor so se vršili drug za drugim. Zdaj so dogodki prav uvrščeni. To je bilo potrebno, da dobro razvidimo, kako so se logično vršili drug za drugim, in da lahko pregledamo njih notranje bistvo.

Tako sem bil predrzen, da sem sklenil preiskati dogodke, ne le po zunanji podobi, ampak tudi v njih podrobnostih in skritem življenju; poiskati z veliko skrbjo vez, ki jih veže, in ktero je treba časih daleč iskati, časih se pa od kraja še ne zapazi; izpoznati in jasno razložiti njih uzrok, njih začetek, njih nasledke; zaslediti večne postave in čudovito ubranost čudežnega reda v njih skrivnostnem delovanju.

Tedaj sem pa tudi moral porabiti vsako, še tako majhno okolnost. Najmanjša podrobnost je lahko razsvetljevala dogodke in pokazala skrivnostno roko Božjo.

Zato sem preiskoval; zato je v moj spis prišla sama od sebe oblika, ki se prav močno loči od navadne pisave oficijalne zgodovine; zato so pri popisu prikazovanj in čudovitih ozdravljenj tiste slike, tisti pogovori, tiste pokrajine, tiste natančnosti glede časa, kraja in vremena; zato sem nagromadil sila veliko podrobnosti, ktere sem nabiral z velikim trudom, ki so mi pa tudi zato naklonile obilno veselje, da sem osebno videl, pokusil in čutil veliko ubranost Božjih del.

To veselje poskušam napraviti svojim bralcem, svojim prijateljem in tistim, ki se zanimajo za nebeške skrivnosti. Nektere podrobnosti se zadenejo časih po tako čudovitem naključju, da bi bralec, ki je vajen neubranosti tega sveta, mogel sumnjičiti, da jih je pisatelj iz postrežljivost postavil v svoj spis. Pa Bog je umetnik, ki ne potrebuje, da bi se kdo zanj izmišljeval. Nadnaturna dela, ki jih blagovoli izvrševati tukaj na zemlji, so popolnoma, in kdor jih posnema zvesto, prikazuje vzor.

Pa kdo jih more tako posnemati? Kdo more izpregledati vso njih lepoto in ubranost? Kdo nima skaljenih oči? Kdo more preiskati vse skrivnosti ponižnih in velikih dejanj? Nihče žalibog! Skoro vse nam uide, in gledamo le kakor v megli.

Predrznil sem se povedati, kar sem hotel storiti. Bralec naj vidi, kar sem storil.

Uvod prelagateljev.

Ne bodem hvalil vsebine Henrik Lasserrejevih bukev, zakaj kjer papež govore, ondi naj jaz molčim. Bodi mi le dovoljeno opomniti, da morebiti ni bilo dosle v krščanskem in novopaganskem svetu ne enih bukev, ki bi se mogle ponašati s takim uspehom, kakor Henrik Lasserrejeve. Sedem let pač naglo preteče! In strmeti moramo, da so bile v kratkem času sedmih let Lasserrejeve bukve izdane na Francoskem 142 krat. In zunaj francoskih mej, kako navdušeno so bile sprejete! Narodi so jih prevajali na vse pretege. Na Angleškem, na Nemškem, v Belgiji, v Bretaniji, na Španjskem, v Hollandiji, na Madjarskem, na Laškem, na Poljskem, na Portugalskem, v Chili, v Braziliji, v Novi Granadi, v Zedinjenih Državah so imeli svoje prevode, predno je preteklo osem let. — Med drugimi Slovani imajo dosle samo Poljaki v svojem jeziku popis Lurških dogodkov; Čehi ga pa dobodo kmalu, kakor se vidi iz besedi, ki jih je napisal dr. Antonin Lenz v svoji Mariologie, na strani 259, v opomnji: „Jedna vysokorodá dáma, zbožná neméně jako vroucí ctitelkyně Bohorodičky chystá do tisku spisek „o Marii Panně Lourdské“; a ja nam naději, že vznešeného jména svého nezamlčí, aby i tím Svatou Rodičku oslavila.“

Ktere bukve so doživele v sedmih letih toliko izdaj in toliko prevodov!?

Slovenski prevod ni tak, kakeršen bi imel biti; to čutim sam; uzrokov mi ni treba praviti, le omenim naj, da se prav nič nisem ravnal po Gibbonu, ki je svoje Memoires devetkrat prepisal, predno jih je dal na svetlo. Vender sem trpel veliko, če tudi ne morem reči o sebi, kar je rekel Montesquieu, ko je dajal svojemu prijatelju nekaj svojih spisov: „Preberete jih lahko v nekoliko urah; pa zagotovim vas, da sem imel z njimi toliko dela, da sem osivel.“

Konečno naj še izrečem javno zahvalo g. Antonu Kržiču, kateketu pri nunah v Ljubljani, ki je v svoji veliki postrežljivosti blagovolil primeriti prevod z izvirnikom in ga popraviti na nekterih krajih.

V Šentvidu nad Ljubljano, 13. junija 1881.

Prelagatelj.

Kazalo.

Stran.

Breve sv. očeta Pija IX. do pisatelja knjige: Lurška mati Božja . . . . . V do VIII
Uvod pisateljev . . . . . IX „ XII
Uvod prelagateljev . . . . . XIII „ XIV

Prva knjiga.

Lurd. — Lurški grad. — Bratovščine. — Massabiellsko skalovje. — Soubirousova rodovina. — Bernardka. — Prva in druga prikazen. — Ljudje se razburijo. — Tretja prikazen . . 1 „ 26

Druga knjiga.

Dva tedna. — Splošna razburjenost. — Prostomaltarji. — Duhovščina. — Župnik Peyramale. — Uradniki. — Policija. — G. Jacomet. — Prikazen 21. februarja. — Jacomet izprašuje Bernardko. — Množice. — Prikazen se ni hotela pokazati. — Prikazen 23. februarja; skrivnost; naročilo . . . . . 27 „ 59

Tretja knjiga.

Bernardka in Lurški župnik. — Zahtevani dokaz. — Prikazen 24. februarja. — Pripovedovanje g. Estradejevo. — Nesebičnost Soubirousovih. — Prikazen 25. februarja: studenec začne izvirati. — Preroški slučaji. — Ludovik Bourriette; Marija Daube; Bernarda Soubie; Fabijan Baron; Ivana Crassus. — Zbeganost prostomišljakov . . . . . 60 „ 86

Četrta knjiga.

Duhovščina in gosposka. — Škof Lavrenc. — G. baron Massy. — Skušajo preplašiti množice. — Zadnji dan dveh tednov. — Neštevilne množice. — Krescencija in Justin Bouhohorts. — Ozdravljenja. — Vedenje modrijanov. — Benedikta Caseaux; Blaža Soupenne. — Prikazen 25. marca: Brezmadežno spočetje . 87 „ 115

Peta knjiga.

Minister Rouland. — Škofova previdnost. — Prikazen na velikonočni ponedeljek. — Sveča. — Prikazni ali sleparstva. — Obljubne podobe. — Sodbe v dveh četrtletjih. — Bernardka in obiskovalci. — Henrik Busquet. — Prefektove konjarnice. — Bernardka na skušnji. — Postava od 30. junija 1838. — Novačenje: prefektov govor. — Skušajo zapreti deklico. — Jamo oropajo. 116 „ 142

Stran.

Šesta knjiga.

Novo vedenje nejevernikov. — Otrok Lasbareilles; Dionizij Bouchet, itd. — Zdravniške razlage. — Razkroj g. Latour-ja de Trie. — Katarina Latapie-Chonat. — Marijana Garrot. — Marija Lanoue-Domengé. — Množice imajo trdno vero in mirujejo. — Razkroju Latour-jevemu ugovarjajo. — Lurško mesto se obrne na g. Filhol. — Prvo Bernardkino obhajilo. — Dogodki se ne dadó ustaviti. — Gosposka dela silo. — Ukaz 8. junija: prepovedano je piti na studencu in hoditi k Jami. — Župan Lacadé. — Sodnik Duprat . . . . . 143 do 167

Sedma knjiga.

Škof se ne gane. — Množice mrmrajo. — Tožba, obsojenje in oproščenje. — Med ljudmi vre. — Po toplicah. — Vsa Evropa. — Zadnja prikazen. — Čudni dogodki. — Imenitni obiskovalci. — Končni razkroj profesorja Filhol. — Škofov pastirski list ustanavlja komisijo. — Minister za bogočastje piše Tarbskemu škofu. — Škof mu odgovori . . . . . 168 „ 190

Osma knjiga.

Časniki po Francoskem in drugod. — Prepir. — Cesar. — Janez-Marija Tambourné; Marija Massot-Bordenave; Marija Capdeviele. — Poslanstvo v Biarritz. — Cesarjev ukaz. — Prepoved 8. junija je odpravljena . . . . . 191 „ 207

Deveta knjiga.

Prefekt Massy in komisar Jacomet sta prestavljena. — Preiskovalna komisija. — Njen način. — Gospa vdova Magdalena Rizan. — Gospodična Marija Moreau de Sazenay. — Poročilo zdravnikov. — Poročilo preiskovalne komisije. — Škofov pastirski list. — Zidanje cerkve na Massabiellskem skalovju . . . . . 208 „ 234

Deseta knjiga.

Dve zgodbi . . . . . 235 „ 253

Enajsta knjiga.

Jama se spremeni. — Župnik Peyramale. — Kip matere Božje, cerkev in podzemeljska kripta. — Blagoslovljenje. — Lurd dan danes. — Procesije, romanje, ozdravljenja. — Mrtvi in živi. — Sestra Marija-Bernarda. — Bernardkina smrt. — Čudež, ki se je zgodil 20. maja l. 1881 . . . . . 254 „ 271

PRVA KNJIGA.

I.

Malo mestice Lurd (Lourdes) stoji v departementu Visokih Pyrenej, na koncu sedmih Lavedanskih dolin, med zadnjimi griči, ki segajo valovito do Tarbske planine, in prvimi strminami, s kterimi se začenja Velika gora. Hiše so postavljene skoro brez reda, na gričkovitem svetu, v znožju velikanske skale, ki stoji na samem, in vrhu ktere čepi, kakor orlje gnjezdo, silno utrjen grad. Na eni strani te skale stoji mesto, na drugi teče šumeč Gav, po senci med jelšami, jeseni in topoli, razbijajoč peneče valove ob kremenit jez in goneč ob bregu glasna kolesa treh ali štirih mlinov. Ropotanje mlinov in šumljanje vetra med vejami dreves se druži šumenju ubežnih valov.

V Gav se stekajo razni potoki, ki pridejo iz gorenjih dolin od večnih lednikov in od snega, ki pokriva, po globeljih gorovja, gole strani Visoke gore. Najimenitnejši izmed teh pritokov pride od Gavarnijskega slapa, ki pada, kakor ve vsak, z ene tistih redkih skalnatih visočin, kamor še ni mogla stopiti človeška noga.

Gav pušča na svoji desni strani mesto, grad in vse Lurške mline razen enega, ki je na njegovem levem bregu, dere proti mestu Pau, hiti mimo njega, da se zliva v Adour, in od tod v veliki ocean.

V Lurški okolici je svet ob Gavu divji in pust v nekterih krajih, v drugih pa prijeten. Zeleni travniki, obdelano polje, zaraščeni gozdi in strme skale se gledajo po vrsti v njegovih vodah. Ondi smehljajoča in rodovitna zemlja, lepi razgledi; velika cesta v Pau, na kteri so vedno vozovi, jezdeci in pešci; tukaj pa divje gore in njih strašna samota.

Lurški grad, skoro nepremagljiv pred iznajdenjem topništva, je bil nekdaj ključ do Pyrenej.

Govorica pripoveduje, da ga Karel Veliki, v boju z neverniki, ni mogel premagati. Ko je ravno hotel popustiti obleganje, letel je orel nad najvišjim stolpom obleganega grada in je izpustil krasno ribo, ki jo je ujel v bližnjem jezeru.

Saracenski glavar Mirat, ki je imel grad v oblasti, videl je v tem čudež, bodiže zato, ker je bilo tisti dan prepovedano po Cerkveni postavi meso jesti, bodiže zato, ker je bila riba takrat še kristijanski simbol, ter se je spreobrnil k pravi veri. To čudovito Miratovo spreobrnenje je bilo potrebno, da je ta grad prišel zopet v kristijansko oblast. Saracen je postal, kakor kronika pripoveduje, vitez Matere Božje ter si je izgovoril za se in za svoje naslednike, da naj bo njegova grofovina prosta vsega pozemeljskega fevda ter odvisna samo od nebeške Kraljice.

Govoreč mestni grb pričuje o nenavadnem dogodku z orlom in ribo. Mesto nosi na rdečem polju troje zlatih stolpov, ki stoje na srebrni skali in imajo črne poteze po zidovju; srednji je višji od drugih dveh in vrhu njega je črni orel z razprostrtimi perutnicami, z zlatimi nogami, držeč v kljunu srebrno postrv.

Ves srednji vek je bil Lurški grad središče strahu za okolico. Imeli so ga v oblasti, časih v imenu Angležev, časih v imenu Bigorskih grofov, nekovi tolovajski glavarji, ki so bili odvisni prav za prav edino le od sebe in so stiskali ravance štirideset ali petdeset milj na okrog. Bili so boje tako neverjetno predrzni, da so celó do Montpellierskih vrat hodili ropat blago in ljudi; potem so se, kot pravi ropni ptiči, vračali v svoje nedostopno gnjezdo.

V osemnajstem stoletju je postal Lurški grad državna ječa. To je bila Pyrenejska bastila. Revolucija je odprla vrata trojim ali čveterim jetnikom, ki so tje prišli po samovoljnosti despotov, ter jo je napolnila za maščevanje z nekoliko stotinami hudobnežev, ki so bili pač vse drugače krivi. Neki tedanji pisatelj je popisal po jetniških bukvah hudobije teh jetnikov. Poleg imena vsakega jetnika pravi: Tako-le je zaznamovana njegova hudobija: *Manjka mu svobodoljubnega duha. — Pred altarjem domovine ni hotel dati poljuba miru meščanu N.... — Podpihovalec. — Pijanec. — Mrzel za revolucijo. — Svetohlinec, tiha voda. — Laže kakor tak, ki zobe dere. — Miren skopuh, ne zmeni se za revolucijo i. t. d.* *)

Vidi se, da se je revolucija po pravici pritoževala o samovoljnosti kraljev in da je, po strašnem despotizmu samovladarstva, uvedla vlado sladke strpnosti in popolne svobode.

---

*) Bascle de Lagrèze, svetovalec cesarske Pauske sodnije. *Kronika Lurškega mesta in gradu.*

Cesarstvo je pridržalo Lurški grad za državno ječo, kar je ostal do vrnitve Bourbonov. Potem je srednjeveški strašni grad postal po raznih slučajih mesto četrte ali pete vrste, in zdaj ga mirno straži sto pešcev.

II.

Vender je mesto ostalo ključ do Pyrenej, pa v drugem oziru kakor nekdaj. Skozi Lurd peljejo ceste do toplic. Če greš v Barréges, v Saint-Sauveur, v Cauterets, v Bagnères de Bigorre; če hočeš iz Cauterets ali Pau v Luchon, vselej moraš iti skozi Lurd. *) Odkar zahajajo v Pyrenejske toplice, je po leti veliko poštnih voz, ki služijo toplicam in se ustavljajo pri krčmi „Pošta“. Pred odhodom je dano popotnikom navadno dovolj časa za obedovanje, za obiskovanje grada in za ogledovanje prelepe okolice.

Že eno ali dve stoletji hodijo skozi to mestice topličarji in touristi iz vseh kotov Evrope. Od tod tudi prihaja, da je ondi ljudstvo dovolj napredovalo v omiki.

Že zdavnaj pred letom 1858, ko se je začela naša povest, prebirali so v Lurdu večino Pariških časnikov. Mnogo jih je bilo naročenih na *Revue des Deux-Mondes.* Kakor povsod, imeli so gosti po krčmah in kavarnah troje „Siecle“-jevih številk, od tistega dne in od dveh prejšnjih dni. Meščani in duhovni so prebirali *Journals des Débats, Presse, Moniteur, Univers* in *Union.*

V Lurdu je bila kresija, tiskarna in časnik. Podprefekt je prebival v Argelès; pa Lurjani so nekoliko laglje pogrešali tega uradnika, ker so imeli sodnijo prve stopnje, to je, troje sodnikov, predstojnika, cesarskega prokuratorja in namestnika. Okolo tega svetlega središča so se sukali kot neenaki trabantje: mirovni sodnik, policijski komisar, šest biričev, sedem žandarjev, med njimi vodja. V mestu je špital in ječa; in kakor bodemo imeli nemara priliko dokazati, prišle so okoliščine, ko so krepki duhovi, paseni z zdravimi in ljudoljubnimi Siecle-jevimi nauki, gobezdali, da je treba pošiljati obsojence v špital, bolnike pa v ječo.

Pa tu ni bilo samo teh mogočnih jezičnikov, med Lurškimi sodniki in zdravniki so se dobivali jako učeni in zaslužni možje, imenitne glave, nepristranski opazovalci, kakeršnih še po imenitnejših mestih zmiraj ne nahajamo.

*) Opomniti moram, da francoskih imen ne sklanjam in da jih pišem tako, kakor jih pišejo sami Francozje; to pa zato, da ni preveliko zmešnjav. Izjem je le malo. (Opomnja prelagateljeva).

Hribovci so sploh prav jasne in zdrave pameti. Ljudstvo, ki je bilo le malo zmešano s tujo krvjo, bilo je izvrstno. Na Francoskem bi našli malo krajev, kjer bi bile šole bolj obiskovane, kakor v Lurdu. Ni ga ondi dečka, ki ne bi po več let hodil k svetovnim učiteljem ali pa k šolskim bratom; ni je male deklice, ki ne bi hodila do svoje popolne vzgoje v šolo Neverskih sester. Če so Lurjani tudi bolj izobraženi kakor delavci večine naših mest, vender žive priprosto. Imajo vročo kri in odkrito srce. Žive pobožno, popolnoma nravno in pošteno. Najrajše se drže starih navad.

Neke tamošnje naprave, ki imajo svoj izvirek v starodavnih časih, pomagajo vzdrževati tako srečno stanje. Ljudstvo teh krajev je že pred namišljenimi izumki novega napredka razumelo in pod Cerkvenim zavetjem izvrševalo nazore pobratimstva in previdnosti: rodile so se družbe vzajemne podpore. Take družbe so v Lurdu in poslujejo že stoletja: rodilê so se v srednjem veku; zmagovito so preživele revolucijo, in ljudoljubi bi jih bili že zdavnaj prestavljali, ko se ne bi bile izcimile iz verskega načela in ko se ne bi še vedno, kakor v petnajstem stoletju, imenovale „bratovščine“.

G. Lagrèze pravi, da so malone vsi vpisani v te ljudoljubne in pobožne družbe. Delavci, ktere veže pobratimstvo, stavljajo svoje delo pod nebeško varstvo in se podpirajo vzajemno po kristijansko. Zdravi in trdni delavec prinaša tedenski donesek v skupno blagajnico, da se nekega dne pomore bolnemu in siromašnemu delavcu, da se poplačajo pogrebni stroški za mrtvim udom, kterega družba spremi na pokopališče. Vsaka bratovščina, razen dveh, ki oskrbujete veliki altar, ima svojo lastno kapelico, po kteri se imenuje in ktero vzdržuje z nedeljskimi zbirkami. Bratovščina milostne Marije je sestavljena iz kmetov; bratovščina Karmeljske Marije iz skaličarjev; bratovščina Monsarratske Marije iz zidarjev; bratovščina sv. Ane iz mizarjev; bratovščina sv. Lucije iz krojačev in šivilj; bratovščina vnebohoda iz kamenolomcev; bratovščina sv. rešnjega Telesa iz ključarjev; bratovščina sv. Janeza in sv. Jakoba iz vseh tistih, ki so bili krščeni na eno ali drugo ime teh dveh svetnikov.

Tudi ženske imajo enake pobožne družbe. Ena izmed njih, „bratovščina Marijnih otrok,“ ima poseben značaj. To je tudi podporna družba, pa v duševnih rečeh. Ktera hoče biti sprejeta v to bratovščino, ki je zgoli svetovna, mora biti že skazane modrosti. Otroci mislijo ná-njo, ko jim še veliko manjka do dekliških let. Družbenice se zavežejo, da ne bodo obiskovale posvetnih veselic, kjer se zgublja pobožnost, da se ne bodo nespodobno oblačile, da bodo vselej pri nedeljskih shodih in poučevanjih. Čast je, priti v

to družbo; sramota je, če je ktera iz nje pahnena. Ne dá se dopovedati, koliko je ta družba dobrega storila, kako je ondi vzdrževala nravnost, koliko dobrih mater je dala. V mnogo drugih škofijah je ustanovljeno veliko bratovščin po zgledu te mater-bratovščine. Ljudje časte posebno mater Božjo. Veliko svetišč je zidanih na njeno čast v Pyrenejah, od Piétat ali Garaison do Bétharram. Vsi altarji Lurške cerkve so posvečeni Mariji Devici.

III.

Tako je bilo v Lurdu pred desetimi leti.

Železne ceste še ni bilo ondi in se tudi ni govorilo, da bi kedaj bila; zakaj za Pyrenejsko železnico bi se bila lahko dobila kje drugje veliko krajša proga.

Vse mesto in grad stojita, kakor smo rekli, na desnem bregu Gava, ki se pridši od severa, zadevlje ob velikansko skalo, na kteri stoji močni grad, ter naredi nanagloma pravokotni ovinek in se hitro zavije proti zahodu.

Stari most je postavljen nad mestom blizu prvih hiš; po njem se pride na polje, travnike, gozde in hribe, ki so na levem bregu.

Na tem zadnjem bregu, nekoliko spodaj od mesta in gradu nasproti, je iz Gava izpeljan jako močen kanal. Ta kanal je kilometer dolg, teče le nekoliko metrov naprej od Massabiellskih skal, kterim umiva znožje, ter se zopet izliva v Gav.

Precej podolgovat otok, ki ga delata ta kanal in Gav, je velik in zeleneč travnik. V tistem kraju ga imenujejo *Otok Chalet* ali ob kratkem *Chalet.*

Mlin Sâvy, edini na levem bregu, je postavljen čez kanal, in je za most med travnikom in drugim svetom. Ta mlin je s *Chaletom* vred last nekega Lurjana, ki se imenuje gosp. Laffite.

V okolici malega, jako živahnega mesta, kterega smo ravno opisali, ni bilo leta 1858 bolj samotnega, bolj puščobnega in bolj zapuščenega kraja od Massabiellskih skal, pod kterimi se izliva kanal v Gav.

Nekoliko stopinj nad tem izlivom, na bregu kanala, bile so v znožju strmega skalovja tri nepravilne, dosti čudno postavljene dupline, ki so bile med seboj v zvezi, kakor luknje v velikanski gobi.

Posebnost teh duplin je taka, da jih je dosti težko popisati.

Prva in največja je bila tik zemlje. Podobna je bila do malega štacunarski uti ali jako nerodni in jako visoki peči, ki bi

bila po sredi navpik preklana, in ki ne bi delala oboka popolnoma, ampak le na pol.

Jako krevljasto obokani vhod je bil na najvišjem kraju visok kake štiri metre. Jama je imela na širokost od dvanajst do petnajst metrov, skoraj toliko, kakor na dolgost.

Od tega vhoda se je skala poniževala navzdol kakor streha in se je ožila na obeh straneh.

Vrhu te Jame na desni strani ste bili v skalovju drugi dve duplini, ki ste kot družnici le one prve.

Kakor se vidi od zunaj, ima večja teh dveh duplin podolgovato podobo; visoka in široka je kakor hišno okno ali cerkvena niša. Le-ta se razprostira od zdolaj na vzgor v skalo; ko se razprostre v dolgost kakih dveh metrov, razpolovi se v dva oddelka; eden njiju prodira v spodnjo Jamo, drugi se pa spenja kvišku in predere skalo; ta predor je tista druga, gorenja duplina, o kteri smo govorili in ki ni za drugo, kakor da popolnoma in po vseh kotih razsvetljuje srednjo duplino.

Divja roža, ki je pognala v skalni razpoki, raztezuje svoje dolge veje do podolgovate dupline.

V znožju teh jam, ki se prav lahko ogledajo, pa prav težko opišejo, teče nagli kanal, na kterem je mlin, med velikimi kameni, ki so se odtrgali s hriba. Čez kakih pet ali šest stopinj se kanal izliva v Gav.

Jama se tedaj nahaja ravno nasproti dolenjemu koncu otoka *Chalet,* ki ga delata, kakor smo rekli, Gav in kanal.

Tem duplinam so po skalovju prideli ime *„Massabiellska Jama“*. Massabielle se po govorici tistega kraja pravi „staro skalovje“.

Nižje na Gavskem bregu je bil neobdelan in strm svet, ki je bil, kakor vse drugo, last Lurške srenje, in kamor so tamošnji svinjarji gonili časih svoje umazane črede na pašo.

Kadar je prišla nevihta, iskali so ti reveži zavetja v Jami, kakor tudi peščica ribičev, ki so ondi metali svoje mreže v Gav.

Kakor pri vseh takih duplinah, bila je skala suha ob navadnem vremenu, ob deževju pa nekoliko vlažna. Ta redka vlažnost in ta neznatna mokrota ob deževnem vremenu se je pa zapazovala le na eni strani, in to na desni pri vhodu. Ta stran je ravno tista, od ktere prihaja navadno dež, ki ga goni zahodni veter; čisto naravno je, da se je skali, ki je bila ondi jako tenka in polna razpok, godilo to, kar se dogaja hišnemu zidovju, ki ima tako lego in ki je zidano s slabo malto.

Leva stran in tla, ki niso imela take lege, bila so vedno suha, kakor sobna tla. Zarad nekterikratne vlažnosti na zahodni steni je bila velika suhota severne, vzhodne in južne strani bolj očitna. Vrhu trojne dupline se vzdiguje skoro navpik velikansko Massabiellsko skalovje, na kterem tam ter tam raste bršljan, pušpan, resa in mah. Leščevje, divje rože, nekaj dreves, kterim je veter trgal pogostoma veje, in zaraščeni malinjaki so pognali korenine v skalnih razpoklinah povsod, kamor je plaz ali veter zanesel trohico zemlje. Večni Sejavec, Tisti, ki je napolnil neizmerne prostore z zvezdami in solnci, Tisti, ki je iz nič naredil zemljo, po kteri hodimo, rastline in živali, Stvarnik toliko milijonov ljudi, ki prebivajo na zemlji, in toliko milijonov angeljev, ta Bog, kterega bogastvo je neizmerno in moč neskončna, skrbi, da se nobena stvarca ne zgubi v neskončnih prostorih njegovega dela. Zato tudi ne pušča nič brez rasti, kar bi moglo roditi; zato tudi plava v zraku nad vso zemljo brez števila semen, ki pokrivajo rodno zemljo povsod, kjer se pokaže, če tudi ni več prostora, kakor za življenje malega zelišča ali mahka. Božji Sejavec! tako tudi Tvoje milosti, kakor nevidljiva rodovitna zrnica, obletavajo naše duše, iskaje dobre zemlje. In če mi nismo tako rodovitni, je to uzrok, ker Ti časih nastavljamo srca bolj trda in suha od skale, časih shojena pota, kjer neprenehoma stopa noga popotnikov, časih trnje, kjer malopridna rastlina vse prevladuje in zadušuje dobro seme.

IV.

Treba je bilo popisati kraj, kjer so se imeli vršiti razni dogodki, ki jih bodemo popisovali. Pa ravno tako važno je, že zdaj omeniti, ktera luč, hočemo reči, ktera imenitna moralna resnica razsvetljuje začetek te povesti, v kteri se je, kakor bodemo videli, očitno prikazala Božja roka. Saj se pri tem premišljevanju pomudimo le za trenotek; potem začnemo takoj povest.

Odveč se mi zdi opomniti, kako je samo nasprotje na zemlji, kjer skupaj prebivajo hudobni in dobri, bogati in revni, in kjer časih samo zid loči reveževo kočo od bogatinovega stanovanja. Na eni strani je vse veselje brezskrbnega življenja, ki teče prijetno sredi izbrane zložnosti in gizdave krasote; na drugi pa je strahota revščine, mraz, lakota, bolezni, žalostno spremstvo človeškega trpljenja. Okolo prvih je prilizovanje, pridno obiskovanje in šumeče prijateljstvo; okolo drugih ni prilizovanja, ampak sa-

mota in zapuščenost. Bogatin neče reveža v svoji družbi, ampak se ga ogiblje, bodi si, da se boji nepriličnosti njegovih ustnih ali nemih prošenj, bodi si, da se boji pogledati na to strašno pomanjkanje, kakor da bi mu tak pogled kaj očital. Bogatini se shajajo v svoje družbe, ktere v svojem napuhu imenujejo „dobre druščine“; vse razen sebe, vse, ki niso njih vrste, ki niso „mi smo mi“, imajo za podložne, ki niso vredni, da bi jih kdo pogledal. Kadar dajejo delavcu kaj dela, še celo takrat, kadar so dobri in pomagajo revežu, ravnajo z njim kakor z varovancem, kakor s podložnim; proti njemu se ne vedejo tako priprosto in prisrčno, kakor proti kteremu svojih. Razen nekoliko redkih kristijanov nima reveža nihče za brata, za sebi enakega. Če izvzamemo svetnike — in ti so, žalibog! prav redko posejani za naših dni — komu bi prišlo na misel, revežu skazovati tako čast, kakor vikšemu? Med svetom, ki se prav za prav imenuje veliki svet, je revež popolnoma zapuščen. Zdelan od težavnega dela, oslabljen od pomanjkanja, zaničevan in osamljen, ni li kakor bi bil preklet od Stvarnika sveta? Kaj še! ravno nasprotno je: njega ljubi močno vesoljni Oče. Medtem, ko je nezmotljiva Kristusova beseda za zmiraj zavrgla posvetne ljudi, so reveži, trpini, ponižni in mali za Boga dobra druščina, izbrana družba, kjer se razveseljuje njegovo srce. — „Vi ste moji prijatelji“, govori v svojem evangeliju. Še več, on jih postavlja za svoje namestnike, ter ne odpira nebes bogatinom, če niso dobrot skazovali revežem: „Kar ste storili zadnjemu zapuščenih, storili ste meni.“

Ko je Božji sin prišel na svet, hotel je tudi on roditi se, živeti in umreti med reveži in biti sam revež. Izmed revežev si je izbral svoje apostelje, svoje glavne učence, prvorojene svoje Cerkve. Precej dolga zgodovina te Cerkve kaže, da je sploh nad reveži razlival svoje največje duševne milosti. Ob vseh časih, izjem je malo, so le reveži in od sveta zaničevani imeli prikazni, videnja, razodenja in posebne milosti.

Kadar Bog v svoji modrosti spozna za dobro, razodeti se vidljivo ljudem po svojih skrivnostnih prikaznih, prihaja, kakor popoten kralj, v hišo svojih služabnikov ali svojih posebnih prijateljev. Zato navadno izbira stanovanje revežev in neimenitnih.

Že skoro dve tisočletji se potrjujejo aposteljeve besede: „Bog je izbral, kar je pred svetom slabotno, da bi osramotil, kar je mogočnega.“

Nemara poda sledeča povest nekoliko dokazov za te jako imenitne resnice.

V.

Leta 1858 se je z enajstim februarjem začel teden posvetnih veselic, ki se po starodavni navadi vršé pred ostrim postom. Ta dan je bil debeli četrtek. Bilo je mrzlo, nekoliko oblačno, pa brez vetra. V zračnih višavah so stali oblaki nepremakljivo. Ni ga bilo piša, ki bi jih bil podil ene proti drugim, in zrak je bil popolnoma miren. Zdaj pa zdaj je padlo izpod neba nekaj malega deževnih kapljic.

Ta dan je Tarbska škofija, po svoji Cerkveni pratiki, obhajala spomin in praznik imenitne Francoske pastarice, sv. Genovefe. *)

Enajst do poldne je že odbilo v zvoniku Lurške cerkve.

Skoro povsod so pripravljali vesele shode in pojedine, medtem ko neka uboga družina, ki je gostovala v revni hiši ulice Petits-Fosséske, še drv ni imela, da bi si skuhala revno kosilce.

Oče, še mlad mož, je bil mlinar. Imèl je nekaj časa v najemu mal mlin, ki stoji na severni strani mesta, na enem izmed potokov, ki se zlivajo v Gav. Pa mlinarstvo zahteva zaloge, ker ima ljudstvo navado, da daje mleti na up; zato je bil revni mlinar tudi prisiljen, odpovedati se najemu malega mlina, ker mu njegovo delo kratkomalo ni pripomoglo k premoženju, marveč k temu, da je zabredel v še večjo siroščino. Pričakujoč boljših dni je delal — ne na svojem, ker ni pod milim Bogom nič imel, še vrtička ne — ampak po raznih krajih, pri nekterih sosedih, ki so ga čas ter čas vzeli na delo.

Imenoval se je Franc Soubirous, in je bil oženjen z Ludoviko Castérotovo, ki je bila prav poštena ženska in dobra kristijana. Ona mu je dajala pogum.

Dobila sta čvetero otrok: dve hčerki, starejša je imela kakih štirinajst let, in dva veliko mlajša dečka; zadnji je imel kaka tri leta.

Še le štirnajst dni je bila doma najstarša hči, slabotna revica. To je bila tista mala deklica, ki je tako imenitna v naši povesti; njeno življenje smo skrbno preiskovali počez in poprek.

Ko je prišla na svet, ni je mogla dojiti njena mati, ki je bila tačas bolna, zato jo je poslala na rejo v bližnjo vas, ki se imenuje Bartrès, kjer je dekletce ostalo še potem, ko je bilo že odstavljeno. Ludovika Soubirousova je postala mati drugič; ko

*) *Red* Tarbske škofije za leto 1858. 11. februar. *Sanctae Genovefae.* (Proprium Tarbense).

bi bila dvoje otročičev oskrbovala hkrati, morala bi bila vedno čepeti doma, in ne bi bila mogla dninariti ali hoditi na polje; vse to pa je lahko delala z enim samim dojencem. Zato so starši pustili svojo prvorojeno hčerko v Bartrès. Za njeno hrano so na mesec plačevali po pet frankov, časih v denarju in še večkrat v pridelkih.

Ko je mala hčerka toliko zrasla, da je bila za rabo, in ko je bilo rečeno, da se ima vrniti domov, zapazili so dobri ljudje, ki so jo imeli v reji, da so se ji močno privadili in da so jo imeli skoro kakor za svojo. Od tačas so jo pri sebi ohranili zastonj, da je le ovce pasla. Tako je rasla sredi te družine, ki jo je kakor za svojo vzela. Živela je vse svoje žive dni v samoti, na pustih brdih, kjer je pasla svojo ponižno čredo.

Molitve pod milim Bogom ni poznala druge, kakor rožni venec. Bodi si, da ga ji je rednica priporočevala, bodi si, da je bil naturna potreba za to nedolžno dušo: povsod in vsako uro je molila na paši to molitev priprostih ljudi. Potem se je tudi čisto sama kratkočasila s tistimi naturnimi igračami, ktere Božja previdnost ponuja revnim otrokom, ki so v tem, kakor v vsem drugem, veliko prej zadovoljni, kakor bogatinovi otroci. Igrala se je s kamenčki, iz kterih je delala otročje hišice, z rastlinami in cvetlicami, ktere je tam ter tam trgala, z vodo potokov, kamor je metala zelišče bilke, za kterimi je dolgo gledala; igrala se je z jagnjetom, ki ji je bilo najbolj priljubljeno izmed njene črede. „Med vsemi mojimi jagnjeti,“ dejala je neki dan, „je eno, ktero ljubim bolj kakor vsa druga.“ — In ktero? jo vprašajo. — „Tisto, ktero ljubim, je najmanjše.“ Imela je veselje božati ga in se z njim igrati.

Ona sama je bila med otroci slabotna in majhna, kakor tisti revni janjček, ki ga je rada imela. Dasi je imela že štirnajst let, vender bi jih ji človek bil prisodil k večjemu enajst ali dvanajst. Bolna pa sicer ni bila, le naduha jo je časih močno zdelavala. Potrpežljivo je prenašala svojo bolest, in trpela je telesne bolečine s tisto mirno vdanostjo, ki se zdi tako težavna bogatinom, ktera se pa revežem vidi čisto naturna.

V tej samotni in nedolžni šoli se je morebiti revna pastarica naučila tega, česar svet ne pozna: priprostosti, ki je Bogu toliko všeč. Oddaljena od vsakeršne slabe druščine, kratkočasila se je z Marijo Devico; čas in ure je obračala v to, da jo je venčala z molitvami, prebiraje jagode rožnega venca: in tako je ohranila tisto popolno beloto, tisto krstno čistost, ki jo posvetni dihljaj tako hitro otemni, tudi pri najboljših.

Takšna je bila duša tega otroka, čista in mirna, kakor tista nepoznana jezera, ki so porazgubljena po visokih gorah, in v kterih se molče ogledujejo vse nebeške krasote. „Blagor jim, ki so čistega srca,“ pravi evangelij, „Boga bodo gledali.“

Ti veliki darovi so skriti darovi, in ponižnost, ki jih ima, še dostikrat sama za nje ne vé. Ta mala deklica sama ni vedela, da se je prikupila in priljubila vsem, ki so se slučajno kedaj z njo sešli. Imela se je za zadnjo in najnevednejšo med svojimi vrstnicami. In res, ni znala ne brati ne pisati. Še celó francoskega jezika ni čisto nič znala, govorila je le svoje revno Pyrenejsko narečje. Katekizma je niso nikdar učili. V tem je bila tudi jako jako nevedna; iz krščanskega nauka je znala le to, kar se moli v rožnem vencu: „Očenaš“, „Češčenamarijo“, „Vero“, „Čast bodi Bogu“.

Po tem natančnem popisu pač ni treba opominati, da še ni bila pri sv. obhajilu. Da bi dostala nauk za prvo sv. obhajilo, ravno to je bilo uzrok, da so jo njeni starši, kakor so bili revni, vender-le domov vzeli iz daljne vasi, kjer so prebivali njeni redniki.

Bila je že dva tedna doma. Njena mati jo je močno varovala; bila je v skrbeh zavoljo njene naduhe in njenega slabotnega telesa. Ko so drugi otroci te rodovine bili obuti v cokle z golimi nogami, imela je ona nogovice; njena sestra in njena brata so svobodno zunaj tekali, ona pa je morala skoro brez prenehanja doma kaj delati. Deklica, vajena čistega zraka, bi bila šla rada pod milo nebo.

Tako tedaj, tisti dan je bil debeli četrtek: enajst je odbila, in ta revna družina še drv ni imela, da bi si skuhala kosilo.

— Pojdi po drv na Gavski breg ali na soseskino, reče mati svoji drugi hčerki, Marijici.

Kakor v mnogo krajih, imeli so reveži tudi v Lurški soseski malo pravico, pobirati suhe veje, ki jih je veter lomil z dreves, in dračje, ki je priplavalo po vodi in obtičalo med kamenjem na bregu.

Marijica se obuje.

Starejša, o kteri smo ravno govorili, mala Bartrèska pastarica, jo je gledala zavistno.

— Naj grem ž njo, reče naposled svoji materi, da tudi jaz prinesem butarico drv.

— Ne pojdeš, odgovori jej Ludovika Soubirousova: pokašljuješ, še obolela bi.

Na to pride mala deklica iz sosedne hiše, Ivanka Abadie, stara kakih petnajst let; tudi ta se napravi po drv. Vse skup so prosile, in mati se je dala pregovoriti.

Takrat je deklica, kakor je navada med kmeti na jugu, imela na glavi ruto, zavezano na strani.

To se je zdelo materi premalo, zato reče: Vzemi kapulet.

Kapulet je prav zala obleka, v navadi pri Pyrenejcih, in je ob enem pokrivalo in mali plašček. Podoben je kapuci, in narejen je iz jako močnega sukna, ki je belo kakor strižna volna ovac, ali pa prav rdeče; pokriva glavo in visi od zadaj čez rame dol do ledij. Kadar je močno mrzlo ali kadar piše, potegnejo ženske kapulet pred se in si z njim ovijajo vrat in rame; kadar se jim pa ta obleka zdi prevroča, zlože jo na štiri ogle in jo nosijo na glavi kakor kaki četverooglati beret.

Kapulet le-te Bartrèske pastarice je bil bel.

VI.

Deklice stopijo iz mesta in, pridši čez most, dospé kmalo na levi Gavski breg. Skozi Laffittejev mlin pridejo na otok Chalet, kjer so tam ter tam dobile kaj dračja za malo butarico.

Šle so po travniku navzdol za Gavskim tekom. Slabotna deklica, ki jo je bila mati nerada pustila, je nekoliko zaostajala. Manj srečna od svojih dveh tovarišic, ni še nič našla, in njen predpasnik je bil prazen, medtem ko sta se predpasnika njene sestre in Ivanke začela polniti z malimi vejicami in trskami.

Imela je na sebi črno obleko, ki je bila vsa ponošena; njen obraz je bil obdan z belim kapuletom, ki ji je pokrival glavo in visel čez rame; njene noge so bile obute v robate cokle; vse to ji je dajalo neko nedolžno in priprosto milino, ki še bolj mika srce, kakor oči.

Za svoja leta je bila majhna. Da-si je njen otročji obraz nekoliko ogorel od solnca, vender ni zgubil čisto nič svoje prirojene nježnosti. Njeni črni in fini lasje so se le malo videli izpod rute. Njeno precej odkrito čelo je bilo na vso moč pravilno. Njene lepo zaokrožene obrvi, njene rjave oči, ki so bile za njo milejše kakor višnjave, imele so neko mirno in skrivnostno lepoto, na kteri ni nikoli nikakeršna slaba strast kalila veličastne čistosti. Bilo je to tisto priprosto oko, o kterem govori evangelij. Usta,

čudovito pomenljiva, so kazala, da v njeni duši prebiva vedno dobrotljivost in pomilovanje za vsako trpljenje.

Njen mil in razumen obraz je bil mikaven; in vse to je imelo neko nenavadno čarobnost, ki je vzbujala najplemenitnejša čutila človeške duše. Kaj je tista čarobnost, rekel bi, tista moč in tista skrivna oblast v tem revnem, nevednem, v cunje oblečenem otroku? To je bila največja in najredkejša reč, ki je na svetu: veličastnost nedolžnosti.

Nismo še povedali njenega imena. Za patrona je imela velikega Cerkvenega učenika, čudovitega svetega Bernarda, ki je, s svojim velikanskim duhom, iskal zavetja posebno pri materi Božji, in ki je zložil *„Memorare“*, „Spomni se, o presveta Marija Devica“. Vender je to veliko ime, dano tej ponižni deklici, sprejelo ljubeznjivo in domačo obliko, vsled navade, ki ima tudi svojo milino. Mala deklica je imela ljubeznjivo in prijetno ime, kakor je bila ona sama: imenovala se je Bernardka.

Hodila je za sestro in za tovaršico po travniku, in je iskala med zeliščem dračja za domače ognjišče, pa brez uspeha.

Taka je morala biti Rut ali Noemi, paperkovaje po Boozovem polju.

VII.

Tako so male deklice hodile in prišle na konec Chaleškega otoka, ravno nasproti trojni duplini, ktera kaže očem tisto Massabiellsko Jamo, ki smo jo poprej skušali popisati. Od le-te jih je ločila samo voda z mlinom, ki je navadno prav močna in ki umiva znožje skalovja.

Ta dan so Savyski mlin popravljali, in vodo od zgoraj zajezili, kolikor se je dalo; če tudi kanal ni bil popolnoma suh, vender ga je bilo moči prav lehko prekoračiti: po njem je tekla le majhna vodica.

Od raznega grmovja, rastočega po skalnih razpoklinah, so popadale suhe veje in pokrivale ta puščoben kraj, kamor je bilo zdaj laglje priti, kakor drugekrati, ker je bil kanal ravno suh.

Ivanka in Marijica, pridni in delavni kakor evangelijska Marta, se razveselite, ko zagledate toliko drv. Prav naglo sezujete lesene cokle in prebredete potok.

— Voda je močno mrzla, rečete, ko ste prišli na drugi breg in se obuvali.

Bilo je meseca februarja, in tisti potoki iz Gorovja so navadno mrzli kakor led, ker ravnokar pridejo od večnih snežnikov, iz kterih izvirajo.

Manj živahna ali manj urna, sicer tudi slabotna Bernardka je bila še takraj male vodice. Bila je v velikih zadregah, kako bi prebredla plitvi potoček. Bila je v nogovicah, Marijica in Ivanka ste pa imeli gole noge v coklah. Morala se je sezuti.

Govor njenih tovarišic jo preplaši, da se zboji mrzle vode.

— Vrzite dva ali tri debele kamene v sredo potoka, reče jima, da suhih nog pridem čez vodo.

Oni dve pobiralki drv ste že napravljali svojo malo butarico. Niste se dali motiti, ker niste hoteli zgubljati časa.

— Stori, kakor sve me dve, odgovori Ivanka: sezuj se.

Bernardka se vda, nasloni se na velik kamen, ki je bil ondi, in se začne sezuvati.

Ura je šla na dvanajst. Vsak čas je imelo poldan zazvoniti po vseh cerkvah, ki so razkropljene po Pyrenejskih vaseh.

VIII.

Ravno je vlekla z noge prvo nogovico, ko zasliši okolo sebe, kakor da je zašumel veter, ki se je na travniku vzdignil z neko neustavljivo močjo.

Mislila je, da se je vihar nagloma vzdignil, ter se ozre nehoté. V veliko njeno začudenje so stali topoli poleg Gava popolnoma nepremakljivo. Ne najmanjši piš ni zibal njih mirnih vej.

— Bržkone sem se goljufala, reče sama pri sebi.

Še je mislila o tem šumu, pa ni vedela, kaj bi to bilo.

Začne se zopet sezuvati.

Ta hip zasliši vnovič silno šumenje nepoznanega piša.

Bernardka povzdigne glavo, pogleda pred se in zdajci zažene, ali ne, hotela je zagnati veliko vpitje, ki je pa obtičalo v grlu. Po vsem životu se trese, nekako onemi, oslepi in omedli pred prizorom, ki ga je zagledala. Zgrudi se in pade na obe koleni.

Neslišan prizor se ji pokaže. Dekličino pripovedovanje, neštevilna vprašanja, ktera so ji od tistega časa dajali mnogi bistroumni preiskovalci, natančne in malostne poedinosti, ki jih je bila primorana pripovedovati toliko navihanim ljudem: — vse to dela mogoče, da z varno roko, v poedinih in splošnih potezah, narišemo pretresujočo sliko čudovite Prikazni, ki se je ta trenotek prikazala prestrašeni in razveseljeni Bernardki.

IX.

Vrhu Jame, pred ktero ste pripogneni Marijica in Ivanka pridno kupičili dračje; v tisti duplini, ki jo neumetno dela skala, je stala v nadčloveški svetlobi neka ženska nepopisljive lepote.

Nepopisljivi blišč, ki je plaval okolo nje, ni ne motil ne kvaril oči kakor solnčna svetloba. Ravno narobe, ta blišč, ki je bil živ kakor žarki in miren kakor temna senca, je vlekel na-se nepremagljivo oči, ki so na njem z veseljem počivale in se v njem kopale. Na Prikazni sami ni bilo nič meglenega ali nedoločnega. Ni imela mračnih obrisov kake sanjaške podobe; to je bila živeča resničnost, človeško telo, ki so ga oči imele za potipljivo, kakor meso nas vseh, in ki se ni ločilo od navadne osebe, kakor po svetlobi in po nebeški lepoti.

Rasti je bila srednje. Videla se je čisto mlada in bila je čarobna, kakor da bi štela dvajset let; pa ta ubežna krasota ni pri nji nič zgubila svoje rahle nježnosti, ampak je imela večni značaj. Še več, v njenih Božjih potezah so se nekako družile, pa ne v škodo lepoglasja, vse zaporedne in osamljene lepote štirih letnih časov človeškega življenja. Nedolžna otroška odkritosrčnost, popolna deviška čistost nježna častitljivost najvišjega materstva, modrost, ki presega modrost vseh minolih vekov: vse to se je družilo in strinjalo v čudovitem obličju mlade device, ne da bi bilo eno v škodo drugemu. Komu bi jo primerjali na tem pokaženem svetu, kjer so žarki lepote raztreseni, razbiti in skaljeni, ter se nam nikoli ne prikažejo brez nečiste primesi? Vsaka slika, vsaka prispodoba bi le kazila nepopisljivi vzor. Ni je veličastnosti v vesoljstvu, ni je vzvišenosti na tem svetu, ni je priprostosti na zemlji, ki bi nam mogla dati pojem o Prikazni, in ki bi nam pomagala, da bi jo bolje opisali. S pozemeljskimi lučicami nikakor ne moremo skazovati in razsvetljevati nebeških zvezd.

Pravilnost sama in vzorna čistost njenih potez, kjer ni bilo nič neprimernega, nam zabranjuje, da jih nikakor ne moremo popisati. Je mari treba opomniti, da je bilo njeno okroglasto obličje na vso moč čarobno, da so bile njene oči višnjave in ljubeznjive, da bi skoprnelo srce vsacega, kdor bi va-nje pogledal? Ustnice so dihale dobrotljivost in nebeško pohlevnost. Čelo je razodevalo najvišjo modrost, tako rekoč vednost vseh reči, združeno z neizmerno čednostjo.

Njeno oblačilo, narejeno iz nepoznanega blaga in tkano brez dvombe v skrivnostni delavnici, kjer se oblači dolinska lilija, bilo je belo kakor brezmadežni gorski sneg, in veličastnejše v svoji priprostosti, kakor krasna Salamonova oprava v svoji slavi. Izpod dolge obleke, ki se je v sramežljivih gubah tal dotikala, bile so videti bose noge, ki so počivale na skali in lahno stale na veji rožnega grma. Na vsaki teh deviških nog se je razcvetala skrivnostna zlato-barvena cvetlica.

Okolo ledíj je imela pas, višnjav kakor nebo, ki je od spredaj visel v dveh dolgih trakovih, ktera sta se skoro prstov na nogah dotikala. Okolo glave je imela bel pajčolan, ki je pokrival pleča in gornji del ram, in od zadaj visel dol do roba obleke.

Na nji ni bilo videti ne prstanov, ne ovratnice, ne diadema, ne dragih kamenov: ne ene tistih lepotij, s kterimi se človeška ničemurnost vedno lišpa. V pobožno sklenenih rokah je držala molek, ki je imel jagode bele kakor sneg, verižico pa rumeno kakor zlato klasovje. Jagode na molku so druga za drugo drsele med prsti. Vender se pa ustnice te nebeške Kraljice niso gibale. Ni molila rožnega venca, morebiti je le poslušala v svojem srcu večni odmev angeljevega pozdravljenja in neskončnih prošenj pozemeljskih prebivalcev. Vsaka jagoda, ktere se je dotaknila, bila je brez dvombe dež nebeških milosti, ki so padale na duše, kakor rosne kaplje v cvetlično čašo.

Molčala je; pa njene lastne besede in čudovita dela, ktera bodemo naštevali, morala so kasneje dokazati, da je ona bila brezmadežna Devica, prevzvišena in presveta Marija, mati Božja.

To Prikazen je videla Bernardka, ki se je, kakor smo že povedali, zgrudila in naglo vrgla na kolena, ne da bi vedela, zakaj.

X.

V prvem strahu je deklica nehote prijela za molek; in držé ga med prsti, hotela je roko prinesti do čela in se prekrižati. Pa tako se je tresla, da ni mogla vzdigniti roke, ki je omahnila na pripognena kolena.

Nolite timere, „ne bojte se“, rekel je Jezus svojim učencem, ko je prišel k njim po valovih Tiberijaškega jezera.

Pogled in smehljanje nepopisljive Device je menda ravno to govoril mali prestrašeni pastarici.

Kakor da bi osrčevala deklico, prekrižala se je sama častitljivo in ljubeznjivo, kakor da vsemogočno blagoslavlja zemljo in nebo. In Bernardkina roka se je počasi vzdigovala, kakor da bi bila nevidljivo vzdigovana od Tiste, ki jo imenujemo pomoč kristijanov, ter je ravno tisti čas naredila znamenje svetega križa.

Ego sum: nolite timere. „Jaz sem, ne bojte se!“ rekel je Jezus svojim učencem.

Deklica se ni nič več bala. Omamljena in oveseljena je bila, vender je nekoliko trenotkov dvomila sama o sebi ter si je mela oči; neprenehoma je zrla v tisto nebeško Prikazen; in ker ni vedela, kaj bi mislila, molila je ponižno rožni venec: „Verujem v Boga Očeta; Češčena Marija, milosti polna . . . .“

Ko skonča rožni venec z besedami: „Čast bodi Bogu Očetu in Sinu in svetemu Duhu, od vekomaj do vekomaj,“ izgine svetla Devica, kakor bi trenil; gotovo je odišla v večna nebesa, kjer prebiva sveta Trojica.

Bernardki je bilo tako, kakor takemu, ki se z višave vrne ali prekucne. Gav je še vedno tekel, grmeč med kremenjem in razbitim skalovjem; pa to grmenje se ji je zdelo trje kakor poprej, voda se ji je videla temnejša, okolica otožnejša, solnčna luč manj svetla. Pred njo so se spenjale Massabiellske skale, pod kterimi ste njeni tovarišici iskali dračja. Vrhu Jame je bila še vedno odprta duplina, kjer je počivala veja divje rože; pa nič nenavadnega se ni ondi videlo, ne sledu ne tiru ni bilo po nebeškem obiskovanju: duplina ni bila nič več nebeška vrata.

XI.

Koliko časa je trajal prizor, ki smo ga ravnokar opisali, Bernardka ni vedela, pa trajati je moral kake četrt ure, kakor se dá presoditi po tem, da je mogla premoliti en del rožnega venca.

Ko se Bernardka popolnoma zave, se sezuje, prebrede malo vodo in dospe k svojima tovarišicama. Zamišljena je bila v to, kar je videla, in ni se nič več bala mrzle vode. Vse otroške moči ponižne deklice so delale na to, da bi jej še priklicale v spomin nebeško prikazen.

Ivanka in Marijica ste pač videli, da je padla na kolena in začela moliti; pa, hvala Bogu, to ni nič redkega med hribovskimi otroci, in zaverovani v svoje delo se niste nič za to zmenili.

Bernardka se kar začudi nad popolno mirnostjo svoje sestre in Ivanke, ki ste ravno tačas dokončali svoje majhno delo, in

pridši pred Jamo začeli se igrati, kakor da se ni nič nenavadnega zgodilo.

— Ali ve dve niste nič videli? vpraša ju deklica.

Še le zdaj zapazite, kako je vsa razburjena.

— Nič ne, ji odgovorite. Ali si ti kaj videla?

Ali se je zamaknenka bala govoriti o Prikazni, da ne bi omadeževala tega, kar je napolnjevalo njeno dušo? ali je hotela s tem razveseljevati se na skrivaj? ali ji je branila kaka bojazljiva boječnost? vsekako je bilo to, da se je ravnala po oni prirojeni potrebi ponižnih duš, kakor zaklad skrivati posebne milosti, ki jih jim Bog podeljuje.

— Če ve dve niste nič videli, odgovori, nimam vama nič povedati.

Mali butarici ste bili narejeni. Deklice se vrnejo v Lurd.

Pa Brnardka ni mogla skriti svoje zbeganosti. Marijica in Ivanka ste jej medpotoma prigovarjali, da bi povedala, kaj je videla. Mala pastarica se da naposled preprositi, ko jej obljubite, da ne boste skrivnosti izdali.

— Videla sem, reče, nekaj v belo oblečenega.

In jima po svoje popiše čudovito Prikazen.

— Glejte, to sem videla, reče h koncu; pa prosim vaju, ne pravite tega nikomur.

Marijica in Ivanka ste verjeli. Duša je v svoji čistosti in prvi nedolžnosti sama na sebi verna, nejevera ni zlo priprostih otroških let. Sicer ste pa morali verjeti živi in odkritosrčni besedi Bernardke, ki je bila še vsa ginena in polna tega, kar je videla. Marijica in Ivanka nikakor niste dvomili, ali ustrašili ste se. Otroci revežev so vedno boječi. To se pač lahko razlaga: trpljenje leti na-nje od vseh strani.

— To bi nam morebiti še kaj škodovalo, rečete. Bernardka, ne hodimo več tjekaj.

Toliko da so prišle domov, niste mogli zaupnici male pastarice dolgo ohraniti skrivnosti. Marijica pove vse materi.

— To so otročarije, reče le-ta . . . Kaj mi pač pripoveduje tvoja sestra? vpraša Bernardko.

Mala deklica začne zopet pripovedovati.

Mati Soubirousova je skomolcevala. *)

*) Beseda skomolcevati se rabi v Kostanjevici na Dolenjskem v pomenu „z ramami zmajevati“; Francoz pravi: hausser, lever les épaules, Nemec pa: Die Achseln zucken. Opomnja prelagateljeva.

— Zmotila si se. To ni bilo vse vkup nič. Menila si nekaj videti, pa nisi nič. To so bedarije in otročarije.

Bernardka je trdila svojo.

— Naj bo že karkoli, reče mati, nič več ne hodi tjekaj; prepovem ti.

Ta prepoved zdrhne Bernardki srce: zakaj, odkar je Prikazen izginila, bila je njena največja želja, zopet jo videti.

Pa vda se in nič ne odgovori.

XII.

Pretečeta dva dneva, petek in sobota. Ta nenavaden dogodek je bil Bernardki vedno v mislih in vedno se je o njem pogovarjala z Marijico, z Ivanko in drugimi otroci. Bernardka je še imela na dnu svoje duše presladki spomin na nebeško prikazen. Strast, če smemo s to posvetno besedo zaznamovati tako čisto čutilo, se je rodila v nedolžnem srcu majhne deklice: goreča želja, zopet videti nepopisljivo „Gospo,“ kakor jo je ona imenovala v svoji priprosti govorici. Kadar so jo povpraševali, če je bila ta Prikazen podobna kteri izmed gospa, ki jih je na potu ali v cerkvi videla, ali kteri izmed žensk, ki so bile v okolici imenitne zavoljo svoje velike lepote, zmajevala je z glavo in se prijazno smehljala.

— Vse te niso še senca proti nji, je pravila. Ona je tako lepa, da ni moči dopovedati, kako.

Želela jo je tedaj zopet videti. Drugi otroci bi jo bili tudi radi videli, pa so se je bali.

XIII.

Nedeljo je solnce vzhajalo žarno in bilo je krasno vreme. V Pyrenejskih dolinah so dostikrat nekaki spomladanjski, topli in prijazni dnevi, ki tako rekoč zaidejo v zimo.

Ko pride Bernardka od svete maše, naprosi svojo sestro Marijico, Ivanko in dve ali tri druge deklice, naj bi njeno mater pregovorile, da bi nič več ne branila ter jim privolila, zopet iti k skalam Massabiellskim.

— Morebiti je tista Prikazen kaka huda stvar, jo zavrnejo deklice.

Bernardka odgovori, da tega ne verjame, ker še nikdar nikoli ni videla tako čudovito dobrega obraza.

— Na vsak način, povzamejo male prijateljice, ki so bolj znale krščanski nauk kakor revna Bartrèska pastarica; na vsak način jo je treba poškropiti z blagoslovljeno vodo. Če je hudobni duh, bode bežal. Porečeš ji: „Če si od Boga, približaj se; če si od hudobe, poberi se“.

To sicer niso ravno tiste besede, s kterimi se hudobni duh izganja; pa male Lurške bogoslovke so o tem slučaju zares tako modro in pravično sklepale, kakor bi mogel storiti le kaki Sorbonski doktor.

V tem otročjem zboru je bilo tedaj skleneno, da seboj ponesó blagoslovljene vode. Vsled tega ugibanja je nekaki strah spreletaval Bernardko samo.

Treba je bilo dobiti le še privoljenja.

Po obedu so ga otroci skupaj prosili. Soubirousova mati od kraja ni hotela privoliti, rekoč, da bi ondi nemara bila nevarnost, ker Gav teče mimo Massabiellskih skal; da bode kmalu čas iti k večernicam, kterih ne smejo zamuditi; da so to otročarije i. t. d. Pa znano je, kako nadležno in silno zna prositi kopa otrok. Vse so obljubile, da bodo previdne in pametne, da se vrnejo o pravem času, in mati je naposled dovolila.

Malo krdelo gre v cerkev in ondi nekoliko pomoli. Ena Bernardkinih tovarišic je prinesla saboj pol litra, in so ga napolnile z blagoslovljeno vodo.

Pridejo k Jami, pa se jim izpočetka nič ne prikaže.

— Molimo rožni venec, reče Bernardka.

Zdaj otroci pokleknejo in začno, vsak za-se, moliti.

Mahoma je bil Bernardkin obraz videti, kakor da bi se spremenil, in se je tudi res. Nenavadna ginenost se ji je razodevala na vseh potezah; oči so se ji še bolj svetile in, kakor je bilo videti, pile so nebeško svetlobo.

Čudovita Prikazen se ji je prikazala, stoje na skali, oblečena kakor prvikrat.

— Glejte jo, glejte! reče.

Pa žalibog! mesno zagrinjalo, ki brani videti duševna telesa, bilo je čudovito potegneno le z njenih oči. Druge deklice so videle samo pusto skalo in veje divje rože, ki so se zvijale in prepletale v premnogih različnih podobah ter segale do znožja tiste skrivnostne dupline, kjer je Bernardka opazovala nepoznano Bitje.

Bernardkin obraz je bil vender tak, da ni bilo moči dvomiti o prikazni. Ena izmed deklic potisne steklenico blagoslovljene vode Bernardki v roke.

Potem se le-ta spomni, kaj je obljubila, vstane, večkrat in krepko potrese malo steklenico ter poškropi čudovito Gospo, ki je prav ljubeznjivo stala nekoliko korakov pred njo v duplini.

„Če si od Boga, približaj se,“ nagovori jo Bernardka.

Pri teh besedah in pri tem početju dekletovem se je Devica večkrat pripognila in je naprej stopila skoro na skalni rob. Kazno je bilo, da se je smehljala Bernardkini previdnosti in njenemu bojnemu orožju; in pri imenovanju Božjega imena je njen obraz zažarel.

„Če si od Boga, približaj se,“ ponovi Bernardka.

Pa ko jo je videla tako lepo, tako veličastno, tako nebeško dobrotljivo, upadlo ji je srce, da ni mogla dodati: „Poberi se, če si od hudobe.“ Te besede, ki so ji bile nasvetovane, zdele so se ji vpričo nepopisljivega Bitja grde, in zbežale so ji iz misli za vselej, ne da bi ji bile prišle do ustnic.

Na novo je pokleknila in nadaljevala rožni venec; bilo je videti, da jo je Devica poslušala, izpuščaje na molku jagodo za jagodo.

Molitev je končana, Prikazen izgine.

XIV.

V Lurd gredé je bila Bernardka vsa vesela. Na dnu svoje duše je premišljevala te tako nenavadne reči. Njene tovarišice je obhajal nekaki strah. Spremenjenje Bernardkinega obraza jim je bilo dokaz, da se je res razodela nadnaturna Prikazen. Vse, kar prestopa naturo, vzbuja strah. „Umakni se od nas Gospod, da ne umremo,“ rekli so Judje starega zakona.

— Bernardka, strah nas je. Ne hodimo več tjekaj. To, kar si videla, utegnilo bi nam škodovati, reko mladi zamaknenki njene boječe tovarišice.

Kakor so obljubile, prišle so deklice nazaj k večernicam. Po Božji službi je lepi dan izvabil nekoliko ljudi na sprehod, da so se, gredoč sem ter tje, pomenkovali pri zadnjih solnčnih žarkih, ki so tako prijazni ob lepih zimskih dneh. Pripovedovanje malih deklic je tam ter tam krožilo v nekterih gručah sprehajalcev. Tako se je glas o teh čudnih rečeh začel širiti po mestu. Govorica, ki je od kraja razburila le malo druščino otrok, rasla je kakor kipeče valovje in prodirala je zapored med različne vrste priprostih ljudi. Tamošnji jako številni delavci po kamenolomih, šivilje, rokodelci, kmetje, dekle, stare ženice in revni ljudje so se o tem

pomenkovali; eni so verjeli, drugi ne, tretji so se smejali, več jih pa pretiravalo in s pravljicami olepšavalo dozdevno prikazen. Meščanom, razen nekterih, se še vredno ni zdelo, da bi se bili s svojo mislijo pomudili pri teh otročarijah.

Čudno! Bernardkini starši so bili prepričani o popolni dekletovi odkritosrčnosti, vender so imeli Prikazen za prevaro.

— Otrok je, govorili so. Mislila je nekaj videti, pa ni. To je domišljija malega otroka.

Vender jih je motilo, in bili so časih omajani v nejeveri, ko jim je Bernardka tako natanko in s takim prepričanjem pripovedovala o prikazni. Želeli so, da ne bi več hodila k Jami, pa se ji niso upali prepovedovati.

Vender ni tjekaj šla do četrtka.

XV.

Prve dni tedna je prišlo več priprostih ljudi k Soubirousovim izpraševat Bernardko. Deklica je odgovarjala naravnost in natančno. Mogoče, da je bila v zmoti; pa če si jo videl in slišal, bilo je zadosti, da si bil prepričan o njeni poštenosti. Njena popolna priprostost, njena nedolžna starost, njeno živo prepričanje, vse to skupaj je imelo na sebi nekako čudovito moč, da so ji ljudje zaupali in večjidel verjeli. Vsi tisti, ki so jo videli in slišali, bili so popolnoma preverjeni, da ne laže, in prepričani, da se je nekaj nenavadnega zgodilo v skalah Massabiellskih.

Vender je imela mala, nevedna deklica premalo veljave, da bi ji bili verjeli, kar je pripovedovala zastran prikazni. Otročja beseda ni zadoščevala, treba je bilo drugih dokazov.

Pa recimo, da se je tista Prikazen res pokazala, kdo pa je bila? ali angelj svitlobe, ali duh teme? Je mari bila duša iz vic, ki se potika po svetu in prosi molitve? ali ktera oseba, ki je v tistem kraju pred kratkim umrla v glasu svetosti in se zdaj prikazuje v svoji slavi? — Vera je sodila po svoje, prazna vera po svoje.

Ne vemo, ali so žalostni obredi pepelnične srede nagnili neko mlado deklico in neko Lurško gospo k eni teh sodeb; ali je te dve osebi nemara bela obleka Prikazni spravila na misel o mrtvaškem prtu ali strašilu. Mala deklica se je imenovala Tončka

Peyret in je bila v bratovščini Marijinih otrok; druga pa je bila gospa Millet. *)

— To je gotovo kaka duša iz vic, ki prosi maš, mislili ste.

Šli ste k Bernardki.

— Vprašaj tisto Gospo, kdo je in kaj hoče, rečete ji. Naj ti pove; ali še bolje, ker je morebiti ne bi mogla razumeti, naj ti rajše napiše.

Bernardka, ki jo je neka notranja moč silno vlekla k Jami, dobi od staršev vnovič privoljenje; in drugi dan, 18. februarja, petek, gre k polšesti maši in ob šestih, za svitanja, se napoti k Jami. Z njo ste šli Peyretova Tončka in Milletova gospa.

XVI.

Gospod Laffittejev mlin je bil že popravljen, in kanal, ki ga je gonil, odprt; zatorej ni bilo mogoče na namenjeni kraj dospeti po Chaleškem otoku, kakor poprej. Treba je bilo vbreg iti na Espeluge po jako slabem potu, ki pelje v Lurško šumo, potem zopet navzdol stopati k Jami, po nevarnih potih, med skalovjem in strmim, peščenim Massabiellskim gričem.

Bernardkini tovarišici se nekoliko prestrašite teh nepričakovanih težav. Nasproti se je pa zamaknenka, pridši na tisti kraj, nekako tresla samega hrepenenja, naglo priti k Jami. Zdelo se ji je, da jo nekaj nevidljivega vzdiguje in nenavadno osrčuje. Da-si je bila sicer slabotna, čutila se je ta trenotek močno. Začela je tako naglo stopati v klanjec, da ste jo Tončka in Milletovka težko dohajali, če ste tudi bili v najboljših letih. Videti je bilo, kakor da je nanagloma izginila njena naduha, ki ji je branila naglo hoditi. Pridši na vrh ni bila ne utrujena, ne zasopena. Medtem ko je pot lil z njenih tovarišic, bil je njen obraz miren in brez potu. Po skalovju je šla navzdol, da-si vprvič, tudi ravno tako lahko in urno, v svesti si, da jo neka nevidljiva moč drži in vodi. Po tistih jako strmih krajih, v sredi valečih se kamenov, nad prepadom, je hodila tako varno in tako brezskrbno, kakor po prostorni in ravni veliki cesti. Milletovka in Tončka niste mogli tako hoditi. Po tako nevarnem potu ste šli navzdol, kakor je bilo treba, zložno in previdno.

---

*) Te dve osebi še živite.

Vse osebe, ki so imenovane v teh bukvah, žive še; razen, če o kteri nasprotno povemo. Bralci jih potemtakem lahko povprašajo in se prepričajo o resničnosti naših besedi. *(Opazka pri prvi izdaji).*

Zato je tudi Bernardka nekoliko minut prej prišla k Jami. Poklekne in začne moliti rožni venec, gledaje duplino, ki je bila še prazna, in ktero so lepšale veje divje rože.

Kar zavpije. Že dobro znana nebeška svetloba zažari zadaj v duplini. Zasliši glas, ki jo kliče. Čudovita Prikazen je zopet stala nekoliko korakov nad njo. Prekrasna Devica nagne proti otroku svoj obraz, ki se je ves svetil v večni jasnosti. Migne ji z roko, da naj se približa.

Ta trenotek pridete po velikih težavah njeni tovarišici. Zapazite, da je dekletov obraz spremenjen.

Zamaknenka ju je slišala in videla.

— Je že tukaj, reče. Miga mi, naj stopim bliže.

— Vprašaj jo, če je huda, da sve tukaj s teboj; če je huda, odideve.

Bernardka pogleda Devico, le nji vidljivo, posluša nekaj časa in se obrne k tovarišicama.

— Lahko ostanete, odgovori jima.

Obe ženski pokleknete poleg deklice in prižgete blagoslovljeno voščeno svečo, ki ste jo prinesli saboj.

Gotovo je bilo prvikrat od stvarjenja sveta, da je taka luč gorela v tem divjem kraju. To tako priprosto dejanje je nekako posvečevalo svetišče, ter je imelo na sebi nekaj skrivnostno slovesnega.

Če je to bila Prikazen od Boga, ne ugasne nič več tisto znamenje vidljive molitve, tisti ponižen plamenček, ki ste ga napravili dve revni ženski iz dežele; marveč dan na dan se bode večal v dolgi vrsti stoletij. Naj se piš nejevere še tako upira in usaja, naj se vihar preganjanja še tako vzdiguje; ta plamen, ki ga vžiga vera ljudstva, se bode vedno, naravnost in neugasljivo vzdigoval k Božjemu tronu. Ko so te priproste roke, gotovo ne vedoč zakaj, prvikrat nažgale luč pri tej nepoznani Jami, kjer je molila deklica, takrat je pokala zarija, od kraja bleda, a polagoma v blišču zlata in škrlata; in izza hribov je začelo vzhajati solnce, ki je imelo nemudoma, skozi megle, razliti svojo luč po zemlji.

Bernardka je zamakneno gledala brezmadežno Lepoto. *Tota pulchra es amica mea, et macula non est in te.* „Vsa si lepa, prijateljica moja, in madeža ni na tebi.“

Njeni tovarišici ji rečete na novo:

— Stopi bliže k nji, kadar te kliče in ti miga. Približaj se ji. Vprašaj jo, kdo je, zakaj semkaj hodi? . . . . Ali je duša iz vic, ki potrebuje molitev in želi, da bi se za-njo maševalo? . . . .

Prosi jo, naj na ta papir zapiše, kaj želi. Pripravljene smo storiti vse, karkoli hoče, vse, kar je potrebno za njen mir.

Deklica vzame od njiju papir, črnilo in pero pa gre proti Jami. Prikazen jo je osrčevala z materinskim pogledom, da naj le bližje pride.

Toda pri vsakem koraku, ki ga je storila deklica, umakne se Prikazen nekoliko not v duplino. Bernardka jo za trenotek zgubi iz oči in pride pod obok spodnje Jame. Tukaj zopet zagleda žarečo Devico v duplini, tudi nad saboj, pa veliko bližje.

Bernardka stopi na prste, spne se in steza male ročíce in majhno telo, da bi nadnaturnemu Bitju podala pisalno orodje.

Tudi njeni dve tovarišici pristopite, da bi poslušali razgovor, ki se je imel začeti. Pa Bernardka, ne da bi se ozrla, in kakor na povelje Prikazni, dá jima znamenje z roko, da naj se nikar ne bližate.

Vsi zbegani se nekoliko v stran umaknete.

— Gospa, reče deklica, če mi imate kaj povedati, bodite tako dobri in zapišite, kdo ste in kaj želite.

Božja Devica se nasmehne na to priprosto prošnjo. Odpre ustnice in spregovori:

— Ni treba pisati tega, kar ti imam povedati, pravi. Bodi le tako dobra in hodi semkaj štirnajst dni.

— Obljubim, reče Bernardka.

Devica se zopet nasmehlja in pokaže z znamenjem, da je zadovoljna, da se popolnoma zanese na besedo štirnajstletne revne kmetiške deklice.

Vedela je, da je mala Bartrèska pastarica taka, kakor tisti nedolžni otroci, ki jih je Jezus rad božal po plavolasih glavah, rekoč: „Nebeško kraljestvo je za tiste, ki so tem podobni.“

Na Bernardkino besedo je tudi ona slovesno obljubila:

— In jaz ti rečem, da te storim srečno, ne na tem svetu, ampak na onem.

Deklici, ktera ji je obljubila nekaj dni, zagotovi ona, v plačo, večnost.

Bernardka se vrne k tovarišicama, pa tako, da ni izpustila Prikazni iz oči.

Vanjo gledaje zapazi, da Devica dolgo in dobrohotno gleda Peyrotovo Tončko, ki je bila še neomožena in v bratovščini Marijinih otrok.

Pove jima, kaj se je ravnokar godilo.

— Zdaj ravno tebe gleda, reče zamaknenka Tončki.

Le-to so te besede močno pretresle; in od tistega časa živi tako rekoč ob tem spominu.

— Vprašaj jo, rečete ji, če dovoljuje, da bi te me dve, ta dva tedna, spremljali semkaj vse dni.

Bernardka se obrne k Prikazni.

— Lahko pridete s teboj, odgovori Devica, in še drugi z njima. Želim tukaj videti več sveta.

Te besede izreče in izgine, pustivši za saboj tisto jasno svetlobo, od ktere je bila obdana in ki se je polagoma razgubila.

Ta pot, kakor tudi drugekrati, zapazila je deklica nekaj posebnega, kar se ji je zdelo kakor postava za tisto nebeško svetlobo, ki je obdajala Devico:

— Kadar imam prikazen, pravila je v svoji govorici, zagledam najnaprvo luč in potem šele „Gospo;“ kadar prikazen neha, izgine pa najnaprvo „Gospa“ in potem šele svetloba.

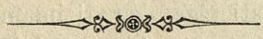

DRUGA KNJIGA.

I.

V Lurd pridši je morala Bernardka povedati svojim staršem, kaj da je obljubila skrivnostnij Gospej, da mora hoditi k Jami štirnajst dni zapored. Tončka in Milletovka ste od svoje strani pripovedovali, kaj da se je zgodilo, da se je deklica čudovito spremenila pri zamaknenju; pravili ste, kaj je Prikazen govorila, in kako jih je vabila, naj tjekaj hodijo dva tedna. Glas o teh čudnih rečeh se je precej razletel na vse strani, razširil se je prav naglo med priprostim ljudstvom ter je tamošnje prebivalce jako jako vznemiril, bodiže v tem ali drugem smislu. Tisti petek, 18. februarja leta 1858, je bil ravno semanji dan v Lurdu. Prišlo je, kakor po navadi, mnogo sejmarjev; tako se je, še tisti večer, novica o Bernardkinih prikaznih, naj so bile res ali ne, razširila po hribih in dolinah, v Bagnères, v Tarbes, v Cauterets, v Saint-Pé, v Nay, na vse kraje departementa in po mestih, ki stoje prav blizu Béarna. Drugi dan jih je bilo že kakih sto oseb pri Jami, ko je Bernardka tje prišla. Tretji dan jih je bilo kakih štiri ali pet sto. Nedeljo zjutraj jih je prišlo več tisoč.

Pa kaj so videli? kaj so slišali pod tistimi divjimi skalami? Nič, prav nič, kakor revno deklico v molitvi, ki je rekla, da nekaj vidi in sliši. Čem neznatnejši je bil na videz uzrok, tem težavnejše je bilo, po človeško razlagati učinek.

Verni ljudje so ugibali: nekaj mora biti, ali se nebeški odsvit zares vidi nad deklico, ali je pa nad množice prišel duh Božji, ki nagiblje srca, kamor hoče. *Spiritus ubi vult spirat.*

Bilo je kazno, da je te ljudi, na besedo nevedne pastarice, vzdignil neki električni tok, neka nepremagljiva moč, ki se ji nihče ni mogel ustaviti. Edino le o tem se je govorilo: po zidališčih in delavnicah, v družinah in shajališčih, med svetovnimi in duhovni,

pri revežih in bogatinih, po družbah, po kavarnah in gostilnah, po trgih in cestah, zvečer in zjutraj, očitno in neočitno. Ali je bil kdo tej govorici prijazen ali sovražen, ali ne eno ne drugo, ampak samo radoveden ali željan izvedeti resnico: ni ga bilo v okolici človeka, ki se ne bi bil tačas jako, rekel bi, edino pečal in zanimal za te nenavadne dogodke.

Ljudje niso čakali, da bi bila Prikazen sama povedala svoje ime. — Gotovo je to presveta Devica, govorila je množica na vseh straneh.

Jako majhna je bila sama na sebi veljavnost trinajst- ali štirnajstletne deklice, ki je trdila, da vidi in sliši, kar nihče drugi ni ne videl ne slišal; zato so tudi tamošnji modrijani, ki živé ob širokoustnih člankih časnikov, lahko napadali prazno vero:

— Ta deklica še nima dosti let za prisego; sodnija bi jo še težko sprejela za pričo v malostni reči: in zdaj ji hoté verjeti, ko govori o nemogočem dogodku, o prikazni! . . . Ali ni jasno, da je to sleparija, ki so jo napravili njeni starši ali pa strankarski duhovni, da bi kovali denar? Dvoje zdravih oči je zadosti, da se jasno pregleda ta puhla sleparija.

Nekteri izmed tistih, ki so tako besedičili, hoteli so videti Bernardko, izpraševati jo in biti pri njenih zamaknenjih. Deklica je odgovarjala priprosto, odkritosrčno in si ni nič nasproti govorila. Njeni odgovori so imeli na sebi toliko resničnosti, da se ni mogel nobeden motiti; zato so bili o njeni popolni odkritosrčnosti prepričani tudi taki ljudje, ki so bili polni predsodkov. Kar se tiče zamaknenj, povedali so tisti, ki so videli v Parizu najimenitnejše gledišče igralke naših časov, da umetnost ne zmore kaj takega. Trditev, da je to bila sleparija, se ni vzdržala štiri in dvajset ur.

Zdaj so pa usta odprli zdravniki, ki so pustili od kraja modrijane govoriti.

— Popolnoma poznamo to stanje, rekali so. To ni nič posebnega. Ta mala deklica odgovarja odkritosrčno, prav odkritosrčno; ali moti se: misli videti, pa ne vidi, misli slišati, pa ne sliši. Kar se tiče njenih zamaknenj, so enako resnična, in kaj tacega ne more delati ne sleparija ne umetnost; to razlaga zdravilstvo. Soubirousova deklica je bolna: ima krč. Možgani so se ji zmešali, mišice in čutnice so se ji pokazile; tako se razlagajo prikazni, zavoljo kterih dela ljudstvo toliko hrupa. Nič se ne da laglje razložiti.

Mali ondotni tednik, *Lavedan,* napredni časnik, ki je navadno izhajal prekasno, odložil je svoj tisk za en ali dva dni, da

bi govoril o tem dogodku, in je v jako sovražnem članku povzel visoka modrovanja, ki so se izlegla v krepkih glavah tamošnjih modrijanov in zdravnikov. Takrat, petek večer ali soboto, je bila stvar že jasna in nihče ni več mislil, da bi deklica sleparila; tudi gospodje prostomaltarji niso nič več tega trdili, kar se dá dokazati iz vseh takratnih časnikov.

Kakor ima visoka kritika sploh navado v verskih rečeh, začel je dobri *Lavedanov* urednik nekoliko obrekovati in dopovedovati, da so Bernardka in njeni tovarišici tatice:

— Tri mlade deklice so šle nabirat vej, ki so ostale od dreves, posekanih pred mestnimi vrati. *Ko so zapazile, da jih je lastnik zasačil,* zbežale so in tekle na vso moč v Jamo, ki je blizu pota, po kterem se gre v Lurško šumo. *)

Prostomaltarji so zmirom pisali zgodovino na tak način. Po tem poštenem uvodu, ki priča jasno o dobri volji in čudoviti pravičnosti, opisal je *Lavedanov* urednik še dosti natanko dogodke same, ki so se vršili pri Massabiellskih skalah.

Pristavil je: „Ne bomo naštevali premnogih govoric, ki krožijo o tej reči; povemo samo to, da hodi mlada deklica vsak dan molit k Jamnemu vhodu, z voščeno svečo v roki, spremljana od več kakor pet sto oseb. Ondi je videti, da od največe zbranosti preide k sladkemu smehljanju, in da se potem prav res zamakne; solze se ji udirajo iz oči, ki so nepremakljivo in neprenehoma uprte v tisti kraj Jame, kjer misli videti sveto Devico. — Svojim bralcem bodemo dajali vedeti, kako se bodo razvijale te reči, ki dobivajo vsak dan novih privržencev.“

O sleparstvu ni nič več besede. *Lavedan* je pač čutil, da kaj takega ne bi nobeden verjel, kdor se je le enkrat razgovarjal z deklico, kdor je Bernardko le enkrat videl v zamaknenju, kdor je le enkrat videl solze, ki so se čas ter čas udrle po njenih licih. Da bi mu ljudje rajše verjeli, delal se je izvrstni urednik, kakor da pomiluje deklico zavoljo njene bolezni. V sladkem pomilovanju je ni drugače imenoval, kakor: „revno zamaknenko.“ „Vse kaže,“ je rekel, „da krč zvija mlado deklico.“

„Goljufana je, krč jo napada,“ to so bile velike besede Lurških učenjakov. — „Dobro vedite,“ ponavljali so pogostoma, „da ni nič nadnaturnega, česar ne bi veda obsodila. Veda razlaga vse; le kar ona reče, je res. Ona primerja, ona sodi, ona vidi le

*) Tako *Lavedan*, 18. februarja 1858. Če je tudi ta dan zapisan, izišla je ta številka v resnici šele 19. zvečer ali pa 20., kar pričajo v tekstu dogodki sami, in pri naznanilih, izpisek sodbe, ki še ni bila storjena 18. februarja.

dogodke. Nadnaturne reči so bile dobre v tistih stoletjih nevednosti, ko je svet tičal v praznih verah in še ni znal opazovati in preiskovati; zdaj jih pa kličemo na korajžo: tukaj smo. — Glejte neumnost ljudi! Ker je neka mala deklica bolna, ker v mrzlici počenja bedarije, vpijejo prazne glave: čudež je, čudež! Mera človeške neumnosti mora biti res zvrhana, da vidi Prikazen, kjer je ni, da sliši glas, kterega nihče ne sliši. Naj dozdevna Prikazen ustavi solnce kakor Jozua; naj udari po skali kakor Mojzes, da začne voda iz nje teči; naj ozdravlja neozdravljive bolnike; naj zapoveduje naturi kakorkoli: no, potem bodemo verjeli. Pa kdo ne ve, da se takšne reči nikoli ne zgode in se tudi nikoli niso godile?"

Tako, s temi in enakimi besedami so modre glavice Lurških zdravnikov in modrijanov od jutra do večera razlagale Bernardkino zamaknenje.

Večina teh ljudi je že dovolj videla Bernardko, da je morala priznati: deklica ne slepari. To je bilo zadosti njih preiskovalnemu duhu. Ker je Bernardka sama verjela, da se jej prikazen prikazuje, sklepali so, da mora biti nora ali pa da ima krč. Da bi bilo le mogoče, to še kako drugače razlagati, ni pripustila njih krepka učenost. Če si jim rekel, preiskovati dogodke, še nadalje opazovati deklico, hoditi k Jami, ogledovati vse poedinosti teh čudovitih prikazni, tedaj so skomolcevali in se modrijansko smehljali, rekoč: „Mi vse to vemo iz glave. To so znani slučaji. Predno mine mesec dni, bode ta deklica popolnoma nora, in najbrže tudi mrtvoudna."

Vender so pa nekteri modrovali tudi nekoliko drugače.

— „Take prikazni so redke", rekel je eden najimenitnejših mestnih zdravnikov, doktor Dozous; „in kar se mene tiče, nečem zamuditi prilike, da jih ne bi skrbno opazoval. Privrženci nadnaturnih reči kažejo zdravnikom ná-nje prepogosto, da me ne bi radovednost gnala, natanko in do dna, na lastne oči in po skušnji preiskovati te prikazni, ki se mi danes gode pred očmi."

Gospod advokat Dufo in več udov sodnije, gospod sodnijski predsednik Pougat in še veliko drugih je sklenilo, napovedanih štirnajst dni, jako natančno opazovati reči in biti na vso moč blizu zamaknene deklice. Čem bolj so se reči razvijale, tem več so dobivale opazovalcev.

Nekaj zdravnikov, nekaj domačih sokratov, nekaj tamošnjih modrijanov, ki so se imenovali Voltairjevci, da bi jim svet verjel, da so brali Voltairja, ustavljalo se je svoji lastni radovednosti in

si je štelo v čast, da jih ni bilo videti med neumno množico, ki je vsak dan naraščala. Kakor se skoro zmiraj godi, imeli so ti strastni zagovorniki svobodnega preiskovanja načelo, nič ne preiskovati. Pri njih ni bila nobena reč vredna opazovanja, ktera je hodila navskriž z njih nespremenljivimi verskimi članki, ki so jih zajemali iz katekizma svojih časnikov. Z visočine svoje nezmotljive modrosti, od vrat svojih štacun, izpred kavaren, iz oken kresije so ti duhovi prve vrste prav zaničljivo ogledovali neštevilno množico ljudi, ktere je neka vrtoglavost nesla k Jami.

II.

Vsi ti dogodki so, kar se lahko razume, močno pretresli duhovščino, ki se pa vender ni nič vmes vtikala, kar je bilo prav pametno.

Kakor ves svet, zavzela se je tudi duhovščina nad nenavadnimi dogodki, ki so hitro obrnili ná-se očitno pozornost, in se je močno prizadevala, izpoznati njih naturo. Tamošnji Voltairjevci so videli v obilnosti svojih nazorov le en pot, po kterem bi se dale reči razložiti; duhovščina jih je pa videla več. Dogodki so bili lahko naturni; in v tem slučaju je bila lahko jako zvita sleparija ali prav nenavadna bolezen: pa mogli so biti tudi nadnaturni; in tedaj je bilo preiskovati, če so bili od hudobnega duha ali od Boga. Bog ima svoje čudeže, hudič pa svoja sleparstva. — Duhovščina je vedela vse to, zato je tudi sklenila, jako skrbno preiskovati najmanjše okolnosti dogodkov, ki so se vršili. Sicer je pa že od prvega začetka prav nezaupljivo sprejemala govorico o tako nenavadnih dogodkih. Pa ker so bili le-ti lahko od Boga, ni hotela nepremišljeno izreči svoje sodbe.

Deklica, ki je tako naglo zaslovela v tistem kraju, bila je popolnoma neznana mestni duhovščini. Dva tedna sem, odkar se je vrnila v Lurd k svojim staršem, hodila je sicer k nauku; pa gospod Pomian, ki je tisto leto učil otroke, je ni poznal. Mogoče, da jo je vprašal enkrat ali dvakrat, ne da bi bil vedel za njeno ime in ne da bi se bil posebno zmenil za njo: zgubila se je med množico otrok ter je bila še nepoznana, kakor sploh tisti, ki pridejo zadnji v šolo. Ko so že množice drle k Jami, tretji dan tistih dveh tednov, ki si ju je izgovorila skrivnostna Prikazen, pokliče jo gospod Pomian po imenu, kakor je imel navado, kadar je hotel izpraševati; želel je poznati nenavadno deklico, o kteri se

je govorilo vse povsod. Na ime „Bernardka Soubirousova“ je ponižno vstala majhna, dosti slabotna in revno oblečena deklica. Duhoven ni zapazil na nji druzega, kakor njeno priprostost in njeno neznansko nevednost v verskih rečeh.

Tačas je v fari župnikoval duhoven, ki ga moramo opisati. Gospod Peyramale, takrat star kakih petdeset let, je bil že dve leti župnik pa dekan mesta in Lurškega okraja. Ta mož je bil po naturi osoren in morebiti silen v ljubezni do dobrega. Milost Božja ga je ukrotila; vender je čas ter čas pokazal svojo prvotno robatost; pa bil je dobra duša. Nježna in vsemogočna roka Božja ga je naredila kristijana in duhovna. Njegova prirojena razdražljivost se je sprevrgla v čisto vnetost do hiše Božje; popolnoma se je pa polegla v vsem, kar se je tikalo njega samega.

Na prižnici je bila njegova vedno apostoljska beseda časih ostra; pobijal je vse, kar je bilo napačno, in se je odločno in pogumno boril proti razvadam in nerodnostim, naj so prihajale od koderkoli. Imenitni meščani, ki so bili od vnetega dušnega pastirja bičani večkrat zavoljo kake pregrehe ali nerodnosti, zagnali so pogostoma krik nejevolje. Pa on se ni zbal in je z Božjo pomočjo zmagal skoro vselej.

Natančni ljudje so nadležni, in redkokedaj se jim prizanese brezobzirnost in odkritosrčnost, ki jo kažejo v besedi. Njemu pa niso nič zamerili: zakaj, kadar so ga videli korakati s pozašito in popravljeno duhovsko suknjo, z zakrpanimi škornji, s ponošenim trioglatim pokrivalom, vedeli so, da je denar porabil za reveže, ne za obleko. Ta duhoven, tako oster v nravnosti in naukih, je bil neznansko dobrega srca, in je svoj dedinski del razdelil med reveže, kar je mogel najbolj na skrivnem. Pa njegova ponižnost ni mogla skriti njegove dobrotljivosti, kakor je hotel: zahvalnost revnih je govorila: zasebno življenje se prav naglo in jasno presodi po malih mestih; in častilo ga je vse. Kdor je le videl, kako so se mu ljudje odkrivali, kadar je mimo šel po cesti; kdor je le slišal, kako so ga reveži, sede na pragih, po domače, prisrčno in zadovoljno pozdravljali: „dobro jutro, gospod župnik“, moral je uganiti, da neka sveta vez, vez ponižne dobrotljivosti, druži pastirja in ovce. Prostomišljaki so govorili o njem; „Časih je siten, pa je dobrih rok in ni volčjak na denar. To je najboljši človek, če ima tudi duhovsko suknjo.“

V zasebnem življenju je bil na vso moč zaupljiv in dober, da ni nikoli nič slabega mislil, in se je celo časih dal goljufati ljudem, ki so zlorabili njegovo dobrotljivost; kot duhoven je bil

previden, celó nezaupljiv v vsem, kar se je tikalo njegove službe in večne koristi svete vere. Kot človek je bil časih lahko osleparjen, kot duhoven nikoli. Vsak stan ima svoje milosti.

Ta izvrsten duhoven je imel poleg apostoljskega srca trdno stanovitnost in značaj, ki se kratkomalo ni dal omajati, kadar se je pletlo za resnico. Dogodki so imeli kmalu pokazati te preimenitne lastnosti. Božja previdnost je imela svoje namene, da ga je tačas dejala v Lurško mesto. *)

Gospod Peyramale je zastran Jamskih dogodkov krotil svojo nepočakno naturo ter je prepovedal svoji duhovščini, le en korak narediti in se pokazati pri Jami; tudi sam ni hotel tjekaj iti; sklenil je čakati, da se dogodki določno razvijejo, da se razodenejo dokazi v tem ali drugem smislu, in da duhovska gosposka izreče svojo sodbo.

Nekterim izvedenim in zanesljivim svetovnikom je naložil, da naj gredo k skalam Massabiellskim vselej, kadar pojde tjekaj Bernardka in množica, in da mu naj, dan na dan in od ure do ure, sporočajo vse, kar se vrši. To je storil zato, da bi vse izvedel, in ob enem, da ne bi duhovščine v ničemer osramotil pri teh rečeh, ki so bile še dvomljivega značaja.

„Pustimo vse pri miru,“ rekel je nepotrpežljivim. „Če smo po eni strani na vso moč dolžni, jako skrbno preiskovati dogodke, ki se gode ta trenotek, brani nam po drugi strani najnavadnejša previdnost, osebno iti med množico, ki k Jami dere, prepevaje pesmi. Nikar ne hodimo tjekaj, in varujmo se, da s svojo pričujočnostjo ne potrdimo sleparstva ali zmote, ali pa tudi, da prezgodaj ne obsodimo in pobijamo dela, ki je morebiti od Boga.

„Da bi tjekaj hodili kot navadni gledalci, to ni mogoče v obleki, ktero nosimo. Ko bi videli ljudje duhovna v svoji sredi, zbirali bi se sami od sebe okolo njega, da bi jih vodil in da bi z njimi začel moliti. No, če bi se vdal očitni nadležnosti ali lastni nepremišljeni vnetosti, in bi se kasneje pokazalo, da so te

*) Iz globočine srca prosim, naj mi gospod Peyramale ne zameri, da sem ga tukaj hvalil; vem, da ga bode to grozno bolelo. Moral sem mučiti njegovo ponižnost, ker to zahteva korist resnice; poleg tega sem pa tudi kot pisec te zgodovine dolžan, povedati vse, da se razvidijo skrivni Božji poti in očitno delovanje Njegove roke.

Kot zgodovinar pišem brez osebnega sovraštva in prijateljstva. Imam za dolžnost, in sem trdno sklenil, razložiti resnico, kakor mi jo Bog pripušča videti in slišati, naj že ranim ponižnost dobrih ali ošabnost hudobnih.

Opazka v prvi izdaji.

prikazni zmota ali laž, kdo ne izprevidi, kako močno bi bila vera osramotena po duhovščini? Ko bi se pa uprl, in bi kasneje Božje delo postalo očito, ali ne bi ta upor imel ravno tistih slabih nasledkov?

„Če bi se vtikali v te reči, dajali bi le priliko, da bi se Bog zaničeval, bodiže v delu, ki ga misli izvršiti, bodiže v sveti službi, ki jo je blagovolil nam izročiti. Torej mirujmo.“

Nekteri so v ognju svoje vnetosti tiščali, naj bi se kaj storilo.

— „Prav nič,“ odgovarjal je stanovitno, „prav nič se ne smemo vmes vtikati, če se zraven ne prikaže kaka očitna krivovera, kaka prazna vera, kaka nerodnost. Če bi pa to bilo, potem še le bi nam dogodki sami jasno pokazali našo dolžnost. Po slabem sadju bi izpoznali slabo drevo, in bi morali na prvo slabo znamenje prihiteti, da bi obvarovali svojo čredo.

„Pa dosle se ni še nič takega zgodilo: ravno narobe. Množice le prosijo Marijo v največji zbranosti, in pobožnost ljudi rase, kakor je videti.

„Mi tedaj od svoje strani samo preiskujmo, kakor je treba, in pričakujmo najvišje določbe, ki jo ima škofovska modrost izreči o teh dogodkih.

„Če so ti dogodki od Boga, ne potrebujejo nas nič, in vsemogočni Bog bode dobro vedel, brez naše slabe pomoči, premagati vse ovire in izvesti svoj namen.

„Če pa ti dogodki niso od Boga, pokazal nam bode sam, kedaj imamo vmes stopiti, da jih pobijamo v Njegovem imenu.

„Ob kratkem: — Pustimo Božjo previdnost delati.“

Taki so bili pametni uzroki, pomisleki velike modrosti, ki so v teh okolnostih nagnili gospoda župnika Peyramale, da je vsem svojim podložnim duhovnom naravnost prepovedal, hoditi k skalam Massabiellskim, in da tudi sam ni šel tjekaj.

Tarbski škof, milostljivi gospod Laurenc, je potrdil to previdno prepoved in jo je raztegnil celó na vse duhovne svoje škofije, rekši, da se naj nikakor ne vtikajo v Lurške dogodke. Kadar je bil kak duhoven, v spovednici ali kje drugje, vprašan zastran romanja k Jami, imel je odgovor že pripravljen:

— „Mi sami ne hodimo tjekaj, zato tudi ne moremo izreči sodbe o dogodkih, kterih dovolj ne poznamo. Sicer je pa vsakemu verniku dovoljeno, tjekaj hoditi, če se mu hoče, in preiskavati dogodke, o kterih Cerkev dosle ni še nič določila. Hodite tjekaj ali ne: mi vam ne svetujemo, pa tudi ne branimo, — mi vam ne dovoljujemo, pa tudi ne prepovedujemo.“

Povedati moramo, da je bilo za duhovščino jako sitno, ker ni smela k Jami: zakaj, vsak duhoven se je moral v tem slučaju boriti ne le proti nadležnemu pritiskanju ljudi, ampak tudi proti samemu sebi, ker je vsak, gotovo po pravici, želel biti osebno pri nenavadnih rečeh, ki so se morda imele zvršiti.

Da-si tudi je vleklo duhovščino k Jami, vender je ostala doma. Ne en duhoven se ni prikazal med množicami, ki so bile, kakor morje, nanagloma vzdignene od neznane moči in gnane k skrivnostni skali, kjer se je nadnaturna Prikazen pomenkovala z otrokom. Bog, ki je nevidljivo vodil vse reči, dal je svojim duhovnom moči, da niso odnehali neslišani deročini in da so nepremakljivi ostali sredi čudovitega gibanja. Ta velika vzdržnost duhovščine je morala pokazati očitno, da roka in delovanje ljudi ni imelo nič opraviti pri teh dogodkih, in da je treba tem prikaznim uzroka iskati drugje, to je, v nebesih.

III.

Vender to še ni zadostovalo. Resnica potrebuje še druge poskušnje. Treba je, da brez kake zaslombe, čisto sama in z lastno močjo, premaga velike človeške moči, ki proti nji zdivjajo. Zatorej mora imeti preganjavce, divje sovražnike, protivnike, ki znajo prav dobro stavljati zadrge. Kadar gre resnica skozi to poskušnjo, tresejo se maloverni in se boje, da ne bi bilo Božje delo uničeno. *Quid timetis modicae fidei?* „Kaj se bojite maloverni?“ Ti ljudje, ki zdaj grozé resnici, bodo ji v prihodnjosti podpora.

Ti strastni sovražniki pričajo pred očmi stoletij, da tako delo ni bilo ustanovljeno na skrivaj in v temi, ampak pred očmi sovražnikov, kterim je bilo mari, vse videti in vse nadzorovati; pričajo, da ima tako delo podlago krepko, ker ga toliko združenih moči ni moglo omajati, še takrat ne, ko se je vzdigovalo v svoji začetni slabosti; pričajo, da ima podlago čisto, ker niso mogli na njem zapaziti ne napake ne madeža, dasi tudi so vsako reč preiskovali s povekševalnikom zlobe in sovraštva. Sovražniki so zanesljive priče, ki prihodnjim rodovom pričajo nehote na korist tega, kar so hoteli ovreti ali ugonobiti. Če so bile prikazni na skalah Massabiellskih začetek Božjega dela, bila je po tem takem potrebna ne le zdržnost duhovščine, ampak tudi sovražnost mogočnežev sveta.

Bog je tudi za to poskrbel.

Ko je duhovska gosposka ravnala previdno, kakor je nasvetoval Lurški župnik, pečala se je tudi deželska gosposka za nenavadno gibanje, ki je polagoma vzburilo ves departement in prestopilo že meje Béarnske.

Če se tudi ni nič nerodnega zgodilo, vender so te pobožne množice romarjev delale preglavico nezaupljivi gosposki.

Ali ni posredka v imenu svobode vesti, da bi se branilo tem ljudem moliti, in zlasti moliti ondi, kjer se jim je prav zdelo? To je bilo vprašanje, ki si ga je stavil uradni liberalizem.

Različni uradniki: g. Dutour, cesarski prokurator; g. Duprat, mirovni sodnik; župan, namestnik, policijski komisar, in še veliko drugih je bilo, ki so se ustrašili ali ki so bili plat-zvona. V sredi devetnajstega stoletja se je nanagloma pokazal čudež, ne da bi bil prej prosil dovoljenja in odobrenja; to se je nekterim zdelo neprenosno zaničevanje omike, napad na državno varnost. Da bi se rešila čast našega razsvetljenega veka, bilo je potreba napraviti red. Večina teh gospodov sicer ni verovala, da bi bile nadnaturne prikazni mogoče, in v teh ni druzega videla, kakor sleparstvo ali bolezen. Vsekako se jih je mnogo upiralo instinktivno vsakemu dogodku, ki je mogel, naravnost ali nenaravnost, pomnožiti veljavo vere, proti kteri so imeli skrivne presodke ali očitno sovraštvo.

Ne da bi ponavljali, kar smo ravnokar povedali, čudno je zares videti, da nadnaturne reči, kadarkoli se prikažejo na svetu, najdejo vselej, pod različnimi imeni in oziri, ravno tisto nasprotovanje, ravno tisto malomarnost in ravno tisto vernost. Ob vsakem času se dobivajo v raznih slikah in oblikah: Herod, Kajfa, Pilat, Jožef Arimatejski, Peter, Tomaž, pobožne žene, očitni sovražniki, malomarni, slabi, vdani, dvomljivci, boječi, junaki.

Nadnaturne reči ne odidejo nikoli sovraštvu; zlasti jih pa sovraži večji ali manjši del vladnih ljudi. Samo da to sovraštvo prihaja časih od gospodov, časih pa od služabnikov.

V malem krdelu Lurških uradnikov je bil tačas gotovo najbolj prebrisan g. Jacomet, dasi je bil, kar se tiče službe, zadnji izmed vseh; opravljal je ponižni posel policijskega komisarja. Bil je mlad, jako zvit v nekterih okolnostih, in znal je govoriti, kakor malokteri njegovih tovarišev. Njegova pretkanost je bila prav velika. Nihče ni lupežev bolj umel kakor on. Jako dobro je znal pokaziti njih zvijače; in v tem oziru se o njem pripoveduje mnogo čudnih prigodkov. Veliko manj je umel poštene ljudi. Ta

človek je bil izurjen v zamotanih rečeh, v priprostih pa zbegan. Resnica ga je begala in se mu je videla sumna; nesebičnost je v njem vzbujala nezaupnost; odkritosrčnost je mučila njegovega duha, ki je hotel povsod zaslediti navihanost in zvijačo. Ker je bil tako čudnih misli, gotovo bi se mu bila svetost zdela najgnjusnejša sleparija, s ktero bi se mu ne bilo moči sprijazniti. Tako krivo sodijo pogostoma ljudje njegove vrste, ki so že po svoji službi navajeni, iskati hudobije in hudodelstva. Nemiren in sumnjičav postane sčasoma njih duh, ki jih dela duhovite, kadar imajo opraviti s sleparji, in jako neumne, kadar imajo opraviti s poštenimi ljudmi. Dasi tudi je bil g. Jacomet mlad, vender se je že nalezel bolezni ostarelih policijskih uradnikov. Bil je po tem takem kakor Pyrenejski konji, ki stopajo varno po grudastih in kamenitih hribovskih stezah, vsakih dvesto korakov se pa spotaknejo na prostornih in gladkih cestah; bil je kakor ponočni ptiči, ki le v temi vidijo, o belem dnevi se pa zadevljejo ob drevje in zidovje.

Zadovoljen je bil sam s saboj, ni pa bil zadovoljen s svojo službo, ki mu je bila prenizka za njegovo prebrisano glavo. Od tod neki nemiren duh in ognjena želja izkazati se. Mnogo je veljal pri svojih vikših; s cesarskim prokuratorjem in z vsemi drugimi uradniki je občeval kakor s takimi, ki so mu enaki. Vtaknil se je v vsako reč, gospodoval je malone z vsemi ljudmi in vodil je skoro mestna opravila. Predsednik departementa, g. baron Massy, je le z Jacometovimi očmi gledal vse zadeve Lurškega okraja.

Takšen je bil policijski komisar, takšna je bila imenitna Lurška oseba, ko so bile prikazni v Jami Massabiellski.

IV.

Bil je tretji dan odločenih dveh tednov, 21. februar, prva postna nedelja.

Še predno je vzhajalo solnce, bilo je že več tisoč ljudi zbranih pred Jamo in okolo nje, na Gavskih bregovih in na travniku. Ob takem času je navadno prišla Bernardka, zavita v beli kapulet, spremljana od enega domačih, od matere ali sestre. Dan ali dva dni poprej so bili njeni starši zraven, ko se je zamaknila; videli so jo spremenjeno, in zdaj so verjeli.

Brez mogočne domišljavosti, kakor tudi brez zbeganosti je šla priprosto skozi množico, ki se ji je spoštljivo umikala in ji

pot delala. Kakor da ne bi zapazila splošne pozornosti in kakor da bi delala kako navadno delo, pokleknila je in molila pod duplino, kjer se je razprostiral rožni grm.

Kmalu potem so videli, da se ji je čelo zasvetilo in zažarilo. Vender ji kri ni stopila v glavo; ravno narobe, lahno je obledela, kakor da bi se natura nekoliko uklonila pred Prikaznijo, ki se ji je prikazala. Njen obraz se je spreminjal in spreminjal, kakor bi šel više in više ter prišel v neko deželo nadzemeljske slave, razodevaje občutke in reči, ki niso od tega sveta. Samega čudenja se ji usta nekoliko odpro, in videti je, kakor da bi pila nebeško slast. Blažene oči ji gledajo nepremakljivo v nevidljivo Lepoto, ktere nihče ne vidi, dasi njeno pričujočnost čutijo vsi, in dasi vidijo vsi tako rekoč njen odsvit na dekletovem obličju. To revno majhno kmetiško dekle, tako priprosto v navadnem stanu, se je videlo, kakor da ni nič več pozemeljsko.

To je angelj nedolžnosti, ki je za nekaj časa pustil svet za saboj in v molitvi pokleknil tisti hip, ko je nekoliko odprl večne duri ter skozi nje zagledal raj.

Vsi tisti, ki so videli Bernardko v zamaknenju, govore o tem prizoru kakor o reči, ki kratkomalo nima primere na zemlji. Njih vtisi so čez deset let tako živi, kakor so bili prvi dan.

Čudno! če tudi je bila njena pozornost popolnoma obrnena na Devico milosti polno, vender je nekoliko vedela, kaj se je godilo okolo nje.

Ko ji je ugasnila sveča, stegnila je roko, da bi jo ji zopet prižgala najbližja oseba.

Ko se je nekdo hotel s palico dotakniti rožnega grma, dala je naglo znamenje, da nikar, in strah se je razodeval na njenem obrazu. — Bala sem se, rekla je potem priprosto, da se ne bi bil dotaknil „Gospe“ in da ji ne bi bil storil kaj žalega.

Eden opazovalcev, kterega ime smo že navedli, gospod doktor Dozous, je stal poleg nje.

— To ni ne okorni krč, mislil je, ne nezavedno zamaknenje takih, ki trpe na halucinaciji; to je nekaj nenavadnega, kar zdravniki prav nič ne poznajo.

Prime deklico za roko in ji potiplje žilo. Videlo se je, kakor da ni tega zapazila. Žila je bila popolnoma mirna in pravilna, kakor v navadnem stanu.

— Tedaj ni nikakeršne bolezenske razburjenosti, rekel je modri doktor, ki je bil čedalje bolj zbegan.

Ta trenotek se Bernardka pomakne po kolenih nekoliko naprej v Jamo. Prikazen stopi nazaj, in zdaj jo je deklica mogla videti skozi notranjo duplino.

Videlo se je, kakor da je sveta Devica pregledala v trenotku ves svet, potem je pa oči, polne britkosti, obrnila na klečečo Bernardko.

— Kaj vam je? kaj je storiti? šepeče deklica.

— Moli za grešnike, odgovori Mati človeškega rodu.

Ko je revna pastarica videla, da je britkost, kakor oblak, zakrila večno jasnost preblažene Device, občutilo je njeno srce naenkrat hudo bolečino. Nepopisljiva žalost se ji razlije po obrazu. Iz oči, ki so bile zmiraj močno odprte in v Prikazen uprte, pritečete ji dve solzi, ki obvisite na licih.

Naposled jej zasije žarek veselja na obrazu: zakaj, gotovo je tudi Devica sama obrnila svoje oči na upanje in opazovala, v srcu nebeškega Očeta, neusahljivi vir neskončnega usmiljenja, ki teče na zemljo v Jezusovem imenu in po Cerkvenih rokah.

To je bilo ravno tisti hip, ko je Prikazen izginila. Nebeška Kraljica se je vrnila v svoje kraljestvo.

Svetloba je ostala, kakor po navadi, še nekoliko trenotkov, potem pa je polagoma izginila, kakor svetla megla, ki se razkadi in razpraši v zraku.

Bernardkin obraz je dobil polagoma zopet svojo navadno podobo. Bilo je videti, kakor da je deklica prišla iz solnčnih krajev v senčne. Pozemeljska navadnost je vzela zopet v last obraz, ki je bil ravnokar spremenjen. To je bila samo še ponižna pastarica, mala kmetiška deklica, ki se po zunanjem ni nič ločila od drugih otrok.

Okolo nje se je gnetla strmeča in preplašena, ginena in pobožna množica. — Drugje bodemo imeli priliko, opisati vedenje ljudi.

V.

Celo jutro, po maši in do večernic, je bilo v Lurdu govorjenje le o teh čudnih dogodkih, ki so jih razlagali, seveda, na prerazne načine. — Tisti, ki so videli Bernadko v zamaknenju, so trdili, da je reč neovrgljivo skazana. Nekteri so izrekli svojo misel v dobri primeri: „V naše doline se solnce prikaže kasno, ker ga na vzhodu zakriva Pik in Gerska gora. Pa predno ga zagledamo, vidimo na zahodu odsvit njegovih žarkov na strminah

Bastsurguèreskih hribov, ki se zasvetijo, ko smo mi še v senci· in tedaj, če tudi ne vidimo solnca samega, ampak le njegov odsvit na strminah, vender trdimo, da je solnce za velikanskim hrbtom Gerske gore.“ „Bastsurguèreske gore vidijo solnce,“ pravimo; „in ko bi bili mi vrhu njih, videli bi ga tudi mi.“ No, ravno taka je tudi, kadar pogledamo Bernardko, ko je razsvetljena od nevidljive Prikazni: prepričanje je ravno tisto, dokaz na vsem svetu tak. Dekletov obraz postane nanagloma tako jasen, tako spremenjen, tako svetal, tako navzet nebeških žarkov, da nam ta čudovit odsvit, ki ga vidimo, daje popolnoma gotovost o svetlem središču, ki ga ne vidimo. Ko ga pa ne bi nam zakrivala cela gora napak, rev, časnih skrbi in mesene teme; ko bi bili tudi mi v visočini tisti otroške nedolžnosti, tistega večnega snega, ki ga še ni gazila človeška noga: bi tudi mi, ne le po odsvitu ampak naravnost, videli tisto, kar vidi zamaknena Bernardka, tisto, kar žari na njenem spremenjenem obrazu.“

Takšno sklepanje je bilo samo na sebi morebiti izvrstno in prepričevalno za tiste, ki so sami videli čudoviti prizor, ni pa bilo dovolj krepko za tiste, ki niso nič videli. Če je bila previdnost Božja res pri vsem tem, morala je, kakor se nam vidi, svoje delovanje potrditi z dokazi, ki bi bili, če ne boljši (zakaj le-tem se ni ustavljal skoro nobeden, kdor jih je le videl), vender vsaj telesnejši, stanovitnejši, nekako bolj potipljivi. Nemara je to bil skrivni namen Božji, ki je take množice skliceval edino zato, da bi o določeni uri imel brez števila neovrgljivih prič.

Po končanih večernicah je šla Bernardka iz cerkve z drugimi verniki. Kakor si lehko mislimo, ogledovalo jo je vse. Revna deklica, ki je bila zadrževana od take gneče, odgovarjala je kratko in skušala preriti množico, da bi prišla domov.

V tem trenotku stopi k nji človek, ki je imel na sebi znamenja javne oblasti, mestni policaj, in se dotakne njene rame.

— V imenu postave, reče.

— Kaj mi hočete? vpraša deklica.

— Imam ukaz, te prijeti in odvesti.

— In kam?

— K policijskemu komisarju. Za menoj!

VI.

Grozeče mrmranje se zasliši med množico. Veliko izmed tistih, ki so bili ondi, videli so zjutraj ponižno deklico spremenjeno v nebeškem zamaknenju in razsvetljeno od nebeških žarkov. Za le-te je bila ta mala, od Boga blagoslovljena deklica nekako sveta oseba. Ko so videli, da je služabnik javne oblasti položil na njo roko, tresli so se same nejevolje in hoteli so mu ubraniti. Pa duhoven, ki je prišel ravno iz cerkve, dá množici znamenje, da naj se pomiri. — Ne ovirajte gosposke, je rekel.

Po nekem čudovitem naključju, na kakeršnega večkrat naletimo v zgodovini nadnaturnih dogodkov, kadar si dajemo trud ali velikoveč veselje, preiskovati jih, pela je vsa Cerkev tisti dan, prvo postno nedeljo, neminljive besede, ki imajo tolažiti in osrčevati nedolžne in slabe ob času preganjanja: „Bog te je izročil v skrb svojim angeljem, da te varujejo na vseh tvojih potih. Nosili te bodo na svojih rokah, da se z nogami ne zadeneš in ne udariš ob kamenje na potu . . . . Zaupaj vanj: varoval te bode v senci svojih perotnic. Njegova vsemogočnost te bode nekako obdajala, kakor nepremagljiv škit. Hodi popolnoma brez skrbi! s svojimi nogami pomendraš gada in kačo; leva in zmaja pobiješ . . . . Ker je zaupal v me, pravi Gospod, bodem ga rešil. Branil ga bodem, ker je spoznal moje ime. Klical me bode, in jaz ga bom uslišal. *V britkosti sem z njim.*“ *)

Evangelij tega dne pripoveduje, kako je bil Zveličar sveta, večni vzor pravičnih na zemlji, skušan v začetku svojega poslanstva; in popisuje na drobno, kako se je slavno boril in kako je premagal hudobnega duha v samotni puščavi: *Ductus est Jezus in desertum, ut tentaretur a diabolo.* „Jezus je bil veden v puščavo, da bi bil skušan od hudobnega duha.“ **)

Take so bile besede, ki jih je Cerkev pela, tako tolaživne za nedolžno in preganjano slabost; taki so bili veliki spomini, ki jih je vzbudila in obhajala ta dan, ko je, v neznatnem hribovskem mestu, služabnik javne moči zgrabil, v imenu postave, majhno in nevedno deklico, da bi jo odvedel k najizurjenejšemu in najzvitejšemu zastopniku gosposke.

---

*) Rimski missal. *Prva postna nedelja.* Introit, graduale in trakt pri maši, odgovor pri večernicah.

**) Rimski missal, *Prva postna nedelja.*

Ginena in vzburjena množica je šla za Bernardko, ki jo je saboj vzel uradni služabnik. Policijska komisija ni bila daleč. Policaj stopi z deklico v hišo, pusti jo samo na mostovžu, in se vrne, da zapre vrata s ključem in zapahom.

Trenotek potem je Bernardka stala pred gospodom Jacometom. Neizmerna množica se nabere zunaj hiše.

VII.

Jako izvedeni človek, ki je imel izpraševati Bernardko, bil si je svest lahke zmage, in se je na to že srčno veselil.

Bil je eden tistih, ki so trdovratno zametavali razlaganje tamošnjih zdravnikov. On ni verjel, da bi to bil krč ali halucinacija ali kaka prevara bolehnega zamaknenja. Natančnost v govorjenju, ki so jo priznavali deklici, opazke, ki jih je storil doktor Dozous in veliko druzih prič Jamskih dogodkov, zdele so se mu take, da ni mogel verjeti na kako bolezen. Kar se tiče prikazni samih, bojeda ni veroval, da bi bile mogoče; in njegova policijska prebrisanost, ki je znala prav dobro izvohati lupeže za nepostavnim dejanjem, ni morebiti segala tako daleč, da bi bila našla Boga za nadnaturnim dejanjem. Prepričan je bil sam pri sebi, da so vse prikazni le sleparske, zato je tudi sklenil, s silo ali zvijačo najti pomoto ter nadnaturno Prikazen, vero ljudi, zasačiti v sleparstvu; s tem je hotel močno ustreči vladnim in drugim prostomišljakom. Tu je imel prelepo priliko, podreti dozdevno veljavo prikaznim minolih časov, zlasti če bi mogel odkriti in pokazati, da duhovni na skrivaj vodijo in zlorabijo te dogodke, kterih se tako skrbno ogibljejo v javnosti.

Če Bog ni imel nič opraviti pri teh rečeh, ampak le ljudje, bilo je Jacometovo sklepanje izvrstno.

Nasproti pa, če je vse to delal Bog in ne ljudje, tedaj je nesrečni policijski komisar zašel na jako žalosten pot.

V teh mislih je dal g. Jacomet že prve dni skrbno opazovati vsa Bernadkina pota, da bi videl, ali ni kake skrivne zveze med zamaknenko in kakim duhovnom iz mesta ali okolice. Službena gorečnost ga je, kakor se vidi, gnala celó tako daleč, da je v cerkev postavil neko svoje človeče, naj bi pazilo na izpovednico. Pa otroci, ki so se učili krščanskega nauka, hodili so po vrsti k spovedi vsak drugi teden ali vsak mesec, in tiste dni še ni prišla vrsta na Bernardko. Ves ta skrben trud ga ni privedel na sled kake zveze

v tem sleparstvu, ki ga je prisojal Bernardki. Iz tega je sklepal, da dela bržkone sama, pa je vender še nekoliko sumnjičil: zakaj, pravi policaj sumnjiči vedno, če tudi nima dokazov; ravno to je njegova posebna lastnost in njegova prava prebrisanost.

Ko je Bernardka stopila predenj, pogledal jo je ostro in bistro, pa precej se je prikazala v njegovih očeh dobrosrčnost in zaupnost. On, ki je navadno govoril mogočno z vsemi ljudmi, bil je proti revni hčerki mlinarja Soubirousa še več kakor omikan; bil je sladak in sila priljuden. Rekel ji je sesti, in je bil pri izpraševanju dobrosrčen, kakor zarešen prijatelj. *)

— Ti boje vidiš lepo Gospo v Jami Massabiellski, mila deklica moja. Povej mi vse.

Ko je izrekel te besede, odpro se nalahko vrata in nekdo stopi v sobo. To je gospod Estrade, pobiralec nepravih davkov, eden najimenitnejših in najizobraženejših v Lurdu. Ta uradnik je prebival v enem koncu hiše, kjer je stanoval gospod Jacomet; godrnjanje množice mu je povedalo, da je prišla Bernardka, in radovednost ga je gnala k njenemu spraševanju. Glede prikazni je bil tistih misli, kakor Jacomet, in je, kakor ta, mislil, da deklica slepari. Skomolceval je, kadar mu je kdo te dogodke razlagal kako drugače. Imel je te reči za tako neumne, da se mu še vredno ni zdelo, iti k Jami in opazovati nenavadne prizore, ki so mu jih pripovedovali. Ta modrijan je mignil komisarju, naj se ne da motiti, potem pa sede nekoliko v stran. Za vse to se Bernardka ni veliko zmenila.

Prizor in dvogovor je tako dobil pričo. **)

---

*) Ker je že deset let preteklo nad spominom prič te povesti, je razvidno, da ne moremo biti porok za poedine besede tega dvogovora in nekoliko drugih, ki se nahajajo v tej knjigi. Njih smisel in splošno podobo podajamo, vender poskušamo, spraviti na dan bolj ko bolj obliko samo, prvotno izvirnost in živost; k temu nam pomagajo neštevilne listine, ki jih imamo v rokah, tiskani ali pisani dokumenti, razna takrat pisana poročila, uradni spisi in zasebna pisma.

**) Ta poštena priča, ki smo jo sami šli spraševat v Bordeaux, kjer sedaj službuje, je blagovolila zbrati za nas spomine, ki jih je zapisala takrat, ko so se dogodki vršili; tako nam je bilo mogoče, dopolniti in primeriti Bernardkine besede.

Kar se tiče poročila, ki ga je policijski komisar spisal vsled tega zaslišanja, prosili smo zastonj Visoko-Pyrenejsko predstojništvo za ta dragoceni dokument. Ni nam bilo mogoče, dobiti ga. Predstojnik nam je na kratko odrekel na našo nadležno prošnjo, rekoč, da so se dotični spisi zgubili, bodiže po zanikarnosti, ali po naključju, bodiže da jih je kak človek iz posebnega namena izmaknil in uničil.

Na gospod Jacometovo vprašanje povzdigne deklica svoje lepe, nedolžne oči na policijskega komisarja in začne pripovedovati nenavadne dogodke, ki so njeno življenje napolnjevali nekoliko dni sem. Govorila je v svojem narečju, z nekako boječnostjo, ki je še bolj potrjevala resničnost njenih besedi.

G. Jacomet jo je poslušal z ušesi in ustmi, in se je še vedno delal blagodušnega in dobrohotnega. Čas ter čas je napisal kako opazko na papir, ki ga je imel pred saboj.

Deklica je to zapazila, pa se ni nič za to zmenila.

Ko je dokončala svoje pripovedovanje, stavil ji je komisar, ki je bil čedalje slajši in vnetejši, sila veliko vprašanj, kakor da bi se njegova navdušena pobožnost zanimala čez mero za takšna Božja čuda. Urno je dajal vprašanje za vprašanjem, brez vsakega reda, v kratkih in naglih stavkih, da ne bi deklica utegnila premišljati.

Na razna ta vprašanja je Bernardka odgovarjala brez zmotenosti, brez najmanjšega omecevanja, z mirno gotovostjo, kakor kdo, ki je vprašan, kakšen se mu vidi kraj ali slika, ki mu je pred očmi. Da bi bolje dopovedala, ponašala je časih z rokami in obrazom, kakor da bi nadomestila, kar ni mogla izraziti z besedo.

Medtem je g. Jacomet z urnim peresom zapisal vse odgovore, ki jih je dobil.

Tako je poskušal dekletovega duha utruditi z množico malenkostnih natančnosti; potem pa je strašni policijski uradnik,

---

Enako smo prosili cesarsko Pausko sodnijo za poročilo, ki ga je gospod Dutour, takratni cesarski prokurator v Lurdu, o tej stvari poslal generalnemu prokuratorju. G. generalni prokurator nam že iz principa ni hotel postreči. Dokler nismo dobili te odpovedi, ki nam je bila sicer dana s spodobnimi besedami, bili smo teh misli, da sodnija ni in ne more biti drugo, kakor varuhinja takih dokumentov, in da je njena dolžnost, izročiti jih vsakemu, kdor jih zahteva v imenu zgodovine.

Minister bogočastja, na kterega smo se večkrat obrnili, pa zastonj, delal je kakor sodnija, vsaj z enako olikanostjo. Kakšen strah imajo pač te imenitne osebe pred resnico, da se tolikanj prizadevajo, skriti jo pod mernik, pa k sreči čisto brez uspeha!

Tedaj, če se naše pripovedovanje ne ujema popolnoma s sodnijskimi spisi, kriv je uradni svet sam, ker je pustil, da so se razni tisti dokumenti zgubili, ali pa, ker jih nam ni hotel dati. Neštevilne izjave, ki smo jih od drugod dobili, in lastne preiskave so nam storile k sreči mogoče, nadomestiti jih skoro popolnoma. Nekoliko truda smo imeli več, to je vse.

Če ima pri vsem našem prizadevanju naš spis kake napake, pripravljeni smo, popraviti jih po uradnih dokumentih. Mislimo, da tega ravno ne bo treba.

Opazka v prvi izdaji 1869.

kakor bi trenil, napravil grozno hud obraz in naglo spremenil svoj glas.

— Lažeš, zavpije na vso moč, kakor da bi bil premagan od nagle jeze; goljufaš cel svet; in če precej ne poveš resnice, izročim te žandarjem.

Ko je videla uboga Bernardka to naglo in strašno spremembo, ostrmela je tako, kakor kdo, ki bi mislil, da drži v rokah nedolžno vejico, pa bi naenkrat začutil, kako se mu med prsti zvija in obrača mrzla kača. Ostrmela je samega strahu; pa zbegana ni bila prav nič; proti Jacometovemu pričakovanju ostala je mirna, kakor da bi nevidljiva moč podpirala njeno dušo pred tem nepričakovanim udarcem.

Komisar vstane in pogleda proti vratom, kakor češ, le migniti mi je treba, in bi poklical žandarje, da bi zamaknenko odvedli v ječo.

— Gospod, odgovori Bernardka z mirno in ljubeznjivo gotovostjo, ki je dajala revni kmetiški deklici neprimerljivo in priprosto častitljivost; gospod, lahko me izročite žandarjem, pa ne morem druzega povedati, kakor kar sem. To je resnica.

— To hočem videti, odgovori komisar in sede. Precej je izpoznal z izurjenimi očmi, da z grožnjo nič ne opravi pri tej nenavadni deklici.

Gospod Estrade, molčeča in nepristranska priča, ni vedel, ali bi se bolj čudil prepričanju, s kterim je govorila Bernardka, ali pa g. Jacometovi prebrisanosti, ktero je popolnoma razumel.

Boj med silno zvitim komisarjem in priprosto deklico je dobil nanagloma nepričakovano podobo.

Jacomet, oborožen z opazkami, ki jih je nabiral tri četrt ure, začel je na novo izpraševati, pa vse v drugi vrsti; stavil je sila veliko zvitih vprašanj, pa nanagloma, kakor je že bila njegova navada, in odgovor je zahteval precej. Bil je prepričan, da bo tako sama sebi naproti govorila, vsaj v kaki majhni reči. Ko bi se to zgodilo, bila bi sleparija dokazana, in on bi zmagal. Pa zastonj je napenjal spretnost svojega duha v mnogo zvitih zaobračajih. Deklica si ni nič protigovorila, ne v najmanjši stvarci. Na tista vprašanja, naj so bila dana kakorkoli, odgovarjala je vedno, če ne s tistimi besedami, pa vsaj v tistem smislu in s tisto natančnostjo. G. Jacomet je le silil va-njo, in to zato, da bi vsa zbegana govorila sama sebi nasproti. Pripovest o prikaznih je obračal in obračal na vse načine, pa ji ni mogel priti do živega. Bil je kakor živina, ki bi hotela gristi dijamant.

— Dobro, reče naposled Bernardki; vse to hočem dejati na protokol in ti prebrati.

Dve ali tri strani je hitro popisal s pomočjo svojih opazek. Pri malostnih rečeh je nalašč kaj malega drugače naredil, na primer, o podobi obleke, o dolgosti in legi Devičinega pajčolana. To je bila nova past, pa brez uspeha, kakor vse drugo. Ko je prebiral in čas ter čas rekel: „Saj je tako, ali ni res?“ je Bernardka pri vseh tistih malostnih spremembah odgovarjala ponižno, pa z gotovostjo, ki je bila tako priprosta in prijazna, kakor neomahljiva:

— Ne, nisem tako rekla, ampak tako.

In popravila je napako, ter povedala je resnico, kakor je bila.

Večjidel ji je Jacomet ugovarjal:

— Saj si tako rekla!... Zapisal sem v tistem hipu, ko si izgovorila!... Tako si pripovedovala tudi več osebam po mestu — i. t. d.

Bernardka je odgovarjala:

— Ne, nisem tako govorila, in tudi nisem mogla govoriti, ker to res ni.

In komisar je bil vselej primoran popraviti, kakor mu je deklica rekla.

Kako nenavadna je bila pohlevna in nepremagljiva gotovost te male deklice! G. Estrade jo je čedalje bolj občudoval. Po naturi je bila Bernardka silno boječa, kar se je tudi videlo; njeno vedenje je bilo ponižno, celó nekoliko zbegano vpričo neznanih ljudi. In vender, kar se je tikalo resničnosti prikazni, razodevala je dušno moč in pogumnost pri trditvah, kakor malokdo. Kadar je bilo treba pričevati o tem, kar je videla, odgovarjala je neustrašeno, z nekako hladno gotovostjo. Vender je bilo tudi takrat lahko videti tisto deviško sramožljivost duše, ki bi se bila rajše skrila vsem pogledom. Jasno se je videlo, da je prirojeno boječnost premagovala edino le iz spoštovanja do resnice, ki jo je imela poročati ljudem, in pa iz ljubezni do „Gospe,“ ki se je prikazovala v Jami. Edino le prepričanje o dolžnosti je premagalo veliko nagnenost njene nature, ki je bila boječa pri vsaki drugi reči in sovražna hrušču in trušču.

Komisar je začel zopet groziti:

— Če boš zahajala k Jami, dam te zapreti, in te ne izpustim, dokler ne obljubiš, da ne pojdeš več tje.

— Obljubila sem Prikazni, hoditi tje, odgovori deklica. In potem, kadar pride tisti čas, žene me neka reč, ki pride v me in me kliče.

Kakor se vidi, izpraševanje je končano. Trajalo je dolgo, debelo uro. Nemirno in nepotrpežljivo je zunaj množica čakala deklice, ktero je zjutraj videla v svetlobi nebeške zamaknenosti. V sobano, kjer se je vršilo izpraševanje, bilo je slišati vse navskriž vpitje, besede, vpraševanja, razno vreščanje množice. Hrušč je naraščal in je postajal nevaren. Kar je množico prešinilo nekaj posebnega, kakor da je med njo prišel človek, ki je bil težko pričakovan in zaželen.

Skoro ob enem je več udarcev padlo na hišna vrata.

Kakor je bilo kazno, se komisar ni zmenil za to.

Udarci so postajali čedalje silnejši. Tisti, ki je tolkel, majal je hkrati vrata in jih je poskušal podreti. Jacomet jezno vstane in jih gre sam odpirat.

— Not se ne sme, reče raztogoten. Kaj hočete?

— Svojo hčer hočem! odgovori mlinar Soubirous in gre s silo za komisarjem v sobo, kjer je bila Bernardka.

Mirno obličje njegove hčere pomiri boječo razburjenost očeta, in ta je bil zopet navaden človek. Bal se je in tresel pred človekom, ki je bil po svoji delavnosti in prebrisanosti eden najimenitnejših in najgroznejših v tistem malem kraju, če je tudi imel nizko službo.

Franc Soubirous se odkrije in suče pokrivalo v rokah. Jacomet, ki mu ni nič ušlo, je uganil, da se mlinar boji.

Na obličju se mu zopet prikaže dobrosrčnost in pomilovanje. Prijateljsko ga potalklja na rame:

— Oče Soubirousov, reče, pazite! pazite! pazite! Vaša hči se zapleta v slabe homatije, naravnost gre na pot proti ječi. Za zdaj je nečem zapreti, pa pod tem pogojem, da ji prepoveste, hoditi v Jamo, kjer uganja burke. Če se to še enkrat zgodi, bodem nepreprosljiv; sicer pa veste, da cesarski prokurator ne razume šale.

— Ker to hočete, g. Jacomet, odgovori prestrašeni oče, bodeva ji prepovedala z materjo; in kakor je vedno naju ubogala, gotovo ne pojde več tjekaj.

— Vsekako, če pojde tje, če bo nadaljevala to pohujšanje, bodem prijel ne le njo, ampak tudi vas, zagrozil se je zopet strašni komisar in jima je mignil oditi.

Ko stopi Bernardka z očetom iz hiše, dala je množica svojo zadovoljnost na znanje z velikim vpitjem. Deklica odide domov, in množica se razkropi po mestu.

Policijski komisar in davkar ostaneta sama in si pripovedujeta svoje misli o tem čudnem zaslišanju.

— Kakšna nepremakljiva stanovitnost v njenih trditvah! vikne g. Estrade, ki se je močno čudil.

— Kakšna nepremagljiva trdovratnost v lažeh! odgovori Jacomet, nejevoljen, da je bil premagan.

— Kakšna verjetnost! nadaljuje davkar. Ne enkrat si ni navskriž prišla, ne v govorjenju ne v vedenju. Po vsem tem soditi, verjame ona, da je res kaj videla.

— Kakšna navihanost! povzame komisar. Če sem si tudi prizadeval, vender je nisem ujel. Prav dobro zna svojo pravlico.

Oba, komisar in g. Estrade, sta sicer ostala neverjetna Tomaža glede prikazni same. Pa bil je že med njima velik prepad. Eden je imel Bernardko za izurjeno v lažeh, drugi pa za pošteno v zmoti.

— Zvita je, rekel je prvi.

— Odkritosrčna je, rekel je drugi.

VIII.

Če tudi ni nič opravil nasproti priprostim, natančnim, ujemajočim se odgovorom Bernardkinim, vender je g. Jacomet dosegel velik dobiček na koncu tega dolgega borenja. Močno je ostrašil očeta dekletovega, in izprevidel je, da je na tej strani premagal, vsaj za zdaj.

Franc Soubirous je bil poštena duša, ali junak ni bil. Pred gosposko je bil boječ, kakor so navadno siromaki in ljudje nižje vrste, ki čutijo vso svojo slabost nasproti svojevoljnosti in preganjanju, in za ktere je najmanjše nasprotovanje že velika nesreča. To je res, da je verjel v prikazni; ker pa ni razumel, kaj je to, in ker ni izprevidel, kako imenitno da je to, in ker se je celó nekako bal teh nenavadnih reči, zato je mislil, da ni zelo napačno, če Bernardki prepove, hoditi k Jami. Morebiti je pač imel nekoliko strahu, da se ne bi zameril nevidljivi „Gospe,“ ki se je prikazovala njegovi hčerki; pa še večji je bil strah, ki je še bolj vznemirjal njegovega duha, da ne bi razjezil človeka v mesu in kosti, da ne bi navskriž prišel s tako strašno osebo, kakor je komisar.

— Vidiš, da so vsi tukajšni gospodje zoper nas, reče Bernardki, in če pojdeš k Jami, dá g. Jacomet, ki premore vse, zapreti tebe in nas. Ne hodi več tjekaj!

— Oče, reče Bernardka, kadar grem tje, ne grem popolnoma prostovoljno, sama ob sebi. Pride trenotek, ko je nekaj v meni, kar me tje kliče in vleče.

— Naj bo že kakor hoče, povzame oče, naravnost ti prepovem, še iti tjekaj. Gotovo mi ne odrečeš pokorščine prvikrat v svojem življenju.

Tako je uboga deklica prišla v veliko zadrego: Prikazni je storila obljubo, ki je pa zdaj na odločno očetovo prepoved ne sme izpolniti; zato odgovori:

— Na vso moč se bom branila iti tje; na vso moč se bom ustavljala sili, ki me tje kliče.

Tako žalostno je minil večer tiste nedelje, ki se je začela v častni in presrečni svetlobi zamaknenosti.

IX.

Drugo jutro, 22. februarja, še predno je solnce vzišlo, pričakovala je množica zamaknenke ob bregovih Gavskih, pa zastonj. Ob solnčnem vzhodu so jo starši poslali v šolo; in Bernardka, ki je znala samo ubogati, je šla tje s krvavečim srcem.

Redovnice, ki so bile v špitalu ali v šoli zadrževane po opravilih ljubezni in poučevanja, nemara tudi po nasvetu Lurškega g. župnika, niso nikoli videle Bernardkinih zamaknenj in niso verjele v Prikazen. Ko ljudstvo v takih rečeh časih verjame prerado, vidimo neutajljivo resnico, kteri se moramo od kraja čuditi, da so duhovni, mnihi in redovnice silno nejeverni in silno počasni v verovanju. Če tudi priznavajo, da je mogoče tako Božje razodenje, tirjajo z ostrostjo, ki je dostikrat prevelika, naj bi bilo dokazano desetkrat. Redovnice so očetovi prepovedi pridejale še svojo, rekoč Bernardki, da na vseh njenih prikaznih ni nič resnice, da v njenih možganih ni vse čisto prav, ali da laže. Ena izmed njih, ki je menila, da deklica slepari v tako imenitnih in svetih rečeh, kazala je dosti očitno svojo veliko nejevoljo.

— Hudobni otrok, reče ji, nespodobne burke uganjaš v svetem postnem času.

Druge osebe, ki so jo videle o prostem času, očitale so ji, da se hoče delati svetnico in da se pregrešno igra s svetimi rečmi. Grenkemu očitanju in poniževanju, s kterim je bila obsipavana, pridružilo se je zasmehovanje nekterih sošolaric.

Bog je hotel izkušati Bernardko. Ko jo je prejšnje dni obsipaval s tolažbami, sklenil je zdaj v svoji modrosti, pustiti jo nekaj časa v popolni zapuščenosti, izpostaviti jo zasmehovanju in krivicam, naj bi se, sama in zapuščena, bojevala s sovražnostjo vseh tistih, ki so bili okolo nje.

Strašno je nesrečna deklica trpela, ne le zavoljo zunanjega nasprotovanja, ampak nemara še bolj zavoljo notranjih stisk svoje duše.

Mala pastarica, ki v svojem kratkem življenju še ni poznala drugih bolečin, kakor telesne, nastopila je višja pota, in začela je čutiti drugačne muke in drugačne težave. Po eni strani se ni hotela po robu postaviti ne očetu, ne redovnicam; in po drugi strani ni mogla prenašati misli, da ne bi spolnila obljube, ki jo je dala nebeški Prikazni v Jami. Krvav boj se je začel v tej mladi duši, ki je bila dosle tako mirna. Videlo se ji je, da se ziblje med dvema prepadoma, ki enako grozita s smrtjo, pa si ne more pomagati: če gre k Jami, greši proti očetu; če ne gre, greši proti Prikazni, ki je prišla iz višav. Jasno ji je bilo, da greši zoper Boga, naj stori to ali ono. In vender je morala nekaj izbrati; ni bilo druge pomoči; morala je voliti težavno volitev. Sicer je res, kar pravi sv. evangelij, da je Bogu mogoče, kar je nemogoče ljudem.

Jutro je minilo v hudih težavah, ki so bile toliko hujše, ker so prišle v popolnoma neizkušeno dušo, v mlado srce, ki je navadno mirno in čisto, in tako živo čuti. Ni bila še vajena človeških britkosti, ki zamoré srce in zadušé v njem občutljivost.

Proti poldnevi so šle deklice malo domov kosit.

Bernardka je šla žalostna proti domu. Bila je v dvojnati zadregi, iz ktere se ni vedela rešiti. Zvon Lurške cerkve je odzvonil poldan.

Ta trenotek jo kar nanagloma neka čudna moč zgrabi, ne na duhu, ampak na telesu, kakor more storiti nevidljiva roka; potegne jo s ceste, po kteri je šla, in jo nese nepremagljivo proti stezi, ki je bila na desno. Ta moč je bila za njo to, kar je močan piš za perje, ki leži na zemlji. Ni se mogla ubraniti, da ne bi šla naprej, kakor da bi bila naglo postavljena na jako strmi kraj. Njeno telo je bilo urno vlečeno proti Jami, kamor je steza peljala. Morala je iti, morala je teči.

Moč pa, ki jo je vlekla, ni bila ne osorna, ne silna. Bila je nepremagljiva, pa ni bila ne huda ne trda; ravno narobe, bila je jako prijazna. Vsemogočna roka je bila materinska in ljubeznjiva, kakor da bi se bila bala, raniti to slabotno dete.

Tako je tedaj previdnost Božja, ki vlada z vsemi stvarmi, rešila težko nalogo. Deklica, pokorna očetu, ni šla k Jami, kamor jo je vleklo srce; in glejte! s silo je bila vlečena od angelja Gospodovega. Tako je vender le tje prišla in spolnila obljubo Devici, ne da bi se bila njena volja uprla očetu.

Taki čudeži so se večkrat prigodili v življenji nekterih duš, ki so bile zavolj velike čistosti priljubljene Bogu. Sv. Filip Nerij, sv. Ida Lovanijska, sv. Jožef Kopertinski, sv. Roza Limska so skusili take reči ali pa tem podobne.

Čem bolj se je ponižna Bernardka bližala Jami, tem bolj je upanje oživljalo njeno mučeno in zapuščeno srce.

— Ondi, govorila je sama pri sebi, bom zopet videla preljubljeno Prikazen, ondi bom potolažena popolnoma; ondi bom gledala tisto lepo obličje, ki me napolnjuje s srečo. Za tem grozovitim trpljenjem pride neizmerno veselje; zakaj „Gospa“ me ne bo zapustila.

V svoji neizkušenosti ni vedela, da duh Božji vleče, kjer hoče.

X.

Ko je bila deklica že prav blizu Jame, bilo je videti, da je skrivnostna moč, ki jo je vlekla, prenehala ali se pa vsaj zmanjšala. Bernardka je šla bolj počasi in bila je trudna zoper svojo navado. Ravno na tem kraju je bilo videti druge dni, da jo nevidljiva moč vleče k Jami in ob enem podpira v hoji. Ta dan ni skusila ne tistega skrivnostnega potegljaja, ne tiste skrivnostne podpore. Bila je *gnana* k Jami, ne pa *vlečena*. Moč, ki jo je prijela, zaznamovala jej je pot dolžnosti, in pokazala, da je pred vsem treba ubogati in izpolniti obljubo, dano Prikazni; pa deklica ni več slišala notranjega glasu in ni več občutila vsemogočnega potegljaja, kakor drugekrati. Kdor ima navado preiskavati, zapazi te drobne razločke, ki jih je ložje razumeti, kakor opisati.

Če se je tudi razkropila silno velika množica, ki je Bernardke zastonj čakala vse jutro, vender je bilo takrat precej ljudi pred skalami Massabiellskimi. Nekteri so prišli tje molit, drugi pa iz same radovednosti. Mnogi so od daleč videli, da gre Bernardka k Jami, pa so pritekli in prispeli tjekaj ravno takrat, kakor ona.

Deklica poklekne ponižno, kakor po navadi, in začne moliti rožni venec, gledaje duplino, obrobljeno z mahom in divjim vejevjem, kjer se ji je nebeška Prikazen že šestkrat prikazala.

Radovedna in pobožna množica se še dihati ni upala. Pričakovala je, da se vsakčas zasveti otrokovo obličje ter naznani po svojem blišču, da ima pred saboj nadčloveško Bitje.

To je trajalo precej časa.

Bernardka je molila iskreno, pa njeno mirno obličje se ne zasveti v nebeški svetlobi. Čudovita Prikazen se jej ne prikaže,

in deklica prosi brez uspeha, naj bi se jej izpolnilo upanje. Bilo je videti, da je ni zapustila le zemlja, ampak tudi nebo, ki je postalo tako trdo za njene prošnje in solze, kakor marmorne skale, pred kterimi je klečala.

Izmed vseh skušenj, ki jih je imela prebiti od včeraj, bila je ta najhujša, bila je britkost vseh britkosti.

— Zakaj ste izginila? kliče deklica. Zakaj me zapuščate?

Tudi čudovito Bitje jo je, kakor je bilo videti, sunilo od sebe, in ker se ni več prikazalo, dalo je prav svojim nasprotnikom in olajšalo boj svojim sovražnikom.

Vznemirjena množica je izpraševala Bernardko. Tisti, ki so bili okolo nje, stavljali so ji sila veliko vprašanj.

— Danas se mi ni prikazala „Gospa“, odgovarja deklica vsa objokana. Nisem je videla.

— Zdaj moraš, ubožica, izprevideti, da je bilo to sama domišljija in da nisi nikoli nič videla; imela si neumne misli, govorili so nekteri.

— Zares, pristavljali so drugi, če se je „Gospa“ prikazala včeraj, zakaj se ne bi danas?

— Druge dni sem jo videla kakor vidim vas, reče deklica; in govorili sve. Ali danas je ni več tukaj, in ne vem, zakaj.

— Ovbe! povzame neki neverjetnež, policijski komisar je dobro opravil, in videli boste, da je vse pri kraju, zakaj:

Prepovedal je kralj Bogu,
Kakšne čudeže delati tu.

Verni, ki so bili pričujoči, bili so zbegani in niso vedeli, kaj reči.

Kar se tiče Bernardke, bila je ona sama za se prepričana, da je prejšnje dni imela prikazni, in o tem ni nič dvomila. Pa bila je silno žalostna, in je domov grede pretakala solze in molila.

Mislila je, da „Gospe“ ni bilo, ker ji kaj ni prav. „Sem li naredila kaj napačnega?“ se vpraša. Pa vest ji nič ne očita. Njena navdušenost za nebeško Prikazen, ki jo je hrepenela zopet videti, postala je še večja. Iskala je po svoji nedolžni duši, kaj bi storila, da bi jo še videla; pa ni vedela kaj. Čutila se je preslabo, priklicati tisto Lepoto brez madeža, ki se ji je prikazovala. Povzdigovala je srce v višave ter jokala.

Na dnu, prav na dnu njene užaljene duše je vender le ostalo neko skrivno upanje. Nekaj žarkov veselja, ki so tam ter tam predrli vse te temne oblake, priletelo je časih v njeno srce, ter utrjevalo njeno vero v nebeško Prikazen, ktero je ljubila vedno in

v ktero je verovala, če je tudi ni več videla. In vender uboga in nevedna deklica prav gotovo ni vedela in tudi ni mogla vedeti pomena besedi, ki so jih tisti dan peli duhovni pri berilu sv. maše: „V Bogu se boste veselili, če morate zdaj malo žalovati v mnogoterih skušnjavah, da se skušnja vaše vere, ki je veliko dražja od zlata (ki se skuša v ognju), pokaže v hvalo in slavo in čast v razodenju Jezusa Kristusa: *ki ga ljubite, dasi ga niste videli, v kterega tudi zdaj verujete, dasi ga ne videte, verujoči pa se boste veselili z neizrekljivim in častitljivim veseljem.*“ *)

Ravno tako ni slutila dogodka, ki se je imel kmalu zgoditi. To ponižno kmetiško dekle ni moglo vedeti in na skale Massabiellske obrniti besed, ki so jih ravno tisti dan duhovni po vsem svetu izgovarjali pri mašnem evangeliju: *Super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam.* „Na to skalo bom zidal svojo Cerkev.“ **) Ni mogla uganiti, da bo kmalu po teh žalostnih urah, precej drugi dan, kakor prerokinja oznanjevala in v imenu Prikazni zahtevala, da se cerkev zida na tem pustem skalovju.

Vse te reči so bile zakrite v črno temo prihodnjosti.

— Kje si bila? vpraša oče, ko Bernardka pride domov.

Deklica pove, kar se je zgodilo.

— Praviš, povzeli so starši, da te je neka moč vlekla proti tvoji volji?

– Vlekla, odgovori Bernardka.

„Mora biti že res, mislili so starši, zakaj dekle še ni nikoli lagalo.“

Soubirousov oče je premišljeval dolgo časa. Videlo se je, kakor da se v njem vojskuje notranja vojska. Naposled vzdigne glavo in kazno je, da se je za nekaj odločil.

— Dobro, pravi, če je temu tako, če te je neka višja moč vlekla, ne prepovedujem ti nič več, hoditi k Jami; stori, kar hočeš.

Veselje, živo in čisto veselje se razlije po obrazu Bernardkinem.

---

*) In quo (Deo) exultabitis, modicum nunc si oportet contristari in variis tentationibus: ut probatio vestrae fidei, multo pretiosior auro (quod per ignem probatur), inveniatur in laudem, et gloriam, et honorem, in revelatione Jesu Christi Domini nostri: *quem, quum non videritis, diligitis; in quem, nunc quoque non videntes, creditis; credentes autem exultabitis laetitia inenarrabili et glorificata.*

Misal rimski. 22. februar. Sv. Petra stol v Antiohiji. Dupl. maj. List pri sv. maši. Zadnje besede z ležečimi črkami končajo v prvem listu sv. Petra stavek, ki je čez sredo preklan v odlomku dotične maše.

**) Ravno ondi. *Misal rimski.* 22. februar. Sv. Petra stol v Antiohiji. Evangelij mašni.

Ne mlinar ne njegova žena nista ugovarjala, češ, da se Prikazen ta dan ni prikazala. Morda sta na dnu svojega srca temu videla ta uzrok, ker sta se nadčloveškim poveljem ustavljala iz strahu pred gosposko.

XI.

To, kar smo ravnokar povedali, se je zgodilo popoldne, in glas o tem se je naglo razletel po mestu.

Jako protivno so razlagali, zakaj se pač Prikazen ni prikazala: nekteri so iz tega sklepali, da ni vse nič bilo s prejšnjimi prikaznimi; nasproti so pa drugi videli v tem nov dokaz, da je dekle odkritosrčno.

Tamošnji modrijani so se zaničljivo smehljali, ko so slišali govoriti, da neka nepremagljiva moč vleče Bernardko k Jami; zdravniki pa, ki so imeli o tej reči učene prepire, razlagali so vse to s tem, da je deklica bolna na čutnicah.

Ko je komisar videl, da se ni ravnalo po njegovih ukazih, in ko je zraven še zvedel, da je Franc Soubirous dovolil deklici hoditi k Jami, poklical je oba k sebi, kakor tudi mater, in je ponovil svoje grožnje. Zopet se mu je posrečilo, oplašiti jih; pa dasi jih je oplašil, videl je v svoje veliko začudenje, da Franc Soubirous ni voljan in boječ, kakor včeraj.

— G. Jacomet, reče revni mož, Bernardka ni nikoli lagala; in če jo kliče dobri Bog, Mati Božja ali kaka druga svetnica, ne moremo se temu ustavljati. Mislite se vi na naše mesto, g. komisar: ljubi Bog bi nas kaznjeval!

— Saj sama praviš, da ni več Prikazni, dokazuje Jacomet deklici. Kaj hočeš ondi delati!

— Obljubila sem, hoditi tje dva tedna vsak dan, reče Bernardka.

— Vse to je sama pravlica! zavpije komisar razkačen, in dam vas vse zapreti, če bo še deklica ljudi vznemirjala s svojimi bedarijami.

— Moj Bog! reče Bernardka, sama hodim tjekaj molit, nobenega ne kličem; in če jih toliko pride pred manoj in za manoj, nisem jaz kriva. Hodijo zato, ker pravijo, da je Mati Božja; jaz pa ne vem, kdo je.

Policijski komisar, ki je bil vajen zvijač in ovinkov sleparskih ljudi, bil je zbegan po tej veliki odkritosrčnosti. Njegova prekanenost, njegova čudovita spretnost, njegova zavita vprašanja,

njegova žuganja, vse ljubeznjive ali grozne zvijače njegove službe niso mu nič pomagale nasproti tisti, ki jo je imel že takoj od začetka in jo še zdaj ima za zgoli slabost. Kratkomalo ni mislil, da bi bil sam v zmoti, zato ni mogel razumeti, zakaj da čisto nič ne opravi. Hoteč ustaviti razvijanje teh reči, je sklenil, na pomoč poklicati druge moči.

— Zares, zavpije in udari z nogo ob tla, to je neumna oslarija! Soubirousovim reče domov, sam pa hiti k cesarskemu prokuratorju.

Če je tudi g. Dutour črtil prazno vero, vender ni mogel najti paragrafa v skladanici naših postav, da bi mogel obsoditi zamaknenko. Nobenega ni klicala; iz vseh teh stvari ni imela dobička; hodila je molit na soseskin svet, kamor sme vsak in kjer postava nikomur ne prepoveduje poklekniti; s Prikaznijo ni imela puntarskih ali vladi protivnih pogovorov; ljudstvo ni počenjalo nerodnosti: ni ga bilo uzroka, ostro poseči vmes.

Tudi ni bilo moči, Bernardke preganjati zavoljo raznašanja „lažnjivih govoric“, ker je skušnja učila, da si ni nikoli protigovorila; in dokler ni popolnoma dokazano, da si govori navskriž, tako dolgo niso mogli izpričati, da laže, če niso hoteli pobijati vere v nadnaturne prikazni, vere, ki jo je vedno verovala katoliška Cerkev. Brez dovoljenja mestne in cesarske vikše gosposke pa navaden cesarski prokurator ni mogel na svojo odgovornost začeti takega prepira.

Da bi jo mogli preganjati, bilo bi potrebno vsaj to, da bi si Bernardka kterikrat protigovorila, da bi ona ali njeni stariši imeli kak dobiček od teh reči, da bi množica delala kake nerodnosti.

To vse se je moglo še zgoditi.

Navadni ljudje, ki žive pod oficijalnim svetom, bi bili nemara želeli, da bi se bilo kaj takega tudi res zgodilo; in nasprotniki ljudskega fanatizma, kterim so bile stvari čisto jasne, bi bili nemara hrepeneli stavljati zanke množici ali deklici. Pa g. Jacomet je bil uradnik, in policijska poštenost je bila v zavetju pred takim sumnjičenjem. Le črnogledi ljudje morejo verjeti, da bi se dobivali tudi taki hudobneži, ki imajo nalog, zvajati druge k prepovedanemu dejanju.

XII.

Drugo jutro, 23. februarja, se je množica zbrala pred Jamo, predno je solnce vzišlo. Bernardka prispe s tisto mirno priprostostjo,

ki se ni dala motiti ne po grozeči sovražnosti enih, ne po navdušenem češčenju drugih. Žalost in stiska prejšnjega dne je zapustila nekoliko sledu na njenem obrazu. Še se je bala, da ne bo več videla Prikazni, in kakor je tudi upala, vender se ni zanesla popolnoma.

Ponižno poklekne, eno roko opre na blagoslovljeno svečo, ki jo je prinesla saboj ali dobila v dar, v drugi pa drži molek.

Zrak je bil miren, in svečni plamen ni šel bolj naravnost proti nebu, kakor molitev te duše proti nevidljivim krajem, od koder je že večkrat prišla presrečna Prikazen. Gotovo je bilo to tudi tako: zakaj, toliko da je pokleknila deklica, kar se jej prikaže nedopovedljiva Lepota, ktero je klicala tako prisrčno. Bernardka se zamakne. Veličastna vladarica nebes upre na deklico tega sveta pogled, polni neizrekljive milobe, kakor da bi jo še bolj ljubila, odkar je trpela. Ona, največja, najveličastnejša, najmogočnejša vseh stvari; Ona, ktere slava traja vse čase in napolnjuje večnost, tako, da pred njeno slavo obledi ali bolj prav, izgine vsaka druga slava; Ona, hči, nevesta in mati Božja, Ona je hotela, kakor je bilo videti, popolnoma se sprijazniti z nepoznanim in nevednim dekletcem, s ponižno pastarico. Pokliče jo po imenu s tistim ubranim glasom, ki s svojo veliko lepoto razveseljuje angeljska ušesa.

— Bernardka! izpregovori mati Božja.

— Tu sem, odgovori dekle.

— Imam ti povedati neko skrivnost, ki se tiče samo tebe. Ali mi obljubiš, da je ne razodeneš nobenemu človeku?

— Obljubim, reče Bernardka.

Pogovarjali ste se o veliki skrivnosti, ki je ne moremo in ne smemo preiskovati.

Ko ste se tako prijateljsko pogovorili, pogleda nebeška Kraljica to malo deklico, ki je še prejšnji dan trpela in ki bo imela še trpeti iz ljubeznji do nje, in jo izbere za oznanjevalko svoje volje med ljudmi.

— „In zdaj, moja hčerka, reče Bernardki, pojdi in povej duhovnom, da hočem, naj se tu postavi kapelica.“ — To izreče, in videlo se je, kakor da bi njen obraz, njene oči in njene roke obetale, v tej kapelici deliti brezštevilne milosti.

Po teh besedah izgine; in obličje Bernardkino se zopet zagrne s senco, kakor zvečer zemlja, ko solnce počasi zaide.

Množica se gnete okolo deklice, ki je bila še pred kratkim spremenjena v zamaknenosti. Srca vseh so ginena. Od vseh

strani jo povprašujejo. Pa je ne vprašajo, če je prišla Prikazen: zakaj, kakor hitro se je zamaknila, izpoznali in vedeli so vsi, da se je prikazala Prikazen; le hoteli so vedeti besede, ki jih je govorila. Vsak se je prizadeval, približati se deklici in jo slišati.

— Kaj ti je povedala? kaj ti je rekla Prikazen? povpraševali so jo od vseh strani.

— Povedala mi je dvoje reči, eno le za me, drugo pa za duhovne, in precej grem k gospodom, reče Bernardka, in se hitro napoti v Lurd, da izvrši naročilo.

Čudila se je ta dan, kakor drugekrati, da živa duša ni slišala razgovora in ne videla „Gospe“. „Prikazen govori dosti na glas, da se lahko sliši, reče; in jaz govorim tudi kakor navadno.“ Zapazili so pač, da so se ustnice dekletove gibale med zamaknenjem, pa nič druzega: razločili pa niso nobene besede. V zamaknenosti postanejo počutki nekako duševni, in čutijo stvari, kterih kratkomalo zapaziti ne morejo topi počutki popačene nature. Bernardka je videla in slišala, tudi govorila je; in vender ni nobeden drug ne glasu slišal ne Prikazni videl. Ali se je Bernardka motila? Ne: ona sama je vedela resnico. Kakor zagleda zvezdogled, z materijalno pomočjo daljnovida, v daljavi na nebu velikansko zvezdo, ktere oko navadnih ljudi ne more zagledati: ravno tako je tudi Bernardka s pomočjo milosti, ki jo je dobivala v zamaknenju, nagloma zagledala to, kar se je skrivalo očem vseh drugih. In kakor zvezdogled ne more najti skrite zvezde, kadar nima mogočnega optičnega orodja, ki postoteri očesno moč: ravno tako tudi ona ni nič videla, kadar ni bila zamaknena.

XIII.

Kakšen je bil vender tisti poseben in zaupen razgovor, tista posebna skrivnost, o kteri je Bernardka govorila, pa je ni hotela razodeti? Kakšna skrivnost bi mogla biti med materjo vsemogočnega stvarnika nebes in zemlje in ponižno hčerjo mlinarja Soubirousa; med bliščečim veličastvom, ki je najvišje za veličastvom Božjim; med najvišjo Kraljico neskončnih kraljestev in majhno pastarico Bartrèskih gričev? Nikakor ne bomo poskušali uganiti tiste skrivnosti, in imeli bi za Božji rop, ko bi kdo poslušal pri nebeških vratih.

Vender nam je pa dovoljeno opomniti, kako je pač nebeška Kraljica dobro poznala človeško srce in modro ravnala, da je po-

vedala Bernardki nekaj popolnoma skrivnostnih besedi, predno ji je izročila očitno poslanstvo. Čislana od vseh zavoljo čudovitih prikazovanj, poslana k duhovnom pravega Boga z ukazom iz onega sveta, bila je deklica, ki je dosle živela mirno in samotno, naenkrat potisnena v sredo brezštevilne množice in neskončne razburjenosti. Eni so ji ugovarjali, drugi grozili, večina jo je zasmehovala, in kar je bilo najnevarnejše za njo, velika množica ljudi jo je navdušeno slavila. Bližali so se dnevi, da jo bodo krdela z vriskom pozdravljala, in da se bodo za cunje njene obleke prepirali, kakor za svetinje; da bodo imenitne in slavne osebe poklekovale pred njo in jo prosile blagoslova; da se veličastna hiša Božja sezida in da bodo celi narodi v nepretrganih procesijah romali, verujoč na njeno besedo. Tako je imela ta revna deklica prebiti jako hudo skušnjo, ki bi bila lahko spodkopala njeno ponižnost, skušnjo, pri kteri je mogla za zmeraj zgubiti priprostost in čistoto, vse te pohlevne in mile čednosti, ki so pognale in vzcvetele v naročju samote. Same milosti, ki jih je prejela, postale so tako za njo velikanska nevarnost, nevarnost, ki je že večkrat podrla duše, od Boga izvoljene in s posebnimi milostimi obdarovane. Sv. Pavel sam je bil po svojem zamaknenju skušan od napuha, in moral ga je hudobni duh poželjivosti nadlegovati, da se ni prevzel v svojém srcu.

Sv. Devica pa je hotela obvarovati to malo deklico, ktero je ljubila, ter ni pripustila hudobnemu duhu, približati se tej liliji čistosti in nedolžnosti, ki se je razvila v žarkih njene milosti. No, kaj stori mati, kadar nevarnost grozi njenemu otroku? Stisne ga še bolj in nežnejše k sebi ter mu prav tiho in ljubeznjivo šepeče na uho: „Ne boj se, tukaj sem.“ In če mora iti od njega za trenotek in pustiti ga samega, pristavi: „Ne grem daleč, sem dva koraka od tebe, prav tukaj, in ni ti treba druzega, kakor stegniti roko, da primeš mojo.“ Tako je z Bernardko delala Mati nas vseh. Ko se je svet z raznimi skušnjavami in hudobni duh s pretkanimi zankami prizadeval, iztrgati jej deklico, hotela je Ona še bolj sprijazniti se z njo; objela in stiskala jo je še bolj na srce. S tem, da je, — Ona, nebeška Kraljica! — skrivnost povedala zemeljski deklici, povzdignila je Bernardko prav do svojih ustnic, ki so govorile tiho, in postavila je v njenem spominu nepristopno pribežališče, kraj miru in prijateljstva, ki ga nikdar nikoli ni smel nobeden motiti.

Skrivnost, ki se zaupa in sliši, zveže dvoje duš na vso moč trdno. Skrivnost povedati, se pravi, dati varno zagotovilo prisrčne

zaupnosti in zvestobe; se pravi, postaviti trdno svetišče in nekako sveto shajališče dveh src. Kadar nam je svojo skrivnost razodel kaki imeniten mož, kaki človek, ki je prav visoko nad nami, ne moremo o njem dvomiti. Njegovo prijateljstvo se je po tej prijazni zaupnosti nekako preselilo v nas; in on ostane stanoviten gost, rekel bi natančnejše, prebivalec naše duše. Če pomisliš na tako skrivnost, mora ti biti nekako tako, kakor da bi skrivnostno stisnil njegovo roko in ga čutil pričujočega.

Skrivnost, zaupana od Device, postala je za mlinarjevo hči najboljša bramba. Znanje človeškega srca nam to razjasnjuje.

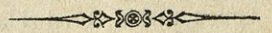

TRETJA KNJIGA.

I.

Ljudje so prišli v mesto prej kakor Bernardka. Prehiteli so jo zato, da bi videli, kaj bo storila.

Deklica zavije na veliko cesto, ki gre čez Lurd; ustavi se na spodnjem koncu mesta, pred zidano ograjo priprostega vrta, odpre zelene rešetaste duri, in jo krene proti hiši, ki je na tistem vrtu.

Iz spoštovanja in spodobnosti ni šla množica za Bernardko, ampak je ostala na cesti.

Deklica je oblečena v revno in tam ter tam zakrpano obleko; na glavi in po ramah je pokrita z malim belim kapuletom iz slabega blaga. Na sebi nima ne enega zunanjega znamenja nebeškega poslanstva, razen morebiti tisti kraljev plašč pomanjkanja, ki ga je nosil Jezus Kristus. Ponižna in priprosta poslanka Jamske matere Božje stopi pred častitega moža, ki je v tistem kotu zemlje in za tisto deklico zastopal neprenehljivo veljavo katoliške Cerkve.

Če je še tudi bilo močno zgodaj, vender je že odmaševal Lurški gospod župnik.

Ko je prvikrat zaslišal revno pastarico, tako majhno v očeh mesa in sveta, tako veliko nemara pred Bogom, ne vemo, ali se je takrat spomnil raznih besedi, ki jih je ravno tisti dan izgovoril pri introitu in gradualu sv. maše: *In medio Ecclesiae aperuit os ejus . . . . Lingua ejus loquetur judicium. Lex Dei in corde ipsius.* „V sredi Cerkve je odprl njegova usta . . . . Njegov jezik bo govoril pravico. Postava Božja je v njegovem srcu“. *)

Če tudi je bil župnik Peyramale, kot zvest in pobožen sin katoliške Cerkve, popolnoma prepričan, da so sploh prikazovanja

*) *Misal rimski.* 23. februarja. Praznik sv. Petra Dam. Introit in gradual sv. maše.

mogoča, vender mu je bilo nekako težko verjeti deklici, ki je pravila, da ima nenavadno prikazen ob bregovih Gavskih, v Jami Massabiellskega skalovja. Ko bi bil zamaknenje sam videl, bil bi gotovo prepričan; vseh teh stvari pa sam ni videl, le drugi so mu pravili, zato je od kraja močno dvomil, ali se Prikazen res prikazuje, in potem, ali je res od Boga. Hudobni duh se časih spremeni v angelja svetlobe, in nekakšna previdnost je opravičena v takih rečeh. Sicer se mu je zdelo potrebno, da sam poskusi odkritosrčnost dekletovo. Zato je Bernardko sprejel nekako nezaupno, z osornimi in celo ostrimi besedami.

Dasi ni šel k Jami, kakor smo že prej povedali; dasi tudi še ni nikoli govoril z Bernardko, ki je še le prišla v njegovo faro, vender jo je poznal. Pokazali so mu jo pred enim ali dvema dnevoma, ko je šla po cesti.

— Ali nisi ti Bernardka? hči Soubirousova, mlinarjeva? vpraša deklico, ki pride po vrtu in se ustopi predenj.

Izvrstni duhoven, ki smo ga že popisali natanko, je bil s svojimi farani domač kakor oče, in tako je imel navado, tikati vse otroke svoje fare. Samo ta dan je bil glas očetov oster.

— Sem, gospod župnik, odgovori ponižna poslanka svete Device.

— No, Bernardka, kaj mi pa hočeš? . . . Kakšno opravilo te je prineslo sem? povpraša nekako trdo, in upre v deklico oči tako mrzlo nezaupljivo, tako ostro preiskujoče, da bi bil lahko zbegal dušo, ki bi bila manj prepričana o svoji stvari.

— Gospod župnik, pridem od „Gospe“, ki se mi prikazuje v Jami Massabiellski . . . .

— Aha! poseže duhovni gospod v besedo, ti praviš, da vidiš Prikazen, in ti vso okrajino napolnjuješ s svojimi storicami. Kaj je na vsem tem? Kaj ti je nekaj dni sem? Kaj je s tistimi nenavadnimi rečmi, ki jih trdiš, pa brez dokazov?

Bernardki je bilo hudo, in v svoji nedolžnosti je nemara obstrmela nad ostrim vedenjem in malone trdim glasom, s kterim jo je sprejel gospod župnik Peyramale, ki je bil navadno tako dober, tako očetovsk in tako prijazen s svojimi farani, in posebno s priprostimi in malimi.

Bernardki se je srce nekoliko skrčilo. Zbegana pa ni bila. Z mirnim prepričanjem o resnici in priprosto je povedala to, kar je bralcu že znano.

Božji namestnik je znal premagovati svoje osebne predsodke. On, ki je bil po dolgi skušnji privajen, brati na dnu srca, on je sam pri sebi občudoval čudovito resničnost, ki se je razodevala na

tej majhni deklici, ko je v svojem kmetiškem narečju pripovedovala tako čudne dogodke. V njenih čistih očeh, na njenem odkritosrčnem obrazu je zapazil njeno veliko nedolžnost. On, plemenita in poštena duša, nikakor ni mogel poslušati njenega odkritosrčnega pripovedovanja ter gledati njenega milega in čistega obličja, na kterem je bilo vse dobro, da ga ne bi bilo nekaj priganjalo, verjeti njenim besedam.

Že prej smo povedali, da še nejeverniki niso nič več sumnjali o odkritosrčnosti dekličini. Kadar je bila zamaknena, bilo je videti, kakor da bi nebeška resnica šla v njo in jo vso razsvetljevala. Kadar je pripovedovala, bilo je pa videti, kakor da bi resnica šla iz nje in žarela, da greje srca in razganja zmotene ugovore duhov kakor prazno meglo. Ob kratkem, ta nenavaden otrok je imel okolo čela nekaki blišč odkritosrčnosti, vidljiv očem čistih in celó nečistih duš. Njena beseda je imela moč, odganjati dvom.

Kakor je bil gospod Peyramale nepremakljivega in trdnega značaja, kakor je bil krepke duše in krepkega duha, kakor je bil močno nezaupljiv, zgodilo se je vender le nekaj nenavadnega, da je bilo njegovo srce čudno gineno pri govoru Bernardke, o kteri so govorili toliko, in ktero je slišal prvikrat. Ta močan človek se je čutil premaganega od te vsemogočne slabosti. Pa znal se je preveč premagovati, bil je premoder, da bi se bil vdal vtisu, ki bi ga bil utegnil slednjič vender le goljufati. Kot navaden zasebnik bi bil nemara rekel deklici: „Verjamem ti.“ Kot župnik velike fare, kot varuh resnice je pa sklenil, vdati se le potipljivim in vidljivim dokazom. Ne ena mišica njegovega obraza ni izdala notranje ginenosti. Bil je dosti močen, da je nasproti deklici ohranil osorno in ostro obličje:

— In ne veš, kako se imenuje tista Gospa?

— Ne, odgovori Bernardka. Ni mi povedala, kdo da je.

— Tisti, ki ti verjamejo, povzame duhovnik, si domišljavajo, da je mati Božja. Ali pa tudi veš, pristavi z resnim in nekako grozečim glasom, da je ne boš nikoli gledala v nebesih, če se lažeš, da jo vidiš v tisti Jami? Praviš, da jo tukaj sama vidiš. Če lažeš na zemlji, bodo jo v nebesih videli drugi; ti pa boš zavoljo svojega sleparstva vekomaj daleč od nje, vekomaj v peklu.

— Ne vem, če je mati Božja, gospod župnik, odgovori deklica; pa Prikazen vidim kakor vas, in z manoj govori, kakor vi. In ona me je poslala vam povedat, da hoče, naj se ji postavi kapelica na skalovju Massabiellskem, kjer se mi prikazuje.

Župnik pogleda malo deklico, ki mu z vso gotovostjo sporoča prav pravo povelje; in kakor je bil prej ginen, ni si mogel kaj,

da se ne bi bil nasmehnil nenavadnemu ukazu, ko je imel pred saboj ponižno in majhno nebeško poslanko. Nič več ni bil ginen; mislil je, da je deklica v zmoti, in začel je dvomiti.

Veleva Bernardki ponoviti tiste besede, ki jih je rabila Jamska Gospa.

— Ko mi je zaupala skrivnost, ki se tiče mene, in je ne morem povedati, dodala je: „In zdaj pojdi povedat duhovnom, da hočem, naj se mi tukaj postavi kapelica.“

Duhovnik omolkne za nekaj časa. „Mogoče, si je mislil, je vender le!“ In močno ga je pretresla in zbegala misel, da je mati Božja njemu, revnemu in nepoznanemu duhovnu, naravnost poslala ukaz. Potem pogleda deklico in se vpraša: „Kakšno poroštvo imam pač od tega otroka, in kdo mi dokaže, da ona ni v zmoti?“

— Če je „Gospa“, o kteri govoriš, res nebeška Kraljica, odgovori, bom srečen, če po svoji moči pripomorem, da se ji zida kapelica; ali tvoja beseda ni zanesljiva. Nisem dolžan, ti verjeti. Ne vem, kdo je tista „Gospa“, in predno se bom pečal z njeno željo, hočem vedeti, ali ima do tega pravico. Prosi jo torej, naj dá kaki dokaz za svojo moč.

Okno je bilo odprto, in oči duhovnikove splavajo na vrt ter zagledajo, kako so rastline za nekaj časa zamrle vsled zimskih mrazov.

— Prikazen, praviš, ima pod nogami divjo rožo, ki rase iz skalovja. Zdaj imamo mesec februar. Reci ji od moje strani, če hoče kapelico, naj naredi, da se roža razcveti.

In poslovi deklico.

Kmalu se je natanko razvedelo, kakšen razgovor je bil med Bernardko in Lurškim župnikom.

— Slabo jo je sprejel, govorili so veselo modrijani in zdravniki: ima preveč možgan, da bi verjel sanjarijam otroka, ki se mu le zdi, da vidi in sliši; iz težavnega položaja se je rešil prav duhovito. Za moža, ki je učen in razumen kakor on, bilo je po eni strani nemogoče, pritrditi takim bedarijam; po drugi strani pa, ko bi se bil vsemu temu popolnoma ustavljal, bil bi si na glavo nakopal vso tisto navdušeno množico.

Ni se ujel v dvojno past, ni se zadrgnil v zadrgo, in mirno se je izvil težavi. Ne da bi bil naravnost pobijal prazno vero, zahteval je od Prikazni prav prebrisano vidljiv, potipljiv, gotov dokaz, ob kratkem čudež, tako rekoč, nemogočo reč. Obsodil je

laž ali zmoto, naj se sama sebe ujé, in s trnom divje rože je raztrgal pajčevino debele neumnosti. Prav dobro jo je uganil!

Jacomet, Dutour in njiju prijatelji so se veselili, da je kaj takega zahtevano od nevidljivega Jamskega Bitja. „Prikazen je prisiljena, pokazati svoj pos,“ govorili so smehljaje uradni ljudje. — Roža bo cvetela, govorili so tisti, ki so bili najtrdnejše vere, ki so bili še gineni nad prizorom Bernardkinega zamaknenja. Veliko je bilo takih, ki so se bali, da ne bo dokaza, dasi tudi so verovali v Prikazen. Človeško srce je že tako ustvarjeno, in evangelski stotnik je govoril za večino izmed nas, ko je dejal: *Credo, domine: adjuva incredulitatem meam.* „Verujem Gospod: pridi na pomoč moji nejeveri!“

Eni in drugi so nepotrpežljivo pričakovali druzega dne.

II.

Dosle so nekteri tako črtili prazno vero, da se niso hoteli pridružiti ljudem, ki so hodili gledat zamakneno deklico. Zdaj jih je pa več izmed teh nejevernikov sklenilo, zanaprej hoditi k Jami, da bi videli, kako se da ljudstvo goljufati. Teh eden je bil gospod Estrade, tisti pobiralec indirektnih davkov, o kterem smo povedali, da je bil zraven, ko je g. Jacomet izpraševal zamaknenko. Takrat ga je, kakor se spominate, živo pretresla nenavadna odkritosrčnost Bernardkina; ni mogel dvomiti o poštenosti dekletovi, in sodil je, da je bolna na halucinaciji. Časih je vender popustil to prvo misel, in nagibal se je k razlaganju g. Jacometa, ki je v tem vedno videl le jako pretkano sleparijo in čudež goljufije. Njegovo modrovanje, ki je sicer bilo v načelih silno trdno, omahovalo je med tema dvema razlagama, ki ste bili po njegovem edino mogoči. Take mistične prifrknenosti in taka sleparstva je tolikanj zaničeval, da je dosle, kakor je bil tudi na skrivaj radoveden, imel za sramoto, hoditi k skalam Massabiellskim. Odločil se je vender, ta dan iti tje, — nekaj, da bi videl čudni spektakelj, — nekaj, da bi opazoval, — nekaj tudi iz postrežljivosti, da bi spremil nekoliko sosed in svojo sestro, ktero je močno pretresla ta govorica. On sam nam je povedal, kar je občutil, in smemo mu verjeti.

„Prišel sem,“ reče mi, „močno pripravljen, preiskovat, in, da priznam vse, močno se razveseljevat in smejat, pričakovaje burko ali nenavadne smešne reči. Neznansko veliko ljudi se je nabralo počasi okolo divjih skal. Občudoval sem priprostost toliko

bedakov, in sam pri sebi sem se smejal lahkovernosti celega krdela pobožnih žensk, ki so svetostno klečale pred skalovjem. Prispeli smo na vse zgodaj, in, hvala mojim komolcem, lahko sem se priril med prve. Ob navadni uri, nekako ob solnčnem vzhodu, pride Bernardka. Stal sem pri nji. Zapazil sem na otročjem obličju tisto milino, tisto nedolžnost in tisti velik mir, ki me je pri komisarju prevzel pred nekoliko dnevi. Poklekne prav po domače, nič se ni skazovala, nič ni bila v zadregi, nič ni bila zbegana, nič se ni zmenila za krdela, ki so bila okolo nje, prav tako, kakor da bi bila sama v cerkvi ali v samotnem gozdu, daleč od ljudi. Izvleče molek in začne moliti. Kar naenkrat se je videlo, da njene oči prijemljejo in odbijajo nepoznano svetlobo: obvisele in obstale so na skalni duplini, vse strmeče, zamaknene in žareče samega veselja. Tudi jaz sem precej pogledal tje, pa nisem videl čisto nič, prav nič drugega, kakor veje divje rože brez perja. In vender kaj vam povem? ko zagledam zamaknenega otroka, hipoma se poderejo vsi moji notranji predsodki, vsi moji modrijanski ugovori, vse moje prenagljeno tajenje, ter se umaknejo nenavadnemu čutilu, ki se me polasti zoper mojo voljo. Bil sem prepričan, za gotovo sem izpoznal, da je ondi bilo skrivnostno Bitje. Moje oči ga niso videle; ali moja duša in duše brezštevilnih gledalcev so ga tisto slovesno uro gledale, kakor jaz, z notranjo svetlobo prepričanja. Da, spričujem, nebeško Bitje je bilo ondi. Naglo in popolnoma spremenjena Bernardka ni bila več Bernardka. To je bil nebeški angelj, plavajoč v neizrekljivi slasti. Nič več ni imela prejšnjega obličja: drug razum, drugo življenje, in rekel bi, druga duša se je razodevala na njem. Nič več ni bila podobna sama sebi, in kazno je bilo, da je to druga oseba. Njena postava, njeno najmanjše premikanje, način, na primer, kako se je prekriževala, imelo je na sebi neko žlahtnost, neko častitljivost, neko nadčloveško veličastnost. Široko je odprla svoje velike in skoro nepremakljive oči, ki se niso mogle nagledati; bala se je, kakor je bilo videti, trepalnice pobesiti in za en sam hip izgubiti iz oči čudež, ki ga je zamakneno gledala. Smehljala se je nevidljivemu Bitju, in vse to nam je dalo pojem o zamaknenju in blaženosti. Bil sem ginen, kakor drugi gledalci. Kakor le-ti, tako se tudi jaz nisem upal dihati, da bi mogel slišati govor, ki se je vršil med Prikaznijo in deklico. Ta je poslušala z največjim spoštovanjem, ali da boljše povem, z najpokornejšim češčenjem, ki je strinjalo v sebi brezkončno ljubezen in najslajšo radost. Vender je časih senca žalosti preletela čez njeno obličje, ki je navadno razodevalo veliko

veselje. Zapazil sem, da časih ni nič več dihala. Ves ta čas je imela v roki molek, ki se je med njenimi prsti kterikrat pomikal bolj ali manj pravilno. Kterikrat je pa kar obstal. Najbrže je nanj pozabila, da bi se bolj zagledala v nebeško Bitje. Vsako njeno premikanje se je popolnoma ujemalo z njenim obličjem, ki je po čredi kazalo čudenje, molitev, veselje. Kakor smo prej pravili, prekrižala se je čas ter čas jako pobožno, jako plemenito, jako oblastno. Če se v nebesih prekrižujejo, prekrižujejo se gotovo nekako tako, kakor Bernardka v zamaknenju. Videlo se je, kako da to dekletovo premikanje, naj je bilo tudi prav malostno, nekako objemlje neskončnost.

„Čez nekaj časa gre Bernardka po kolenih naprej z mesta, kjer je molila, to je, od Gavskih bregov not v Jamo. To je bilo kakih petnajst metrov daleč. Ko je šla po tem nekoliko strmem bregu, slišale so jo osebe, memo kterih je šla, prav razločno izgovarjati te besede: „Pokora! pokora! pokora!“

„Potem vstane in jo ukrene proti mestu, obdana od brezštevilnih ljudi. To je bila revna deklica v cunjah, na kteri ni bilo videti, da bi bila imela pri tem čudovitem prizoru kaj več deleža, kakor kdo drugi.“ *)

Ves ta čas ni divja roža razcvetela. Njene gole in puste veje so neganljivo štrlele navzdol po skali, in ljudje so zastonj pričakovali lepo dišečega in cvetečega čudeža, ki ga je zahteval prvi duhovni gospod v mestu.

Pa čudno! vera vernikov ni kaj omahnila; in pri vsem tem, da se je, kakor je bilo videti, mrtva priroda ustavljala nadnaravni vsemogočnosti, pri vsem tem je veliko imenitnih ljudi, med njimi tudi tisti, kterega pripovedovanje smo ravnokar navedli, začelo verovati, ko so videli dekleta čudovito zamaknenega.

Po zamaknenju in po odhodu dekletovem so ljudje, kakor vselej, stikali po Jami na vse strani. G. Estrade jo je z največjo skrbnostjo preiskoval tako, kakor vsi drugi. Vsak je mislil v njej zagledati kako nenavadno stvar; pa ni bilo nič takega videti. To je bila navadna duplina v trdi skali, in vsa suha v lepem vremenu; le pri vhodu in na zapadni strani je bila vlažna ob deževnem vremenu, kadar je veter tjekaj zaganjal mokroto.

---

*) G. Ludovik Veuillot je dosti obširno, pa z manjšo natančnostjo, v *Universu* dné 28. julija l. 1858. obelodaníl pripovedovanje, ki smo ga sami kasneje slišali od g. Estrade.

III.

— No, ali si jo danes še videla, in kaj ti je rekla? vpraša Lurški župnik, ko Bernardka stopi predenj, prišedši iz Jame.

— Videla sem Prikazen, odgovori dekle, in rekla sem ji: „Gospod župnik vas prosi, da daste kaj dokazov za svojo moč, na primer, da spravite v cvetje rožo, ki je pod vašimi nogami, ker se duhovni nehté zanesti na me in jim moja beseda ne zadoščuje“. Potem se je Prikazen nasmehnila, pa ni nič rekla. Nato mi je velevala moliti za grešnike in priti v Jamo. Trikrat je viknila: „Pokora! pokora! pokora!“ kar sem ponavljala, plazé se po kolenih v Jamo. Ondi mi je razodela še drugo skrivnost, ki je le za me. Potem je izginila.

— In kaj si našla v Jami?

— Gledala sem, ko je izginila (zakaj, dokler je ona ondi, pazim le na njo, in za vse drugo sem mrtva), pa videla nisem nič kakor skalo, in po tleh nekaj trave, ki poganja sredi praha.

Župnik se zamisli.

— Počakajmo, pravi sam pri sebi.

Zvečer je gospod župnik Peyramale povedal Lurškim kaplanom in nekterim duhovnom iz okolice, kakšen razgovor je imel z Bernardko. Nagajali so svojemu dekanu, da je njegova prošnja imela malo uspeha.

— Če je to sveta Devica, preljubi gospod, rekali so mu, vidi se nam, da je za vas slabo znamenje, če se je nasmehnila, ko je zaslišala vašo prošnjo; in nam se zdi, da je sitna reč, če zbada tako imenitna oseba.

Župnik jih je zavračeval brez zbeganosti, kakor je imel navado:

— Ta nasmeh je za me dobro znamenje, odgovori. Mati Božja se ne norčuje. Ko bi bil slabo govoril, ne bi se bila nasmehnila; pomilovala bi bila moje razloge. Nasmehnila se je: torej mi pritrjuje.

IV.

Gotovo je bilo nekaj resničnega v dobrem odgovoru župnika Peyramale, pa morebiti nekoliko manj, kakor si je mislil. Ko bi bil takrat z veliko svojo prebrisanostjo in duhovitostjo dobro premislil besede, ki jih je nebeška Prikazen izgovorila kmalu potem, ko se je nasmehnila, gotovo bi bil razumel pomen tega nasmeha,

ki ga ni mogla razložiti uboga deklica, osrečevana s takim gledanjem.

„Moliti za grešnike; delati pokoro; po kolenih priti po strmem in težavnem klanjcu, ki se vzdiguje od urnih in bučečih valov reke k nepremakljivi skali, na ktero se ima postaviti cerkev,“ takšna so bila povelja Prikaznina vsled dekletove prošnje, takšen je bil njen odgovor na prošnjo, naj stori, da se razcvete divja roža, takšno je bilo, iz samih njenih ust, prav jasno razlaganje njenega nasmehljaja. Kdor to premišljuje, zapazi čudovitni pomen v tem simboličnem odgovoru.

— „Kaj! če sem mati Zveličarjeva, mati tistega Jezusa, ki je okrog hodil, da je delal dobro in tolažil žalostne, ali ne morejo za dokaz moje moči od mene zahtevati nič druzega, kakor nepotrebni in minljivi čudež, ki ga bodo tukaj čez nekaj dni sami od sebe delali žarki mojega služabnika, solnca? Kadar je na zemlji vse polno grešnikov, ki se ne zmenijo za Božjo zapoved ali jo pa sovražijo; kadar se narodi iz hudobije ali iz zmote napajajo iz ostrupljenih rek tega sveta, iz tistih kalnih deročin, ki deró v propasti; kadar je najbolj potreba, po kolenih iti po trdem potu, ki loči ubežno in burno življenje mesa od nepremakljivega življenja duha; kadar skrbi moje materinsko srce neprenehoma za srečo toliko nesrečnih in za zdravje toliko bolnih: ali nimam dati boljših dokazov za svojo moč in dobrotljivost, kakor da ukažem rožam cvesti v trdi zimi? ali se naj za prazno veselje prikazujem mladi pozemeljski deklici, in pred njo odpiram svoje roke, polne milosti?“

Tak je bil, po mojih mislih, — kolikor je pripuščeno boremu človeku pretuhtati in razložiti tako imenitne reči, — globok pomen tistega nasmehljaja in tistih ukazov, s kterimi je mati človeškega rodu odgovorila na prošnjo Lurškega župnika. Bogu se ne vidi vredno, zlasti v revnih in slabih časih, nekako razmetavati svoje vsemogočnosti z jalovimi čudeži, ki razveseljujejo le oči, z minljivimi, znamenji, ki bi zvenela od jutra do večera, in ki bi jih odnesel prvi piš: Bog hoče delati koristne in dobre reči, in njegovi čudeži so vedno dobrote. Kadar hoče ustanoviti kako večno reč, podpre jo precej od kraja z večnim dokazom, ki ga stoletja ne bodo mogla podreti.

Kaj je pač pomenilo, da je bilo ukazano Bernardki, naj gre po kolenih v Jamo tako daleč, dokler ne bo ustavljena od strme razrušene skale? Tega ni nihče vedel; in pred to suho skalo ni nobenemu prišlo na mari, da so kristijanje podedovali Mojzesovo palico, potem ko so Judje umorili sami sebe, mislé, da so umorili Jezusa.

Lurški gospod župnik pri vsi svoji veliki razumnosti ni iz početka izprevidel stvari, ki jih je prihodnjost imela razjasniti. Na dnu svoje duše je močno dvomil o resničnosti Prikazni, in to mu je branilo pazno pretuhtavati tiste razne okolnosti Jamskega prizora in jih dobro ogledati, kakor je imel navado pri Božjih rečeh. Kakor so tudi bili tamošnji prostomaltarji nekoliko zbegani, ker so se tisti dan pri pečevju Massabiellskem ljudje spreobračevali zavoljo nenavadnega blišča spremenjene Bernardke, vender jih je veselilo posebno to, da so bili verniki goljufani glede ponižnega in ljubeznjivega dokaza, ki ga je zahteval gospod župnik Peyramale. Zdaj so župnika hvalili še bolj, kakor prejšnji dan, da je zahteval čudež. Rekali so: „Jacomet je bil neroden, ker je hotel udušiti Prikazen; župnik pa, ki je veliko zvitejši, jo sili udušiti samo sebe.“ Niso bili zmožni, razumeti poštene priprostosti tiste nepristranske modrosti, ki je gotovo hotela dokazov, predno veruje ali taji; zato so zvijačo imenovali tisto, kar je bilo previdnost, in za past so imeli priprosto prošnjo odkritosrčne duše, ki išče resnice. Kakor je videti, malo je manjkalo, da pri tej priliki niso tisti gospodje častitemu Lurškemu gospod župniku izkazovali nemara prav velike, pa gotovo prav nezaslužene časti, da bi ga bili imeli za svojega privrženca.

V.

Vender pa je bil častni g. Jacomet, kakor se je videlo, nejevoljen, da ni sleparstva zasačil pri samem dejanju, in da ni čisto sam zatrl vzhajajoče prazne vere. Ubijal si je glavo, da bi si bil razložil Bernardkine prikazni: zakaj, iz povelja Lurškega župnika je jasno izprevidel, da duhovščina nima nič opraviti pri teh rečeh. Torej se je moral vojskovati le z majhno deklico in z njenimi starši. Bil je prepričan, da vsemu temu pride na konec kakor tako.

Kadar je prišla Bernardka slučajno na ulico, obstopila jo je množica in ustavljala pri vsakem koraku; sleharen je želel iz njenih ust slišati vse natančnosti prikazovanja. Več ljudi, med njimi advokat g. Dufo, imeniten človek v tistem kraju, poklicalo jo je k sebi in izpraševalo. Niso se mogli ustaviti skrivni moči, ki jo je Bog dajal njenim besedam.

Po dnevi so ljudje močno zahajali k Soubirousovim, da bi slišali Bernardkino pripovedovanje. Odkritosrčno in rada je deklica odgovarjala na nepretrgana vprašanja. Bilo je videti, da je za njo

postalo prihodnje opravilo in posebna dolžnost, pričevati o tem, kar je videla in slišala.

Pri Soubirousovih so imeli v kotu sobe altarček matere Božje, okinčan s cvetlicami, s svetinjami in svetimi podobami; to je bil nekaki lišp, ki je pričal o pobožnosti te rodovine. Vse drugo, kar je bilo v sobi, kazalo je silno žalostno pomanjkanje. Revna postelja, nekaj slabih stolov, krevljasta miza, to je bilo vse pohištvo tiste sobe, kamor so ljudje hodili poizvedavat o sijajnih nebeških skrivnostih. Večini obiskovalcev se je inako storilo, ko so videli to neznansko siromaščino, ki se je kazala pri vseh stvareh, in niso se mogli ustaviti sladki skušnjavi, da ne bi bili tem revnim ljudem ponudili kakega spomina, kakega daru. Pa deklica in starši so se branili vedno, in sicer tako, da jim ni bilo moči nič usiliti.

Med obiskovalci je bilo več takih, ki niso bili iz Lurda. Teh tujcev eden pride neki večer k Soubirousovim, ko je že ponehavalo dnevno prihajanje in odhajanje ljudi in že ni bilo nobenega obiskovalca, le neka soseda ali sorodnica je še sedela na ognjišču. Skrbno je povpraševal Bernardko, hoteč od nje izvedeti vse natanko, in delal se je, kakor da bi ga dekletovo pripovedovanje posebno zanimalo. Njegova navdušenost in vera se je vsak trenotek razodela s klici, ki so kazali njegovo veliko ginenost. Blagoroval je Bernardko, da je dobila iz nebes tako veliko milost, potem jo je pa pomiloval zavoljo siroščine, v kteri jo je videl.

— Bogat sem, reče, dovoli mi, da ti pomagam.

In položi na mizo mošnjo, ki jo je nekoliko odprl, da je bila videti polna zlata.

Rdečica nejevolje spreleti Bernardko.

— Nič nečem, gospod, zavrne ga naglo. Nazaj vzemite.

In porine proti tujcu mošnjo, ki je bila položena na mizo.

— To ni za te, ljuba moja, to je za tvoje starše, ki so ubogi, in mi vender ne boš branila, pomagati jim.

— Ne Bernardka ne mi nečemo nič, odgovorita oče in mati.

— Revni ste, nadaljuje tujec nadlegovaje. Motil sem vas, pri srcu ste mi. Iz napuha se tedaj branite?

— Ne, gospod; pa čisto nič nečemo vzeti. Le vzemite svoj denar.

Tujec zgrabi svojo mošnjo in odide. Ni mogel skriti velike svoje jeze.

Od kod je prišel ta človek, in kdo je bil? Ali je bil kak usmiljen dobrotnik? ali je bil kak navihan skušnjavec? Tega ne vemo. — Lurška policija je bila tako dobro uredjena, da je g. Ja-

comet, srečnejši od nas, nemara vedel za to skrivnost, in znal, bolj kakor kdo drugi, razrešiti to zastavico.

Če je jako prebrisani komisar po kakem naključju (kar se časih zgodi pri policijskih poslih) izvedel tisti večer natančnosti prizora med Bernardko in tem skrivnostnim tujcem, moral si je priznati, da so pri tej nenavadni deklici pasti in skušnjave ravno tako zastonj, kakor zavite besede in silne grožnje. Kakor je bil izurjen in izkušen v čisto človeških rečeh, vender se mu je ozel v tem položaju čedalje bolj zaozlaval. Če se je že čudil, ker ni mogel Bernardke zaplesti, da bi se bila zarekla v najmanjši stvari; moral je zdaj kar strmeti nad njeno veliko nesebičnostjo in stanovitnostjo, s ktero se je branila denarne mošnje.

Policijska modrost bi še kakor tako razložila takšno vedenje, ko župnik ne bi bil zahteval vidljivega dokaza, čudeža, nemogočega razcvetenja divje rože; ali to zahtevanje je čisto jasno kazalo, da duhovščina ni skrita za zamaknenko. Nikakor se pa ni dalo razložiti, zakaj da Bernardka in njeni starši niso hoteli vleči dobička iz navdušenosti in lahkovernosti ljudi, ko so bili vender tako ubogi, da jim je primanjkovalo kruha.

Je li deklica izkovala svoje sleparstvo, da bi nabirala puhlo čast? Ni verjetno, da bi bila kmetiška pastarica tako častilakomna. Pa tudi, ko bi to bilo: kako bi se pa dala razkladati nerazrušljiva edinost v njenem pripovedovanju? kako bi se dalo razkladati, da je njena nesebičnost segala do udov njene rodbine, ki so bili vsi močno revni, in jih je tedaj gotovo jako mikalo, denar kovati iz slepe vere ljudi?

G. Jacomet ni bil človek, ki bi se zbal nekoliko nerazložnih nasprotij. Zaupno je čakal, kako se bo vse to vršilo. Bil je prepričan, da bo obhajal zmago, ki bo toliko slavnejša, kolikor več težav in zaprek je imel od začetka prebiti.

VI.

Noč je naredila konec razburjenosti tako različnih duhov; éni so verovali v resničnost Prikazni, drugi so dvomili, in tretji so čisto tajili. Zora je pokala, in vesoljna Cerkev, na vsem zemeljskem površju, je šepetala v hišah Božjih, v tihoti samotnih farovžev, v obljudeni senci samostanskih prekrižanih hodnikov, pod obokom opatij in samostanov, te besede psalmistove pri jutranjicah: *Tu es Deus, qui facis mirabilia. Notam fecisti in populis virtutem*

tuam . . . Viderunt te aquae. Deus, viderunt te aquae, *et timuerunt, et turbatae sunt abyssi.* „Ti si Bog, ki delaš čuda. Med narodi si pokazal svojo moč . . . *Videle so te vode. Bog, videle so te vode,* in bale so se, in preplašili so se prepadi. *)

Bernardka pride pred skale Massabiellske in poklekne.

Neštevilna množica je pred njo prišla k Jami in se gnetla okolo nje. Če tudi je bilo ondi veliko dvomivcev, nevernikov in navadnih radovednežev, vender je precej vse utihnilo, ko je prišla deklica. Nekaj je streslo in čudno ganilo množico. Vsi, nejeverniki in verniki, so se nekako nehote odkrili. Več jih je pokleknilo tisti hip, kakor mlinarjeva hči.

To trenotje se Božja Prikazen pokaže Bernardki, ki se precej čudovito zamakne. Kakor vselej, stala je svetla Devica v podolgovati skalni duplini, in noge je imela na divji roži.

Bernardka jo je gledala z občutkom neizmerne ljubezni, s sladkim in velikim občutkom, ki je napolnjeval njeno dušo z veseljem; pa njen duh vender ni bil nič zbegan, in ni pozabila, da je še na zemlji.

Mati Božja je ljubila to nedolžno deklico. Hotela ji je še nekaj zaupati ter jo tako še bolj pritisniti na svoje prsi; hotela je še bolj utrditi vez, ki jo je vezala s ponižno pastarico, da bi ubožica vedno čutila v viharju tega sveta, kako jo nevidljivo drži za roko nebeška Kraljica.

— Ljuba moja, reče ji, hočem ti zaupati zadnjo skrivnost, ki je le za te in se tiče le tebe, in ki je, kakor onih dveh, ne smeš razodeti nikomur.

Že prej smo razložili, kako so razodete skrivnosti imele dajati Bernardki zaslombo v dušnih nevarnostih, v ktere so jo gotovo imeli potisniti nenavadni častilci, ki so jo povzdigovali. S to trojno skrivnostjo je mati Božja oborožila svojo poslanko kakor s trojnim orožjem v nevarnostih in skušnjavah življenja.

Bernardka je veselega srca poslušala prelepo godbo tiste tako sladke, tako materinske in tako nežne besede, ki je pred osemnajststo leti razveseljevala sinovska ušesa Božjega sina.

— In zdaj, povzame Devica po kratkem molčanju, pojdi, pij in umij se na studencu, in jej rastlino, ki poleg njega poganja.

Pri besedi „studenec“ pogleda Bernardka okolo sebe. Nobenega studenca ni in ga tudi nikoli ni bilo v tistem kraju. Vedno

*) *Ordo* leta 1858, 25. februarja. Četrtek prvega postnega tedna. Jutranjice. Psalm LXXVI.

v devico gledaje pomikalo se je dekle proti Gavu, ki je podil hrumečo vodo čez kremenje in odtrgane skale.

Migljaj in beseda bliščeče Device jo ustavi v hoji:

— Ne hodi tje, reče Prikazen; nisem ti rekla piti iz Gava; pojdi pit iz studenca, ki je tukaj.

In stegne svojo roko, tisto krasno in mogočno roko, kteri je podložna priroda, in deklici pokaže s prstom na desno stran Jame, na ravno tisto suho stran, kamor jej je že prejšnje jutro velevala priti po kolenih.

Če tudi na rečenem kraju ni bilo nič videti, kar bi se dalo spraviti v zvezo z besedami nebeškega Bitja, vender je Bernardka ubogala Božjo Prikazen. Jamni obok se je pobešal na tisti strani, in majhno dekle se je po kolenih plazilo na mesto, kamor je imelo priti.

Prispé tjekaj. Pa ne najde nikakeršnega studenca. Prav pri skalovju je tam ter tam raslo nekoliko tiste rastline, ki je iz vrste kamenoteric in se imenuje dorina.

Bernardka se, na novo znamenje Prikazni ali po notranjem nagibu svoje duše, pripogne s tisto priprosto vero, ki je Bogu tako po godu, in dolbe v zemljo z malimi rokami, ter začne kopati jamico.

Brezštevilni gledalci tega prizora, ki niso ne slišali ne videli Prikazni, niso vedeli, kaj bi mislili o nenavadnem početju dekletovem. Več se jih je že začelo smejati in verovati, da ni vse čisto prav v glavi uboge pastarice. Kako malo je pač treba, da se omaja vera!

Kar se zmoči dno tiste male jamice, ki jo je izkopalo dekle. Skrivnostna voda je prihajala iz nepoznanih globočin, po marmorju in skozi goste zemeljne plasti, in je začela po kapljicah izvirati pod Bernardkinimi rokami ter polniti otlino, veliko kakor čaša, ki jo je izgrebla.

Ta na novo izvirajoča voda se je mešala z zemljo, ki je bila kopana od Bernardkinih rok, ter je od početka delala le blato. Bernardka je trikrat poskusila, k ustom prinesti to blatnato vodo; pa vse trikrat se jej je zgnjusilo tako močno, da jo je proč vrgla, ker je ni mogla zaužiti. Hotela je pa, naj bo že kar hoče, ubogati bliščečo Prikazen, ki je vodila ta čuden prizor; in včetrtič je premagala gnjus z največjim trudom. Pila je, umila se je in snedla je nekoliko rastline, ki je poganjala izpod skale.

V tem hipu prestopi izvirkova voda brežičke male jamice, izkopane od dekleta, in začne kot mali curek, ki je bil nemara

drobnejši kakor slamna bilka, teči proti množici, ki se je gnetla pred Jamo.

Dolgo časa, to je, do konca tistega dne, je bil ta curek tako droban, da je bil med potom ves popit od suhe zemlje, in da se je njegov daljni tek poznal le po vlažni črti, ki se je naredila po zemlji; prav po malem se je pomikal in prav počasi je lezel proti Gavu.

Ko je Bernardka tako izpolnila vse ukaze, ki jih je dobila, uprla je Devica na njo pogled zadovoljnosti, in precej potem je izginila izpred njenih oči.

Množica je bila močno ginena, ko je videla ta čudež. Kadar je bilo končano Bernadkino zamaknenje, drli so k Jami. Vsak je hotel na lastne oči videti jamico, kjer je voda pritekla izpod dekletove roke. Vsak si je hotel ondi namočiti ruto in nesti kapljo k ustom. Tako je ta mlad izvirek, ki je polagoma večal svojo jamico, kmalu postal podoben mlaki ali blatnati vodi. Čem bolj so zajemali iz izvirka, tem bolj je naraščal. Luknjica, kjer je kipel iz globočin, širila se je počasi.

Lurški učenjaki so modrovali tako: „To je voda, ki je ob deževju po naključju prilezla po skalah, ki se je, tudi po naključju nabrala pod zemljo, in ki jo je deklica našla, zopet po naključju, ko je kopala zemljo.“

In modrijani so bili zadovoljni s tem razlaganjem.

Drugo jutro se je vidno večal curek, ki ga je neka nepoznana moč gnala iz skrivnostnih globočin. Bil je že kakor prst debel. Pa bil je še blaten, ker si je pod zemljo moral delati svoj prvi pot. Nekaj dni je rasel nekako od ure do ure; potem je pa nehal rasti in se je popolnoma učistil. Izviral je iz zemlje prav mogočno. Bil je skoro tako debel kakor otročja roka. — Pa ne bomo prehitevali dogodkov, ampak naštevali jih bomo dan za dnevom, kakor smo delali dosle.

Začnimo tedaj pripovedovati dogodke, kjer smo nehali, to je, četrtek zjutraj, 25. februarja, nekako ob sedmih.

VII.

Ravno tisto uro, tisti hip, ko je studenec kot prva Božja priča prilezel pohlevno pa neustavljivo izpod roke dekletove, razglasili so Lurški modrijani o dogodkih Jamskih nov članek v tamošnjem prostomaltarskem časniku.

Lavedan, ki smo ga že navedli, bil je tiskan in razdeljen po mestu ravno tisti čas, ko je strmeča množica prišla od skalovja Massabiellskega.

Da bi bil v Jami kak studenec, ni bilo povedano ne v tem članku, ne v kakem prejšnjem, ne v kakem drugem popisu iz tistega časa. Zato tudi nejeverniki potem niso mogli trditi, da je ondi že prej izviral studenec. Previdnost Božja je hotela, da so se verniki lahko sklicevali ne le na svoje pričevanje, ampak tudi na njih lastne članke, njih lastne tiskane, prave, neprekliljive izjave, ki so imele napisane dan in letnico. Ko bi bil pred 25. februarjem, pred prizorom, ki smo ga opisali, pred ukazom in znamenjem, ki ga je mati Božja dala zamakneni Bernardki, ondi izviral čisti studenec, ki izvira zdaj, kako pa da tistega mogočnega studenca niso videli in nikoli omenili vaši časniki, ki imajo oči tako odprte, ki časih prav na drobno opisujejo tako malostne reči? Od prostomaltarjev zahtevamo, naj nam pokažejo en sam spominek, — pravimo en sam, — ki bi govoril o studencu ali o vodi, predno je mati Božja ukazala in priroda ubogala.

VIII.

Navdušenost ljudi je postala velika. Bernardki so radostno privriskavali, kadar se je prikazala, in revno dekle se je vselej prav naglo umaknilo domov, da bi ušlo češčenju. Ta ponižna duša, ki je živela dosle nepoznana, v tihoti in samoti, bila je hipoma potisnena v veliko svetlobo, v sredo hruma in množice, v čast in slavo. Ta slava, ki jo toliko drugih išče, bila je za njo najgroznejša muka. Njene najmanjše besedice bile so razlagovane, prerešetovane, občudovane, pobijane, zaničevane, ob kratkem, bile so izpostavljene raznim vetrovom človeškega pričkanja. In takrat je bila na vso moč vesela, da ji ni bilo treba povedati vsega, in da je v treh skrivnostih, ki so ji bile razodete od matere Božje, našla skrito svetišče, kamor je mogla v najlepšem miru umakniti svoje srce in ga okrepčati v senci tistih skrivnosti in v blaženem prijateljstvu z nebeško Kraljico. Bližali so se dnevi, ko se je imela še bolj izkazovati njena priljubljenost.

Kakor smo povedali, začel je studenec izvirati ob solnčnem vzhodu vpričo mnogo ljudi. To je bilo 25. februarja, tretji četrtek meseca, semanji dan v Tarbes. Novica o čudovitem dogodku, ki se je zjutraj zgodil pri skalah Massabiellskih, bila je v glavno

mesto prinesena po mnogo ljudeh, ki so videli na lastne oči, kako je začel studenec izvirati; razvedela se je še tisti večer po vsem departementu in še celo po najbližjih mestih sosednih departementov. Nenavadna govorica, ki je zadnje dni privlekla v Lurd toliko tujcev in radovednih, razširila se je zdaj neznansko.

Veliko obiskovalcev je prišlo prenočevat v Lurd, da bi šli drugo jutro k Jami; nekteri so hodili vso noč: in za svitanja, ob uri, ko je Bernardka navadno prišla, gnetlo se je kakih pet ali šest tisoč ljudi pred Jamo, ob Gavu, po gričih in skalah. Studenec, obilnejši kakor včeraj, bil je že precej velik.

Ko se ponižna, mirna in priprosta deklica pokaže med navdušeno množico, vpili so ljudje: „Glejte svetnico! glejte svetnico!“ Mnogo jih je gledalo, dotakniti se njene obleke; imeli so kakor za sveto vse, kar je bilo na tej ljubljenki Gospodovi.

Vender pa Mati ponižnih in malih ni hotela, da bi bilo to nedolžno srce premagano od skušnjave jalove časti, in da bi se mogla Bernardka za trenotje prevzeti zavoljo nenavadnih milosti, ki jih je dobila. Bilo je dobro, da je deklica, v sredi tega češčenja, občutila, da ni nič, in da je še enkrat izpoznala, kako Božje Prikazni ne more priklicati s svojo močjo. Zastonj je molila. Ni bilo videti, da bi se razlil po njenem obličju nadčloveški žar zamaknenosti; in ko je po dolgi molitvi vstala, odgovarjala je žalostno na mnoga vprašanja, da nebeška Prikazen ni prišla.

IX.

Mati Božja se gotovo zato ni prikazala, da bi ohranila Bernardko v ponižnosti in v spoznanju svoje slabosti; in nemara tudi zato ne, da bi krščanskemu ljudstvu dala lep in skrivnosten nauk, kterega razumejo duše, ki so navajene, premišljevati in občudovati skrivno zvezo v Božjih delih.

Če je bilo ta dan nebo zaprto očem Bernardkinim, če je bilo videti, da je za trenotek izginila nebeška stvar, ki se jej je prikazovala v vidljivem mesu: dokaz o resničnosti in moči tistega nadčloveškega Bitja, studenec, ki je začel izvirati prejšnjega dne, bil je vidljiv vsem očem in je tekel po visečih Jamnih tleh pred očmi strmeče množice.

Mati Božja je odstopila, naj bi nekako govorilo njeno delo. Mati Božja je odstopila in molčala, naj bi govorila ondotna Cerkev, ktera je mogla iz besedi, pri mašnem introitu in pri odgovorih v

jutranjicah, uganiti pomen tega čudovitega izvirka, ki je nagloma pritekel izpod rok zamaknene Bernardke.

Ko se je to godilo v Jami pred čudovitim studencem, ki je izviral na desni strani suhe skale, obhajali so v Tarbski škofiji in po več drugih francoskih škofijah spomin na drugi studenec, ki je najslavnejši in najbolj oživljajoč izmed vseh tistih, ki so že šest tisoč let namakali dedino Adamovih otrok. Tisti dan, 26. februarja l. 1858, petek prvega postnega tedna, je bil praznik sv. Sulice in sv. Žrebljev našega Gospoda. *) In studenec, o kterem govorimo, in ki ga je obhajal posebni škofijski oficij, bil je veliki Božji studenec, ki ga je sulica rimskega stotnika, prebodši desno stran mrtvega Jezusa, odprla kot reko življenja za prerojenje sveta in odrešenje človeškega rodu. *Vidi aquam egredientem de templo,* a latere dextro; *et omnes, ad quos pervenit aqua ista, salvi facti sunt.* „Videl sem vodo izvirati iz hiše Božje, na desni strani; in ozdraveli so vsi, do kterih je prišla tista voda," viknil je prerok, premišljevaje čuda Božjega usmiljenja, ki so se godila v stoletjih. Duhovni so pri jutranjicah molili: *„Tisti dan se hiši Davidovi in prebivalcem Jeruzalemskim odpre studenec v očiščevanje grešnika in krvotočne.* **)

Zares čudno je, da se je to tako naključilo, in lepo prosimo bralca, naj se sam prepriča o resnici na mestih, ki smo jih zaznamovali v opazkah. S tem, da se je to tako naključilo, odgovarjala je tamošnja Cerkev popolnoma jasno na neštevilna vprašanja, ki so se dajala zastran čudovitega studenca, izvirajočega na desni strani Jame. Studenec, ki je začel izvirati v znožju Pyrenej, bil je, po skrivnostnem pritoku, v zvezi s tisto neskončno reko Božjih milosti, ki je, pod žreblji vojakov in sulico stotnikovo, začela teči pred osemnajst sto leti, vrhu gore Golgate.

K tej skrivnostni reki je treba iti, da se najde skriti začetek čudovitega studenca. In dobro je bilo, da so že duhovne molitve takrat, ko je začel teči, in ondi, kjer je predrl zemljo, povzdigovale duha do teh skrivnostnih višin. Kar se pa tiče dobrih nasledkov in zunanjih uspehov, ki jih je imel doseči ta Prikaznin studenec,

---

*) *Ordo škofije Tarbske* za leto 1858, 26. februar. Petek prvega postnega tedna. Praznik sv. Sulice in sv. Žrebljev. Introit pri maši. (Glej tisto mašo v rimskem misalu, v prilogi: *Missae celebrandae in aliquibus locis ex Indulto Apostolico.)*

**) „In die illa erit fons patens domui David, et habitantibus Jerusalem, in ablutionem peccatoris et menstruatae." (Cah. 13, 1.)

Ordo Tarbske škofije, jutranjice, responzorij pri III. berilu, v II. nokturnu.

ne smemo nič več iskati njih razlaganja in skrivnosti v središču in pri izvirku, tudi ne v ozkem okrogu in pri lastnem prazniku posamne škofije, temuč pri vesoljnih oficijih, ki jih je katoliška, apostoljska in rimska Cerkev tisto uro obhajala povsod po krščanskem svetu. Tedaj tisti dan, 26. februarja 1858, petek prvega postnega tedna, so se pri maši brale tiste besede, ki ne potrebujejo posebnega tuhtanja: „Je pa v Jeruzalemu ovčja kópel, ktera se po hebrejsko Betzajda imenuje, in je imela pet lóp. *V teh je ležala velika množica bolnih, slepih, kruljevih, suhoudnih, kteri so čakali pljivkanja vode.* Zakaj angelj Gospodov je ob časih prišel v kópel in voda je pljivkala. In kdor je po pljivkanji vode prvi v kópel stopil, *je ozdravel, ktero bolezen je koli imel.* *)

X.

Če je tudi prav malo ljudi izmed množice zapazilo to skrivno zvezo, vender je moralo vsem na misel priti samo od sebe, da bi mogel Jamski studenec ozdravljati bolnike. Jutro tistega dne se je začel glas o več čudežnih ozdravljenjih razletavati na vse strani. Krožila so pripovedovanja, ki so si bila čisto navskriž. Eni so odkritosrčno izpoznavali resnico, drugi so, nalašč ali nenalašč, pretiravali,več jih ni nič verjelo, veliko jih je bilo zbeganih, vsi pa so bili razburjeni. Bilo je na prvi hip težko ločiti resnične čudeže od zlaganih. Čudovite reči so pripovedovali na vseh straneh, pa na razne načine: pačili so imena, zamenjavali osebe, mešali so okoliščine več dogodkov, ki so bili različni in ločeni eden od drugega.

Ali ste kedaj, sprehajaje se na deželi, vrgli pest žita v mravljišče? Prestrašene mravlje tekajo sem ter tje v neznanski zbeganosti: odhajajo, prihajajo, srečavajo se, zadevljejo se, ustavljajo se, hite zopet naprej, vračajo se, hipoma zapuste kraj, kamor je bilo videti, da teko, zgrabijo zrno, potem ga ondi puste, po vseh straneh blodijo v neznanskem neredu, premagane od neizrekljive zmotenosti.

---

*) „Est autem Jerosolymis Probatica piscina, quae cognominatur hebraice Bethsaida, quinque porticus habens. In his jacebat multitudo magna languentium, caecorum, claudorum, aridorum, expectantium aquae motum. Angelus autem Domini descendebat secundum tempus in piscinam; et movebatur aqua. Et qui prior descendisset in piscinam post motionem aquae, sanus fiebat a quacumque detinebatur infirmitate.“

Ordo in misal rimski. 1858, 26. februar. Petek prvega postnega tedna. Evangelij pri maši.

V Lurdu so množice domačinov in tujcev ravno tako ostrmele, ko so nadčloveška čuda prihajala iz nebes. Ljudje so vedno taki, kadar jih obišče naglo kako dejanje iz nadnaturnega sveta.

Počasi se uredi mravljišče, ki je bilo za hip zbegano.

Bil je v mestu ubog delavec, vsem znan, ki je že več let živel prav prav revno. Imenoval se je Ludovik Bourriette. Pred kakimi dvajsetimi leti ga je zadela velika nesreča. Ko je v Lurški okolici kamen lomil s svojim bratom Jožetom, ki je bil tudi kamenolomec, razletel se je poleg njiju spodkop, ki je bil slabo veden. Jože je bil pri tej priči mrtev. Ludovik, o kterem govorimo, je imel obličje razpraskano od šiber in desno oko na pol uničeno. Na vso moč so si prizadevali rešiti ga. Bolečine, ki so prišle po tej nesreči, bile so tako grozovite, da se je prikazala huda mrzlica, in treba je bilo prve dni privezovati ga na posteljo. Počasi je okreval, ker so mu izvedeno in skrbno lečili. Vender pa zdravniki niso mogli nič opraviti pri desnem očesu, ki je bilo po nesreči zadeto na nevarnem kraju; brez uspeha so ga jako umetalno operovali in jako izurjeno zdravili. Ta mož se je zopet poprijel kamenolomstva, pa je mogel opravljati le okorna dela; njegovo ranjeno oko mu ni nič več rabilo, in videl je stvari le v debeli megli. Kadar je bilo treba delati delo, ki je potrebovalo nekoliko skrbi, bil je ubogi delavec prisiljen, zateči se h komu drugemu.

Čas ga ni nič ozdravil: ravno narobe. Pogled Bourriettejev je slabel od leta do leta. To rastoče slabljenje se je čutilo še bolj zadnja leta; in takrat, ko je imela Bernardka prikazni, shujšala se je bolezen tako, da je bilo desno oko skoro popolnoma zgubljeno. Kadar je Bourriette zatisnil levo oko, ni nič več ločil človeka od drevesa; drevo in človek sta bila zanj le črna stvar in medlo sta se videla v temni noči.

Večina Lurških prebivalcev je Bourrietteja vzela kterikrat na delo. Bil je pomilovan in jako priljubljen v bratovščini kamenolomcev in kamenosekov, ki jih je bilo prav mnogo v tistem kraju.

Ko je ta revež slišal govoriti o studencu, ki je začel čudovito izvirati v Jami, pokliče svojo hčer:

— Pojdi mi po tiste vode, reče. Če je ona presveta Devica, ne potrebuje kakor le hoteti, in me ozdravi.

Čez pol ure prinese dekle v posodi nekoliko tiste vode, ki je bila še kalna in blatnata, kakor smo že povedali.

— Oče, reče dekle, to je sama kaluža.

— Nič ne de! reče oče, ki začne moliti.

S tisto vodo umiva bolno svoje oko, o kterem je še malo poprej mislil, da je izgubljeno za vselej.

Skoro precej potem zavpije močno in se začne tresti, tako silno je bil ginen. Nagel čudež se je zgodil na njegovem pogledu. Okolo njega se je zrak zopet že sčistil in razsvetlil. Vender so se mu še vse stvari videle megléno, tako da jih ni mogel prav natanko razločevati.

Še so bile meglice, pa nič več tako črne, kakor pred dvajsetimi leti; solnce jih je prediralo, in pred bolnikovim očesom ni bila nič več temna noč, ampak le prvi svit mladega jutra.

Bourriette ni nehal moliti in desnega očesa umivati z dobrodejno vodo. Dan je počasi naraščal pred njegovim pogledom, in stvari je ločil čisto.

Drugi ali tretji dan je srečal na očitnem Lurškem trgu gospod doktorja Dozousa, ki ga ni nehal zdraviti, odkar je zbolel. Steče k njemu:

— Ozdravel sem, reče mu.

— Ni mogoče! vikne zdravnik. Organsko rano imate, ki dela vašo bolezen popolnoma neozdravljivo. Zdravim vas, da vam lajšam bolečine, ne pa da bi vam vrnil pogled.

— Saj me niste ozdravili vi, odgovori gineno kamenolomec; Jamska mati Božja me je.

Mož človeške učenosti je skomolceval:

— Da ima Bernardka nerazložljiva zamaknenja, je res; zakaj, o tem sem se prepričal z neutrudljivim opazovanjem. Nikakor pa ni mogoče, da bi neozdravljive bolezni nagloma ozdravljala ona voda, ki je začela v Jami izvirati iz nekega nepoznanega uzroka.

To rekši izvleče iz žepa dnevni zapisnik in s svinčnikom napiše nekoliko besedi.

Potem z eno roko zakrije levo oko Bourriettejevo, ki je bilo zdravo in s kterim je mogel videti, in pomoli pred desno oko, o kterem je vedel, da je popolnoma oslepelo, mali stavek, ki ga je ravnokar napisal.

— Če morete to brati, bodem verjel, reče zmagovito izvrstni doktor, ki je bil ponosen na veliko svojo učenost in na veliko zdravniško skušenost.

Obstopijo ju ljudje, ki so se sprehajali po trgu.

Bourriette pogleda tisti papir z očesom, ki je bilo pred malo dnevi mrtvo, in je bral precej, na glas in brez najmanjšega ustavljanja:

„Bourriette ima neozdravljivo črno slepoto, in ne bo nikoli zdrav.“

Ko bi bila strela udarila pred noge učenega zdravnika, ne bi ga bila bolj prevzela, kakor glas srečnega Bouriette, ki je tako, mirno in brez truda, bral vrsto drobnega pisanja, ki je bilo s svinčnikom napisano zanikarno na list dnevnega zapisnika.

Gospod doktor Dozous ni bil le učen človek, ampak tudi vesten. Odkritosrčno je priznal in brez obotavljanja razglašal, da je višja moč nagloma ozdravila neozdravljivo bolezen.

— Ne morem tajiti, je rekel, to je čudež, zarešni čudež, če tudi ni po volji meni in drugim zdravnikom. To me sicer bega, pa vender moram priznati, da je neka višja moč delovala pri dogodku, ki je tako očiten in tako presega vso revno človeško učenost.

Gospod doktor Vergez iz Tarbes, izvenredni profesor Montpellierske univerze, zdravnik Barégeskih toplic, bil je pozvan, naj pové svojo misel o tem dogodku. Pa tudi ta ni mogel tajiti, ampak moral je priznati, da je to prav pravi čudež. *)

Rekli smo, stan Bourriettejev je bil že znan dvajset let, in skoro ves svet je poznal tega revnega človeka. Čudovito ozdravljenje ni zbrisalo obrunkov, globokih sledî po njegovi strašni nesreči: zato se je vsak lahko prepričal o čudežu, ki se je zgodil. Kamenolomec je skoro norel samega veselja in to pripovedoval na drobno tistemu, ki je hotel slišati.

Pa ni samo on tako pričeval o nepričakovani dobroti in skazoval hvaležnosti. Enaki dogodki so se zvršili v drugih hišah po mestu. Več oseb je bilo v Lurdu ozdravljenih. Marija Daube, Bernarda Soubie in Fabijan Baron so hipoma zapustili posteljo, kjer so več let ležali za raznimi boleznimi, ki so bile razglašene kot neozdravljive, in so javno oznanjevali, da jih je ozdravila Jamska voda. Roka Ivanke Crassusove, ki je bila mrtvoudna že deset let, je ozdravela in popolnoma oživela v čudodelni vodi. **)

Prvi hip se je o teh dogodkih govorilo nekako zmeteno, kasneje pa natančno in določno. Navdušenost ljudi je bila na vso moč velika: navdušenost ginljiva in dobra, ki se je v cerkvi razodevala po gorečih molitvah, okolo Jame pa po zahvalnih pesmih, ki so jih prepevali veseli romarji.

---

*) Ta dva zdravnika, ki še živita, kakor tudi Ludovik Bourriette, napisala sta natančno v svojih poročilih, kaj da sodita o tem ozdravljenju. Kasneje sta poslala svoji poročili škofijski komisiji, ki je za nju prosila, ko je preiskovala Lurške dogodke.

**) Značaj raznih teh ozdravljenj je bil uradno potrjen v zdravniških poročilih, ki so bila poslana škofijski komisiji.

Pod večer je prišlo k skalam Massabiellskim veliko delavcev kamenolomske bratovščine, pri kteri je bil tudi Bourriette, in naredili so na strmem griču, ki stoji nasproti Jame, stezo za obiskovalce. Pred luknjo, kjer je izviral že precej obilni studenec, postavili so lesen žleb, in na spodnjem koncu žleba so izkopali majhno podolgovato kotljo, ki je bila globoka kakega pol metra, podobo in dolgost je pa imela skoro tako, kakor otročja zibelka. Navdušenost je naraščala od hipa do hipa. Po potu, ki je peljal k čudežnemu studencu, so prihajale in odhajale množice. Po solnčnem zahodu, ko se je delal prvi somrak, videlo se je, da je ena in ista misel prišla v glavo brezštevilnim vernikom, in Jama se v hipu razsvetli s tisoč lučimi. Reveži, bogatini, otroci, žene, možje so prostovoljno prinesli voščenih sveč. Vso noč se je od drugega Gavskega brega lahko videlo, kako se je bliščala jasna in mila svetloba tistih neštevilnih malih sveč, ki so bile postavljene tje in tje, brez vidljivega reda; in bilo je na zemlji, kakor na obnebju, kjer je ljubko migljalo na milijone zvezd.

Kakor hitro se je Jama in skalovje zasvetilo v svetlobi, ki se je vsa tresoč odbijala od male studenčne kotlje, zaslišali in zlili so se vsi glasovi v lepo petje, če tudi ni bilo med ljudmi ne duhovna, ne škofa, ne kakega drugega vodnika, ki bi jim bil dal kako znamenje. Zaslišale so se litanije matere Božje, ki so dramile večerno tihoto, da bi slavile čudovito Mater pred tistim priprostim tronom, kjer se je njena modrost blagovolila prikazovati, da bi z veseljem napolnjevala vsa kristijanska srca. *Mater admirabilis, Sedes Sapientiae, Causa nostrae laetitiae, ora pro nobis.*

XI.

Bila je to ura, ko je zbral večerni delopust sovražnike prazne vere pri shodih in okolo miz kavarniških. Velika je bila zbeganost v tem visokem svétu.

— Nikdar nikoli ni bilo ondi studenca, zavpije ena najprebrisanejših glav. To je mlaka, ki se je, ne vem kako, naredila iz slučajnega nabiranja vode, in ki je bila najdena po največjem naključju, ko je Bernardka kopala zemljo. To ni nič posebnega.

— Kaj pa da ne! pritrjevali so od vseh strani.

— Pa pravijo, da voda teče, predrznil se je nekdo ugovarjati.

— Nikakor ni res, zavpije več glasov. Šli smo tje: to je čisto navadna mlaka. Ljudstvo v svoji pretiranosti zdaj trdi, da

voda teče, pa to ni res; stvar smo preiskavali včeraj, kakor hitro so ljudje zagnali hrup, in ni nič drugega, kakor blatnata kaluža.

Ta izjava je zadostovala modrijanom. Učeni in vladni svet ni mogel misliti, da bi bilo to mogoče tudi kako drugače. Čudno! Pri nevernikih je takšna lahkovernost gledé vsega, kar bi utegnilo podpirati njih nazore; pri privržencih prostega preiskovanja je v takih rečeh takšno pomanjkanje preiskovanja in takšna trdovratnost predsodkov proti najjasnejšim dogodkom, da so tajili studenec, ki ga nikakor ni bilo moči utajiti. Studenec, ki daje, *kakor se vsak lahko prepriča,* na dan več kakor *sto tisoč litrov* vode, tekel je že poldrugi mesec, in vender so še vedno po časnikih neodvisnega mišljenja predrzno pisarili, da ni nikakeršnega studenca, in nesramno trobuzljali o „mlaki.“ Tega ne bi nobeden verjel, ko ne bi dali slučajno v opomnji, na spodnjem koncu strani, dokaza, ki je vzet iz Tarbskega vladnega časnika. *)

Kar se tiče ozdravljenj, tajili so jih za zdaj, kakor so tajili studenec. Vsa, brez izjeme, so odločno zametavali s skomolcevanjem in glasnim smehom, tudi Bourriettejevo.

— Bourriette ni ozdravljen, reče eden.

— On ni bil nikoli bolan, reče drugi.

— Domišljuje si, da je ozdravljen, verjame da vidi, opomne mlad človek Renanove šole.

— Domišljija ima časih neznansko moč do živcev, odgovori neki fiziolog.

— Bourrietteja ni na svetu še, zadere se neki nov prišlec, ki je bil še hujši.

Na teh čvetero ali petero načinov so razlagali modrijani nenavadna ozdravljenja, zavoljo kterih je bedasta množica delala toliko hrupa.

Čudom se je čudil nejeverni svet, da so se dali po teh dogodkih ogoljufati tudi resni in učeni možje, kot: g. Dufo, ki je bil

---

*) *Ere imperiale* je v številki 10. aprila, *t. j. šest tednov potem, ko je studenec začel izvirati,* to le pisala glede kapelice, ki se je imela zidati na skalovju Massabiellskem:

„Da bi se zidala hiša Božja, mogli bi izbrati kak drugi razlog, kakor besede zmešane deklice, in kak drugi kraj, kakor *mlaka,* kjer se ona umiva.“

Pisatelj te knjige je hotel natančno izvedeti, kako obilen je tisti čudodelni studenec. Dal je sam, pred lastnimi očmi, zmeriti, koliko vode se odteče v določenem času. Po svojih treh ceveh in po kanalu, ki pelje k ribniku, daje 85 litrov na minuto, kar dá na uro 5100 litrov, in na dan 122.400 litrov. Glejte, to so v nesramni nejeveri imenovali *mlako!*

takrat predstojnik advokatov, doktor Dozous, g. Estrade, posadni poveljnik, vojaški nadzornik v pokoju, g. Laffitte.

Ta imeniten dan je bila Bernardka, pred ali po seji, pozvana pred sodišče. Cesarski prokurator, namestnik in sodniki so jo hoteli ujeti v besedi. Pa vsa njih izvedena zvitost je bila tako brez uspeha, kakor policijska prebrisanost g. Jacometova. Deklica si ni nič prišla navskriž v svojih trditvah.

Cesarski prokurator je izrekel svojo misel o teh rečeh že pred več dnevi, in nič ni moglo omajati njegovega prepričanja. Obžaloval je, da se je ljudi polastil fanatizem, in sklenil je pogumno storiti svojo dolžnost. Ne vem, kako je to, pa čudno je, da se pri tem navalu ljudi niso godile nerodnosti. Kakor je bil cesarski prokurator skrban, vender se ni mogel čisto nič vtikati v te reči. Moral je čakati. Sredi velikanskega romanja in navdušenja ljudi, ki je razburjalo vso okrajino, bilo je videti, kakor da bi nevidljiva roka varovala brezštevilne množice, da niso gosposki dale ne najmanjšega uzroka za strahovanje. Sodniki in policaji so imeli hote ali nehote za nekaj časa roke zvezane, ki so imele biti razvezane še le tisto trenotje, ko je dovršila skrivnostna Jamska Prikazen svoje delo. Tedaj so čisto brez skrbi prihajale tiste množice, tako velike za telesno oko, ki jih je videlo hiteti od vseh vetrov, pa tako majhne za duševno oko, ki jih primerja z milijoni romarjev, ki jih je imela prihodnjost pripeljavati k Jami. Nevidljiv škit je varoval vseh nevarnosti tiste prve priče, ki so bile poklicane od matere Božje: *Nolite timere, pusillus grex.*

Sovražniki prazne vere so silno nadlegovali Lurškega župana, naj bi prepovedal hoditi k skalam Massabiellskim, ki so na soseskinem svetu. Mislili so: za tako prepoved se navdušeni ljudje ne bodo nič zmenili, treba jih bode jemati v protokol; ustavljali se bodo, treba jih bo zapirati; in če se enkrat te stvari poprimejo sodnijski, policijski in mestni uradniki, ki imajo v rokah vso državno moč, bode dirindeja kmalu konec.

G. Lacadé, Lurški župan, je bil jako pošten in izvrsten človek, ki je užival in tudi zaslužil splošno spoštovanje. V Lurdu je pripoznaval vsak njegove redke osebne lastnosti; in njegovi sovražniki ali zavidniki so mu v svojem najhujšem zabavljanju očitali le to, da se nekako boji odločno postaviti med nasprotni stranki, in da je nekoliko preveč navezan na župansko službo, ki jo je sicer, kakor govore vsi, opravljal res izvrstno.

Ni hotel dati prepovedi, ki so jo prosili od njega.

— Ker kroži toliko govoric, ne vem, kje je resnica, odgovori jim, in ne morem reči ne tako ne tako. Miroval bom, dokler se ne zgodi kaka nerodnost. Škof je za to, da razpravlja verska vprašanja; prefekt je za to, da določuje, kaj ima storiti župan. Kar se mene tiče, bom se kot župan manj ko manj vtikal v te stvari, dokler mi prefekt kaj naravnost ne ukaže.

Tak je bil, če ne po besedah, vsaj po smislu njegov odgovor na nadležne prošnje tamošnjih dobrih modrijanov, ki so bili v tem, kar se tiče kristijanske vere, enaki modrijanom vseh časov in vseh dežel. Prostost mišljenja, o kteri trobijo, navadno ne trpi prostosti verovanja.

Odkar je začel izvirati studenec, ni Prikazen nič več velevala Bernardki zahtevati od duhovnov, da naj postavijo kapelico. Drugi dan, kakor smo že povedali, ni prišla Prikazen, tako, da od tega časa Bernardka ni nič več stopila v farovž. Kakor je tudi mogočno naraščala vera ljudi, kakor so tudi množice govorile o čudežih, vender duhovščina ni šla k navdušenim prizorom, ki so se godili okolo Jame.

— Počakajmo! rekala je. V človeških rečeh je že zadosti, da smo previdni; treba je pa, da smo silno previdni in nezaupljivi v Božjih rečeh.

Po tem takem ni bilo ne enega duhovna videti v nepretrgani procesiji, ki je šla k čudovitemu studencu.

Ker se duhovščina ni vtikala v Jamske dogodke, in ker županstvo ni hotelo dati svoje prepovedi, zato se je romanje razvijalo svobodno in je naraščalo kakor reke tistih krajev, kadar se topi sneg. Od vseh strani so množice prihajale za množicami, in romarjev je vse mrgolelo. Protivniki so začeli čutiti svojo slabost nasproti tako strahovitemu nalivu in jasno izprevidevati, da bi bil ves upor prevržen kakor slamnati jez od tega naglega in močnega navala. Morali so mirovati in pustiti, da so svobodno dohajale tiste množice, ki jih je duh Božji vzdigoval in pošiljal na pot.

XII.

Če se je tudi vse trlo pri Jami, vender se ni zgodila nikakeršna nerodnost. Zajemali so iz studenca, prepevali in molili.

Posadni vojaki, gineni, kakor vsi ljudje tistega kraja, so prosili grajskega poveljnika, naj bi jim dovolil, hoditi k skalam Massabiellskim. Navajeni na red, kakeršnemu so se priučili v

vojaški službi, skrbeli so sami od sebe, da ni bilo gneče, da so bili prosti nekteri poti, da se množica ni preveč približala nevarnim Gavskim bregovom; skrbeli so za red zdaj tu zdaj ondi in prilastili so si sami od sebe nekako oblast. Nobenemu ni prišlo na mari, ustavljati se jim.

Tako je minolo nekaj dni, v kterih se je Prikazen prikazovala brez kake nove posebnosti, razen da je studenec vedno naraščal in da so se čudežna ozdravljenja množila bolj in bolj. V taboru prostomišljakov so močno strmeli. Dogodki so postajali tako številni, tako dokazani, tako očitni, da jih je vsak hip nekoliko odstopilo od nejevere. Najboljši in najpoštenejši so se dali premagati od dokazanih čudežev. Vender je ostalo neugonobljivo jedro tako zvanih močnih duhov, ki so močni v tem, da se trdovratno upirajo dokazom in ustavljajo resnici. To bi se videlo nemogoče, ko ne bi ves svet vedel, da se je velik del judovskega ljudstva uprl celó Jezusovim čudežem, in da so bili čudeži potrebni štiri stoletja, da so se paganskemu svetu oči popolnoma odprle.

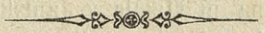

ČETRTA KNJIGA.

I.

Drugega marca je šla Bernardka vnovič k Lurškemu gospod župniku in mu je zopet govorila v imenu Prikazni.

— Ona hoče, da se jej postavi kapelica in da se hodi v procesijah k Jami, reče deklica.

Dogodki so se že razvili: studenec je začel izvirati, ozdravljenja so se godila, čudeži so prišli pričat v Božjem imenu o resničnosti Bernardkinih besedi. Duhovnemu gospodu ni bilo nič več treba zahtevati dokazov, in jih tudi ni zahteval. Bil je prepričan. Dvom ni nič več mogel izpodbijati njegove vere.

Nevidljiva Jamska „Gospa“ še ni povedala svojega imena. Pa Božji mož jo je že izpoznal po njenih materinskih dobrotah, in morebiti je že pristavljal svojim litanijam in molitvam: „Lurška mati Božja, prosi za nas.“

Kakor je tudi skrita navdušenost napolnjevala njegovo goreče srce, vender ni hotel, po neki redki modrosti, prezgodaj razodeti svojih močnih in sladkih čutil, ki so ga obhajala pri misli, da je stopila nebeška Kraljica med ponižno krdelo njegovih faranov. Svojim duhovnom še zdaj ni dovolil hoditi k Jami.

— Verjamem ti, reče Bernardki, ko stopi na novo predenj. Pa to, kar zahtevaš v imenu Prikazni, ni v moji oblasti. To more le škof, ki je že izvedel od mene vse, kar se godi v Jami. K njemu pojdem in mu oznanim to novo povelje. Le on mora in more tu delati.

II.

Gospod Bertrand-Sévère Lavrenc, Tarbski škof, je bil, po svoji osebi in časti, mož škofije. V nji je bil rojen, v nji vzgojen in v nji je dorasel vrha. Zavoljo svojih zaslug je bil naglo po-

vzdigovan k veljavnim Cerkvenim službam. Bil je zaporedoma prednjik malega semenišča v Saint-Pé, ki ga je sam ustanovil, prednjik velikega semenišča in general-vikar.

Skoro vsi duhovni v škofiji so bili njegovi gojenci. Bil je njih učitelj, predno je postal njih škof, in z enim ali z drugim teh naslovov jih je vodil skoro štirideset let.

Živa sloga, krepka edinost duše in duha, ki je vsled tega vladala med nekdanjim prednjikom seminišč in duhovščino, ki jo je sam vzgojil za duhovsko življenje, bila je tudi uzrok, da je postal škof. Ko je bila pred dvanajstimi leti Tarbska škofija izpraznena po smrti škofa Double, bil je gospod Lavrenc imenovan od vseh. Veliko jih je imelo taisto željo in taisto upanje, in sestavili so prošnjo, naj bi bil gospod Lavrenc postavljen za Tarbskega škofa. Kakor se je dostikrat zgodilo v prvih časih kristijanstva, tako je bil tudi on povzdignen k tej imenitni časti po splošni želji ljudi. S tem je tudi rečeno, da so bili škof Lavrenc in njih duhovni velika kristijanska družina, kakor bi povsod in vselej imelo biti.

Škof je imel očetovsko in izvrstno srce, ki je bilo vse vsem. Pa vender je bil hladna glava in hladnokrvno je preudaril vse reči. Vednost škofova, ki se je raztegovala na vse mogoče vede, ozirala se je najbolj na dejanjske potrebe. Vsak bi se bil dal lože, kakor on, zmotiti po domišljiji in po nepremišljeni navdušenosti. Ognjenim in pretiranim ljudem ni zaupal. Strastni dokazi ga niso mogli prepričati. Če je občutljivost vodila njegovo srce, bil je le um vodnik njegovega delovanja.

Škof je prav skrbno pretehtal vsako svoje dejanje, kakšno je samo na sebi in kakšne nasledke bi moglo imeti. Časih dolgo ni razsodil kake važne stvari; pa ta njegova počasnost ni izvirala iz omahljivosti, ampak iz modrosti. Predno se je odločil za kako reč, hotel je vse natanko presoditi in pregledati. Vedoč, da je resnica večna in da mora prav gotovo zmagati, imel je čednost, ki se prav redko dobiva na svetu: potrpežljivost. Znal je čakati.

Škof Lavrenc je bil prav bistre glave za opazovanje. Poznal je ljudi in prav dobro je umel težavno delo, vladati in voditi jih. Če ni bila vera v nevarnosti in če ni kaka posebna reč zahtevala odločnega postopanja, ogibal se je skrbno prepirov in razprtij: zakaj vedel je, da sovražniki škofovi, po navadni slabosti človeškega srca, postajajo sovražniki duhovščine in vere. Bil je silno previden. Kot glavar Petrove ladije v škofiji je popolnoma čutil svojo odgovornost. Pazil je, kakšno je morje in kako vleče piš; pogledoval je na dno vode in skrbel, da se ogne skalam.

Bil je izvrsten vodnik svoje škofije, mož reda in natančnosti, ki je v sebi združeval priprostost apostolja in previdnost državnika. Ves čas od vlade Ludovik-Filipove do drugega cesarstva bil je prav močno spoštovan od raznih vlad, ki so si sledile. Kadar je škof Lavrenc zahteval kako stvar, vedela je deželska gosposka že naprej, da je tista stvar gotovo pravična in najbrže potrebna, in nikoli mu niso odrekli.

Tako je prišlo, da je živela duhovska in deželska gosposka v Tarbski škofiji že dalje časa v najlepši slogi, ko se v Lurdu prikažejo čudeži, o kterih govoré te bukve.

III.

Gospod župnik Peyramale je razložil škofu čudovite dogodke, ki so se že skoro tri tedne vršili v Jami Massabiellski in v Lurdu. Opisal je zamaknenja in videnja Bernardkina, besede Prikaznine, začetek studenca, nagla ozdravljenja, splošno razburjenost.

Njegovo poročilo, ki je bilo gotovo prav živo in lepo in ki bi ga radi imeli po besedah, moralo je osupniti škofa, ni pa moglo precej prepričati ga.

Gospod škof Lavrenc, ki je bil vajen gledati, da se resnica oznanuje po Cerkvenem redu iz Vatikanskih visočin, bil je malo voljan, brez natančnega preiskovanja sprejeti nebeško poročilo, ki ga je nenadoma, proti navadnim pravilom, prinesla nevedna kmečka deklica.

Vender je bil preveč izveden v vsem, kar se tiče Cerkvene zgodovine, da bi bil odločno tajil dogodek, kakeršnih je bilo prav za prav že več v katoliški Cerkvi; pa imel je ob enem že toliko skušenj, da se ni dal lahko prepričati. Škofje so naslednjiki apostoljev. Škof Lavrenc je bil apostolj in svet apostolj: bil je sv. Tomaž. Hotel je videti, predno je verjel; in to je bilo prav: zakaj, kadar veruje škof, vedo vsi ljudje, da morejo z njim verovati čisto brez skrbi, in da je bila gotovo stvar dokazana prav jasno.

Pri večini dogodkov ni mogel Lurški gospod župnik samega sebe navesti za pričo; in ker je prepovedal duhovnom hoditi k Jami, mogel se je pred škofom sklicavati le bolj na pripovedovanja tretjih oseb, svetovnih ljudi, izmed kterih nekteri, dvomivci in mlačni v verskih rečeh, niso živeli po zapovedih svete vere.

Slišal je toliko pripovedovanja, toliko zapletenih in zmešanih okoliščin, toliko govoric, ki so krožile, da njemu samemu ni bilo mogoče zapaziti, kako logično in previdno so se razvijali dogodki.

Nam je to danas mogoče. Kakor pri nekterih fizičnih stvareh, tako je treba tudi pri nravnih dogodkih odmakniti se, da se morejo dobro videti. Gospod župnik Peyramale je sicer mogel razložiti več drobnih okoliščin tistega, kar se je zgodilo pred njegovimi očmi; pa takrat ni bilo dano ne škofu ne njemu, vsega pregledati in čudovite zveze zapaziti: bila sta preblizu dogodkov.

Škof Lavrenc ni povedal svoje misli. V tem je bil modrejši od Tomaža. Varoval se je tajiti: zakaj vedel je, da so enake stvari, če tudi silno redke, vender le mogoče. Dosti mu je bilo, da ni verjel, ali, drugače rečeno, da ni rekel ne belo ne črno, in ostal je v tistem metodičnem dvomu, ki ga Descartes ima za najboljši pogoj, da se od iskanja pride do resnice. Kot škof je moral zahtevati dokaznih pisem in pričevanj neovrgljive veljavnosti; dokazi iz druge roke, ki jih je prejel od Lurškega gospod župnika, mu niso zadostovali. Ali ni mogla biti kaka zmota v dekličinem duhu? kaka pretiranost v pripovedovanju ljudi? Ali se niso dale časih kake dobre duše goljufati po lažnjivih čudežih, ki jih je delala sleparija, zmota, ali zvijača hudobnega duha? Vsa ta vprašanja so se stavljala sama od sebe in nalagala so mu dolžnost, ravnati prav previdno.

Prišlo mu je sicer na misel, da bi se uradno preiskovalo, in javno mnenje ga je priganjalo, naj bi preiskal te stvari in izrekel sodbo. Pa škof je zapazil s čudovito bistrostjo, da se že zavoljo navdušenosti ljudi ne bi dalo popolnoma in natančno preiskovati. Imel je težavno modrost, ustavljati se splošnemu pritiskanju. Sklenil je tedaj pustiti, naj se stvari razvijajo, naj se novi čudeži gode, in naj se resnica sama od sebe popolnoma izkaže, bodi že kakeršna koli.

— „Ura še ni prišla, da bi se s to stvarjo pečala škofovska oblast. Ničkaj ne smemo zaupati navdušenosti prvih dni, počasi moramo preiskovati, dolgo premišljevati in prositi Boga za zvesto in natančno opazovanje: potem še le nam bo mogoče izreči sodbo, ktere od nas pričakujejo.“ *)

Takšno je bilo njegovo govorjenje.

Zato tudi duhovnom še zdaj ni dovolil hoditi k skalam Massabiellskim. Pa ob enem je ukrenil, sporazumljen z Lurškim župnikom, vsakovrstne naredbe, da bi si dal po pričah, ki so bile dokazane poštenosti in pripoznane učenosti, poročati vsak dan vse tisto, kar bi se godilo pri skalah Massabiellskih, in vsa ozdravljenja, ki bi se še utegnila zgoditi.

*) Besede iz določbe, ki je bila kasneje dana od Tarbskega škofa.

Ker se škof ni čisto nič mešal v te reči, vršilo se je preiskovanje tako rekoč samo od sebe, očitno in po dveh nasprotnih strankah, ne po komisiji nekoliko ljudi, ampak po učenosti vseh in po moči dogodkov samih. Če je v teh stvareh kaka zmota ali sleparija, jo bodo že nejeverniki, ki so taki nasprotniki prazne vere, nemudoma zasledili in razglasili. Nasproti pa, če so dogodki od Boga, bodo že sami, brez kake pomoči, premagali ovire in pokazali svojo notranjo žilavost. V tem slučaju bi še večjo veljavnost imeli v očeh vseh poštenih ljudi.

Tako je škof sklenil, naj že pride kar koli, opazovati in čakati na vso moč dolgo, vsaj nekaj mesecev, da bi se lotil stvari, kadar bi ga že sami dogodki k temu prisilili.

IV.

Medtem, ko se je škof poprijel te prav velike previdnosti glede Lurških dogodkov, ni deželska gosposka čisto nič vedela, kaj bi. Tarbski prefekt je bil gospod Massy; minister bogočastja pa gospod Rouland.

Gospod baron Massy, prefekt Višjih-Pyrenej, je bil odkritosrčen katoličan, pa liberalen in sovražnik prazne vere. Priznal je, da kot prav dober kristijan veruje v čudeže, ki jih poročajo evangeliji in dejanja apostoljev; pa razen teh nekako uradnih čudežev je tajil vse nadnaturne reči. Svetopisemske čudeže je potrdil, ker so bili potrebni, da se je Cerkev ustanovila in da je dobila veljavo. Pa po njegovem bi bil Bog moral obstati in biti zadovoljen s tisto peščico čudežev, ki so bili tako postavno dovoljeni. Po mislih tega uradnika je bila Božja oblast določena in uredjena po apostoljski „Veri“ in po Cerkvenih konkordatih. Bila je ustanovljena, postavljena v zakonik, razdeljena v verske resnice in državne paragrafe. Verniki so spoštovali svetopisemske čudeže, vlade pa tudi niso nič imele zoper te nadnaturne dogodke, ki so se vršili v davni preteklosti. Torej bi bil moral Bog lepo mirovati, da ne bi motil ustanovljenih razmer po nepotrebnem posredovanju, po osebnih delih svoje moči. Naj bi le pustil, da delajo vlade, — *per me reges regnant,* — in naj bi za prihodnje ostal v nevidljivih višinah neskončnosti. Gospod prefekt, ki je pripognil svojo učeno glavo pred vero v evangelijske čudeže, bil je kakor tisti imenitni ljudje, ki v državnih proračunih darujejo za dela usmiljenja kako gotovo vsoto denarja, ob enem pa sklepajo, da ne bodo nič pri-

maknili. Kadar je zagledal kaki čudež, bi mu bil prav rad rekel: „Ljubi moj čudež, le pojdi, dar si že dobil.“

Gospod Massy je bil tedaj čisto pravoveren; pa bal se je, da se ne bi godili čudeži. Bil je prav pobožen; pa bal se je, da se ne bi duhovščina prevzela. „Kar je preveč, še s kruhom ni dobro,“ bilo je njegovo gaslo. To bi bilo čisto prav; pa tisti, ki vedno ponavljajo: „kar je preveč, še s kruhom ni dobro,“ dajejo navadno premajhno mero, ki ne zadostuje. *Summum jus*, gola pravica ni daleč od največje krivice, *summa injuria*. Preudarčni Rimci so trdili, da je to prav vse eno.

Kot vladni, čisto uradni mož je bil za to, kar je bilo ustanovljeno, pa le iz tega uzroka, ker je bilo ustanovljeno. To, kar je bilo, moralo je biti. Kakor so bile stvari, bile so zanj princip, *justificatus in semetipsum*. Kar je bilo po postavi, bilo je prav. Zastonj so mu govorili: Dura lex (trda postava); odgovarjal je: Sed lex (pa vender postava). Šel je še dalje. Kakor veliko ljudi, ki so se postarali v državni službi, nagibal se je tudi on k tej veri, da se večna resnica napada z vsem, kar ne pride po navadnem tiru. Ni ločil naredbe od reda, in imel je določbo za zapoved.

Razumnost gospod Massyjeva bila je sicer znamenita. Prav previdno je vladal z departementom, ki mu je bil zaupan. Na vso moč naglo je spregledaval stvari in hitro presojeval položaj; pa, žalibog, na tem svetu se velikokrat zgodi, da velike zmožnosti zvodijo v slabo, in tista imenitna zmožnost naglega spregledavanja in presojevanja je časih tudi njega zvodila v zmoto. Ker je morebiti nekoliko preveč zaupal na pravičnost svoje prve sodbe, prigajalo se mu je, da je delal prenaglo. Potem pa je imel veliko slabost, da ni spoznal svoje zmote; in če se je tudi prenaglil v mislih ali v dejanju, vender ni nikoli popravil svojega prenagljenja. V teh slučajih, ki so bili dosti redki, bival je trdovraten in je hoteval premagati ovire, ki mu jih je delala sama lastnost stvari. Da se človek ne ustraši ovir, je gotovo lepa lastnost, pa le tedaj, če se nikoli ne zmoti in če je vedno na pravem potu. Kadar ima človek nesrečo, da lahkomišljeno zaide in ne more naprej, pa vender naprej rije, takrat ta lastnost postane napaka, in človek si naposled razbije glavo ob zidovju.

Do tega časa sta živela prefekt in škof v najlepši slogi. Gospod Massy je bil katoličan, ne le po veri, ampak tudi po življenju. Ves svet je pripoznaval poštenost njegovega vedenja, njegove domače čednosti, in škof ga je čislal. Prefekt se od svoje strani ni mogel ubraniti, da ne bi bil občudoval in ljubil izvrstnih

lastnosti škofa Lavrenca. Škof je po svoji previdnosti, ki je bila združena s poznanjem ljudi, zasukal vsako stvar tako, da se ni mogel narediti prepir med duhovsko in deželsko gosposko. Zatorej med glavarjem škofije in glavarjem departementa ni vladal le mir, ampak celó najprisrčnejša sloga.

V.

Gospod Massy, ki je dobival poročila o Lurških dogodkih od g. Jacometa, na kterega se je popolnoma zanesel, ni škofa posnemal v modri previdnosti. Dal se je zvoditi svojemu prvemu vtisu. Ni veroval v takšne prikazni in v takšna čuda. Domišljeval si je, da bi mogel ustaviti velikanski naval romarjev, kakor hitro bi se mu zljubilo. Zato je sklenil in očitno rekel, da hoče nemudoma zadušiti novo prazno vero, ki se je precej po svojem rojstvu začela tako naglo širiti.

— Ko bi bil jaz Isèreski prefekt ob času namišljenih prikazovanj v Salette, govoril je pogostoma, naglo bi bil vrat zavil tisti pravlici, kakor ga bom Lurški pripovedki. Kmalu bo ugnana vsa ta sleparija.

Gospod prefekt je že rešil vprašanje v smislu svojih protinadnaturnih predsodkov. Ni čakal, da bi duhovska gosposka, ki ima edina za to oblast, spoznala za dobro, vzeti v roke preiskovanje tistih nenavadnih dogodkov. Škof si je v svoji potrpežljivosti vzel čas, da bi razozlal gordijski ozel; g. Massy je v svoji nepočaknosti izpoznal za boljše, da ga preseka nagloma. Posilni mahljaji so se časih posrečili meču Aleksandrovemu; ali paradni meč prefektovski je bil v nevarnosti, da ne bi naletel. Pri takem delu se je Massyjev meč moral izprvega okrhati in potem razleteti.

Če je tudi v svojem duhu naredil sklepe o tej stvari, moral je vender izprevideti, da ima o samem jedru tega vprašanja govoriti škof, nikakor pa ne deželska oblast; tudi ni hotel žaliti češčenega škofa, ki je svojo škofijo vodil modro, kakor so vsi priznali. Če je tudi nekoliko pokazal svoja sovražna čutila proti Jamskim čudežem, ki jih je dal preiskovati po svojih uradnikih, vender je ukrenil očitno samo nekaj naredeb, ki so se pa tudi dale nekoliko razlagati zavoljo neizmernega navala romarjev, ki so vreli v Lurd.

Najnaprvo je dal Jamo stražiti noč in dan, ko dejal da bi bila kakšna človeška zvijača pripomogla k temu, da je začel čudoviti studenec izvirati in polagoma naraščati. *)

*) *Arhiv Lurške županije.* Županovo pismo na prefekta. Št. 61. — „Ko (bi) dejal da“ se rabi v Kostanjevici na Dolenjskem v pomenu: ko da, als ob, comme si.

Na prefektovo povelje je Lurški župan, g. Lacadé, 3. marca, pisal grajskemu poveljniku, naj bi mu dal na razpolaganje posadne vojake, ki naj bodo pripravljeni za vsak dogodek. *) Vojaki so morali, z orožjem v roki, zastaviti vsa pota k Jami. Tamošnja žandarmarija in vsi policijski uradniki so dobili enake ukaze.

Ali je pa bilo treba, da so vojaki skrbeli za javni mir? Tega ne moremo prav razumeti. Ali se ni bilo bati, da se ne bi po teh sovražnih ali vsaj nepotrebnih naredbah razsrdila množica, ki je bila dosle mirna, pa seveda vsa navdušena in na vso moč ginena po čudežih, ki smo jih našteli? Ali ni bilo nevarnosti, da ne bi duše, ki so bile tako močno razvnete v verskem čutilu, začele jeziti se, rogoviliti in razgrajati? Veliko se jih je tega balo; drugi so pa nemara želeli in pričakovali, da bode množica dajala vojakom kako priliko, rabiti silo in orožje. Vsak bi bil lahko stavil, da se bo to tudi zgodilo.

VI.

Vkljub nemirnemu in nezaupnemu počenjanju deželske gosposke se je glas o čudežih kakor blisk raznesel po vseh okolnih krajih.

Po vsi Bigorre in po vsem Béarn so bili ljudje, ki jih je pretresel že prvi glas o Prikazni, na vso moč gineni pri novici, da je studenec začel izvirati in da se gode čudežna ozdravljenja. Po vseh departementnih cestah so mrgoleli popotniki, ki so hiteli, kar se je dalo. Vsako trenotje, od vseh strani, po vseh potih, po vseh stezah, ki peljejo v Lurd, prihajali so ljudje v množicah, na konjih in peš, na raznih vozovih, na koleseljih, na lojtrenicah.

Samo noč je le nekoliko ovirala romanje. Zvezde so ljubko migljale, ko so stopali hribovci v nižavo, da bi bili zjutraj pri Jami.

Popotniki, ki so prej prišli, ostajali so večinoma v Lurdu, ker so hoteli videti čisto vse pri nenavadnih prizorih, kakeršnih že gotovo ni bilo več stoletij. Po hotelih, po prenočevališčih, po zasebnih hišah je bilo vse natlačeno ljudi. Skoro ni bilo nič več mogoče prenočevati novih množic, ki so dohajale. Mnogo jih je vso noč premolilo pred razsvetljeno Jamo, da bi mogli biti drugo jutro prav blizu deklice.

Četrtek, 4. marca, bil je zadnji dan določenih dveh tednov.

Ko je začela zarja pokati, privrela je pred Jamo množica, ki je bila še veliko večja, kakor prejšnje dni.

---

*) *Ravno ondi.* Županovo pismo na grajskega poveljnika. Št. 60.

Slikar, kakor Rafael ali Mihel-Angelo, bi bil lahko porabil ta pisan prizor za krasno sliko.

Postaren hribovec, od let sključen in častitljiv kakor očak, se je tukaj s svojimi tresočimi rokami oprl na zamašno in okovano palico, ki je s svojo težo in s svojim premikanjem delala ropot po kremennem pesku. Okolo njega se gnete vsa njegova rodovina, od stare matere, starinske žene oglatih potez, ogorelega in zgubančenega obličja, ki je zavito v velik, črn, rdeče podložen plašč, do zadnjega sina, ki se postavlja na prste, da bi bolje videl. Planinska dekleta, lepa, mirna in postavna, kakor krasne device rimske dežele, so roke sklenila in pobožno molila poedino ali v korušljih. Večim izmed njih je drsela jagoda za jagodo na priprostem molku. Nekaj jih je tudi bralo natihoma iz molitvenih bukvic. Zopet druge device so imele v roki ali celó na glavi vrč, da bi ga napolnile s čudodelno vodo, in spominale so na svetopisemsko Rebeko ali Rahel.

Tu stoji Gerski kmet, ki je v glavo debel, v vrat kakor vol, v obličje zabuhel in silen kakor Vitelij. Zraven njega kaže svoje obrise fina Béarnjanova glava, ki je tako poznana po neštevilnih slikah Henrika IV.

Kakor da bi bili v zemljo vsajeni, stali so Baski nepremakljivo, in zrli pred Jamo. Ti ljudje so mogočnih prs, nekoliko visokih ram in zgibčnih udov. Če so tudi le srednje rasti, vender so videti veliki, ker stoje ravno, kakor sveča. Njih široko čelo, njih ozka in naprej stoječa brada, njih suho obličje v podobi V, njih karakteristične poteze, lepota njih tipa, vse to je kazalo prvotno čistost tistega plemena, ki je nemara v Galski deželi najstarejše.

Med to množico so pomešani v obilnem številu ljudje, ki niso tako robate in posebnostne podobe, ampak bolj izbrušene ali izolikane, bolj plemenite po mnenju enih, bolj navadne po mnenju drugih. To so ljudje raznega rokodelstva, mestna gosposka, kupci, notarji, advokati, uradniki in zdravniki.

Gospe, s klobuki in pajčolani, so imele roke vtaknene v rokavke, vender jih je zeblo, ker je bilo tisto jutro prav mrzlo. Vedno so se prestopale in premikale, da bi se ogrele.

Nekoliko Španjcev stoji tu in tam hladnokrvno, častitljivo in po konci. Zaviti so od vrha do tal v velike plašče z obilnimi gubami, in čakajo mirno, kakor da bi bili iz lesa. Gledajo Jamo in molijo. Če jih je kak dogodek, premikanje množice s silo vzbudilo iz premišljevanja, toliko da so se ozrli; pogledali so po množici za hip s svojimi črnoognjenimi očmi, in zopet so začeli moliti.

Na več krajih so se romarji posedli po zemlji. Bili so utrujeni od hoje in bdenja. Nekteri so prinesli seboj živeža v krnirjih. Drugim je čez rame visela buča, polna vina. Več otrok je pozaspalo po tleh. Matere so vzele kapulete s sebe, in so jih skrbno pokrile.

Nekoliko vojakov Tarbskega konjiškega polka ali Lurške posadke je prijezdilo in se ustopilo v reko Gav, da ne bi bili v gneči.

Veliko romarjev ali radovednih je splezalo visoko na drevje, da so videli drugim čez glave. Okolo pod njimi so bile vse njive, vsi travniki, vsa pota, vse gorice, vsa brda, vse skale, odkoder se je mogla videti Jama, pokrite z brezštevilno množico mož, žensk, otrok, starčkov, svetovnih ljudi, delavcev, kmetov, vojakov, ki so se premikali, gnetli in zibali kakor zrelo klasovje. Pisane noše tistih krajev so se razločile v svojih živih barvah, ko so se zasvetili prvi žarki solnca, ki je vzhajalo izza Gerskih vrhov. Ženski kapuleti, ki so bili beli kakor sneg, ali pa rdeči kakor plamen, in velike višnjave kape béarnskih kmetov so se videle od daleč, na primer od gričev Vizenskih, kakor marjetice, divji mak in plavice, sredi tistega človeškega polja. Šlemi konjikov, ki so se postavili v Gav, migljali so v mladi svetlobi, ki je prihajala od vzhoda.

Več kakor dvajset tisoč ljudi je bilo ob Gavskih bregovih, in ta množica je neprenehoma naraščala po prihajanju novih romarjev, ki so vreli od vseh strani. *)

Na obličjih se je razodevala vera, molitev, radovednost, dvom. Vsi stanovi, vse misli, vsa čutila so bila zastopana v tej nezmerni množici. Tu je trd kristijan prvih časov, ki vé, da pri Bogu ni nič nemogoče. Tu je kristijan, ki ga mučijo dvomi, in prišel je pred tiste divje skale iskat dokazov za svojo vero. Tu je verna žena, ki prosi mater Božjo, naj bi ozdravila kakega ljubega bolnika, naj bi spreobernila kako preljubljeno dušo. Tudi je tu nejevernik, ki ima oči, da ne vidi, in ušesa, da ne sliši. Tu je lahkomišljeni človek, ki pred nebom, na pol odprtim, išče le nenavadnega kratkočasa in praznega prizora.

---

*) Da jih je toliko bilo, sodijo razne priče, ki smo jih vprašali. Kar se tiče podrobnosti popisa, ki ga dajemo o tem prizoru in o splošni ginenosti vse okolice, vzete so večjidel po črki iz časnika, ki je jako sovraž čudežem, iz Tarbske *Ere imperiale,* številke 26. marca.

Štiri ali pet tednov potem, meseca aprila, ko sta dva tedna, zahtevana od Prikazni, že minila pred mesecem dni in ko Bernardka ni več redno hodila k Jami, dal je župan prešteti množico. Tedaj tisti navadni dan, ko se ni za naprej vedelo, če deklica za gotovo pride, jih je vender še prišlo devet tisoč in šestdeset oseb. (Pismo županovo na prefekta, 7. aprila. *Arhiv Lurške županije.* Št. 86.)

Okolo te množice in po potu so policaji in žandarji nekako oplašeno tekali, odhajali, prihajali in vpili. Adjunkt, ki je imel na sebi prepas, je stal nepremakljivo.

Na malem brežičku je bilo videti Jacometa in cesarskega prokuratorja, ki sta pazila na vse stvari in bila pripravljena, odduškati jezo pri najmanjši nerodnosti.

Po tej množici je vršelo močno šumenje, nerazločno, nepopisljivo žuborenje, ki se je narejalo iz tisočero raznih glasov, iz besed, iz razgovarjanja, iz molitve in vpitja. Bilo je, kakor kadar valovi nepomirljivo šume.

Kar zaženo glas vsi ljudje. „Svetnica že gre! svetnica že gre!“ vpijejo na vseh straneh in nenavadni čut spreleti množico. Vsa srca, tudi najmrzlejša, so ginena; vse glave se povzdignejo, vse oči se upro na taisti kraj; po nekem notranjem nagonu se odkrijejo vsi.

Bernardka se, spremljana od matere, prikaže po stezi, ki jo je prejšnje dni napravila kamenolomska bratovščina, in gre mirno proti množici. Če je tudi imela pred očmi neznansko veliko ljudi, in če je tudi gotovo bila srečna, ko je videla, kako časte čudovito „Gospo“, vender je mislila le na to, da bo zopet videla tisto neprimerljivo Lepoto. Ko se ima kmalu nebo odpreti, kdo bi takrat gledal zemljo! Veselo upanje, ki je napolnjevalo njeno srce, prevzelo jo je tolikanj, da se ni zmenila za besede: „svetnica gre!“ in za splošno češčenje, kakor bi ne veljalo njej. Bila je tako močno zamišljena v podobo Prikazni, bila je tako ponižna, da je še zbegalo ni, da je še rdečica obletela ni.

Medtem so žandarji prihiteli, razrivali so množico pred Bernardko, bili so njeni spremljevalci, in delali so jej pot do Jame.

Ti dobri ljudje, kakor tudi vojaki, so imeli vero. Njih sočutno, gineno in pobožno vedenje je ubranilo množici, da se ni razsrdila nad pošiljanjem oborožene moči: tako so bili nejeverni lisjaki goljufani v svojem pričakovanju.

Tisočerno šepetanje množice je počasi utihnilo in naredila se je velika tihota. V kristijanskih cerkvah niso ljudje nič bolj zbrani ne pri sv. maši, ne pri posvečevanju mašnikov, ne pri sv. obhajilu. Še tisti, ki niso verovali, bili so prevzeti od spoštovanja. Vsak je nekako tiščal sapo v sebi. Ko bi bil kdo zatisnil oči, nikoli ne bi bil uganil, da je ondi brezštevilna množica, in sredi splošnega, molčanja ne bi bil slišal nič druzega, kakor Gavovo šumenje. Tisti, ki so bili blizu Jame, slišali so mrmranje čudežnega studenca, ki se je po lesenem žlebu izlival v malo kotljo.

Ko Bernardka poklekne, pokleknili so ob enem vsi ljudje.

Skoro precej potem razsvetlijo nadčloveški žarki zamaknenosti spremenjeno obličje dekletovo. Nič več ne bomo opisovali čudovitega prizora, ki smo ga že večkrat skušali bralcu opisati. Ta prizor je bil vedno nov, kakor vsako jutro pokanje zore. Moč, ki dela tak blišč, je neskončna, in to neskončnost rabi v to, da neprenehoma spreminja zunanjo obliko svoje večne edinosti; pero revnega pisatelja ima pa le malo pomočkov in slabe barve. Če se je Jakob, Izakov sin, boril z angeljem, umetnik se v svoji slabosti ne more boriti z Bogom; in pride trenotje, ko čuti, da ne more posneti vseh nežnih natančnosti Božjega dela, tedaj omolkne in le moli. To storim tudi jaz. Duše, ki bero moje bukve, naj si same predstavijo v mislih vse zaporedne radosti, vse blaženosti, vse milosti in vse nebeške sladkosti, ki so se razodevale na nedolžnem čelu zamaknene Bernardke, ko je gledala presrečno prikazen brezmadežne Device, prečudne Lepote, ki razveseljuje Boga samega. Vsak naj tedaj ugane, česar ne morem povedati, in vsak naj poskusi v mislih in v srcu, brez moje pomoči, naslikati, česar moje revno pero ne more opisati.

Prikazen je velevala deklici, kakor prejšnje dni, piti in umiti se na studencu, ter jesti tisto zelišče, o kterem smo govorili; potem jej je na novo ukazala, iti k duhovnom in jim povedati, da hoče kapelico, kamor naj hodijo procesije.

Deklica je poprosila Prikazen, naj jej pove, kdo da je. Pa bliščeča „Gospa“ je ni uslišala. Čas za to še ni prišel. Njeno ime se je moralo prej zapisati na zemljo in zarezati v srca po brezštevilnih delih usmiljenja. Nebeška Kraljica je hotela, da bi jo uganili po njenih dobrotah; hotela je, da bi jo imenoval in slavil zahvalni glas vseh ljudi, predno odgovori in reče: „Vaše srce vas ni motilo: res sem jaz.“

VII.

Bernardka se vrne v Lurd. Množica, ki smo jo opisali in ki je počasi šla vsaksebi, razlagala je na tisoč načinov, kaj bi mogel pomeniti nenavadni in skrivnostni ukaz, ki ga je dala Prikazen deklici pred tednom dni, ukaz, ki ga je ponovila večkrat in kakor znano tudi ta dan. Pretuhtavali so vse njegove podrobnosti, pretehtavali so vse njegove okoliščine.

Presveta Devica je nemara nam vsem govorila takrat, ko je velevala Bernardki, oditi od Gava, navkreber priti proti skali tje

do najoddaljenejšega kota Jame, piti, jesti zelišče in se umiti na studencu, ki ga takrat še nobeden ni videl. Deklica je storila, kar je rekel nebeški glas. Prišla je na strmi klanjec. Jedla je zelišče. Kopala je v zemljo. In voda je začela izvirati, odkraja slabotna in blatnata, potem obilnejša in čistejša; in kolikor bolj so jo zajemali, toliko bolj se je množila, in čez nekoliko dni je postala močen in veličasten studenec, čist kakor kristal, reka življenja za bolne in slabotne.

Ni ravno treba posebne izvedenosti v simboliki, da bi človek razumel globoki pomen, tako čudovito dejanjski pomen tistega ukaza, v kterem zaničasto modrijanstvo ni videlo drugega, kakor prazno burko.

Ktero je zlo sedanjih družb? Ali ni ošabnost pri nazorih? Živimo v času, ko se človek ima za Boga. Ali ni pri nravih najrazuzdanejša poželjivost, ljubezen do vsega tistega, kar je minljivo? Kteri je uzrok in kteri je namen tiste prevelike delavnosti, tistega velikanskega obrta, ki prekucuje svet? Človek hoče uživati. S tolikim trudom išče časne sreče, išče veselja, išče, kako bi stregel svojim najtelesnejšim in najsebičnejšim nagnenjem. Skrbi le za ta svet, ko dejal da bo živel večno. Ravno zato mu ne pride na mari, da bi šel k Cerkvi; ne sluti, da ima samo ona skrivnost zarešnega življenja in neskončne sreče.

— Nespametni ljudje! kliče Mati človeškega rodu, ne gasite si žeje s hitečim Gavom; z ubežnimi strastmi, ki vam lažejo, rekoč: „Vedno!“ z navideznim življenjem poželjivosti, ki ni drugo kakor smrt; s tistim telesnim veseljem, ki mori duha; s tisto vodo, ki dela žejo, ne pa gasi; s tisto slabotno vodo, ki daje le lažnjivo veselje za en trenotek in ki vam pušča vsa vaša zla, vse vaše bolečine, vse vaše reve! Zapustite tiste bučeče in divje valove, zapustite tiste tekočine, ki zbeže, tisto reko, ki se prekucuje v brezno. Pridite pit k studencu, ki žejo gasi in miri, ki ozdravlja in oživlja. Pridite pit iz studenca zarešnega veselja in zarešnega življenja, iz tistega studenca, ki izvira iz nepremakljive skale, ki je na njo Cerkev zidana za večno. Pridite pit in se umit na kipečem studencu . . . .

— Pijte iz studenca! Kje pa je? kje je v skali Cerkve tisti studenec neslišanih milosti? Žalibog! minili so časi, ko je Cerkev ozdravljala mrtvoudne in slepe! Naše oči iščejo zastonj nepremakljive skale; naše oči ne vidijo tistega čudežnega studenca, kjer so bolniki bili ozdravljevani. Ali ga nikoli ni bilo, ali se je pa posušil pred osemnajst sto leti.“

Tako govori svet.

— Prosite in prejmete, pravi Odrešnik. Če se čudeži ne gode v vaši sredi, kakor za časa aposteljev, je to zato, ker poželjivo živite in nečete druzega verjeti, kakor kar vidite s telesnimi očmi, in ker čudovitega studenca ne iščete v skrivnostih Božje dobrotljivosti. Pravite, da ne vidite vode izvirati iz skrivnostnega svetiščnega kota? Bernardka, človeštvo, verujte vender! Pridite in zajemajte z vso tisto vero, ki jo ima dojenček, ko pritisne svoje ustnice na materine prsi. Previdnost je mati. Glejte studenec, ki izvira, in glejte ga, čem bolj zajemajo iz njega, tem bolj narašča, na vsem svetu tako, kakor mleko, ki prihaja do otrokovih ustnic.

— Piti? Pa ta voda, ki izvira iz skalovja, teče po umazanih stvareh! Duhovščina ima prav veliko človeških slabosti, ima posebne misli, ki niso iz nebes. Mešala je zemljo z Božjim studencem. Da bi se jaz umival? Saj sem učenejši, čistejši in boljši od tistega duhovna!

— Ošabnež, ali nisi tudi ti narejen iz zemeljskega blata? *Memento, quia pulvis es . . . .;* jej zelišče, ponižaj se in spomni se svojega začetka. Ali vse to, ki te živi, ne gre po zemlji, in ali vsakdanjega življenja ne dobivaš vedno iz tistega blata, iz kterega si narejen?

Ali se je posušil studenec? Ponižna vera bo naredila, da začne zopet izvirati. Ali je blaten? ali je kalen? Pijte, pijte v dolgih duških, in postane čist, prozoren, bister; in bo ozdravljal severne *) in bolne. To je jasno razlaganje, ki je dano vsem vernim. Hočete li zboljšati duhovščino? hočete li jo privesti k apostoljskim čednostim? hočete li posvetiti, kar je človeškega v Cerkvi? Prejemajte zakramente, ki jih deli duhovenstvo. Bodite ovce, in imeli boste pastirje. Umivajte se po duhovnu, in ta se očisti, ko bo vas čistil. Pustili ste, da se je zgubil čudežni studenec, ko niste iz njega zajemali. Najti ga morete, če se vrnete, če iz njega pijete. *Quaerite et invenietis..* Da se vam odpre, morate trkati. Če hočete prejeti, morate prositi.

VIII.

Če je bila tudi množica, kakor smo rekli, posebno velika zjutraj o Bernardkinem prihodu, ni treba misliti, da bi bila čez dan samota pri skalah Massabiellskih. Ves popoldan so ljudje vedno

*) „Severen“ pomeni pri Svetem Duhu na Dolenjskem: slaboten.

odhajali in prihajali po potu do tiste Jame, ki je zdaj zaslovela; vsak jo je preiskaval na vse strani; pred njo so molili; nekteri so odkrušili od nje nekoliko šiber za pobožni spomin.

Tisti dan, proti štirim, je bilo še pet ali šest sto ljudi v tem poslu ob Gavskih bregovih.

Ravno ta čas se je žalosten prizor vršil okolo zibke v revni hiši Lurškega mesta, kjer je prebivala dninarska družina, Janez Bouhohorts in Krescencija Ducouts, njegova žena.

V zibki leži fantič, star kake dve leti, bolehen in slaboten. Odkar je prišel na svet, je vedno bolehal in hiral na počasni sušici, ki se nikakor ni dala odpraviti. Še nikoli ni hodil. Če ga je tudi tamošnji zdravnik, g. Peyrus, oskrboval prav dobro, bližala se mu je vender le zadnja ura. Smrt mu je razprostirala svojo bledo barvo po obrazu, ki je bil strašansko sčimžan od tako dolgega trpljenja.

Oče, miren v svoji žalosti, in obupana mati sta gledala, kako umira.

Soseda, Frančiška Gozos, je že pripravljala mrtvaško obleko, in ob enem je skušala potolažiti mater.

Ta je bila same žalosti čisto potrta. Vsa žalostna je opazovala umiranje.

Oko je odrevenelo, udje so čisto otrpneli, dihanja ni bilo več zapaziti.

— Mrtev je, reče oče.

— Če še ni mrtev, reče soseda, pa bo kmalu, uboga moja prijateljica. Pojdi se izjokat k ognjišču, medtem ga precej zavijem v mrtvaški prt.

Videti je bilo, kakor da mati ni nič slišala. Kar se nagloma neka misel polasti njene duše, in solze se jej ustavijo:

— Ni še umrl! vikne, in Jamska mati Božja mi ga ozdravi.

— Same žalosti je vsa zmešana! reče žalostno Bouhohorts.

Soseda in on sta se zastonj prizadevala, mater razgovoriti. Ta potegne iz zibke otrokovo telo, ki je bilo že trdo, in ga zavije v predpasnik.

— Pohitim k materi Božji, reče in se obrne k vratom.

— Pa ljuba moja, govorila sta jej mož in Frančiška, če naš Justin še ni čisto mrtev, umorila ga boš popolnoma.

Mati, ki je bila vsa zmešana, ni hotela nič slišati.

— Kaj je na tem ležeče, ali umrje doma ali v Jami! Pustite me poprositi mater Božjo.

In odide z otrokom.

Kakor je rekla, hitela je k materi Božji. Dirjala je, na glas moleč in proseč Marijo, in tistim, ki so jo videli, se je zdela nora.

Bilo je že skoro pet ura. Nekoliko sto ljudi je bilo pred skalovjem Massabiellskim.

Noseč milo butaro, dere mati skozi množico. Pred Jamnim vhodom poklekne in moli. Potem se po kolenih vleče k čudodelnemu studencu. Njen obraz je gorel, njene oči so žarele in plavale v solzah, vsa njena podoba je bila v nekakem neredu zavoljo neznanske žalosti.

Pride h kotlji, ki so jo izkopali kamenolomci. Mraz je bil strupensk.

— Kaj hoče narediti? se povprašujejo.

Krescencija vzame iz predpasnika čisto nago telo svojega otroka, ki je umiral. Prekriža sebe in njega. In potem ga brez obotavljanja, naglo in odločno, vsega do glave potisne v studenčnico, ki je bila mrzla kakor led.

Množica se prestraši in zagodrnja.

— Ta žena nori! zavpijejo od vseh strani. Gnetejo se okolo nje, da bi jej branili.

— Hočete li umoriti svojega otroka? vpraša jo nekdo osorno.

Bilo je videti, kakor da bi bila gluha. Obstoji kakor kip, kip žalosti, molitve in vere.

Nekdo pričujočih jo prime za ramo. Zdaj se mati ozre, pa še vedno drži otroka v vodi.

— Pustite me, pustite! reče z glasom, ki je bil pogumen in ob enem proseč. Storiti hočem, kar morem; drugo bosta storila ljubi Bog in sveta mati Božja.

Več jih je zapazilo, da je otrok čisto trd in da je njegov obraz mrtvašk.

— Otrok je že mrtev, so rekli. Pustimo jo: to je mati, ki jo žalost meša.

Ne! žalost je ni mešala. Ravno narobe, privedla jo je na pot najvikše, brezobzirne vere, vere brez obotavljanja in omahovanja, in Bog je slovesno obljubil, takšno vero uslišati vselej. Pozemeljska mati je čutila na dnu svojega srca, da se obrača k srcu matere, ki je v nebesih. Od tod tisto zaupanje brez konca in kraja, ki se ni zmenilo za žalostno resnico, da drži v rokah umirajoče telo. Kakor množica, izprevidela je gotovo tudi ona, da mora mrzla voda, kakeršna je bila tista, v kteri je kopala svojega otroka, po navadnih postavah gotovo umoriti ubogo preljubljeno dete in mahoma končati umiranje. Nič ne de! njena roka

je ostala trdna, in njena vera ni omahovala. Okolo nje je strmeča množica ven in ven vpila, kregala jo in zmerjala, mati pa je debelo četrt ure držala otroka v skrivnostni vodi, ki je pred malo tedni začela izvirati na migljaj vsemogočne matere umorjenega in oživljenega Boga.

Veličasten prizor katoliške vere! Ta mati vrže svojega umirajočega sina v največjo nevarnost, da bi ondi, v imenu matere Božje, našla ozdravljenje, ki pride iz nebes. Potisnila ga je po naturnih postavah v smrt, da bi ga po nadnaturnem čudežu privedla k življenju! — Jezus je pohvalil stotnikovo vero. Zares, vidi se nam, da je vera te matere še bolj občudovanja vredna.

To priprosto in tako imenitno dejanje vere je moralo ganiti srce Božje. Naš oče, ki je tako nevidljiv in ob enem tako očiten, gledal je gotovo z materjo Božjo ta ganljiv in pobožen prizor, in blagoslavljal le-to kristijano, to vernico prvih časov.

Dolgo je bil otrok v vodi, pa ves čas je bil trd kakor mrlič. Mati ga zavije v predpasnik in odide naglo domov.

Telo je bilo zmrzlo.

— Vidiš, da je mrtev! reče oče.

— Ni še mrtev, reče Krescencija. Mati Božja ga bo ozdravila.

In uboga žena položi otročiča v zibko.

Kmalu potem se nagne mati nad otroka in nastavi pazljivo uho:

— Diha! zavpije vsa vesela.

Bouhohorts prihiti in tudi posluša. Mali Justin je res dihal. Njegove oči so zaprte, in spi trdo in mirno spanje.

Mati pa ni spala. Zvečer in po noči je hodila vedno poslušat, kako mali bolnik diha. Dihanje je bilo skozi močnejše in pravilnejše. Vsa v skrbeh je čakala, da se zbudi.

Zbudil se je, ko se je danilo.

Otrok je bil še suh, pa barva njegovega obraza je bila zdrava in rdeča. V očeh, ki so se smehljale in obračale k materi, iskrali so se prijazni žarki življenja.

Med tem spanjem, ki je bilo trdo, kakor ono, ktero je Bog poslal Adamu, je skrivnostna in vsemogoča roka Božja ozdravila (ne upamo si reči oživila) telo, ki je bilo še dan poprej trdo in mrzlo.

Otrok je zaželel hrane, in pil je v dolgih duških.

On, ki še nikoli ni hodil, hotel je vstati in hoditi po sobi. Pa Krescencija, ki je bila prejšnji dan tako srčna in trdne vere, ni se upala verjeti na ozdravljenje in tresla se je, ko se je spomnila minole nevarnosti. Ustavljala se je večkratnim prošnjam otrokovim, in ni ga hotela vzeti iz zibke.

Tako mine dan. Otrok se je hotel oživljati ven in ven na materinih prsih. Pride noč, ki je bila mirna, kakor poprejšnja. Za svitanja odideta oče in mati zdom, na delo. Justin je še spal v zibki.

Ko se mati vrne in odpre vrata, zagleda prizor, da je malone omedlela.

Zibka je prazna. Justin se je sam vzdignil iz ležišča: stoji po konci, hodi sem ter tje ob mizi in prestavlja stolove.

Mali mrtvoudnik je shodil!

Kako je Krescencija zavpila samega veselja, more uganiti le materinsko srce. Hotela je steči, pa ni mogla, tako jo je premagalo. V kolenih se je tresla. Ni mogla k sinčku, naslonila se je na vrata.

Vender je nekov strah spreletaval njeno na vso moč veselo srce.

— Varuj se! padel boš! svarila ga je v skrbeh.

Pa ni padel; njegova hoja je bila varna. Naglo je stekel v naročje svoje matere, ki ga je objemala vsa vesela. Imela je solze v očeh.

„Že od včeraj je zdrav,“ mislila je, „zato je hotel vstati in hoditi; pa mu nisem dovolila, ker sem imela premalo vere.“

— Vidiš, da ni bil mrtev in da ga je ozdravila mati Božja, reče veselo, ko pride mož domov.

Tako je govorila presrečna mati.

Frančiška Gozos, to je tista, ki je bila pred dvema dnevoma pri umiranju in je pripravljala mrtvaški prt za pogreb malega Justina, prišla je na to in ni prav verjela svojim očem. Kar gledala je otroka, kakor da bi se hotela prepričati, ali je res pravi.

— On je! zavpije. Vender je on! ubogi mali Justin!

Pokleknejo.

Mati sklene proti nebesom obe ročki otrokovi; in vsi vkup so se zahvalili Materi usmiljenja.

Bolezen se ni povrnila. Justin raste in ni več obolel. Temu je deset let. Pisec teh vrst ga je hotel zadnje dni videti. Krepak je in zdrav; samo njegova mati je žalostna, da se časih potepe, in mu očita, da prerad teka.

G. Peyrus, zdravnik, ki je zdravil otroka, pripoznaval je prav prav odkritosrčno, da zdravniki čisto nič ne morejo razložiti nenavadnega dogodka, ki se je izvršil.

Gospoda doktorja Vergez in Dozous sta vsak za se preiskavala ta dogodek, ki je tako močno imeniten za vedo in resnico,

pa sta oba, kakor tudi g. Peyrus, v tem ozdravljenju zagledala roko vsemogočnega Boga. Oba sta priznala troje imenitnih okoliščin, ki kažejo prav očitno, da se je zvršilo to ozdravljenje po nadnaturnem potu: — trajanje kopeli, — naglo ozdravljenje, — in zmožnost hoditi, ki se je razodela, kakor hitro je stopil otrok iz zibke.

G. Vergez je razložil v svojem poročilu, kaj sodi o tem ozdravljenju:

Kopanje ščimžanega in umirajočega otroka v mrzli vodi meseca februarja, ki je trajalo četrt ure, moralo bi, po njegovih mislih in po vseh naukih in skušnjah zdravilstva, prouzročiti naglo smrt. „Zakaj,“ pristavil je izvedeni zdravnik, „oblivanje z mrzlo vodo, zlasti če se ponavlja, pomaga res kterikrat pri hudih napadih počasne mrzlice; če se pa predolgo obliva, je življenje vedno v nevarnosti. Splošno je mnenje, da se z mrzlo vodo ne sme kopati veliko minut, ker bi sicer stiskanje, napravljeno od mraza, uničilo v organizmu vso odbojno moč.“

„No, žena Ducouts je dejala otroka v studenčnico in ga ondi držala debelo četrt ure. Svojega sina je hotela ozdraviti z ravnanjem, kakeršno je popolnoma zavrženo od skušnje in od zdravniškega uma, in vender ga je precej ozdravila: zakaj, kmalu potem je mirno in trdo zaspal, in se je zbudil še le čez kakih dvanajst ur.“

„Da bi se ta dogodek prav popolnoma razjasnil, da se ne bi moglo nič dvomiti o resničnosti in naglosti ozdravljenja, stopi iz zibke otrok, *ki še ni nikoli hodil,* in začne korakati varno, kakor more le tisti, ki je vajen, tako je pokazal, da se je njegovo ozdravljenje vršilo naglo, brez počasnega okrevanja, *po prav nadnaturnem potu.*“ *)

IX.

Še druga ozdravljenja so se vršila na vseh straneh. Nemogoče bi bilo, na drobno jih opisati, nekaj za to, ker jih je preveč, nekaj zato, ker je pisatelj teh bukev trdno sklenil, naštevati le tiste čudeže, o kterih se je sam prepričal, ne le po izjavah prič samovidcev, ampak tudi po besedah oseb, ki so bile tako čudovito ozdravljene. Kakor bi bilo tudi dobro, ko bi opisali vse nadnaturne dogodke, vender nismo mogli tega storiti. Veliko čudežev, ki so popolnoma dokazani, morali smo izpustiti iz svojega popisa, in to zato, da bi mogli obširneje opisati le najimenitnejše čudeže.

*) Poročilo gospod doktorja Vergeza, izvenrednega profesorja na Montpellierski univerzi, ki je bilo poslano preiskovalni komisiji, postavljeni od Tarbskega škofa.

Vender hočemo iz protokola komisije, ki je bila kasneje postavljena za preiskovanje čudežev, omeniti nekoliko ozdravljenj, ki so se tačas izvršila; popolnoma so skazana in glas o njih se je precej raznesel po vsem kraju.

Krčmar Blaž Maumus je vtaknil roko v studenec, in velikanska oteklina, ki jo je imel na zgibu za pestjo, mu je uplahnila in se izgubila. Vdova Crozat, ki je bila gluha dvajset let, spreslišala je precej, ko je rabila Jamsko vodo. Avgust Bordes, ki je bil vsled neke nesreče kruljav že dalje časa, bil je enako ozdravljen: njegova bolna noga je naenkrat ozdravela v čudežni vodi ter dobila svojo prejšnjo moč in podobo. Vsi ti ljudje, ki smo jih tu imenovali, so iz Lurda, in vsak se lahko prepriča o navedenih nenavadnih dogodkih.

X.

Ko bi bila na pravem potu sodnija, ki je črtila prazno vero, bila bi očitno spričevane in razglaševane čudeže prav lahko porabila v to, da bi bila ostro preiskovala in preganjala začetnike in razširjalce takih novic; zakaj te novice so bile očitno take, da so mogle begati javno mnenje in motiti duhove. Ni bilo ložje stvari, kakor v teh rečeh sleparijo zasačiti pri sleparjenju. Zares, ozdravljenja je mogel vsak preiskovati, prikazovanj pa ne, ker jih je videla sama Bernardka. Ti dogodki so se dali videti. Bilo jih je že veliko, petindvajset do trideset. Vsak jih je lahko opazoval, preiskoval, presojeval, razpravljal, pripoznaval kot resnične ali pa dokazoval o njih, da niso drugo, kakor goljufija.

Delo Božje ni bilo nič več nevidljivo: postalo je vidljivo in potipljivo. Bolniki, ki so ozdraveli, mrtvoudni, ki so hodili in se premikali, govorili so vsem, kakor Jezus Kristus apostolju Tomažu: „Glejte moje noge, glejte moje roke. Glejte oči, ki so ugasnile, pa zopet dobile luč. Poglejte umirajoče, ki so oživeli, gluhe, ki slišijo, kruljave, ki hodijo naglo in krepko.“ Delo Božje se je tako rekoč vtelesilo v vseh teh neozdravljivih bolnikih, ki so nagloma ozdraveli; pričevalo je očitno samo o sebi in zahtevalo, da se preiskuje. Zdaj je bilo mogoče, — naj nam bode dovoljeno tako se izraziti, — zgrabiti čudež z roko in ga vreči ob tla.

Ravno to je bilo, kakor je vsak izprevidel, jedro vprašanja. Treba je bilo zatreti nerazumljive dogodke, ki so hodili tako navskriž nejevernim glavam. Vsak je skušal uganiti one primerne in stroge pripomočke, ktere so imeli rabiti tisti uradniki, ki so

kazali dosle tako krepak sklep, brez usmiljenja preganjati in zadušiti fanatizem.

Kakšna izpraševanja misli policija začeti? kakšno sodnijsko preiskavo misli napraviti sodnija? kaj ostrega misli ukreniti mestna gosposka? — Mestni, sodnijski in policijski uradniki niso storili nič, ker so se premislili; spoznali so, da bi naleteli, če bi očitno preiskovali tako znane dogodke, o kterih je govorila vsa okolica.

Čudeži se godé in uradniki nič ne storé, kaj pomeni to? To pomeni, da je nejevera previdna.

Če so stranke tudi razkačene in strastne, imajo vender le časih v sebi nekov nagon ohranjenja samega sebe, ki jih opomina, da je nevarnost, v ktero se mislijo zaleteti, velika, in da je treba odnehati. Nanagloma obstanejo na potu, ki so ga nastopili, in ne upajo se sovražnika zgrabiti na odločnem kraju, proti kteremu so se nepremišljeno zagnali, bahaje se že naprej, da bo zmaga njihova. Hitro izprevidijo, da bi bili premagani čisto, naglo in brez usmiljenja, in da bi to bila njih smrt. Kaj storé? Naglo se vrnejo, da bi v malih krdelcih napadali na manj nevarnih krajih.

To je prav dobro v vojskah, kjer se vojskujejo s puškami; v duševnih bojih se pa taka previdnost ne more lahko združiti s popolno poštenostjo. Kdor ravna tako previdno, kaže, da še sam ni prepričan o svojih trditvah, še več, da nekako čuti resničnost tistih stvari, ki jih taji in pobija. Če se kdo ne upa preiskovati dogodka, ki spodbija noge kakęmu njegovemu nauku, pokaže sam v dejanju, da v srcu dvomi o tem, kar trdi s tako gotovostjo; pokaže, da ima strah pred resnico; pokaže, da se trese pred svetlobo. Tak človek beži, ne da bi se poskusil v vojskovanju.

Tako so premišljevali najboljši tamošnji ljudje, ko so videli, kako sé sovražne moči umikajo in skrivajo pred dogodki, ki so se vršili.

Nejevera bi se bila morala spreobrniti: pa se ni. Bila je le zbegana in potlačena po močnih dogodkih, po jasnih resnicah, po naglem prihodu čudežev. Pač slabo bi poznal človeško srce, kdor bi mislil, da morejo najjasnejši in najgotovejši dokazi privesti ljudi, polne predsodkov, k ponižnemu spoznanju svoje zmote. Človeška prostost ima strašansko zmožnost, ustavljati se vsemu, celó Bogu. Naj tudi solnce razsvetljuje svet in prostore, kjer se gibljejo zvezde nebeške: vender človeku druzega ni treba, kakor oči zatisniti, da se ustavi njegovi vsemogočnosti, da ga ugasne samemu sebi. Kakor telo, ravno tako se more tudi duša umakniti svetlobi resnice. Dušna tema ne izvira iz slabega uma, ampak iz proste volje. Nejeverni človek hoče na duši oslepeti, in je vesel, da je slep.

Vender ima človek v takih slučajih potrebo, goljufati samega sebe in tolažiti svojo vest z nekakim videzom poštenosti. Ni dovolj srčen, da bi določno in očitno tajil ali pobijal popolnoma znano in skazano resnico. Kaj stori potem? Prizadeva se skriti v neko temo, ki mu pripušča, vojskovati se proti resnici, ne da bi jo videl, in ta tema mu je nekako v izgovor. Pozabi, da ga prostovoljna nevednost ne reši odgovornosti, ter se zanaša na izgovor: „Pa, Bog, nisem vedel!“ Zato le taji s svojega stališča, zato le skomolcuje; neče se pa potruditi, da bi stvari natanko preiskal. Ima neki skrivni strah, da ga dogodki ne bi osramotili, zato se jih že od daleč ogiblje. Zaničevanje, ki ga kaže po zunanjem, ni drugo kakor prihuljen strah, ki ga stresa znotraj.

To je bil uzrok, zakaj niso marali nejeverniki preiskovati nadnaturnih ozdravljenj, ki so se godila na vseh straneh. Kakor so tudi bili zasmehovani od vernikov, vender še slišati niso hoteli, da bi se napravila očitna preiskava čudežnih dogodkov. Delali so se, kakor da se ne zmenijo za imenitna in Božja dela, ki so bila nenavadna in očitna, ki so vzbudila splošno pozornost, in ki jih je bilo lahko preiskovati. Vedno so razlagali nauk o halucinaciji, in na tem nedoločnem in meglenem polju so lahko govorili in modrovali brez konca in kraja, ne da bi bili ob tla vrženi po nepremagljivi moči vidljivega, potipljivega in očitnega dogodka.

Tako so čudeži klicali na veliki in odločilni boj. Prostomišljaki ga niso hoteli sprejeti. Umaknili so se. Pa to je bil njih propad in njih obsodba.

XI.

Nejeverni modrijani so bili razkačeni zavoljo dogodkov, ki so jih na videz zaničevali, pa se jih niso upali očitno preiskovati. Iskali so druga pota, da bi se rešili strašnih čudežev. Zatekli so se k silno škodljivi in malopridni zvijači, ki kaže vse duševne pomočke, ki jih je sovraštvo do čudežev razodelo prostomišljakom. Ne da bi preiskovali resnične čudeže, izmišljavali so si neresnične, in so zraven obljubljevali, da hočejo kasneje razkriti njih sleparstvo. Njih časniki niso črhnili ne o Ludoviku Bourriette, ne o otroku Krescencije Ducouts, ne o Blažu Maumus, ne o vdovi Crozat, ne o Mariji Daube, ne o Bernardi Soubie, ne o Fabijanu Baron, ne o Ivani Crassus, ne o Avgustu Bordes, ne o veliko drugih. Hudobno so pa kovali nemogoče pripovedke, razširjali so jih po časnikih in potem pobijali, kakor se jim je zljubilo.

Taka trditev bi se videla komu neverjetna, pa mi trdimo to, za kar imamo dokaze v rokah.

„Ne čudite se,“ pisal je časnik prefekture, *Ère impériale,* „če se dobivajo še ljudje, ki trdovratno trdijo, da je mlada deklica izvoljena od Boga, in da ima nadnaturno moč. Ti ljudje verjamejo:

1. da se je golob zibal predvčerajšnjim nad Bernardkino glavo ves čas, kar je bila zamaknena;

2. da je mlada deklica dihnila v oči slepega dekletca, in to je spregledalo;

3. da je ozdravila nekega drugega otroka, ki je imel mrtvoudno roko;

4. da je kaznjevala nekega kmeta iz doline Campan z grozno smrtjo. Ta človek je trdil, da se ne dá goljufati po lažnjivih čudežih, in mala deklica je dosegla še tisti večer, da so se grehi tega kmeta spremenili v kače, in da so te kače hudobneža požrle, ne da bi bilo ostalo kaj sledu ali teru po njegovih udih.“ *)

Kar se tiče resničnih ozdravljenj, kar se tiče čudežev, ki so bili res skazani, kar se tiče tega, kako je začel studenec izvirati, varoval se je premeteni urednik govoriti. Ravno tako je bil pameten, da ni imenoval nobenega imena, in ni mu bilo treba preklicevati.

„Glejte, kje smo, in kjer ne bi bili v Lurdu, ko bi se bili ravnali starši mlade deklice po nasvetu zdravnikov, ki so jim prigovarjali, poslati bolnico v špital.“ **)

Treba je opomniti, da še noben zdravnik ni dal dosle takega nasveta. To je bil le prvi poskus, storjen od vladnega lista.

Po teh izmišljenih pravlicah klical je pobožni in presodni pisec na pomaganje v imenu uma in vere:

„To je,“ pisal je dalje, „misel vseh *razumnih* ljudi, ki so *resnično pobožni,* ki *spoštujejo in odkritosrčno ljubijo sveto vero,* ki menijo, da je hrepenenje po prazni veri sila nevarno, in *da se noben dogodek ne sme imeti za čudež, dokler ni Cerkev razsodila.*“

To spoštovanje do svete vere, ki ga hlini pisatelj v zadnjih vrsticah, venča prav dobro vso veliko zvijačo, ki je narekovala navedeni članek. To so navadne besede vseh tistih, ki bi radi stisnili na ozki prostorček svojih malih zistemov ves tisti prostor, ki ga hoče Bog na tem svetu za-se. Kar se tiče zadnje trditve, ki uči, kaj se sme imeti za čudež, treba je povedati, da čudeži

---

*) *Ère impériale,* štv. 6. marca.

**) *Ravno ondi.*

sami o sebi pričajo, kakor vsak drugi dogodek, in da svojega značaja ne dobivajo od Cerkve, ki jih le presoja, ampak od Boga samega, ki jih dela po svoji mogočnosti. Cerkvena določba ne dela čudežev, ampak jih le sodnijsko razsojuje za take; in verniki verjamejo na njeno preiskovanje in na njeno besedo. Kristijanom, ki so priče očitno nadnaturnega dogodka, ne brani ne vera ne pamet, imeti ga za čudež. Cerkev ni nikoli zahtevala od vernikov, naj se odpovedo svojemu umu in svoji zdravi pameti; pridržuje si le pravico, razsojevati kot najvišja sodnija: to je vse.

„Dosle še ni bilo videti,“ pravi članek h koncu, „da bi bila Cerkvena gosposka za vredno imela, resno preiskovati vse te dogodke.“

Urednik vladnega časnika se je motil v zadnji stvari, kakor bralec že vé iz dozdanjega pripovedovanja. Vender je njegova opomnja imenitna vsaj v tem, da pričuje za prihodnjost in zgodovino, kako duhovščina ni imela čisto nič opraviti pri dogodkih, ki so se dosle zvršili, in da so se dogodki naprej vršili popolnoma brez nje.

Lurški časnik, ubogi *Lavedan*, ki je bil v sredi samih dogodkov, čutil se je razbitega po čudežih, in se je nagloma potuhnil. Njegovo molčanje je trajalo več tednov. Ne zinil ni ne o neslišanih rečeh, ne o množicah romarjev. Lahko bi se bilo dalo misliti, da je uredovan na drugem koncu sveta, ko ne bi bil polnil svojih strani s članki, ki so jih drugi časniki prinašali zoper prazno vero v obče.

XII.

Kar časa so se vršila prikazovanja, imeli so romarji prekrasno vreme. Bila je nepretrgana vrsta lepih dni, kakeršnih že več let ni bilo videti. Petega marca se je vreme spremenilo, in padel je debel sneg, ki je nekoliko dni oviral romanje k Jami.

Čudežna ozdravljenja so se godila vedno.

V Lurdu je Benedikta Cazeaux ležala že tri leta za počasno mrzlico. Zdelavali so jo bodljaji in druge bolečine. Zdravniki ji niso mogli nič pomagati. Vse je bilo zastonj. Toplice Gazost, kamor se je šla slednjič kopat, niso nič pomogle.

Zdravnikom je izpodletelo že tolikokrat, da niso več vedeli, kaj bi; rekli so, da je bolnica neozdravljiva, in nehali so jo zdraviti. V tem žalostnem stanu se je zatekla revna žena k Lurški materi Božji, in glejte! ko je izpila eno ali dve čaši Jamske vode,

in ko se je nekolikokrat z njo umila, izginila je naenkrat neozdravljiva bolezen. *)

Neka druga žena, Blaža Soupenne, iz Lurda, stara kakih petdeset let, je imela že več let neko kronično bolezen na očeh, in njen stan je bil silno nevaren. Bolezen se je imenovala trepalnična vnetica. Vedno ji je teklo iz oči, in časih jo je še zraven močno zbadalo; trepalnice so bile zaobrnene, popolnoma prevržene na venkaj in oropane vejic, in na spodnjih dveh je bilo prav veliko mesnatih izrastkov: taka je bila bolezen te nesrečnice. Zastonj si je oči večkrat na dan umivala z mrzlo vodo, zastonj je rabila zdravila, predpisana od zdravnikov, zastonj je iskala polajšanja po toplicah v Baréges, Cauterets in Gazost: nič ni pomagalo. Zapuščena od ljudi, obrnila se je k Božji dobrotljivosti, ki se je razodevala v Jami. Od zdravnikov razglašena za neozdravljivo, obrnila se je na vero, in prosila je čudodelno Gospo, naj jo ozdravi bolezni, ki je ne more odpraviti ne vednost človeška ne moč naturna. Pri prvem umivanju je čutila veliko polajšanje; pri drugem, ki je bilo precej drugi dan, ozdravela je popolnoma: oči so nehale solziti se, trepalnice so se vrnile v pravi stan, mesnati izrastki so izginili; od tega dne so začele vejice zopet rasti.

Po mnenju zdravnikov, ki so bili poklicani preiskavat ta dogodek, bil je nadnaturni učinek toliko očitnejši pri tem čudežnem ozdravljenju, „kolikor očitnejša je bila telesna bolezen, in ker niso naglo ozdraveli samo organski in pravi življenjski deli, ampak so tudi trepalnice prišle v pravi stan. Imenitnost tega dogodka je toliko večja, ker je ta bolezen ena najtrdovratnejših, in ker se je že tako razvila pri gospe Soupenne, da je bil že silno potreben ranocelnik, ki bi bil na trepalnicah odrezal žlezno kožo, ali vsaj brez usmiljenja izžgal otekline in mesnate izrastke.“ **)

Čudoviti dogodki so se množili. Bog je delal svoje delo. Mati Božja je kazala svojo vsemogočnost.

XIII.

Od zadnjega dne onih dveh tednov je šla Bernardka večkrat k Jami, pa tako, kakor drugi ljudje, to je, da ni slišala v sebi

*) Protokoli preiskovalne komisije, ki je bila postavljena od škofa, dvaindvajseti protokol. Vse take trditve, ki jih je sprejela komisija, bile so storjene pod prisego in pa potrjene od zdravnikov.

**) Izpisek iz sporočila, ki ga je škofijski komisiji poslal doktor Vergez, izvenredni profesor na univerzi Montpellierski.

tistega notranjega glasu, ki jo je drugekrati klical in vlekel s tako silo, da se mu ni mogla ustavljati.

Ta glas je slišala vnovič 25. marca zjutraj, in precej se napoti k skalam Massabiellskim. Njen obraz se je svetil upanja. Nekaj ji je pravilo, da zopet ugleda Prikazen, in da pred njenimi zamaknenimi očmi odpro nekoliko nebesa večne svoje duri za hip.

Kakor si lahko mislimo, postala je mlada deklica v Lurdu imenitna oseba, in ni mogla storiti stopinje, da ne bi bilo vse gledalo v njo.

Ko so jo videli iti, klical je drug drugemu:

— Bernardka gre k Jami!

Precej potem so ljudje hiteli iz vseh hiš, tekli po vseh cestah, drli k Jami in so prišli tje ravno tačas, kakor deklica.

V dolini je sneg skopnel pred dvema ali tremi dnevi, pa venčal je še vrhove okolnih gor. Vreme je bilo lepo in jasno. Ne enega oblaka ni bilo na mirno-višnjavem obnebju. V tem hipu se je solnce rodilo, kakor je bilo videti, v naročju belih gor in je razsvetljevalo svojo sneženo zibko.

Bila je obletnica dne, ko je angelj Gabrijel prišel k najčistejši Devici v Nazaret in jo je pozdravil v Gospodovem imenu: Cerkev je obhajala spomin Marijinega oznanjenja.

Med množico, ki je tekla k Jami, bili so tudi videti do malega vsi tisti, ki so ozdraveli po Jamski vodi, kot: Ludovik Bourriette, vdova Crozat, Blaža Soupenne, Benedikta Cazeaux, Avgust Bordes in precej drugih. In ravno tačas, ko so tudi ti ozdravljenci drli k skalam Massabiellskim, prepevala je katoliška Cerkev na koncu jutranjic te čudopolne besede: „Tedaj se odpro oči slepih, in ušesa gluhih bodo odprta. Takrat bo skakal kruljav kakor jelen, *ker so vode začele teči v puščavi,* in deročine v samoti. *)

Bernardke ni ogoljufala vesela nada, ki jo je imela: glas, ki jo je klical, bil je glas zveste matere Božje.

Toliko da poklekne deklica, že pride Prikazen. Kakor vselej, žarel je okolo nje nepopisljiv blišč, ki je bil neznansko svetal in neskončno prijazen: bil je kakor večna slava najvikšega miru. Kakor vselej, bila sta njen pajčolan in njena sramežljivo nabrana obleka bela, kakor novi sneg. Roži, ki ste cveteli na njenih nogah,

*) „Tunc aperientur oculi caecorum, et aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut cervus claudus: — quia scissae sunt in deserto aquae, et torrentes in solitudine.“

Rimski brevir. 25. marec. Praznik Marijinega oznanjenja. Prvi nokturen, tretje berilo.

bili ste rumeni kakor nebo, ki se zasveti na vzhodu v prvem blišču deviške zarje. Njen pas je bil višnjav kakor nebo.

Bernardka, zamaknena v brezmadežno Lepoto, je pozabila na zemljo.

— Ljuba Gospa, reče ji, bodite tako dobri in povejte mi, kdo ste in kako je vam ime.

Veličastna Prikazen se nasmehne in nič ne odgovori. Pa ravno tačas je vesoljna Cerkev, nadaljevaje slovesne jutranjice, zaklicala: „Sladko in brezmadežno Devištvo, kako bi te slavil, ne vem; zakaj, v svojem naročju si nosilo tistega, ki ga nebesa niso mogla obseči.“ *)

Bernardka ni slišala teh daljnih glasov, in tudi ni mogla slutiti te čudovite zveze. Ker je Prikazen molčala, povpraša jo vnovič:

— Ljuba Gospa, bodite tako dobri in povejte mi, kdo ste in kako je vam ime.

Bilo je videti, da je Prikazen še bolj zažarela, kakor da bi se bilo množilo njeno veselje, pa še ni nič odgovorila na dekletovo vprašanje. Ali Cerkev je, po vsem kristijanstvu, nadaljevala svoje molitve in pesmi, in prišla do teh besedi: „Veselite se z manoj vsi, ki ljubite Gospoda, ker sem za mladosti bila po volji Najvikšemu: In v svojem naročju sem porodila Boga in človeka. Blagorovali me bodo vsi rodovi, ker se je Bog ozrl na ponižno deklo: In v svojem naročju sem porodila Boga in človeka.“ **)

Bernardka pomnoži svojo nadležnost in povpraša vtretjič:

— Ljuba Gospa, bodite tako dobri in povejte mi, kdo ste in kako je vam ime.

Bilo je videti, da se Prikazen čedalje bolj obdaja s presrečno slavo; pa je, kakor zamaknena v svojo blaženost, še vedno molčala. Ali po nekem neslišanem naključju je zapela vesoljna Cerkev tisto uro pesem veselja in izgovorila zemeljsko ime čudovite Prikazni: „Pozdravljena Marija, milosti polna, Gospod je s taboj: blažena si med ženami.“ ***)

---

*) „Sancta et immaculata Virginitas, quibus te laudibus efferam nescio: Quia quem coeli capere non poterant, tuo gremio contulisti.“

Rimski brevir. 25. marec. Praznik Marijinega oznanjenja, drugi nokturen, responzorij pri šestem berilu.

**) „Congratulamini mihi, omnes qui diligitis Dominum, quia, cum essem parvula, placui Altissimo: Et de meis visceribus genui Deum et hominem. Beatam me dicent omnes generationes, quia ancillam humilem respexit Deus: Et de meis visceribus genui Deum et hominem.“ *Rimski brevir.* 25. marec. Praznik Marijinega oznanjenja, drugi nokturen, responzorij pri sedmem berilu.

***) „Ave MARIA, gratia plena, Dominus tecum: benedicta tu in mulieribus.“ *Rimski brevir.* 25. marec. Praznik Marijinega oznanjenja, druga antifona pri hvalnicah.

Bernardka ponovi še enkrat svojo prošnjo:

— Ljuba Gospa, prosim vas, bodite tako dobri in povejte mi, kdo ste in kako je vam ime.

Prikazen je imela roke pobožno sklenene in njen obraz je bil v bliščeči svetlobi neskončne blaženosti. Bila je to ponižnost v slavi. Kakor je Bernardka gledala Prikazen, tako je gotovo tudi Prikazen gledala, v naročju Božje Trojice, Boga Očeta, ki mu je bila Hči, Boga svetega Duha, ki mu je bila Nevesta, Boga Sina, ki mu je bila Mati.

Na zadnje dekletovo vprašanje razklene Prikazen roke in spusti na desnico molek, ki je imel alabastrove jagode na zlati niti. Potem razpne obe roki in jih pobesi proti tlom, kakor da bi kazala zemlji svoje deviške roke, polne blagoslova. Nato jih povzdigne proti nebeškim višavam, od koder je, tak dan, prišel Božji poslanec oznanjenja; zopet jih pobožno sklene, in gledaje nebesa s čutilom neizrekljive zahvalnosti, izreče besede:

— ***BREZMADEŽNO SPOČETJE SEM.***

To izreče in izgine, deklica je pa bila, kakor drugi ljudje, pred divjim skalovjem.

Poleg nje je tekel čudežni studenec po lesenem žlebu. Mirno je šumljal s svojimi valčki, padaje v priprosto kotljo.

To je bil dan in to je bila ura, ko je zapela sveta Cerkev v svojih molitvah veličastno himno: „O preslavna Devica . . .“

„O Gloriosa Virginum,
Sublimis inter sidera.“ *)

XIV.

Mati našega gospoda Jezusa Kristusa ni rekla: „Marija sem, brez madeža spočeta.“ Rekla je: „Brezmadežno Spočetje sem“, kakor da bi zaznamovala brezpogojni značaj, nekako bistven značaj Božjega privilegija, ki ga je imela sama, odkar sta bila Adam in Eva ustvarjena od Boga. To je, kakor da bi bila rekla, ne: „Čista sem,“ ampak: „Čistost sama sem;“ ne: „Devica sem,“ ampak: „Vtelešeno in živo Devištvo sem;“ ne: „Bela sem,“ ampak: „Belost sem.“

Bela stvar lahko neha biti bela; belost pa je vedno bela. To je njeno bistvo samo, ne pa njena lastnost.

*) *Rimski brevir.* 25. marec. Praznik oznanjenja, himna v hvalnicah. Hvalnice se, kakor vsak ve, molijo prvo jutranjo uro.

Marija je več kakor brez greha spočeta: ona je brezmadežno spočetje samo, to je bistvena in najvišja podoba, prvotna podoba človeštva brez madeža, človeštva, kakeršno je prišlo iz Božjih rok, ko še ni bilo oskrunjeno po izvirnem grehu, po nečistem življu, ki ga je prestopek naših prvih staršev primešal samemu izvirku tiste neizmerne reke rodov, ki teče že šest tisoč let, in v kteri je vsak izmed nas ubežen val.

Kadar hočete iz blatnega studenca dobiti čiste vode, kaj storite? Cedilo vzamete, in voda se znebi največje nesnage. Precedite jo na drugem cedilu, potem na tretjem, in tako naprej. Naposled doboste popolnoma lepo in čisto vodo, tekoči dijamant. Tako je delal Bog, ko je bil prvotni studenec skaljen. Izbral je rodovino, in vodil jo je na tem svetu, od stoletja do stoletja, od Seta do Noeta, od Sema do Davida, od Davida do Joahima in Ane, staršev matere Božje. In kadar je človeška kri bila tako precejana, da rabimo ta izraz, po malone petdeset rodovih očakov in pravičnih, — če je tudi bilo med njimi nekoliko grešnikov, — prišla je na svet popolnoma čista stvar, stvar brez madeža, popolnoma brezmadežna hči Adamova. Imenuje se Marija, in njeno rodovitno devištvo je porodilo Jezusa Kristusa.

Takrat je hotela mati Božja potrditi po svoji pričujočnosti in po svojih čudežih zadnji verski članek, ki ga je določila Cerkev in ki ga je razglasil sv. Peter po Piju IX.

Mala pastarica, ki se jej je mati Božja prikazovala, slišala je vprvič te besedi: „Brezmadežno spočetje.“ In ker ju ni razumela, se je, domov gredé, na vso moč prizadevala, obdržati ju v spominu. „Ponavljala sem ju vso dolgo pot, da ju ne bi pozabila,“ pripovedovala nam je neki dan; „pri vsaki stopinji, ki sem jo storila do farovža, kamor sem šla, govorila sem: *Brezmadežno spočetje, brezmadežno spočetje;* zakaj, hotela sem gospod župniku prinesti besede Prikaznine, da bi se zidala kapelica.“

PETA KNJIGA.

I.

Vprašanje, ki ga je poslal gospod Jacomet prefektu, šlo je višje in višje, in je prišlo do ministra.

Gospod prefekt je 12. in 26. marca poslal svoji poročili ministru, in dokler ni dobil odgovora, vedel se je naproti Jamskim dogodkom tako pohlevno, kakor smo že povedali.

Ministerstvo za bogočastje ni bilo takrat, kakor denašnje dni, združeno s pravosodnim ministerstvom, ampak z naučnim. G. Rouland je bil naučni minister.

Kot nekdanji generalni prokurator in sedanji naučni minister, imel je g. Rouland glede verskih reči neki podedovani in nezaupni formalizem starih poslancev, in ob enem misli in čutila, ki so v navadi po univerzah. Sam sebi se je zdel nezmotljiv, in prepričan je bil o svoji veljavi: v modroslovju je bil pristransk, za lastno modrost strasten; zato se je pa tudi jezil nad vsem, kar se ni ujemalo z njegovimi sostavnimi mislimi. Ne za trenotek ni mogel verjeti, da bi se bila res prikazovala kaka prikazen v Lurdu in da bi se ondi godili čudeži. Od dogodkov je bil oddaljen dvesto petdeset milj, drugih listin ni imel kakor prefektovi pismi, in vender je vprašanje rešil s tistim določnim glasom, ki obsojuje stvari, ne da bi jih prej preiskoval. Če je tudi prefektu svetoval previdnost, vender je dal spoznati, da ne trpi prikazovanj in čudežev. Kakor vedno v takih okoliščinah, postavljal se je sicer minister kot brambovec vere. To-le je pismo, ki ga je pisal 12. aprila g. Massyju:

„Gospod prefekt, preiskoval sem obe poročili, ki ste mi ju blagovolili poslati 12. in 26. marca, o lažnjivem prikazovanju matere Božje, ki se je baje godilo v Jami, blizu Lurda. Po mojih mislih je treba narediti konec dogodkom, ki bi naposled še oškodovali resnične koristi katoliške vere in oslabili med ljudmi pobožno čutilo.

„Po postavah ne more nihče postaviti molivnice ali očitne kapelice, če ni prej dobil dvojnatega privoljenja: od deželske in duhovske gosposke. Če se postave vzemo prav natanko, imate pravico, precej zapreti Jamo, ki se je spremenila v nekako kapelico.

„Pa bržkone bi imeli velike sitnosti, ko bi se hoteli *strogo* ravnati po tej postavi. Svetoval bi vam, da mladi zamaknenki samo branite hoditi k Jami, in da se poprimete naredeb, ki bi mogle število romarjev manjšati od dne do dne ter polagoma odvrniti pozornost ljudi od teh zmešnjav. Gospod prefekt, ta hip vam sicer ne bi mogel dati natančnejših vodil: tu je najbolj potreba pameti, previdnosti in odločnosti; in v tem oziru bi bila moja priporočila odveč.

„Neobhodno bode potreba, da se dogovorite z duhovščino; ne morem vam pa dovolj priporočiti, da se te sitne stvari poprimete naravnost s Tarbskim škofom; in dam vam oblast, *v mojem imenu povedati škofu mojo misel, da je treba ovirati stvari, ki bi utegnile postati pretveza za nove napade proti duhovščini in veri.*“

II.

Ko dobi g. Massy to pismo, obrne se res do škofa s prošnjo, naj bi Bernardki naravnost prepovedal hoditi k Jami. Posebno ga skrbi, kaj pak da, korist svete vere, ki je oškojevana po halucinaciji ali po sleparstvu; in boji se žalostnega nasledka, kakeršnega so imele enake stvari pri vseh resnih duhovih, ki so pošteno iskali združiti katoliško vero z zdravim modroslovjem in z novovekimi mislimi. Kakor g. Rouland, tako tudi g. Massy ni za vredno spoznal preiskovati, če so prikazovanja resnična ali ne. Oba, prefekt in minister, sta enako zaničevala takšne prazne vere.

Prefekt je bil zvit, škof pa prebrisan, in nobeden mu ni lahko skril jedra pod obliko. Škof Lavrenc je lepo uganil dvoje reči:

Prva je ta, da bi bila gosposka (in v tej besedi razumemo samo dotičnega prefekta in slučajnega ministra) prav rada naprej potisnila duhovščino, narekovaje ji svoje določbe, kako naj stopi v boj zoper Lurške dogodke. No, škof Lavrenc je nekoliko preveč poznal svoje škofovske dolžnosti, da bi se bil dal rabiti za voljno orodje.

Druga je ta, da imata minister in prefekt (prvi nemara, drugi prav gotovo) skomine, zateči se k sili, to je, duhu protipostaviti silo. Pa gospod Lavrenc je bil premoder, da ne bi bil z vsemi močmi odrival take nesreče.

Po eni strani je bilo treba, pogumno se upreti pritiskanju deželske gosposke, po drugi pa, ne je razjeziti; — odbiti nepripustljive njene terjatve, in ob enem ohraniti lepo slogo.

V teh raznih stiskah je škof Lavrenc ravnal modro.

Kakor se je uprl navdušenim ljudem, ki so zahtevali, da naj se čudeži uradno potrdijo, tako se je tudi uprl ministru in prefektu, ki sta od njega zahtevala, da naj jih obsodi brez preiskovanja. Ni se zmenil ne za navdušenost množice ne za predsodke gosposke; sklenil je, ne povedati svoje misli, dokler popolnoma ne spozna stvari, varovati se vsake prenagljene določbe in čakati. Ker je pa vedel, da je gosposka očitno sovražna, izprevidel je tudi precej, da mora storiti vse, kar je mogoče in pripuščeno, da bi jo odvrnil od nesrečne sile. Treba je bilo odpraviti vsako pretvezo. Ker se je deželska gosposka nagibala k nepremišljenemu postopanju, morala je duhovska gosposka imeti zmernosti za obe dve. Ker prefekt ni imel dovolj previdnosti, moral je je škof imeti veliko: le tako je bilo, po škofovem mnenju, mogoče, imeti je dovolj.

III.

Kakor smo že povedali, škof Lavrenc še sam ni vedel, kako bi sodil o Lurških dogodkih. Ker sam ni videl čudežev, ki so se godili, ampak je o njih dobival le poročila od duhovnov, ki jih pa tudi sami niso videli, zato ni mogel izreči o njih nikakeršne sodbe. Čakal je.

V takih okolščinah naravnost prepovedovati Bernardki, da ne sme hoditi k Jami, kadar se čuti tje klicano po nebeškem glasu, to bi bilo lotiti se najsvetejše dušne prostosti, in Cerkveni ljudje jo znajo spoštovati, celó pri deklici. Škof je za pametno spoznal, ukazati Lurškemu župniku, naj napoti Bernardko, da bode k skalam Massabiellskim hodila le takrat, kadar jo bode vlekla tista nepremagljiva moč. S tem je hotel, kar bi bilo v njegovi moči, ubraniti posvetni gosposki, da ne bi stopila na nevarni pot preganjanja, kamor se je nagibala, kakor je zapazil s silno bistrim očesom.

Prefekt je res odnehal, pa manj iz prepričanja, kakor iz osebnega spoštovanja. Ko je imel pred seboj škofa, ki je bil od vseh močno spoštovan in s kterim je živel dosle v najlepši slogi, moral je dvakrat premisliti, ali bi drzno posegel v Cerkvene reči ali ne. Baron Massy je bil preveč izveden v uradnih rečeh, da se ne bi bil obotavljal, razbiti prisrčne sloge in po sili ulomiti na posestvo, ki je bilo škofova last, edino škofova.

IV.

Pride velikonočna nedelja. Kljubu pobožnemu strahu ministra za bogočastje niso Lurški čudeži nič „oslabili pobožnega čuta med ljudmi.“ Grešnikov se je brez števila spreobrnilo: spovednice so bile kar oblegane od spovedancev. Oderuhi ali tatovi so vračevali; veliko pohujšanja je prenehalo. Verniki so se gnetli pri mizi Gospodovi.

Velikonočni pondeljek, 5. aprila, to je ravno tisti dan, ko je šel prefekt k škofu, dala je mati Božja mlinarjevi hčeri vnovič slišati notranji klic. Deklica se napoti k Jami, in za njo je pritisnila takoj brezštevilna množica. Kakor drugekrati, odpro se nebesa pred njo, in jej dade videti devico Marijo v njeni slavi.

Ta dan se je izvršil prav čuden dogodek pred očmi strmeče množice.

Sveča, ki jo je Bernardka prinesla saboj ali pa dobila v dar, bila je velika, in oprla jo je deklica na zemljo, goreči konec je pa držala med prsti na pol sklenenih rok. Prikaže se mati Božja. Deklica se zamakne pred neomadeževano Lepoto, in glejte! iz spoštovanja so se ji roke nekoliko vzdignile nekako same od sebe in prišle so počasi na konec goreče sveče, ne da bi bila za to vedela. Izmed nekoliko odprtih prstov začne švigati plamen, ki se je sem ter tje nagibal pri najmanjšem pihljaju. Bernardka pa je ostala nepremakljiva in zaverovana v nebeško Lepoto; ni pa zapazila čudeža, ki je spravil množico v strmenje. Priče so se naprej rinile, da bi bolje videle. Gospodje Janez-Ludovik Fourcade, Martinou, Estrade, nadlogar Callet, gospodičine Tard'hivail, veliko drugih oseb je gledalo ta neslišan prizor. Gospod Dozous je prvi hip potegnil uro iz žepa; ta nenavaden stan je trajal nekoliko dalje kakor četrt ure.

Kar se Bernardkin život lahno stresne. Žar izgine z njenega obraza. Prikazen je izginila, in deklica se je vrnila v svoj naturni stan. Za roko jo primejo: pa na njej ni bilo videti nič nenavadnega. Plamen je spoštoval meso zamaknene deklice. Ljudstvo ni brez uzroka zagnalo glas, da je to čudež. Eden gledalcev pa je hotel napraviti protiskušnjo, vzel je tisto svečo, ki je še gorela, in jo prinese k Bernardkini roki, ne da bi bila ona zapazila.

— As! zavpije in se naglo odmakne, žgete me! *)

---

*) Dogodek s svečo je delal veliko hrupa. *Lavedan* si ni mogel kaj, da ne bi bil nekoliko kasneje o njem govoril. „Od razvpitega 4. marca,“

Lurški dogodki so okrajino tako razburili, in tujci so prihajali v takih množicah, da se je hipoma zbralo čez devet tisoč oseb okolo Bernardke, če se tudi ni vedelo, da ta dan pride, kakor se je vedelo ona dva tedna. *)

V.

Neke prav bogomolne Lurške device, izmed kterih imenujemo le od vseh spoštovano in pobožno deklo Marijo Courrège, imele so pri Jami, kakor je videti, dvakrat ali trikrat in vsaka za se, ravno tisto prikazen kakor Bernardka. Nič gotovega se ni vedelo o teh prikazovanjih, ki sicer niso imela nič vpliva na ljudi. Mali otroci so imeli tudi prikazni, pa vse drugačne, strašne. Kadar dela Bog čudeže, skuša hudobni duh, vmes se vplesti s svojimi sleparijami. Zgodovina puščavnikov in mistikarjev dokazuje to resnico skoro na vsaki strani. Peklo je bilo zbegano, in hudobni duh se je zatekel k sleparijam, da bi zmotil vernike.

Razni ti dogodki, za ktere so se takrat malo zmenili, nimajo (sosebno zdaj, ko je že pozabljenih nekoliko podrobnosti) dovolj stroge natančnosti, da bi jih vzeli v zgodovino. Le omenimo jih, da nič ne zamolčimo. Resnične prikazni so imele samo osebno veljavnost; druge so razpadle same od sebe.

VI.

Ljudje so vreli neprenehoma po cesti k skalam Massabiellskim. Nič ni bilo burnega vpitja med množico, nič ni bilo razgrajanja v deročini ljudi, ki je delala neprenehoma val za valom. Pesmi, litanije, slavoklici na čast Mariji: to je bilo vse, kar se je slišalo, to je bilo vse, kar so mogli g. Jacomet in njegovi po-

---

pravi, „šla je Bernardka malokedaj k Jami; le dvakrat ali trikrat. Nekdo, ki je bil sam *priča,* nam zagotavlja, da je nekoč v zamaknenosti držala dalje časa roko v plamenu sveče in da ni čutila ne najmanjše bolečine. Lahko si mislite, kako so vpili, da je to čudež.“ — Zadnja opomnja je na vso moč priprosta. Ali res misli *Lavedanov* urednik, da je ta dogodek prav gotovo naturen?

*) Župan je prvi hip dobil glas o tem in razpostavil je uradnike po cestah in stezah, da bi prešteli ljudi. Iz poročila, ki ga je še tisti večer poslal prefektu, je razvidno, da je bilo devet tisoč šestdeset oseb, 4822 Lurških prebivalcev in 4238 tujcev. — *Arhiv Lurške županije.* — Županovo pismo na prefekta, štev. 86.

licaji zaznamovati v svoja poročila. To je bilo več kakor red, to je bila pobožnost.

Lurški delavci so razširili stezo, ki so jo pred petnajstimi ali dvajsetimi dnevi napravili kamenolomci po Massabiellskih strminah. Obstrelili in obsekali so skalovje na več krajih. Tako so po strmih gričih naredili dosti širok in prav dober pot. To delo je bilo težavno; zahtevalo je veliko truda, časa in stroškov. Ti dobri ljudje so to delo opravljali zvečer, pridši iz delalnic, kjer so trpeli od jutra do večera. Spočili so se od težavnega dnevnega truda, kadar so delali cesto, ki vodi k Bogu. *In labore requies,* počitek v delu. Pod večer jih je bilo videti kakor mravljišče ob strani strmega griča, ko so sekali, kolca vozili in v skalo vrtali luknje, kamor so sipali smodnik. Raztreljavali so marmelj in granit.

— Kdo vas bo plačal? vpraševali so jih.

— Mati Božja, so odgovarjali.

Pred odhodom so se vsi shajali pred Jamo in so skupno molili. Sredi krasne narave, pod milim zvezdnatim nebom so ti kristijanski prizori imeli neko priprostost in neko veličastnost, ki je spominala na prve čase kristijanstva.

Jama je počasi spreminjala svojo podobo. Dosle so verniki prinašali vanjo samo sveče, ki so gorele v znamenje češčenja; zdaj so pa začeli, v znamenje zahvalnosti, nositi tudi posode z zarešnimi ali od pobožnih rok narejenimi cvetlicami, kipe matere Božje in obljubne podobe. Delavci so napravili malo ograjo, da bi obvarovali krhke stvari neradovoljnih nesreč, ki bi se bile lahko zgodile pri veliki gneči romarjev.

Več oseb, ki so dobile kako posebno milost po priprošnji Lurške matere Božje, prineslo je v Jamo svoje zlate križce z verižicami v znamenje hvaležnosti; in ti pobožni darovi so bili v varstvo prepuščeni samo očitni poštenosti. Odkar se je razletel glas po okolici, da je treba ubogati Prikazen in postaviti kapelico, začeli so metati v Jamo tudi denar. Več tisoč frankov je tako bilo pod milim nebom, brez zunanjega varstva, po noči in po dnevi. Pa takšno je bilo spoštovanje, ki ga je obujal kraj, za kterega so še tako malo vedeli pred nekoliko tedni, in takšen je bil nravni učinek na duše, da v vsem kraju ni bilo ne enega hudobneža, ki bi bil ukradel posvečene stvari. To je tolikanj čudnejše, ker je bilo pred nekoliko meseci okradenih več cerkev. Mati Božja ni hotela, da bi bil začetek Božjega pota, ki ga je hotela ustanoviti, spominal na kakšno hudobijo.

VII.

Tačas so nemara prezrli imenitno okoliščino, ki je bila kasneje zagledana in ki je v strmenje spravila veliko ljudi. Ne moremo si kaj, da je ne bi povedali.

Eden najlepših vladarskih privilegijev je pravica, pomiloščevati; in kadar hoče kralj obhajati nastop svojega vladarstva, pomilosti hudodelnike.

Nebeška Kraljica je mogla več in je tudi storila več. Hotela je, da hudodelnikov še celó ne bi bilo. Prikazovanja, ki so se že zvršila in tista, ki so se imela kasneje zvršiti, bila so razdeljena na dvoje sodnijskih četrtletij. In v teh dveh četrtletjih se po vsem departementu *ni zgodila ne ena hudobija, ne eden hudodelnik ni bil obsojen.* Kaj takega se nemara še ni zgodilo. Porotniki so v seji meseca marca imeli obravnavati le eno edino stvar, pa še ta je bila iz časov, ko še ni bilo prikazovanj, in toženec je bil oproščen. Sledeča seja, ki je imela biti meseca junija, je razsojevala le dvoje tožeb, *pa tudi te dve ste bili iz časov, ko še ni bilo prikazovanj.* *)

Ta čuden slučaj, to skrivnostno znamenje nevidljive moči, ki je plavala nad vso okrajino, ta čisto zunanji dokaz, to nravno čudo je takšno, kakor se nam vidi, da morajo premišljevati tudi najbolj lahkomišljeni ljudje. Kako, ali so v tem tako dolgem času imeli hudobneži zvezane roke? Ali je to sleparija, halucinacija ali katalepsija? Zakaj meču pravice ni bilo treba razsajati? Od kod je prišel ta mir, to premirje z Bogom, *ravno ta čas?* Če je temu nenavadnemu dogodku, temu čudnemu slučaju kak drug uzrok, kakor ta, ki smo ga navedli, prosimo nejevernike, naj ga nam poiščejo. Zastonj bodo iskali.

Nebeška Kraljica je memo šla, nebeška Kraljica je blagoslavljala.

VIII.

Bernardka je bila neprenehoma obiskovana od brezštevilnih tujcev, ki jih je pobožnost ali radovednost vlekla v Lurd. Med obiskovalci so bili ljudje vseh vrst, vseh stanov, vseh misli. Nihče ni zapazil kake navskrižnosti na njenih priprostih in odkritosrčnih besedah; nihče se ni upal reči, da deklica laže. Sredi razburjenih

*) Glej *Intérêt public* 6. marca in 8. junija, in *Ère impériale* ravno tega časa.

strank in brezštevilnih pričkanj je ta majhna deklica, po nerazumljivi milosti, uživala spoštovanje pri vseh, in ne enkrat ni bila obrečena. Njena nedolžnost je bila tako očitna, da se njene osebe ni nihče ne doteknil ne lotil: nevidljiv škit jo je varoval.

Bernardka je imela le malo razumnosti za vse stvari, samo sebe je pa prekosila vselej, kadar je bilo treba pričevati o Prikazni. Noben ugovor je ni zbegal.

Dajala je prav razumne odgovore. G. Rességuier, generalni svetovalec in bivši poslanec Nižjih-Pyrenej, jo pride obiskat; spremljalo ga je več žensk njegove družine. Rekel jej je pripovedovati o prikaznih prav na drobno. Ko mu pove Bernardka, da je govorila Prikazen po béarnsko, vikne:

— Nisi povedala resnice, ljuba moja! Dobri Bog in mati Božja ne razumeta tvojega narečja in ne znata tega grdega jezika.

Ona odgovori:

— Če ona dva ne znata, gospod, kako bi znali pa mi? Če ga ona dva ne razumeta, kdo bi pa nam dal zmožnost, razumeti ga?

Dajala je duhovite odgovore.

— Kako ti je mati Božja mogla zapovedati, da jej zelišče? Ali je mislila, da si žival? jo vpraša nekega dne dvomivec.

— Ali to tudi o sebi mislite, kadar jeste salato? zavrne ga, lepo smehljaje.

Dajala je priproste odgovore. Ravno prejšnji gospod Rességuier je govoril z njo o lepoti Jamske Prikazni.

— Ali je bila tako lepa, kakor so te-le ženske? jo vpraša.

Bernardka ogleduje krasno druščino mladih deklet in gospe, ki so spremljale obiskovalca, potem se pa namrdne nekako zaničljivo in reče:

— Oh! ona je bila vse kaj drugega, kakor vse to-le!

„Vse to-le“ je bilo cvet Pauske družbe.

Skušali so jo zbegati z zvitimi vprašanji; pa je niso mogli.

— Če bi ti gospod župnik naravnost prepovedal hoditi k Jami, kaj bi storila? jo vpraša nekdo.

— Ubogala bi.

— Pa če bi ravno tisti čas dobila od Prikazni zapoved, iti tjekaj, kaj bi potem storila pri teh dveh nasprotnih ukazih?

Deklica odgovori prav precej, brez najmanjšega obotavljanja:

— Gospod župnika bi šla prosit privoljenja.

Takrat in tudi kasneje je ohranila vso svojo ljubeznjivo priprostost. Nikoli ni govorila o Prikazni, če ni bila vprašana. Vedno se je imela za zadnjo v šoli. Stežkoma se je naučila brati in

pisati. Dekletov duh je bil drugje; in če bi se upali pogledati v to izvoljeno in z milostjo obsuto naturo, rekli bi nemara, da je njena duša, ki je gotovo bila malo radovedna za človeške nauke, plavala po rajskih prostorih.

Ob času, ko je bil počitek, se je pridruževala tovarišicam. Rada se je igrala.

Časih je kak obiskovalec, kak tujec iz daljnih krajev poprosil šolske sestre, naj bi mu pokazale ono zamaknenko, ono posebno Božjo izvoljenko, ono posebno ljubljenko Marijino, ono Bernardko, ki je že tako zaslovela.

— Ta je, reče šolska sestra in jo pokaže s prstom med drugimi otroci.

Obiskovalec pogleda, in zagleda slabotno in revno oblečeno deklico, vso zaverovano v nedolžno veselje otroških iger. Najljubše jej je bilo, če je bila trideseta ali štirideseta v velikanskem kolobarju, ki ga otroci naredé, prepevaje in držeč se za roke.

Če je tudi Bernardka večkrat videla mater Božjo in ljudem oznanjevala nebeško povelje; če je tudi postala središče neštevilnih množic in predmet romanja, vender se ni prevzela. Ostala je otrok. Mati Božja je obvarovala, po največjem čudežu, njeno priprostost in nedolžnost.

IX.

Ozdravljenja se niso vršila samo v Lurdu. Bolniki, ki niso mogli k Jami, priskrbeli so si vode, in njih zastarele bolezni so zginile mahoma.

V Nay, v Nižjih-Pyrenejah, je živel fant, star petnajst let. Ime mu je bilo Henrik Busquet, in bil je bolan. Leta 1856 je imel hudo, dolgotrajno vročinsko bolezen, vsled ktere se je na desni strani vratu naredil tor, ki se je počasi razširil do prs in do lica. Ta oteklina je bila debela kakor pest. Fant se je samih bolečin valjal po tleh. Zdravnik, gospod doktor Subervielle, prav imeniten v tamošnjem kraju, je prebodel tor, ki se je naredil pred štirimi meseci, in izteklo je silno veliko gnoja. Pa Henrik ni ozdravel. Ko je poskusil zdravnik več zdravil, pa brez uspeha, zmislil se je na Cauteretske toplice. Leta 1857 se je mladi Busquet kakih petnajstkrat izkopal meseca oktobra, to je tisti čas, ko v imenitne toplice reveži prihajajo, potem ko že odidejo bogati topličarji. Pa bolj mu je škodovalo kakor koristilo, in rana je bila še slabša. Bolezen se je shujšala, če mu je tudi kterikrat

kaj odleglo za hip. Nesrečni fant je na mestih, ki smo jih povedali, imel velik in odprt tor, ki je dajal obilo gnoja in pokrival gornji konec prs in eno celo stran vratu; in že je bil obraz v nevarnosti. In zraven tega strašanskega uljesa se je prikazalo dvoje bezgalkastih oteklin.

V takem stanu je bil ta mladeneč, ko je sklenil zdravja poiskati v Jamski vodi, o kteri je slišal pripovedovati taka čuda. Hotel je peš romati k skalam Massabiellskim: pa je bil preslab, in njegovi starši ga niso hoteli tje peljati.

Pobožni Henrik je bil te misli, da ga ozdravi mati Božja, ki se je prikazovala Bernardki. Poprosil je sosedo, ki je šla v Lurd, naj bi mu prinesla steklenico Jamske vode. Prinesla mu jo je sredo večer, 28. aprila, praznik varstva sv. Jožefa.

Zvečer proti osmem je mladeneč pokleknil in molil k materi Božji, predno je šel spat.

Njegova rodovina je molila z njim: njegov oče, njegova mati, več bratov in sester. To so bili prav dobri, priprosti in verni ljudje: ena deklet je zdaj redovnica pri sestrah sv. Andreja.

Henrik se uleže. Doktor Subervielle mu je večkrat rekel, naj nikdar nikoli ne rabi mrzle vode, da se mu bolezen ne shujša; pa takrat je Henrik mislil na vse kaj drugo, kakor na zdravniške predpise. Odvije povoje in cufanje, ki je pokrivalo tor in oteklini, pomoči platnenko v Jamsko vodo ter si umiva in spira rane s čudodelno studenčnico. Vere mu ni manjkalo. „Ni mogoče,“ je mislil, „da me mati Božja ne bi ozdravila.“ V tem upanju zaspi trdno.

Ko se zbudi, bilo je njegovo upanje spolnjeno: vse njegove bolečine so ponehale, vse njegove rane so se zacelile; bezgalki ste zginili; po uljesu ni ostalo nič druzega kakor obrunek, ki je bil tako močen, kakor da bi se bil polagoma naredil. Večna vsemogočnost, ki je pristopila in ozdravila, naredila je v kratkem delo, za kakeršno je treba več mesecev ali več let. Ozdravljenje je bilo popolno, naglo in brez počasnega okrevanja.

Zdravniki so poslali komisiji poročilo, iz kterega smo vzeli tehnične izraze v svojo povest, in vsi so priznali, da se je zgodil očitni čudež nad tem mladenčem. „Vse takšne bolezni,“ pravi eden izmed njih, „se počasi ozdravljajo, ker so v zvezi z bramorji in ker zahtevajo, da se organizem popolnoma spremeni. Če se samo to premišljuje, je že dovolj dokazano, da naglo ozdravljenje presega naturni red. To štejemo med dogodke, ki imajo popolnoma in očividno nadnaturni značaj.“ *)

*) Poročilo g. doktorja Vergeza, zdravnika v Barégeskih toplicah, izvenrednega profesorja na Montpellierski univerzi.

Navadni zdravnik Henrikov, g. doktor Subervielle, je imel, kakor vsi ljudje, to naglo ozdravljenje za Božje delo; vender je pa v nemirnem dvomu, ki je pogostoma v duši zdravnikov, čakal, ali stanovitno ostane to ozdravljenje.

— Kdo vé, rekel je večkrat g. Subervielle, ali se bolezen ne povrne, ko bo star osemnajst let? Do tega leta bom vedno v skrbeh.

Imenitnemu zdravniku, ki je tako govoril, ni bilo dano veselje, da bi bil to ozdravljenje videl potrjeno od časa. Okrajino je zadela nesreča, da ga je zgubila; umrl je kmalu potem.

Pisec te knjige, ki ima navado sam se prepričati, hotel je videti in slišati Henrika Busqueta.

Henrik je nam povedal svojo zgodovino, ki nam je bila že znana po uradnih poročilih in po več pričah. Govoril je kakor o kaki prav navadni stvari, brez strmenja in brez čudenja. Krepki zdravi um priprostih kristijanov, kterim lažnjivo modrovanje ni zmotilo duha, sodi, da čudeži niso izvenredni, še manj pa protivni umu. Po njih mislih se čudeži ujemajo z resničnimi pojmi zdrave pameti. Časih se čudijo, kadar jim zdravnik vrne zdravje, nikoli se pa ne začudijo, če je Bog tako dober, da ozdravi človeka, ko je bil dovolj močen, da ga je ustvaril. Prav dobro razvidijo, da čudež nikakor ne moti reda, marveč, da je postava večnega reda. Če je dal Bog v svojem usmiljenju nekterim vodam moč, ozdravljati kakšne bolezni; če posredno ozdravlja tiste, ki po gotovih pogojih rabijo toplice, koliko bolj bo vedel neposredno ozdravljati tiste, ki se neposredno obračajo k njemu! Tako sklepa priprosto ljudstvo.

Na lastne oči smo videli in z lastnimi rokami smo otipali sledi strašanske rane, ki je čudežno ozdravela. Velik obrunek kaže kraj, kjer je bil tor. Mladeneč je že zdavno prekoračil nevarno osemnajsto leto, in nič se ni vrnilo njegove bolezni, ne bolečina, ne gnojenje, ne nagibanje k bezgalkastemu otekanju. Zdravje je popolno. Henrik Busquet je zdaj star pet in dvajset let, polen življenja in moči. Je mavčar, kakor njegov oče. Ob nedeljah trobi pri godbeni družbi prav dobro na trombo. Glas ima krasen. Če kedaj pridete v Nay, gotovo ga bodete slišali skozi okna kake hiše, ki je v zidanju ali popravljanju: zakaj na odrih ima navado prav veselo prepevati, od zore do mraka. Lahko ga poslušate, in ni se vam bati, da bi bila vaša ušesa žaljena od kake umazane pesmi. Prepeva krasno vesele in nedolžne pesmice, časih tudi sv. pesmi. Tisti, ki poje, ni pozabil, da ga je ozdravila mati Božja.

X.

Ko so se vsi ti čudeži godili na raznih straneh, med tem je pristopila neka okoliščina, ki na videz ni imela čisto nič opraviti s to zgodovino, pa je morala, če tudi na videz malostna, imeti najodločnejše nasledke na razvijanje dogodkov.

Gospod prefekt Višjih-Pyrenej je presodil takrat, da njegovi jezdni in vozni konji niso dosti dobro spravljeni, in da bi bilo dobro, postaviti prostorne in lepe konjarnice. K nesreči mu je manjkalo sveta. G. Massy nikakor ni hotel s takšnim zidanjem onečediti svojega dvorišča ali vrta.

Hiša Tarbskega prefekta je bila prav soseda škofijski cerkvi. Med obema poslopjema je prejšnje pokopališče duhovnov in kanonikov le-te cerkve. Ustno izročilo pripoveduje, da ima več imenitnih rodovin ondi svoje rakve, in da ondi počiva pepel imenitnih ljudi. Gospod prefekt je dejal sam pri sebi, da bi bil ta prostor popolnoma dober za konjarnice in kolarnice. Kar je g. Massy nameraval, izvršil je vselej tudi kmalu. Med kamenjem in mrtvaškimi kostmi je dal kopati jame za temelj, in kmalu se je na križišču vzdigovalo zidanje, potrebno za uradne konje. Gospod prefekt je zidanje postavil ravno nasproti nekim prejšnjim vratom škofijske cerkve, k večjemu tri metre proč, tako da bi se hrup iz konjarnice moral močno razlegati v cerkev.

Taka nespodobnost je morala škofa vzdigniti in močno užaliti. G. Lavrenc je zastonj poskušal dokazati g. Massyju, da je ta prostor posvečen, da je cerkvena last, in da konjska noga ne sme motiti ne miru mrtvih ne molitve živih. Kakor smo povedali, gospod prefekt ni znal odnehavati. Posloviti delavce, izbrati si kak drug prostor, to bi se reklo, pripoznati svojo krivico. Mogoče, da je prav močno želel ustreči škofu, pa se vender ni zmenil za njegove opomine. Na starem pokopališču je obdržal delavce, ki so mu zidali konjarnice.

Ker je tako trdovratno skrunil grobove, stopi g. Lavrenc očitno na noge in pošlje pogumen ugovor ministru, naj bi dal podreti nespodobno in pohujšljivo zidanje.

Prav krepko in prav spodobno škofovo ugovarjanje razžali močno prefekta. Po svoji navadi je postajal čedalje trdovratnejši. Hitel je v Pariz, da bi za se pregovoril ministra; skušal je na svojo stran dobiti generalni svet; posvetoval se je s pravniki: ob kratkem, spustil se je v obupno vojskovanje, ki ga ni vredno razkladati na drobno.

Pravda se je vlekla več mesecev, in naposled je bilo prav dano jako modrim ugovorom škofovim. Na prostoru, kjer so podrli konjarnice, raste zdaj trava, in na sredi kaže mrtvaško drevo, da ondi počiva pepel mrtvakov.

Pa tisti dan, ko je škof zastavil svoj ugovor, bila je za vselej raztrgana sloga, ki je dosle vladala med departementnim in škofijskim glavarjem. Po tej slogi je prišla velika jeza v srce prefektovo. Nič več se mu ni hotelo ugajati: nemara ravno narobe. Kakor se je hotel cerkvenega sveta polakniti za nesrečne konjarnice, tako ga je glede prikazovanj zanaprej, bolj kakor poprej, vleklo, siloma poseči v duhovno škofovo oblast.

Brzda, ki ga je dosle zadrževala, bila je razbita. Male stvari imajo časih velike nasledke.

XI.

Meseca marca in aprila, predno je prišlo pismo od ministra, pa tudi še potem, je prefekt poskušal na vso moč, kako bi se nenavadni Lurški dogodki dali razložiti po naturnem potu. Sodnija in Jacomet sta Bernardko vnovič izpraševala, pa brez uspeha. Ne policijski komisar ne g. Dutour nista mogla najti na njej nič napačnega. Ta mala pastarica, stara trinajst ali štirnajst let, nevedna, ki ni znala ne brati ne pisati, še ne govoriti francosko, je s svojo veliko priprostostjo v zadrege spravljala izvedene in zvite.

Neki učenec Mesmerjev in Du Potetov, ki je prišel Bog vé od kod, poskušal je pripraviti Bernardko v magnetično spanje, pa zastonj. Njegove skušnje so se razbile ob mirnem temperamentu, in druzega ni dosegel, kakor da je napravil deklici bolečine v glavi. Sicer se je ubožica dala voljno vsakemu na skušnjo in izpraševanje. Bog je hotel, da so jo devali na vsakeršne poskušnje, in da je zmagovito prebila vse, brez izjeme.

Neka tuja in neznansko bogata rodovina, ki se jej je, kakor vsem drugim ljudem, priljubila Bernardka, hotela jo je bajeda vzeti za svojo; zraven je pa njenim staršem ponudila denarja deset tisoč frankov in jim dovolila, ostati pri svoji hčeri. Nesebičnost teh poštenih ljudi še skušnjav ni občutila, in hoteli so ostati ubogi.

Vse je ostalo brez uspeha: pasti lisjakov, ponudbe navdušenih kristijanov, razumnost najprebrisanejših glav.

Kakor tudi je cesarski prokurator Dutour črtil fanatizem, vender ni mogel najti, ne v kriminalnem, ne v kazenskem zako-

niku, nikakeršno določbe, ki bi mu dajala pravico, zgrabiti Bernardko in jo zapreti. Takšen zapor bi bil zoper vsako postavo, in lahko bi bil imel slabe nasledke za uradnike, ki bi bili zaprli deklico. Pred kazensko postavo je bila Bernardka nedolžna.

Jako prebrisani gospod prefekt je vse to presodil tako dobro, kakor bi mogel storiti le kaki pravnik. Ker sodnija po postavah ni imela pravice, zapreti Bernardke, mislil je potem svoj namen doseči z drugim posredkom, ter po administrativni določbi pripraviti deklico v tisti zapor, ki se mu je zdel koristen.

XII.

V neznanski skladanici postav in določeb je neko strašansko, po naših mislih neprevidno narejeno orožje, ki ima jako hvalevredni namen, človeka braniti proti samemu sebi. S tistim orožjem v roki morejo hudobni in zaslepljeni ljudje počenjati najstrašnejše grozovitnosti, to je, po svoji volji zapirati nedolžne ljudi, ki se še sklicevati ne morejo na višjo sodnijo. Hočemo govoriti o postavi zastran norih. Na spričevalo enega ali dveh zdravnikov, ki pravi, da je kdo zmešan, smejo nesrečnika, vsled administrativne določbe, precej zgrabiti, ne da bi se mogel braniti, ne da bi se očitno obravnavalo, in vreči v najstrašnejšo ječo, v sobico kake blaznice. Da se ta postava večjidel po pravici rabi, vsled občne poštenosti in zmožnosti zdravnikov, verjamemo, in tudi moramo verjeti. Da pa daje ta poštenost in ta učenost pravico, potlačiti vsako branitev, vsako očitno obravnavanje in vsako pritožbo na višjo sodnijo; in da skrivaj storjena razsodba dveh zdravnikov ne potrebuje tistega trojnega poroštva, ki ga postava zahteva od sodnikov: tega pa nikakor ne moremo razumeti. Zdravniki so gotovo zmožni, in pripoznamo, da je najbrže resnična tista sodba, ki jo izrečeta dva izmed njih. Ali je pa takšna sodba dosti močna, dosti jasna, dosti gotova, da bi že dajala nepreklicno pravico, vzeti človeku prostost, brez kakega obravnavanja? Zdravniki so pošteni, to je gotovo tudi res, in ljudi tega imenitnega stanu častim, kar se dá; ali jih pa, sosebno zastran sodbe o norosti, predsodki in modroslovni nauki ne morejo, tudi proti njih volji, nagniti časih k žalostnim zmotam? V knjigi, ki so jej nekteri pritrjevali, je nekdo izmed njih, gospod Lélut, med norce štel Sokrata, Newtona, sv. Terezijo, Paskala in veliko drugih, ki so bili, kakor le-ti, čast človeštva. Ali bi tak učitelj in njegovi učenci zaslužili, na primer, da bi se jim dala pravica, kot norce zapirati vse tiste, ktere imajo za take, ne da

bi se le-ti smeli braniti in sklicevati na višjo sodnijo, ne da bi se očitno obravnavalo? In vender je g. Lélut imeniten učenjak, sloveč zdravnik: ud vkupne akademije. Kaj imamo pa reči o poroštvu, ki ga dajejo navadni zdravniki, nekteri tistih revnih vaških dohtorčkov, ki so naslednjiki ranocelskih brivcev, s kterimi so bili zadovoljni naši prednjiki?

Prefekt g. Massy je bil prepričan, da se čudeži ne morejo goditi dan današnji. Ker mu sodnija ni mogla pomagati, ni se obotavljal, v le-tej strašni postavi poiskati rešitev nenavadnih dogodkov, ki so naenkrat razburili njegov departement.

XIII.

Ko je zvedel gospod prefekt, da se je mati Božja na novo prikazala in da je povedala svoje ime Bernardki, poslal je k Soubirousovim komisijo, sestavljeno iz dveh zdravnikov. Izbral jo je izmed tistih, ki čudeže tajé kakor on, izmed tistih, ki imajo svoje sklepe že naprej spisane v svojem dozdevnem zdravniškem modroslovju. Ta dva Lurška zdravnika (eden izmed njiju je bil poseben prijatelj cesarskega prokuratorja) ubijala sta se že tri tedne, da bi podprla vsakeršne nauke o katalepsiji, somnambulismu, halucinaciji, in sta se srdito vojskovala zoper nerazložljiv zamaknenjski blišč, zoper izviranje studenca, zoper nagla ozdravljenja, ki so se godila proti vsem naukom, prinesenim iz univerze.

Gospod prefekt je izpoznal v svoji modrosti za dobro, takim ljudem in v takih okoliščinah izročiti preiskovanje Bernardke.

Ta dva gospoda sta pretipala glavo dekletovo, pa nista našla nič poškodovanja. Gallov zistem jima nikjer ne pokaže norega vzrastka. Dekletovi odgovori so bili pametni, brez nasprotovanja, brez kake čudne posebnosti. Nič razdraženosti ni bilo najti v čutniškem zistemu; ravno narobe, popolno ravnotežje in nekak velik mir. Naduha je sicer večkrat zdelavala dekletove prsi; pa ta bolézen ni bila nič v zvezi z zmešanjem možganov.

Obadva zdravnika, ki sta bila sicer prav vestna kljubu svojim predsodkom, zaznamovala sta vse te reči v poročilo, ter sta pričevala, da je dekletov stan prav zdrav in pravilen.

Ker je o prikazovanjih govorila deklica vedno enako, sta ta dva zdravnika, ki nista verjela v takšne prikazni, ravno na to oprla svoje mnenje, da Bernardko *morebiti motijo oči in ušesa.* *)

*) *Arhiv Lurške županije.* Poročilo dveh doktorjev N. in N. na gospod prefekta, od dne 26. aprila. Ne povemo imen teh dveh zdravnikov, ki sta

Če tudi nista verovala v čudeže, vender se nista upala bolj natanko govoriti, tako je bilo dekle zdravo in pametno. Instinktivno sta čutila, da nista tako sklepala po neovrgljivi vedi, ampak po svojih modrijanskih predsodkih, in da sta na vprašanje odgovorila z vprašanjem.

Gospod prefekt ni bil tako natančen, in to poročilo se mu je videlo zadostno. S pomočjo tega pisanja in pa postave od 30. junija l. 1838 je sklenil, prijeti Bernardko in jo privesti v Tarbsko mesto, da bi bila za nekaj časa spravljena v špital, potem pa brez dvombe v hišo za norce.

Ni bilo še vse storjeno s tem, da se deklica odpravi: treba je bilo tudi postaviti jez nenavadni navdušenosti ljudi. G. Rouland je dal na pómen v pismu do prefekta, da je to mogoče storiti po postavnem potu. Za to ni treba druzega, kakor Jamo pripoznati za kraj molitve ter pograbiti obljubne podobe in darove vernikov.

Ko bi se verniki ustavljali, je v Tarbskem mestu škadron konjikov, ki so pripravljeni na vsak dogodek. Upor bi gotovo spolnil veliko skrivnih želj.

Proti Bernardki in proti množici je bilo treba le še izvesti razne te naredbe, ki jih je nezmotljivi prefekt spoznal za silno potrebne, da se ustavi hobotanje prazne vere.

XIV.

Takrat je bilo nabiranje vojaških novakov. V tej okoliščini je g. Massy imel priliko, iti v Lurško mesto in ondi videti okrajne župane.

„G. prefekt je dobil,“ pisal je kasneje neki slaven pisatelj, „povelje, tisti dan naložiti svojim uradnikom dosti veliko, dosti težko, dosti zoprno opravilo. Lahko bi bil razumel, ko bi bil le hotel, kako so nektere tolažne prostosti potrebne, da se poravnajo žrtve, ki jih zahteva družba. No, prostost, v nekterih krajih moliti, zažigati sveče, zajemati vodo, polagati darove, ne more ne težiti države, ne kaliti javnega reda, ne žaliti sramežljivosti in prostosti kakega človeka; vender pa ta prostost tolaži močno vse tiste, ki jo uživajo... Naj imajo ljudje vero! Vi, ki imate službe, moč in

---

le za hip stopila v javno življenje, da bi napravila uradno poročilo, in ki sta se, kakor mislimo, goljufala, ne da bi hotela goljufati. — Če bi pa rada imela kak popravek gledé naše povesti, pripravljeni smo sprejeti ga, če ga nam kteri izmed njiju pošlje. *Opomnja pri prvi izdaji.*

bogastvo, spominajte se, da večina ljudi, s kterimi vladate, mora Boga prositi vsakdanjega kruha, in da ga dobiva le po nekakem čudežu. Vera je že kruh, ona pomaga jesti črn kruh; ona pomaga še čakati potrpežljivo, ko je tudi minola ura, ob kteri je imel priti. Kadar hoče Bog odpreti kterega tistih milostnih krajev, kjer vera teče obilnejše in daje hitrejšo pomoč, nikar ga ne zapirajte: vi sami ga boste prvi potrebovali. Ondi lahko prihranite nekaj stroškov, ki se izdajajo za špitale in ječe.“ *)

Tako pa ni mislil, tako pa ni čutil g. baron Massy. Ko je v cesarskem imenu pobral strahoviti davek krvi, ki se imenuje novačenje, spregovoril je okrajnim županom uradni govor. Glede prikazovanj in čudežev se je znal sklicavati ob enem na Cerkveno in državno korist, na papeža in cesarja. Vse besede, vse opise in razlage je začenjal s pobožnostjo in končaval z administracijo. Začetki so bili bogoslovski, sklepi pa prefektovski.

„Gospod prefekt je razložil županom,“ pravil je dva dni potem prefekturni časnik, „da so prizori, ki se godé, obžalovanja vredni, in *da lahko vero pripravijo ob veljavo.* Sosebno se je prizadeval, dopovedati jim, kako je bila *duhovska in deželska gosposka* zaničevana, in kako je bila *nepostavnost* storjena takrat, ko se je Jama spremenila v kraj molitve. Da se je pa Jama res spremenila v kraj molitve, spričujejo dovolj *pobožna znamenja in sveče,* ki so ondi postavljene. In gosposka je dolžna odpraviti to *nepostavnost,* ker se, *po postavi,* ne sme nikakeršna očitna kapelica ali molišče ustanoviti, če *vlada* in škof ne dovolita.“ **)

„Mojih čutil,“ dodal je pobožni uradnik, „ne sme nihče sumničiti. Ves svet v tem departementu pozna moje veliko spoštovanje do svete vere. Dal sem, mislim, dosti dokazov, da ni mogoče slabo razlagati mojih namenov.

„Ne boste se začudili, če vam gospodje povem, da sem ukazal policijskemu komisarju, vzeti stvari, ki so postavljene v Jamo, in odnesti v županijo, kjer jih lahko dobodo lastniki.

„Tudi sem ukazal, osebe, ki trdijo, da imajo prikazni, *prijeti* in odvesti v Tarbsko mesto, da se bo ondi na departementne stroške *z njimi ravnalo kakor z bolniki;* in *kot razširjalce lažnjivih novic* bodem preganjal vse tiste, ki pomagajo raznašati prazne marnje.“ ***)

---

*) Ludovik Veuillot, *Univers,* dne 28. augusta 1858.

**) *Ère impériale,* 8. maja.

***) Ta govor dajemo po članku prefekturnega lista, *Ère impériale,* štv. 8. maja.

To se je godilo 4. maja. Tako je sila pobožni prefekt začel Marijin mesec.

Vsi so te besede sprejeli *navdušeno,* pravi prefekturni časnik. Resnica je, da so nekteri močno grajali silni pot, ki ga je nastopila gosposka, medtem ko so si drugi, prostomišljaki, domišljali, da more prefektova roka hipoma ustaviti neustavljivo napredovanje stvari.

Modrijani in zdravniki so se veselili. *Lavedan,* ki ga je jasnost dogodkov podrla tako, da dva meseca ni črhnil besedice, oglasil se je zopet, da je hvalo zapel prefektu.

Precej po tem nagovoru je glavar departementni zapustil mesto, da ne bi bil zraven, ko se bodo vršili njegovi ukazi.

Prefektove naredbe so se druga drugo spopolnjevale. Z Bernardkinim zaporom se je lotil g. Massy uzroka, s pograbljenjem Jamskih darov pa učinka. Če bi pa, kakor je bilo pričakovati, ognjeni ljudje, ranjeni v verski svobodi, v molilni pravici, v veri, skušali kak upor ali počenjali kako nerodnost, pridirjal bi škadron konjikov, poklican po naglem poročilu, postavil bi vse stvari v obsedni stan in bi prazno vero ovrgel z vsemogočnim sabeljskim dokazom. Kakor je g. Massy versko vprašanje spremenil v administrativno, tako je bil tudi pripravljen, administrativno vprašanje spremeniti v vojaško.

Župan in policijski komisar sta dobila povelje, izvesti prefektovo voljo, vsak po tem, kar je segalo v njegovo področje: prvi je imel ukaz, zapreti Bernardko; drugi pa, iti k skalam Massabiellskim in Jamo oropati vsega, kar so verniki vanjo postavili iz pobožnosti ali zahvalnosti.

Pobirajmo stopinje za obema, in začnimo z županom, ki je po službi imenitnejši.

XV.

Kakor se je tudi Lurški župan, g. Lacadé, ogibal, svojo misel izreči o nenavadnih dogodkih, ki so se vršili, bil je vender močno ginen, in z nekakim strahom je gledal, kako administracija zavija na pot sile. Bil je v skrbeh. Ni vedel, kako se bode ljudstvo vedlo. Res je, gospod prefekt je rekel, da pošlje lahko škadron konjikov, ki bi ohranil mir v Lurdu, kadar bi zapirali Bernardko; pa tudi to ga ni moglo močno pomiriti. Nadnaturni značaj Jamskih dogodkov in čudeži so mu delali preglavico. Ni vedel, ali bi ugajal prefektovi zapovedi, ali sili ljudstva in nebeškim močem.

Rad bi bil ugodil zemlji in nebesom. Da bi podprl svojo srčnost, obrnil se je do cesarskega prokuratorja, g. Dutourja; in obadva skupaj sta šla naznanit Lurškemu župniku, da je prefekt ukazal zapreti deklico. Razlagala sta g. župniku Peyramale, kako je prefekt, po postavi od 30. junija l. 1838, ravnal popolnoma po postavni pravici.

Duhoven ni mogel skriti svoje nejevolje nad grozovito krivico take naredbe, naj bi bila tudi dovoljena po kteri izmed brezštevilnih postav, ki so jih dali kedaj likurgi, kteri so dobili v roke vladno moč ob času dviganja in padanja naših dvanajst do petnajst političnih prekucij.

— Ta deklica je nedolžna! zavpije; in g. cesarski prokurator, dokaz temu je, da kot uradnik niste mogli, vkljub svojim vsakeršnim izpraševanjem, najti pretveze za najmanjše preganjanje. Veste, da na Francoskem ni ne ene sodnije, ki ne bi spoznala te nedolžnosti, ki je jasna kakor solnce; in da ga ni ne enega generalnega prokuratorja, ki v takih okoliščinah ne bi za krivico razglasil in ustavil ne le zapiranje, ampak tudi vsako sodnijsko vmešavanje.

— Saj tudi sodnija ne dela tega, odgovori g. Dutour. Gospod prefekt je, na poročilo doktorjev, veleval zapreti Bernardko kot tako, ki je zmešane glave; in to na njeno korist, da jo ozdravi. To je zgoli administrativna naredba, ki se čisto nič ne tiče vere, ker niso ne škof ne duhovniki izrekli svoje misli o vseh teh dogodkih, ki se gode brez njih.

— Takšna naredba, povzame duhoven, ki se je razvnemal čedalje bolj, bila bi najostudnejše preganjanje; toliko ostudnejše, ker se skriva za krinko hinavstva, ker se dela, kakor da hoče pomagati, ker se skriva pod plašč postavnostni, in ker namerava zgrabiti revno stvar, ki se ne more braniti. Če škof, če duhovščina, če tudi jaz čakamo, naj bi se še bolj razjasnili ti dogodki, da bi mogli izreči sodbo o nadnaturnem značaju, vender vemo že dovolj, kaj imamo soditi o odkritosrčnosti Bernardkini in o zdravju njenih možgan. Če vaša dva zdravnika ne dasta dokazov o poškodovanju njenih možgan, zakaj bi neki imela več pravice soditi o dekletovi norosti ali zdravi pameti, kakor kdo drugi izmed brezštevilnih obiskovalcev, ki so deklico izpraševali in občudovali popolno jasnost in pravilnost njenega duha? Vaša zdravnika sama se ne upata za gotovo trditi in sklepata le z „morebiti.“ Gospod prefekt nima nikakeršne pravice zapirati Bernardke.

— To je po postavi.

— To ni po pravici. Kot duhoven Lurškega mesta moram skrbeti za vse, in zlasti za najslabotnejše. Ko bi videl, da bi oborožen človek zgrabil otroka, branil bi otroka, če bi moral tudi sam umreti: zakaj vem, da ima dober pastir dolžnost braniti. Vedite, da ne bi delal drugače, ko bi bil tisti človek tudi prefekt in ko bi njegovo orožje tudi bilo slab članek slabe postave. Pojdite povedat g. Massyju, da me njegovi žandarji najdejo na pragu tiste revne družine, in da bodo morali mene podreti, iti čez moje telo in mene pohoditi, predno se dotaknejo lasu na glavi male deklice.

— Vender pa . . . .

— Nič vender pa. Izprašujte, preiskujte: imate prostost, in ves svet vas k temu priganja. Če pa, namesto tega, hočete preganjati, če hočete zapirati nedolžne, vedite, da morate z manoj začeti poprej, kakor primete zadnjega in najmanjšega mojega farana.

Duhoven se vzdigne. Njegova visoka postava, njegova veličastna glava, polnost moči, ki jo je bilo na njem videti, njegovo odločno vedenje, njegovo nejevoljno obličje je razlagalo njegove besede in jim dajalo pravi pomen.

Prokurator in župan omolkneta za hip. Potem sta govorila o naredbah gledé Jame.

— Kar se tiče Jame, povzame duhoven, če jo gospod prefekt hoče, v imenu postave in v imenu svoje posebne pobožnosti, oropati darov, ki so jih brezštevilni romarji nanosili v čast matere Božje, naj jo oropa. Verniki bodo užaljeni in celó razkačeni. Pa naj bode prepričan: tukajšni ljudje znajo spoštovati gosposko, še celó takrat, kadar ravna krivično. V Tarbskem mestu je baje škadron v sedlu in čaka na prefektovo znamenje, da prihiti v Lurd. Naj škadron le stopi na tla. Naj imajo ljudje glave še tako vroče, naj imajo srca še tako ranjena, vender poslušajo moj glas, in če se vojaki vmes ne vtaknejo, sem odgovoren za mir svojega ljudstva. Če se pa vojaki vtaknejo vmes, nisem nič več odgovoren.

XVI.

Znano je bilo, da Lurški gospod župnik neustrašeno izpolnjuje vse to, kar izpozna za svojo dolžnost; zato je bilo prav lahko pričakovati, da vsa ta stvar ne bo tekla tako gladko. Njegovo odločno vedenje je hodilo prav navkriž prefektovim nameram.

Ker je dotična naredba bila administrativna, ni cesarski prokurator imel nič zraven opraviti in je le iz prijaznosti spremil g. Lacadé v farovž. Vsa teža te določbe je ležala na županu.

G. Lacadé je bil prepričan, da Lurški župnik prav gotovo izvrši, kar je rekel. Da bi pa nepričakovano zgrabil in naglo zaprl Bernardko brez župnikove vednosti, ni bilo misliti zdaj, ko je župnik Peyramale vedel za vse in bistro pazil. Ravno prej smo omenili občutke, ki jih je župan imel, ko so se čudeži nagloma prikazali njegovim očem. Navidezna neobčutljivost županova je skrivala človeka, ki je bil prav v skrbeh in prav razburjen.

Prefektu pošlje glas o razgovoru, ki sta ga g. Dutour in on imela z župnikom, o vedenju in o besedah Božjega namestnika. Ko bi zaprli Bernardko, pristavil je, bi to, kakor so ljudje navdušeni, lahko razburilo mesto in napravilo srdit punt proti postavljeni gosposki. Ker se je bati strašnih homatij, ker je g. župnik tako natanko povedal svoj sklep, mora se on, če tudi nerad, upreti, da take naredbe ne izvrši osebno, ako se ima tudi odpovedati županski časti. Če prefekt izpozna za dobro, naj poseže sam naravnost v stvar, in naj žandarmariji neposredno ukaže, deklico zgrabiti in v zapor odvesti.

XVII.

Ko je bila Bernardkina osoda in prostost v takih nevarnostih, pripravljal se je g. Jacomet, v paradni obleki in opasan s pasico, izvesti pri skalah Massabiellskih naredbe, dane od Massyja.

Glas o tem, da je prefekt ukazal oropati Jamo, razletel se je kakor blisk in je razburil vse mesto. Vsi ljudje so ostrmeli, kakor da bi se bil zgodil pošastni Božji rop.

— Mati Božja je blagovolila doli stopiti med nas, govorili so, in delati čudeže; kako jo pa sprejemljejo! To mora priklicati jezo iz nebes!

Najmrzlejše duše so se zganile; temna nejevolja se je pokazovala počasi med ljudstvom in je naraščala. Precej od kraja, in preden se je vršil razgovor, ki smo ga opisali, so g. župnik Peyramale in mestni duhovni enim in drugim prigovarjali besede miru in skušali pomiriti najbolj razkačene.

— „Prijatelji moji,“ govorila je duhovščina, „ne poblatite svoje stvari z nerodnostimi; ubogajte, naj je tudi postava krivična. Če je mati Božja pri vsem tem, vedela bo že, stvari obrniti k svoji časti; in če bi se upirali, pokazali bi, da vam manjka vere do nje, delali bi krivico njeni vsemogočnosti. Poglejte mučenike: ali so se ti ustavljali cesarjem? In zmagali so s tem, da se niso bojevali.“

Župnik je imel veliko veljavo, pa glave so bile razvnete in srca razkačena. Vse je bilo odvisno od slučaja.

Darov in obljubnih podob je bilo v Jami silno veliko, in ni jih bilo moči odnesti na rokah. G. Jacomet gre na pošto, k gospodu Barioge, prosit voza in konj.

— Svojih konj ne posojujem za take vožnje, odgovori poštar.

— Saj jih morate dati vsakemu, ki plača, zavpije gospod Jacomet.

— Moji konji so za poštno službo, ne pa za take potrebe. Nič nečem imeti pri tem, kar se ima zgoditi. Tožite me, če se vam zdi. Ne dam konj.

Komisar odide drugam. Po vseh gostilnah, pri vseh najemnih voznikih, kakeršnih je v Lurdu precej veliko zavoljo toplic, pri zasebnikih, ktere je prosil ves obupan, dobil je ravno tisti potepen odgovor. Njegov položaj je bil prav siten. Zbegani in razkačeni ljudje so videli, ko je tako z mestnimi policaji hodil zastonj iz hiše v hišo, in bili so priča njegovih zaporednih neuspehov. Slišal je godrnjanje, smejanje, trde besede izmed ljudstva. Vsi ljudje so ga mučili s svojimi pogledi, ko je nejevoljno in brezuspešno hitel po mestnih trgih in cestah. Zastonj je polagoma povikševal plačo, ki jo je ponujal za voz in konja. Najrevnejši ljudje mu niso hoteli ustreči, če je tudi do trideset frankov ponujal za pot, ki je dolg samo nekoliko sto metrov.

Ko so ljudje zaslišali o trideset frankih, primerjali so jih s trideset srebrniki.

Naposled je pri kovaču dobil dekleta, ki mu je za ta denar posodilo, kar je potreboval.

Ko ga je množica videla priti od le-te hiše z napreženim vozom, bila je toliko bolj nejevoljna, ker kovačevih ljudi ni kaka silna revščina pripravila k prodajni postrežnosti. Niso bili revni.

Jacomet jo zavije k Jami. Mestni policaji spremljajo voz. Sila veliko ljudi je za njimi šlo, tiho, mračno, nemirno; strašna jeza se je zbirala v njih srcih.

Tako pridejo pred Massabiellske skale. Voz, ki ni mogel prav do skal, ostal je nekoliko proč od Jame.

Pod Jamnim obokom so tu in tam gorele luči, postavljene na svečnike, ki so bili okinčani z mahom in s trakovi. Na tleh in v skalnih duplinah so bili križi, kipi matere Božje, sv. slike, molki, ovratniki in druge dragocenosti. Na nekterih krajih, pod podobami matere Božje, so bili razpeti pogrinjaki. Pobožni verniki so nanosili tjekaj prav prav veliko cvetličnih šopkov v čast matere Božje, in prvenci cvetličnega meseca so razširjevali duh po priprostem svetišču.

V eni ali dveh vrbovih košarnicah in na tleh so se svetili kosi bakra, srebra in zlata, vredni nekoliko tisoč frankov: to je bil prvi prostovoljni dar vernikov, da bi se ondi zidala cerkev brezmadežne Device; pobožni dar, ki so ga, zavoljo njegovega posvečenega značaja, spoštovali celó predrzni hudobneži, in nobeden se do tistega časa ni upal, nanj položiti božjeropne roke, če je tudi samota in noč dajala k temu lepo priliko.

G. Jacomet stopi čez ograjo, ki so jo naredili delavci, in pride v Jamo. Videti je bil zbegan. Mestni policaji so bili pri njem; množica, ki je prišla za njim, ga je gledala, pa ni zagnala krika. Zunanja mirnost te množice je imela na sebi nekaj strašnega.

Komisar začne iz prvega pobirati denar. Potem ugasne svečo za svečo, grabi molke, križe, pogrinjake, razne stvari, ki jih je bilo vse polno po Jami, in jih daje mestnim policajem, ki so jih nosili na voz. Videti je bilo, da ti ubogi ljudje tega ne delajo radi, in z vidnim čutilom žalosti in spoštovanja so na voz odnašali vse, kar je komisar nagrabil po Jami, ki je bila počeščena in posvečena po obiskovanju matere Božje, po izviranju studenca, po ozdravljanju bolnikov.

Ker je voz stal nekoliko proč od Jame, vršilo se je vse to dosti počasi. G. Jacomet pokliče malega dečka, ki je stal ondi nekoliko pred množico.

— Primi to sliko in odnesi jo na voz.

Mali deček stegne roke, da bi prijel za okvir. Poleg njega zavpije drug deček:

— Nesrečnež! kaj delaš! Večni Bog te bo kaznjeval!

Prestrašeni deček se nato odmakne, in na novo komisarjevo klicanje ni hotel blizu priti.

Komisarjevo premikavanje je bilo nekako krčevito. Ko zagrabi prvi cvetlični šopek, hoče ga vreči v Gav, češ, da ni nič vreden; pa zamolklo mrmranje množice mu ustavi roko. Menda je izprevidel, da je mera potrpežljivosti ljudi napolnjena do vrha in da bi pri najmanjšem slučaju mogla prekipeti. Nato so bili šopki z vsem drugim vred preneseni na voz.

Precej potem se je mal kip matere Božje razdrobil v komisarjevih rokah, in ta mal dogodek je množico še strašansko razburil.

Ko je bila Jama oropana vsega, hotel je g. Jacomet odpraviti še ograjo. Manjkalo mu je sekire. Izmed ljudi, ki so drva sekali na žagi, ki je bila pri mlinu g. Laffittejevem, mu nobeden ni hotel dati svoje. Neki drug delavec, ki je delal nekoliko v stran od drugih, ni se upal ustavljati, in prepustil mu je svojo sekiro.

G. Jacomet se sam loti dela, in nekolikokrat mahne s sekiro po slabi ograji, ki je odnehala skoro v hipu.

Množica je gledala to silno podiranje, gledala je človeka, ki s sekiro razbija po lesu, in ta prizor jo pretresne bolj, kakor vse drugo. Zadoné grožnje. Ondi je bil Gav, deroč in globok; dosti bi bilo le nekoliko trenotkov prenagljenosti, in razkačeno ljudstvo bi bilo nesrečnega komisarja vrglo v vodo.

Jacomet se ozre in pokaže svoje bledo, prepadeno obličje.

— Kar delam, reče videzno žalosten, ne delam sam od sebe, in z največjo žalostjo sem prisiljen, to izvršiti. Delam na g. prefektov ukaz. Višjo gosposko moram ubogati, če tudi s krvavečim srcem. Nič ne morem za to, in krivice ne zvračujte na me.

Med množico se zaslišijo glasovi:

— Mirujmo, ne delajmo sile! Prepustimo vse Božji roki!

Svet in trud duhovščine je rodil dober sad: ljudje niso nič razsajali. Komisar in mestni policaji so voz odpeljali brez ovire do županije, kjer so odložili vse stvari, pobrane v Jami. Denar je bil izročen g. županu.

Zvečer je šlo sila veliko ljudi k Jami, da bi pokazali svojo nezadovoljnost s prefektovimi naredbami, in Jama je bila naglo razsvetljena in napolnjena s cvetlicami. Da pa policaji ne bi prišli pobirat sveč, držal je vsak svojo v roki, in pri odhodu jo je vzel domov.

Drugi dan sta se zgodila dva dogodka, ki sta močno pretresla ljudstvo.

Deklica, ki je dala konja in voz g. Jacometu, padla je s senice in si je zlomila rebro.

Možu, od kterega je dobil komisar sekiro na posodo, da je podrl Jamno ograjo, je ravno ta dan zmučkala obe nogi debela hrastova deska, ki jo je hotel sam postaviti na delavsko klop.

Prostomišljaki so v tem videli hudoben in nesrečen slučaj. Množica je pa imela ta dva dogodka za Božjo kazen. *)

XVIII.

Gospod prefekt Massy se ni zmenil za te mali nesreči. Ni verjel, da bi Bog dajal bolezni in zdravje.

*) Vsak izprevidi, da nam spodobnost in ljubezen brani, po imenu povedati reveža, ki sta bila zadeta od teh nesreč. Obadva sta izmed priprostega ljudstva, izmed neimenitnih; zadeta sta od nesreče, in ne moreta se braniti. Imenujemo le mogočne.

Bil je v sitnem položaju.

Znamenja nebeške srditosti ga niso tako vznemirjala, kakor pa ne sicer grozeče, ali vender nepremakljivo vedenje župnika Peyramale, ki je sklenil, z lastno roko braniti Bernardko, ko bi jo hotel zapreti. Ob kratkem, župnika se je bolj bal kakor Boga.

Gospod Lacadé ni hotel izvršiti silne naredbe; hotel se je odpovedati županstvu, — kar je bilo prav čudno od tega boječega uradnika; — kantonski župani so bili vidljivo nezadovoljni z ogovorom ob novačenju; velika nejevolja se je razodevala, ko so bile obljubne podobe vzete iz Jame; nemara se ni bilo dosti zanašati na prisiljeno pokorščino žandarjev in vojakov, ki so gojili navdušenje in spoštovanje za Bernardko, kakor drugo ljudstvo: vse to mu je delalo veliko preglavice. Izpoznal je, da bi zapiranje Bernardke pri vseh teh okoliščinah moglo imeti silno žalostne nasledke.

To pa ne, da bi se bal kakega upora. Nektere podrobnosti, ki smo jih našteli, bi dale misliti, da ga je skrivaj želel. Človeku, ki je tako prebrisan, ki se tako drži službe, kakor g. baron Massy, moralo je delati veliko preglavico, če bi župan odstopil, če bi se ljudstvo uprlo, če bi se vmešal najbolj spoštovani duhoven v škofiji, če bi se, kar je bilo skoro gotovo, pri državnem svetovalstvu napela tožba zavoljo samovoljnega zapiranja, če bi katoliški ali drugi neodvisni časniki zagnali hrup nejevolje.

Pač je bilo ošabnemu prefektu prav težko, ustaviti se v izvrševanju korenite naredbe, ki jo je tako očitno razglasil o novačenju; in gotovo tudi ne bi bil odnehal, ko bi bila zdravnika res dokazala, da deklica nori ali trpi na halucinaciji; pa ona dva sta izrekla le svoje prosto, neodločno, na slabih nogah stoječe mnenje. Ko bi bila Bernardka res zmešana v glavi, bilo bi prefektu prav lahko, napraviti drugo preiskovanje; prav lahko bi bil izmed tamošnjih imenitnih zdravnikov dobil dva, ki bi bila kot učenjaka in poštenjaka imela dovolj veljave, da bi se bil pred ljudmi opiral na njiju sodbo glede zmešane pameti dekletove. Ali iz vseh zaslišavanj, ki so se vršila z Bernardko, je g. Massy izpoznal, da ne bi dobil ne enega resnega zdravnika, ki ne bi bil spoznal in trdil z drugimi ljudmi vred, da je deklica popolnoma umna, pametna in poštena.

Modri prefekt je vse to izpoznal, gledal je moralne, skoro materijalne velikanske ovire, ki so se predenj postavile nepričakovano, in pri vsi svoji razvpiti svojeglavnosti se je videl prisiljenega, lepo se ustaviti in ne iti naprej. Stvari so ga prisilile, da je dejal roke navskriž. Da bi se pa popolnoma spreobrnil, da bi preklical naredbo, ki jo je g. Jacomet že očitno izvršil pri skalah Massa-

biellskih, kaj takega baronu Massyju še na mari ni prišlo. Oropanje Jame je bilo dovršeno, pa ne ovrženo. Deklica je pa še uživala prostost; med jutranjimi in večernimi molitvami gotovo ni vedela za hudo vreme, ki je preletelo nad njeno glavo, ne da bi se bilo znosilo.

Deželska gosposka je s tem poskusom, ki jej je izpodletel in ki ga ni nič več ponavljala, priznala sama, da se kratkomalo ne morejo dobiti dokazi za najmanjšo zmešanost Bernardkino. Ker so deželski gospodje pustili Bernardko na prostosti, potem, ko so poskušali zapreti jo, priznali so očitno, proti svoji volji, da ima popolnoma zdrav um in zdravo pamet. Nejeverniki so s takimi napačnimi mahljaji ranili sami sebe z lastnim orožjem in podprli ravno tisto stvar, ktero so nameravali podreti. Vender jih ne obdolžujemo neukretnosti. Težko mora biti, vojskovati se proti jasnim dokazom; in v taki vojski so največje napake neogibne.

Dasi je g. Massy spremenil v nekterih okoliščinah podobo namer, vender se je trdovratno držal jedra svojih sklepov. Časih je kaj odnehal zastran dogodkov, pa kako? popustil je kak posredek, ki je bil zaničast*) ali nevaren, da se je potem poprijel druzega, vidno krepkejšega; ognil se je ovir, kadar jih ni mogel podreti ali preskočiti. Ob kratkem, spreminjal je podobo vojskovanja, nikoli pa ni spremenil svojih sklepov. Ni odnehal, le drugače je poskušal.

Zapiranje Bernardke je bilo le posredek. Prvi namen, glavni cilj in konec je bil, popolnoma zadušiti prazno vero in čisto premagati čudeže.

G. Massy ni zgubil nič upanja. Bil je „prepričan“, kakor je povedal odkritosrčno, da prav hitro premaga težave, ki se kopičijo pred njim. Njegov napuh ne bi bil mogel prenašati, in njegovi

---

*) *Zàničast, zàničkast, zàničav, ničast* se rabi v Kostanjevici v pomenu: slab, slaboten, ničvreden, zanikaren, nerabljiv. — — — *Zànič,* indec., je oseba ali reč, ki ni za nič; rabi se v ravno tistem pomenu, kakor poljski *nicpotém,* ki se tudi ne sklanja. Na primer: *zanič človek,* gen. zanič človeka, je tisti, ki je slabega, zanikarnega života, ali ki ni za nobeno delo, ali ki neče delati; Poljak pravi: człowiek nicpotém, Nemec pa: Taugenichts. — *Zanič delo,* gen. zanič dela, pomenja: slabo, ničvredno delo; Poljak pravi: robota nicpotém, Nemec pa: unbrauchbare Arbeit. — *Zànič krompir* je tisti, ki ni nič vreden. Slišal sem reči: Kupil sem nekaj zanič krompirja. — — — V Kostanjevici se pa tudi beseda *zànič* sklanja: gen. zàniča, itd., in tedaj pomenja: lenuh, postopač, zgubidán (ta beseda je tudi znana v imenovanem mestu, Hrvat pravi: danguba); Poljak pravi: nicpoń, Nemec pa: Taugenichts, Müssigänger.

prebrisanosti se je videlo nemogoče, da bi bil on, cesarski prefekt, on, baron, on, Massy, premagan od pravlic mlade pastarice, in na tla vržen od Prikazni, ki je ni nikjer.

Če je, kljubu svojemu govoru 4. maja, moral odnehati od zapiranja Bernardke, češ, da je zmešana, hrepenel je toliko bolj, storiti konec kakor tako naraščanju navdušenosti.

Nauki in razlage, ki so jih zadnje dni najrajše premlevali prostomišljaki tistih južnih krajev, napotili so njegovega že zbeganega duha na nov posredek, ki se mu je zdel res odločilen.

Da se bolj razume, kako je prefekt prišel na to, da je tako spremenil osnovo vojskovanja, je dobro pogledati to, kar se je tačas godilo v šatoru protikristijanskih omikancev.

ŠESTA KNJIGA.

I.

Sovražniki prazne vere so izgubili veliko veljave v obupnem boju proti dogodkom, ki so bili že deset ali dvanajst tednov v spodtiko njih umirajočemu modrijanstvu. Kakor ni bilo nič več mogoče, tajiti studenec, ki je čiste valovčke lepo poganjal pred očmi strmečega ljudstva, tako tudi ni bilo mogoče, dalje časa tajiti ozdravljenja, ki so se ravnokar in povsod godila po rabljenju skrivnostne vodé.

Od kraja so skomolcevali pred prvimi ozdravljenji; dosti jim je bilo, le samo tajiti jih, in, zvesti svojim predsodkom, niso čisto nič hoteli preiskovati jih. Potem so si nekteri navihani nejeverniki izmislili dvoje ali troje lažnjivih čudežev, da so jih nato ovrgli in tako dobili zmago zlahkoma. Pa prav hitro so bili premagani od velikega števila čudovitih ozdravljenj, izmed kterih smo mogli le nektera opisati ali omeniti. Dogodki so zmagali. Postali so tako številni, tako očitni, da je bilo treba na vsak način, ali pripoznati čudeže, ali pa naturno razlagati nenavadna ozdravljanja.

Nejeverniki se niso hoteli vdati in jasnih dogodkov niso mogli tajiti. Izpoznali so, da je zdaj treba naglo jo zasukati in drugače pobijati čudeže.

Najprebrisanejši izmed njih malega krdela so celó izprevideli, da je že prepozno, in so si očitali velikansko napako, ki so jo storili od začetka, ko so prezgodaj in brez preiskovanja tajili dogodke, ki so bili kasneje popolnoma skazani, kot: izviranje studenca in mnoga ozdravljenja znanih neozdravljivih bolnikov, ki so zdaj hodili popolnoma zdravi po mestnih cestah, kakor je vsak videl. Kar se pa skoro ni dalo popraviti, bilo je to, da so vsi časniki v departementu pričali zanesljivo in uradno, kako so nejeverci tajili najbolj izkazane dogodke.

II.

Večina ozdravljenj, ki so se zgodila po Massabiellski vodi, zvršila se je naglo, še celó v hipu; to je kazalo očitno, da je višja moč delala neposredno. Vender so se zgodila nektera ozdravljenja, ki niso imela na sebi čisto nič pravega in močno vidljivega nadnaturnega značaja. Zvršila so se počasi in polagoma, ne v hipu, in bolnik se je moral umiti, ne enkrat, ampak večkrat. Kakor so bili takšni dogodki morebiti čudežni v svojem začetku, vender so spominali na navadni pot naturnih ozdravljenj.

V neki vasi blizu Lurda, ki se imenuje Gez, je bil sedemletni deček, na kterem se je, kakor znano, zgodilo takšno ozdravljenje mešanega značaja, ki ga lahko vsak, kakor hoče, pripisuje ali posebni Božji milosti ali pa samim naturnim močem. Ta deček, imenovan Lasbareilles, je bil čisto pokvečen, imel je okostje skrivljeno na hrbtu in na prsih. Njegove prav drobne in skoro suhe noge so bile ohromljene od prevelike slabosti. Nesrečni otrok ni mogel nikoli hoditi. Vedno je ležal ali sedel. Kadar je moral premeniti svoj prostor, nesla ga je mati na rokah. Kadar se je oprl na mizni rob ali na materino roko, obdržal se je po koncu in je naredil nekaj stopinj, pa z največjo težavo in z neznanskim trudom. Tamošnji zdravnik je rekel, da ga ne more ozdraviti; in ker je bila sključenost popolnoma zraščena, niso nikoli več poskusili druzega zdravila.

Starši tega nesrečnega otroka so slišali praviti o Lurških čudežih, in priskrbeli so si Jamske vode; v dveh tednih so trikrat umivali sinčkovo telo, toda brez uspeha. Pa vera jim zavoljo tega ni upadla: če bi bilo upanje pregnano s sveta, našli bi ga zares v materinskem srcu. Četrtič so ga umili veliki četrtek, to je, 1. aprila 1858. Ta dan je otrok naredil prav sam nekoliko stopinj

Umivanje je pomagalo čedalje bolj, in dečku se je počasi boljšalo. Toliko je ozdravel, da je čez tri ali štiri tedne hodil skoro tako, kakor drugi ljudje. Pravimo „skoro“, zakaj v premikanju je obdržal neukretnost, ki je spominala na prvotno slabost. Suhost je polagoma izginila z nog, ravno tačas, kakor slabost, in prsi so se skoro popolnoma poravnale. Vsi Gezski prebivalci, ki so poznali prejšnji stan otrokov, imeli so to za čudež. Ali so imeli prav ali ne? Naj mislimo že o tem, kar koli hočemo, gotovo je, da je bilo moči, trditi eno in drugo.

Drug deček, Dionizij Bouchet, v trgu Lamarque, v kantonu Ossun, je bil tudi skoro ravno tako ozdravljen splošne mrtvoudnosti

Božjastni, sedemnajstletni mladeneč, Janez-Ludovik Amaré, je rabil vodo Massabiellsko in bil je popolnoma rešen svoje strašne bolezni, pa le polagoma.

Še nekoliko drugih bolnikov je nekako tako ozdravelo. *)

III.

Ko ne bi vedeli za čudno različne načine nadnaturnih ozdravljenj, ki so se godila od začetka kristijanstva, bili bi nemara skušani verjeti, da je Božja previdnost vse to tako uredila zato, da bi se ujela ošabna človeška modrost v svoje lastne zadrge in se umorila z lastnimi rokami. Mislimo pa, da tukaj ni bilo Božje zadrge. Bog ne nastavlja zank nobenemu. Sama po sebi, po svojem zakonitem in pravilnem razvijanju, ki ga človeška modrost ne razume, je resnica za zmoto večna zadrga.

Naj bo že kakor hoče, tamošnji modrijani in zdravniki so videli, da so se res, pa polagoma, izvršila razna ozdravljenja, o kterih se ni moglo za gotovo trditi, ali so čudeži ali ne; in hitro so se poprijeli te lepe prilike in srečne pretveze, da so spremenili svoje vojskovanje in se modro zaobrnili, kakor je bilo zavoljo očitih čudežev neobhodno potreba.

Le-teh ozdravljenj niso tajili, sklicevaje se na domišljijo; le pripisovali so jih naturnim močem, ktere ima gotovo ta nenavadna voda, ki je začela pred nekoliko tedni izvirati po največjem naključju.

Tako so razlagali ozdravljenja in s tem so pripoznali, da Jamska voda ozdravlja bolnike.

Naj se bralec spomni na začetek te Božje zgodovine, ko je šla mala ovčarica nabirat dračja in pravila, da se jej je prikazala svetla Prikazen. Naj se spomni, kako so se zaničljivo smehljale najpremetenejše Lurške glave, kako so skomolcevali učeni krogi, kako so vsi močni duhovi neznansko zaničevali tiste otročarije, tiste

*) Kakor mislimo, je koristno povedati, da nobeno teh ozdravljenj, — če izvzamemo ono Dionizija Boucheta, ki ga je zdravilstvo uradno spoznalo za neozdravljivega, — ni bilo za čudež razglašeno od škofijske komisije, ki je bila kasneje postavljena. Zastran teh ozdravljenj glejte 10. 11. in 16. protokol imenovane komisije. Kakor je tudi v teh okoliščinah najbrže Bog delal čudeže, vender razglasi Cerkev za čudež le tisti dogodek, *ki se ne dá naturno razlagati.* Ona le reče: *Nescio.*

Imeli bomo priliko v teku te zgodovine vrniti se na preiskovanje preiskovalne komisije.

traparije in tiste bedarije. Od prvih dogodkov, ki so se nagloma prikazali v pogavski Jami, pa do zdaj, kako so čudeži naprej drli, in kako se je nazaj pomikala nejevera, učenost in modrost!

Čudeži so, če smemo tako reči, začeli napadati. Prostomaltarji so še pred malo dnevi napadali ošabno, zdaj pa so od čudežev grozno preganjani in se morajo že braniti.

Zastopniki modrosti in zdravništva niso zavoljo tega nič manj pobijali in zaničevali prazne vere ljudi.

— Že prav, naj bo! rekali so s hinavsko dobrosrčnostjo in poštenostjo, naj bo! pritrjujemo, da Jama ozdravlja nektere bolezni. Kaj je bolj navadno? Ali je treba čudežev, nadnaturnih milosti, Božjega posredovanja, da se razloži ozdravljenje, ki je ravno tisto, ali vsaj podobno ozdravljenjem, kakeršna se godé po brezštevilnih toplicah, od Vichy in Baden do Luchon? Massabiellska voda ima le silno močne mineralne lastnosti, kakor jih tudi imajo Barégeske in Cauteretske toplice, ki so nekoliko milj višje v hribih. Do Lurške Jame nima pravice vera, ampak zdravilstvo.

Kako so se vedli tamošnji učenjaki proti čudežem, ki so se godili po vodi Massabiellski, ne moremo mi tako dobro povedati, kakor pa neko pismo, ki ga po naključju dobimo med svojimi listinami. To pismo je pisal prečastni zdravnik iz okolice, doktor Lary, ki ni čisto nič veroval v čudežna razlaganja; poslal ga je nekemu udu univerze.

„Ossun, 28. aprila 1858. — Hitim vam, ljubi moj službeni tovariš, naznaniti podrobnosti, ki jih želite o naši občanki Galop.

„Zavoljo revmatizma na levi roki, ta žena ni mogla z levico nič prijeti. Kadar je hotela umiti ali nesti čašo s to roko, padla jej je prav pogosto na tla. Vode ni mogla zajeti, ker z levico ni mogla stisniti vrvi na vodnjaku. Bilo je že več kakor osem mesecev, da si ni postlala postelje in da ni spredla ne enega predena.

„Od kar je šla v Lurd, kjer je Jamsko vodo *pila in se z njo umila, prede dosti lahko, postilja si posteljo, zajema vodo, umiva in nosi čaše in krožnike: ob kratkem, ta roka ji rabi skoro tako, kakor druga.*

„Pregibanje leve roke ni še popolnoma tako lahko, kakor pred boleznijo; pa je vender za *devetdeset odstotkov ložje,* odkar je rabila Lurško vodo. Sicer misli ta žena še iti k Jami. Hočem ji naročiti, naj se pri vas oglasi: lahko se nato sami prepričate o tem, kar sem vam zdaj povedal.

„Če boste preiskovali to bolnico, najdete nepopolno mrtvoudnost na spodnjem členu prsta kazalca. Samo to je ostalo od njene

bolezni. Če zopetna raba Jamske vode odpravi to mrtvoudnost, *bil bi to še en dokaz, da je ta voda lužninska.* *)

„Sklenem s prošnjo, da me imate za svojega vdanega službenega tovariša. „LARY, *dr. zdr.*

Odkar je bilo rečeno, da ima Jamska voda v sebi zdravilne moči, niso se zdravniki nič več tako upirali, pripoznati ozdravljenj; in od tega časa so začeli raztegovati svoje mnenje in skoro instinktivno razlagati naturno vsa ozdravljenja, tudi tista, ki so se zgodila naglo, nekako kakor blisk, kar se vender ne godi po toplicah. Tamošnji učeni ljudje so si pomagali iz te zadrege s tem, da so prisojali Jamski vodi sila veliko moč, moč, o kakeršni dosle še ni bilo slišati. Nič se niso kaj bali, v svojih naukih prekucniti vse naturne postave, da le s tem niso koristili nebesom. Radi so pripuščali nenaturne dogodke, da so se le rešili nadnaturnih.

Med verniki je bilo nekaj muhastih in nagajivih ljudi, ki so s svojimi nepriličnimi pomišljaji motili modre razlage in izvrstna mnenja učene svojati:

— „Kako je to,“ ugovarjali so, „da je ta rudninski studenec, ki je tako izjemno močan, da ozdravlja po bliskovo hitro, bil najden ravno od Bernardke, ko je bila zamaknena? da je bil najden, ko se je prikazovala nebeška Prikazen, in kakor v dokaz, da se res prikazuje? Kako je tudi to, da je ta studenec začel izvirati ravno takrat, ko je Bernardka menila slišati nebeški glas, ki jej je veleval piti in se umiti? Kako je potem to, da ta studenec, ki je začel naglo in s tako čudnimi pogoji izvirati pred očmi vsega ljudstva, ne daje navadne vode, ampak vodo, ki je že, kakor sami priznate, ozdravila toliko obupnih bolnikov, ki so se k nji zatekli iz pobožne vere, ne pa na zdravnikove besede?“

Ti ugovori, ki so se ponavljali pod tisoč raznimi podobami, dražili so silno prostomišljake, modrijane in zdravnike. Poskušali so si pomagati z odgovori, ki so bili res tako revni in jalovi, da jim še sami, kakor je videti, niso veliko verjeli; drugih dobiti bilo je pa težko.

— „Kaj hočete?“ odgovarjali so, „koza je po naključju našla kavo. Neki pastir je po naključju našel Luchonske toplice. Neki kmet, ki je prekopaval zemljo, je tudi po naključju zadel na Pompejske razvaline. Kaj je to čudnega, da je tista mala deklica, ko jo je med njeno halucinacijo veselilo kopati v zemljo, odprla studenec, in da je ta studenec rudninsk in lužninsk? Da je tisti hip

*) V opomnji povejmo, da je ta žena res popolnoma ozdravela pri drugem romanju.

menila natanko videti mater Božjo in slišati glas, ki jej je pokazal studenec, to je sam slučaj, ki bi ga praznoverci radi naredeli za čudež. Ta dan je, kakor vselej, le naključje vse naredilo in našlo."

Verniki se vender niso dali omajati od takega sklepanja. Po svoji priprosti pameti so trdili, da tisti, ki vse te stvari razlaga s samimi slučaji, dela preveč krivice umu, s pretvezo, da ga brani. To je jezilo prostomišljake, ki so naposled sicer pripoznavali storjena ozdravljenja, pa so bolj kakor kedaj obžalovali, da je ljudstvo tem čudnim dogodkom pripisovalo pobožni nadnaturni značaj; in kakor vsi razkačeni ljudje, bili bi radi s silo ustavili romanje ljudi. „Če je ta voda rudninska," začeli so govoriti, „tedaj je državna ali občinska last: nihče ne sme tjekaj hoditi, komur ni rekel zdravnik; in ondi je treba zidati kopališče, ne pa kapelico."

Tako so Lurški učenjaki modrovali, ko pride od prefekta nagloma ukaz, da se mora Jama oropati darov in Bernardka zapreti, češ, da je nora. Kakor znano, Jama je bila oropana, Bernardka pa ni bila zaprta, ker se je močno potegnil za njo gospod župnik Peyramale.

IV.

Vsem tem mnenjem zbegane zdravniške stranke je manjkalo varne in oficijalne podpore. G. Massy je že sklenil, to podporo poiskati pri najčudovitejši in najbolj skazani vedi našega časa: imenuje se kemija. V ta namen se je obrnil po Lurškem županu do kemikarja g. Latour de Trie, ki je bil dosti sloveč v departementu.

Mislil je, da bi to bilo mojstersko delo, če dá dokazati, — ne na drobno s preiskovanjem vsakega poedinega slučaja, ampak v obče in počez, — da so se vsa ta ozdravljenja, ki so se množila in postavljala kot grozoviti ugovori, vršila čisto po naturnem potu, vsled zdravilnih lastnosti novega studenca; in menil je s tem koristiti vedi, modroslovju, in da se vse pove, višji gosposki, ki je bila zastopana po ministru Roulandu.

Ko je videl, da kratkomalo ni mogoče zapreti Bernardke, s pretvezo, da je nora, zahteval je naglo kemični razkroj, ki bi imel glede ozdravljenj uradno skazati mineralne in zdravilne lastnosti Jamske vode. Bilo je že na vso moč potrebno, otresti se silovite nadnaturne moči, ki je prej odprla studenec, zdaj pa ozdravlja bolnike in grozi ulomiti vse duri. Resnično uradni razkroj bi lahko veliko pomagal, če tudi, žalibog, ne bi podrl preklicane nadnaturne moči, ki je dosti močna na veliko strani.

Prefekturni kemikar se je lotil imenitnega preiskovanja Massabiellske vode, in je prav vestno, če tudi ne popolnoma učeno, našel

na dnu svojih retort razlago, ki se je popolnoma ujemala z razlaganjem zdravnikov, z mnenjem modrijanov in z željami g. prefektovimi. Ali je pa bila resnica s tem razkrojem tako zadovoljna, kakor je bila lahko prefektura, modroslovje in zdravilstvo? To je vprašanje, ki morebiti iz prvega ni prišlo nobenemu na mari, na ktero je pa morala odgovoriti prihodnjost.

Naj bo že kakor hoče, to je razkroj v jedru, ki ga je gospod Latour de Trie, vladni kemikar, 6. maja oficijalno poslal Lurškemu županu, in kterega je le-ta precej oddal baronu Massyju:

Kemična preiskava.

„Voda Lurške Jame je prav čista, nima nič duha in nič posebnega okusa. Njena specifična teža je skoro ravno tolika, kakor teža destilovane vode. Studenec ima topline 15°.

1. Natrijev, kalcijev in magnezijev klorec: v obilnosti;
2. ogljenčevokislo apno in ogljenčevokisla magnezija;
3. kremenčevokislo apno in kremenčevokisla glinica;
4. železni okis;
5. žveplenokisli in ogljenčevokisli natron;
6. fosforovokisla sol: malo;
7. organska tvarina: ulmin.

„Trdimo, da se žveplenokislo apno ali selenit ne dobi v tej vodi.

„Ta posebnost, ki je dosti važna, jej koristi, ker jo dela prav lahko prebavljivo in ker životu pomaga k ravnotežju življenjskega delovanja.

„Mislimo, da se ne motimo, če rečemo glede skupnosti in lastnosti tvarin, iz kterih je sestavljena, da se zdravniška veda morebiti ne bode obotavljala, pripoznati njenih posebnih zdravilnih moči, ki jo lahko uvrsté med vode, ki so mineralno bogastvo našega departementa.

„Blagovolite sprejeti, i. t. d.“

„A. Latour de Trie.“

Pri deželski gosposki ni takega reda kakor pri vojaški, zato se pri nji gode napake, zavoljo pomanjkanja sporazumljenja. Prefekt je pri svojih mnogih opravilih pozabil, dati ukaze vredništvu prefekturnega časnika, *Ère impériale:* tako je prišlo, da je prefekturni časnikar imenoval črno, kar je prefekturni kemikar imenoval belo; ko je zadnji v Lurškem studencu pozdravljal zdravilno in mineralno bodoče bogastvo Pyrenej, medtem ga je prvi imenoval *kalužo* in se je lepo norca delal iz izvršenih ozdravljenj.

„Samo po sebi se razume,“ pisal je časnikar ravno ta dan, ko je g. Latour de Trie odposlal svoje poročilo, to je, 6. maja,

„samo po sebi se razume, da preklicana Jama dela sila veliko čudežev, in da je naš departement z njimi preplavljen. Vse povsod boste srečavali ljudi, ki vam naštevajo brez števila ozdravljenj, ki jih je napravila *kaluža*.

„Prav kmalu zdravniki ne bodo imeli nič dela, revmatični in naprsni bolniki zginejo iz departementa, i. t. d., i. t. d.“ *)

Vkljubu temu nasprotju, ki bi se ga bil lahko ognil g. baron Massy, moramo vender le pripoznati, da je bil to delaven človek. Nekako opoldne 4. maja je govoril županom Lurškega kantona in jim razložil svoje ukaze. Zvečer 4. maja je bila Jama oropana darov in obljubnih podob. Zjutraj 5. maja je izvedel, da ni mogoče zapreti Bernardke, in je popustil to naredbo. Zvečer 6. maja je imel v rokah razkroj svojega kemikarja. Oborožen s tem zadnjim in važnim papirjem je čakal na dogodke.

Kaj se bode neki godilo v Lurdu? Kaj se bode vršilo v Jami? Kaj bode delala Bernardka, ktero so pri najmanjših stopinjah opazovale bistre oči Jacometa in njegovih agentov? Ali se ob vročini, ki je začela pritiskavati, ne posuši Jamska voda, kakor jih je več pričakovalo, kar bi konec storilo vsem stvarem? Kako se bode vedlo ljudstvo? Takšno je bilo premišljevanje, takšno je bilo upanje in takšen je bil nemir g. barona Massyja, cesarskega prefekta.

V.

Jamski čudodelni studenec je tekel ven in ven, obilno in čisto, z značajem tiste mirne neusahljivosti, ki se zapazuje pri lepih studencih, ki izvirajo iz skalovja.

Nadnaturna Prikazen je vedno delala dobrote, ki so za njo pričevale in dokazovale.

Zdaj naglo kakor blisek, ki raztrga oblak, zdaj počasi kakor bliščzarje, ki se vzdiguje in čedalje bolj žari, prihajala je Božja milost še vedno na množice, vidljivo in nevidljivo.

Govoriti moremo le o vidljivih milostih.

Kakih šest ali sedem kilometrov od Lurda, v Loubajac, živela je neka dobra žena, kmetica, nekdaj pridna za delo, ki jo je pa zadela nesreča, da osemnajst mescev ni mogla čisto nič delati. Imenovala se je Katarina Latapie-Chouat. Oktobra l. 1856 je šla na hrast želod otepat, omahnila je in padla tako močno, da si je izvinila desno ramo in zlasti roko. Izurjen zdravnik jej je precej

*) *Ère impériale*, 6. maja 1858.

in z uspehom, — pravi dano poročilo in protokol, ki ga imamo pred saboj, — poravnal ramo, ki je počasi prišla v pravi stan, vender se pa njena velika slabost ni mogla odpraviti. Najučenejše in najpridnejše oskrbovanje ni moglo dati gibčnosti trem prstom, kteri so najimenitnejši na roki. Palec, kazalec in sredinec so ostali popolnoma zakrivljeni in trdi, da jih ni mogla ne stegniti ne ganiti. Nesrečna kmetica — še mlada, toliko da je dosegla osem in trideset let — ni mogla ne šivati, ne presti, ne plesti, ne opravljati drugih gospodinjskih del. Zdravnik jo je prav dolgo, pa brez uspeha zdravil, potem jej je rekel, da je neozdravljiva in da ne bo nikoli več delala z roko. Tak izrek učenega zdravnika je bil za to nesrečnico naznanjenje nepopravljive nesreče. Reveži živijo le od dela: prisiljeni delopust je za nje neizogibljiva siromaščina.

Ko so se začeli goditi čudeži v Massabiellski Jami, bila je nesrečna Katarina neko noč prav hitro vzbujena od neke nagle misli. „Neki notranji duh,“ pripovedovala je pisatelju teh bukev, „neki notranji duh mi je prigovarjal z neustavljivo silo: — „Pojdi v Jamo! pojdi v Jamo, in bodeš ozdravljena!“ Kdo je bilo tisto skrivnostno bitje, ki je tako prigovarjalo, in ki ga je ta nevedna kmetica, — nevedna vsaj v človeških vedah, — imenovala „duha?“ Angelj varuh ve gotovo to skrivnost.

Bilo je zjutraj ob treh. Katarina pokliče svoja dva fantiča, ki sta bila dovolj velika za spremljanje.

— Ostani pri delu, reče svojemu možu; grem v Jamo.

On jo je razgovarjal, pa ni hotela ostati doma. Odide s svojima otrokoma. Mesec je lepo svetil. Noč je bila strahovito tiha, le čas ter čas je kaj zašumelo; polje je bilo popolnoma samotno, in v bledi mesečini je bilo videti nedoločne podobe: vse to je delalo strah otrokoma. Tresla sta se in obstajala pri vsakem koraku, Katarina ju je pa osrčevala. Ona se ni nič bala, čutila je, da gre k življenju.

Pride v Lurd, ko se je danilo. Sreča Bernardko. Nekdo jej pove, da je to zamaknenka. Katarina ne reče nič, ampak stopi k deklici, ki je bila blagoslovljena od Boga in ljubljena od Marije, pa se ponižno dotakne njene obleke. Potem gre naprej proti skalam Massabiellskim, kjer je že, kakor je bilo še zgodaj, klečala množica romarjev.

Katarina poklekne tudi in moli s svojima otrokoma.

Ko odmoli, vstane in mirno vtakne roko v čudežno vodo.

In pri tej priči se jej prsti stegnejo. In pri tej priči ožive njeni prsti in dobodo gibčnost. Mati Božja je ozdravila neozdravljivo bolnico.

Kaj stori Katarina? Katarina se nič ne začudi. Katarina nič ne zavpije, ampak zopet poklekne in se zahvaljuje Mariji in Bogu. Osemnajst mesecev ni mogla rok skleniti; zdaj, po tolikem času, moli vprvič sklenenih rok, in sklepa oživljene prste z drugimi.

Tako ostane dolgo časa, zamaknena v zahvaljevanje. Taki trenotki so sladki; duša pozabi sama na se, in vidi se, kakor da je v raju, kterega je zopet našla.

— Vstanita zdaj in pojdimo, reče Katarina svojima fantičema.

Prime vsakega za roko in jo odrine proti Loubajac. Srečnejša, kakor moremo dopovedati, prekoračila je mirno in počasi daljni pot in slabe ceste, ki so jo ločile od doma. Otročiča se nista nič več bala, kakor po noči: solnce je vzišlo in njiju mati bila je ozdravljena. *)

---

*) Bralec bi nemara rad videl sklepanje, ki ga je škofijska komisija napravila o tem dogodku. Komisija navaja le poročilo zdravnikov. Glasi se tako:

„Toliko da je Katarina Latapie-Chouat vtaknila roko v vodo, občutila je *pri tej priči,* da je popolnoma ozdravljena: njeni prsti so zopet dobili voljnost in naturno gibčnost; precej jih je mogla zgibati in z njimi delati ravno tako lahko, kakor pred nesrečo oktobra l. 1856.

„Od otovre ni nič več čutila nobene bolečine.

„Da je Katarina Latapie imela grdo sključeno roko, da ni mogla delati z njo, prihajalo je od tod, ker so prstni členi bili trdi, ker so bile popolnoma poškojene žile ali zgibne mišice. Vse to dokazuje neovrgljivo, da je bil njen stan silno hud; vsi zdravniški pomočki bili so brez uspeha rabljeni osemnajst mesecev, in zdravnik je očitno priznal ženi, da je njena bolezen *neozdravljiva.*

„Vkljubu neuspehom tako dolgih in ponavljanih poskušenj, vkljubu rabi raznih zdravil, celó vkljubu izjavi zdravnikovi, bila je vender le ta huda poškodba ozdravljena *v hipu.* Da je ta bolezen precej izginila, da so se prsti precej poravnali in se začeli pravilno zgibati, kaže očitno, da se je vse to zgodilo po nadnaturnem potu, ne pa po naturnih postavah, ki vodijo uspehe naturnih moči.

„Voda, ki je to izvršila, ne pušča nikakeršnega dvoma v tem obziru, in potrjuje neovrgljivo tako sklepanje. Zares, skazano je **(a)**, da je Massabiellska voda naturna voda, brez najmanjše zdravilne lastnosti. Ona tedaj ni mogla, *po svoji naturni moči,* zravnati prstov Katarine Latapie, in jim vrniti gibčnosti, ki je niso mogla povrniti učenostna, tako razna, tako dolgo rabljena zdravila. Tedaj se to čudežno ozdravljenje, *ki ga je voda izvršila v hipu,* ne more njej pripisovati; tedaj je treba pripoznati neki višji uzrok, in dajati čast neki nadnaturni moči, ki je Massabiellsko vodo rabila za ogrinjalo in mrtvo orodje.

„Sicer pa, če bi naturna voda imela tako čudežno moč, bi bila Katarina Latapie že zdavno ozdravela, ker je vsak dan umivala sebe in svoje otroke: zakaj vsak dan je v ta namen rabila ravno tako vodo.

(Izpisek iz 15. komisijinega protokola.)

(a) Ko je komisija jemala protokol, bilo je to res skazano, vkljubu vladnemu razkroju-

Ravno tisti čas se je neka žena iz Lamarque, Marijana Garrot, samo umivala z Jamsko vodo in se je prej kakor v desetih dneh znebila mlečnatega lišaja, ki je pokrival ves njen obraz, in ki ga že dve leti nikakor ni mogla odpraviti. Doktor Amadou iz Pontacq, njen zdravnik, je potrdil ta dogodek in je kasneje bil o njem neovrgljiva priča pred škofijsko komisijo. *)

V Bordères, blizu Nay, je bila osemdeset let stara vdova, Marija Lanou-Domengé, ki jo je pred tremi leti nepopolni mrtvoud zadel na celi levi strani. Ne ene stopinje ni mogla narediti brez tuje pomoči, in vsled te slabosti ni bila za nobeno delo.

Ko je g. doktor Poueymiroo iz Mirepoix brez uspeha poskusil nekoliko zdravil, da bi oživil zamrle ude, nehal jo je zdraviti, dasi tudi jo je še obiskaval.

Toda bolniki ne popusté upanja z lepo.

— Kdaj bom že ozdravljena? vprašala je dobra ženica gosp. Poueymiroo, kadar koli ga je videla.

— Zdravi boste, kadar bo hotel dobri Bog, odgovarjal je vedno doktor, ki pa pri teh besedah ni slutil, da izrekuje preroško besedo.

„Zakaj ne bi verjela tej besedi in se ne bi obrnila naravnost na Božjo dobrotljivost?“ reče si neki dan starka, ko je slišala praviti o Massabiellskem studencu.

Pošlje človeka v Lurd, da bi jej iz samega studenca prinesel nekoliko vode, ki ozdravlja.

---

*) V opomnji podamo še sklepanje, ki ga je komisija naredila o tem dogodku:

„Lišaj ni sam na sebi nevarna bolezen, da bi se bilo bati kake nesreče. Lišaj pa, ki ga je imela žena Garrot, je dolgo trajal, ustavljal se je predpisanim in zvesto rabljenim zdravilom, vedno se je še polagoma širil; vse to je kazalo njegovo precej očitno hudobnost, tako rekoč, neko prav ukoreninjeno ostrupljenje, ki bi se dalo odpraviti le po dolgotrajnem zdravljenju, po potrpežljivem uživanju zdravila, ki ga je že rabila, ali pa po kakem novem, pripravnejšem in uspešnejšem pomočku.

„Mlečnati lišaj Garrotovkin ni zginil v hipu, ampak naglo; tega pa ne delajo kemične priprave. Prvo umivanje je *pri tej priči* odpravilo nekoliko lišaja; drugo umivanje, ki se je zgodilo čez štiri dni, ga je odpravilo še več, in te dve umivanji ste, brez vsakega drugega zdravila, bolnico popolnoma ozdravili v malo dneh.

„No, voda, ki je ozdravila tako naglo, je le sama voda, brez posebne moči, brez podobe in zveze s premagano boleznijo; ko bi bila taka voda imela kaj moči, bi bila že zdavno ozdravila bolnico, ki jo je vsak dan rabila za življenje in za umivanje.

„Torej ne moremo tega ozdravljenja pripisovati lastni moči Massabiellske vode; in iz tega, da je voda, ki nima v sebi nič zdravilne moči, ozdravila naglo trdovratni in rastoči lišaj, izpoznamo lahko, da so pri tem ozdravljenju delovale višje, nadnaturne moči.

(Izpisek iz 15. komisijinega protokola.)

Ko dobode vode, jo nekaj močno pretrese.

— Vzemite me iz postelje, reče, in držite me po koncu.

Vzdignili in oblekli so jo na vso moč naglo. Tisti, ki so jo oblačili, in tisti, ki so vse to gledali, bili so zbegani.

Dve osebi jo vzdignete in jo držite po koncu, podpirajoč jo pod pazduhami.

Dadó jej čašo Jamske vode.

Marija stegne tresočo roko proti rešilni vodi, in vtakne v njo prste. Potem se prekriža z velikim znamenjem svetega križa, nato prinese čašo k ustnicam in pije počasi vodo; gotovo je bila medtem zamaknena v gorečo molitev, ki jo je opravljala prav natihoma.

Bila je bleda, tako bleda, da so enkrat mislili, kar omedlela bo.

Pa, ko so se prizadevali in trudili, da ne bi padla, se poravna, trese se in pogleda okolo sebe. Potem veselo zavpije, kakor v znamenje zmage:

— Spustite me! spustite me hitro! Ozdravljena sem.

Tista dva, ki sta jo držala, odmakneta nekoliko roke, in to obotavljaje. Marija se pri tej priči požene in začne hoditi tako varno, kakor da ne bi bila nikoli bolna.

Nekdo, ki se je pri vsem tem še nekako bal, jej pomoli palico, da bi se opirala.

Marija pogleda palico in se nasmehne. Potem jo prime in jo nekako zaničljivo vrže od sebe, kakor kako reč, ki je ne bo več treba.

Od tega dne se je vrnila k težkemu poljskemu delu.

Neki ljudje, ki so jo obiskali, da bi se prepričali o tem dogodku, so jo vprašali, če bi mogla hoditi vpričo njih.

— Hoditi? gospodje, vikne; teči hočem!

To reče in steče pred njimi.

To se je zgodilo meseca maja. Meseca julija so si ljudje kazali, kakor kakšno prikazen, Marijo, močno, osemdeset let staro ženico, ki je krepko žela žito, in ki kratkomalo ni bila zadnja pri težavni žetvi.

Njen zdravnik, častiti doktor Poueymiroo, je hvalil Boga za ta očiten čudež, in je kasneje, s preiskovalno komisijo, podpisal protokol o nenavadnih dogodkih, ki smo jih ravnokar opisali, in pri kterih se ni obotavljal pripoznati „neposrednega in očitnega delovanja Božje moči.“ *)

*) 9. komisijin protokol.

VI.

Časniki iz Pariza in iz dežele so začeli pečati se z Lurškimi dogodki; in očitna pozornost za Massabiellsko Jamo je počasi posegla čez Pyrenejske kraje.

Prefektove naredbe so bile močno hvaljene od prostomaltarskih časnikov, in ravno tako so bile grajane od katoliških listov. Ti zadnji niso čisto nič rekli, ali so prikazovanja in čudeži resnični ali ne, pa trdili so, da mora tako vprašanje biti rešeno od Cerkvene gosposke, ne pa od prenagljene prefektovske samovolje.

Brezštevilna ozdravljenja, ki so se vršila, bodi že v Jami, bodi že celó daleč proč, vlekla so v Lurd neizmerno množico bolnikov in romarjev. Razkroj Latour-ja de Trie in rudninske lastnosti, ki jih je oficijalni zdravnik lažnjivo prisodil novemu studencu, dajale so Jami še večjo veljavo, da so tjekaj vreli celó tisti bolniki, ki so se zanašali le na naturne moči. Po drugi strani je pričkanje razvnelo duhove, da so, poleg pobožnih, prihajale cele množice radovednih. Vsi posredki, ki se jih je poprijela nejevera, obrnili so se naravnost nasproti namenu, ki so ga nejeverniki imeli pred očmi.

Po neustavljivi sili dogodkov, ki je bila po mnenju enih naključje, po mnenju drugih previdnost, je romanje, ki ga je gosposka hotela ustaviti, naraščalo čedalje bolj in bolj. In romanje je postajalo toliko ogromnejše, ko so počasi zginile težave, ki so jih zimski mrazi delali romarjem. Prišel je mesec maj. Videti je bilo, kakor da lepi spomladanjski dnevi vabijo romarje, naj k Jami pridejo po vseh cvetočih potih, ki tu in tam peljejo čez hoste, travnike in vinograde, v ta kraj strmih gor, zelenečih gričev in senčnih dolin.

Grabilo je prefekta, pa pomagati si ni mogel, ko je videl, kako narašča mirno in čudovito navdušenje, ki je vleklo kristijanske množice, da so neprenehoma prihajale k znožju divjega skalovja klečat in pit.

Naredbe, ki so bile že izvršene, so res Jami odvzele svetiščno podobo, pa zavoljo tega se stvar ni nič spremenila. Od vseh vetrov so hiteli na kraj čudežev.

Prostomišljaki so se nadejali, verniki so se bali, in vsi so pričakovali, da se bodo kake nerodnosti godile med romarji; pa vsi so se motili; najlepši red je vladal pri tem neslišanem romanju moških in ženskih, otrok in starčkov, vernikov in never-

nikov, malomarnih in radovednih. Bilo je podoba, da je neka nevidljiva roka vodila tisoče in tisoče romarjev, ko so brez glavarja in vodnika hiteli dan na dan k čudežnemu studencu.

Sodnija, zastopana po gospodu Dutour, in policija, zastopana po gospodu Jacometu, ste strmé gledali ta nenavadni prizor. Ali je njiju jeza zavoljo tega naraščala? Ne vemo. Pa za neke ljudi, ki so od sile zapovedljivi, je neka skoro zabavljiva in popolnoma puntarska nerednost, če vidijo tako čudovito redno in mirno množico. Kadar se red ohranjuje sam od sebe, takrat čutijo nekov nemir vsi tisti uradniki, ki žive le za to, da ohranjujejo red. Ker so navajeni, povsod se vtikati v imenu postave, strahovati, ukazovati, zahtevati, kaznjevati, prizanašati, gledati, kako so vse stvari in vsi ljudje odvisni od njih osebe ali od njih opravil, zato pa v svojem srcu občutijo nekako zbeganost pred množico, ki gre memo njih, pa jim ne daje nikakeršne pretveze, da bi se vmešavali, da bi se postavljali, da bi kratili njeno prostost. Takšen red, po kterem postanejo nepotrebni, je največja nerodnost. Ko bi ta tako nesrečen zgled vsi posnemali, tedaj ne bi bilo potreba cesarskih prokuratorjev, policijski komisarji bi zginili, in še prefektovske zvezde bi začele bledeti.

G. baron Massy je lahko ukazal, darove pograbiti iz Jame. Pa po nikakeršni postavi ni bilo prepovedano stvari znašati na čudežni kraj, in ni bilo mogoče, prepovedati in kaznjevati takšnega darovanja: tako, da je bila Jama, če jo je gospod prefekt tudi ukazal oropati, večkrat napolnjena z gorečimi svečami, s cvetlicami, z obljubnimi podobami, in celó s srebrom in zlatom, ki je bilo darovano za zidanje kapelice, ki jo je zahtevala mati Božja. Pobožni verniki so hoteli s tem pokazati nebeški Kraljici svojo dobro, tudi brezkoristno voljo, svojo vnetost in ljubezen. „Kaj pa je, če pograbijo denar? kar je darovano, je darovano; sveča zgori v minljivem blišču na čast naši Materi, in šopek cvetlic širi za malo časa svoj duh po blagoslovljeni skali, kjer je stala Prikazen.“ Tako so mislile te kristijanske duše.

Jacomet in njegovi agenti so pobirali darove. Ko je komisar srečno odšel nevarnosti 4. maja, postal je silno predrzen in vedel se je prav zaničljivo in prav surovo; časih je stvari metal v Gau pred očmi razžaljenih vernikov. Tudi je bil kterikrat prisiljen, proti lastni volji, praznično podobo pustiti tem blagoslavljenim krajem. Tako, kadar so prebrisani verniki potrgali peresca neštevilnim cvetlicam okolo Jame, bilo mu je nemogoče, pobrati sila veliko cvetličnih koscev in brezštevilna cvetlična peresca, ki so pokrivala tla, kakor pisan in dišeč pogrinjak.

Klečeče množice so pa vedno molile, in niso nič rekle na zabavljivo vedenje; vse so prenašale z neko nenavadno potrpežljivostjo, kakeršno more le Bog dati razkačenim krdelom.

Neki večer se razleti glas, da se je cesar ali minister priporočil Bernardki v molitev. G. Dutour se silno razveseli in se pripravlja, rešiti državo. Tri priproste ženice, ki so, kakor je podoba, to govorile, bile so terjane pred pravico, in prokurator je zahteval, da se morajo kaznjevati, kar se da ostro po francoski postavi. Pa kljubu njegovi jezi in njegovi zgovornosti so sodniki dve izpustili in tretjo so obsodili, da mora plačati le pet frankov. Prokurator je zabavljal o sodniški slabosti, gnal je svojo tožbo naprej in je razkačeno in obupno pritožbo poslal na cesarsko zborno sodnijo Pausko, ki se je pa smejala njegovi jezi in ki ni samo potrdila oproščenja dveh žensk, ampak je tudi zavrgla prav zanikarno obsojenje, ki je bilo izrečeno nad tretjo ter jo je pripoznala za nedolžno.

Ta mal dogodek, ki je sam na sebi tako pritlikav, sprejeli smo v zgodovino samo zato, da pokažemo, kako močno je policija prežala, kako je iskala kakih prestopkov, kakih prilik za zapiranje, da se je razsrdila celó nad tako malenkostjo in da je čas tratila s preganjanjem revnih in priprostih žen, ktere je cesarska sodnija morala kmalu potem slovesno razglasiti za nedolžne.

Ljudstvo je ostalo mirno. Gosposka ni mogla dobiti nikakeršnega uzroka za kaznjevanje in zapiranje.

Neko noč, ob veliki temi, so neznane roke potrgale cevi na čudežnem studencu in zasule izvirek z veliko gromado kamenja, zemlje in peska. Kdo je postavil ta grd spominek proti Božjemu delu? Ktere brezbožne in boječe roke so na skrivaj oskrunile sveti kraj? Nobeden ne ve. Pa ko se je zdanilo in ko se je izvedelo o skrumbi, je temna nejevolja, kakor je bilo lahko pričakovati, spreletavala brezštevilne množice, ki so prihitele na kraj hudobije; in ta dan se je po cestah in potih premikalo razburjeno ljudstvo, razburjeno kakor morje, ki se vzdiguje in peni in šumi, kadar nad njim divja vihar. Policija, sodnija in mestni policaji so stražili in prežali, gledali in poslušali; pa niso mogli zagledati ne ene silovitosti, ne zaslišati ne enega upornega krika. Višja in Božja moč, ki je red ohranjevala v nejevoljnih množicah, bila je očitno nepremagljiva.

Še enkrat, kdo je vender storil ta ponočni zločin? Sodnija in policija ga, kljubu pridnemu in šumečemu zasledovanju, niste mogli nikoli najti. Pa neki hudobneži so se upali, — to se ve

da po krivem, — trditi, da ste policija in sodnija hoteli s tem zločinom ljudi pripraviti do nerodnosti, ki bi jima dale priliko zapirati. Mestna gosposka je krepko zatrjevala, da ni v nikakeršni zvezi s tem zločinom. Še tisti večer ali drugi dan je župan ukazal zopet postaviti cevi in iz Jame izvoziti vse tiste kupe, s kterimi je bil zasut novi studenec. Župan je hotel s tem pokazati, da *osebno* ni sovražnik stvarem in da jih hoče ohraniti v takšnem stanu, v kakeršnem so. Bil je pripravljen delati, pa le kot nižji uradnik, na naravnostno povelje in na odgovornost prefektovo.

Časih so se ljudje bali, da ne bi mogli premagati svojih burnih čutil, in poprijeli so se previdnostnih naredeb proti samim sebi. Družba kamenosekov, ki je štela kakih štiri — ali pet sto udov, je sklenila, prepevaje iti k Jami v procesiji in ondi se očitno in mirno skazati, o priliki svojega patrona, ki se je obhajal nebohodni dan in ki je bil tisto leto 13. maja. Ker so pa kamenoseki vedeli, da se njih srca razsrdijo in da se njih roke stresnejo pri vladnem počenjanju, niso zaupali samim sebi in odpovedali so se svojemu sklepu. Ta dan so le, na čast Lurški materi Božji, opustili bal, ki so ga vsako leto imeli konec praznika.

— Hočemo, rekali so, da nikakeršna, tudi neradovoljna nerodnost, da nikakeršna veselica, ki je Cerkev ne vidi rada, ne užali oči nebeške Kraljice, ki je nas obiskala.

VII.

Prefekt je čedalje bolj izprevidel, da ne more nobenega zapreti, ker je med brezštevilnimi množicami sam od sebe vladal tako čudoviti mir, ki je pa njega tako jezil. Ne ene nerodnosti ni bilo. Moral je lepo mirovati, kakor dosle, in pustiti romanje, ali pa brez povoda silo delati, preganjati in s kako pretvezo množicam pot zapreti svojevoljno. Moral je odnehati, ali pa še hujše strune napeti.

Po drugi strani je pa veliko učenih ljudi menilo, da so razna in hipna ozdravljenja dosti slabo razložena po zdravilnih in rudninskih lastnostih novega studenca. Govorili so, da ni prav verjeti razkroju, ki ga je napravil g. Latour de Trie. Tamošnji kemikar, g. Tomaž Pujo, je trdil, da je ta voda le navadna voda, in da sama na sebi nima nikakeršne zdravilne lastnosti. Več prav učenih profesorjev iz tistih krajev je potrjevalo njegove besede. Veda je začela dokazovati, da je razkroj g. Latourjev popolnoma neresničen. Ta govorica je postala tako verjetna, da je ganila odbornike Lurškega mesta. Župan se ni mogel ustaviti ljudem, ki

sploh želeli, da se studenca vdrugič preišče. Nič se ni posvetoval s prefektom, pa se mu je to videlo tudi nepotrebno, tako je bil osebno prepričan o verjetnosti g. Latourjeve preiskave; kar od mestnega odbora si je priskrbel oblast, poklicati enega največjih sedanjih kemikarjev, g. profesorja Filhol, naj bi napravil drugi in končni razkroj. Odbor je ob enem določil potrebni denar za nagrado imenitnemu učenjaku. *)

G. Filhol je bil velik strokovnjak, in veljalo je, kar je rekel. Kakšen je imel biti razkroj? G. prefekt se ni dosti razumel na kemijo, da bi bil to vedel. Pa se menda ne motimo, če mislimo, da ga je moralo skrbeti. Sodba izvrstnega profesorja kemije na Toulouski univerzi bi bila lahko zmešala sklepe in naklepe g. Massyjeve. Moral je hiteti. Tukaj je zopet moral odnehati ali pa strune še bolj napeti.

Pri vseh teh tako raznih sitnostih in pri vseh teh mnogih naklepih so še vedno skušali Bernardko, pa zastonj, kakor poprej.

Pripravljala se je za prvo sveto obhajilo, ki ga je prejela 3. junija, četrtek, praznik sv. rešnega Telesa. To je bil ravno tisti dan, ko je odbor Lurškega mesta poprosil g. Filhola, naj

---

*) Leta 1858, 3. junija se je sešel odbor Lurškega mesta v navadnem zbirališču, pod predsedništvom g. župana Lacadé.

Pričujoči so bili gospodje: Normande, Capdevieille, adjunkta; Claverie, Latapie, Cousté, Duprat, Dupot, Rouy, Rives (Jean) Labayle, Gesta, Lapeyre, Pagès.

G. župan je odprl sejo in razložil odboru sledeče dogodke:

„*Našli so v Lurškem mestu, na levem Gavskem bregu, vodo, ki ima bajeda posebne zdravilne moči.*

„Ta voda je bila *ob kratkem* razkrojena od imenitnega kemikarja našega departementa, g. Latourja, *ki jej je prisodil take lastnosti, da jo bo zdravniška veda morebiti mogla šteti med vode, ki so bogastvo našega kraja.*

„Mesto bi rado poznalo njene prvine in njene lastnosti.

V teh okoliščinah vas prosim pooblaščenja, da jo dam vdrugič razkrojiti.“

Odbor je videl, da se g. županov predlog mora sprejeti; videl je, da g. Latourjev razkroj tej vodi pripisuje rudninske tvarine; videl je, da mesto že ima mnenje g. Latourjevo, pa bi vender še rado, da se voda vdrugič razkroji od kakega drugega, ravno tako imenitnega kemikarja, da bi izvedelo mnenje dveh strokovnjakov.

G. župan je tedaj bil pooblaščen, napraviti drugi razkroj po Toulouskem kemikarju, g. Filholu in mu plačati nagrado iz mestnega denarja.

Ko gospod župan ni nič več imel predlagati odboru, končal je sejo, in odborniki so se podpisali. *(Slede podpisi).*

„G. Filhol, na željo mestnega odbora, ki popolnoma zaupa na vašo učenost, imam čast, prositi vas, da blagovolite razkrojiti vodo nekega studenca, ki je *pred nekoliko meseci začel izvirati v našem mestu* . . . .“ (Pismo g. župana Lacadé na g. Filhola. *Arhiv Lurške županije,* štv. 129.)

razkroji skrivnostni studenec, ki je pred malo meseci začel izvirati pod roko zamaknenega dekleta. Bog, ki je prišel v srce te mlade deklice, je tudi razkrojil čisto vodo; in dozdeva se nam, da je v tej deviški duši moral občudovati in blagoslavljati na vso moč sveži studenec in na vso moč čisto vodo.

Kakor je tudi rada bila in molila v samoti, vender so jo neprenehoma obiskovali. Vedno je bila nedolžni in priprosti otrok, kterega smo že poskušali naslikati. S svojo nedolžnostjo, s svojo veliko odkritosrčnostjo, s svojo mirno svetostjo je očarala vse, ki so se jej približali.

Nekoč se je neka gospa z njo pogovarjala; in v svojem navdušenem spoštovanju, kterega razume lahko vsak, kdor je poznal Bernardko, hotela je svoj dragoceni molek zamenjati za dekletovega.

— Gospa obdržite svojega, odgovori in pokaže svoj reven molek. Glejte mojega, in nečem ga zamenjati. Reven je, kakor jaz, in se bolj prilega moji revščini.

Neki duhoven je poskušal oddati jej nekaj denarja. Ona se brani, on sili. Branila se je tako močno, da so bile videti daljne prošnje zastonj. Duhovnik vender le ni odnehal:

— Vzemi, reče jej: to ne bode za te; to bode za reveže, in imela boš veselje dati vbogajme.

— Storite to vi na moj namen, duhovni gospod, in bo bolje, kakor če bi jaz storila, odgovori deklica.

Revna Bernardka je hotela Bogu služiti zastonj, in poslanstvo, ki ga je dobila iz nebes, spolniti, ne da bi si pomogla iz žlahtne revščine. In vender je časih kruha primanjkovalo njej innjeni rodovini.

Tiste dni je bila plača gospod prefekta, barona Massyja, povikšana na 25 tisoč frankov. *) Jacomet je dobil dar v denarjih. Minister bogočastja je v svojem pismu, ki je bilo razglašeno več uradnikom, zagotavljal prefektu, da je z njim popolnoma zadovoljen, in ga je pohvalil za vse, kar je dosle storil; ob enem ga je priganjal, naj se poprime ostrih naredeb, in pristavil je, da je na vsak način treba konec narediti Jami in Lurškim čudežem. **)

Kakor od vseh drugih strani, bilo je tudi od te potreba odnehati ali strune še bolj napeti.

Kaj je bilo vender storiti?

---

*) *Ère impériale* 13. maja naznanja to novico. Dekret je bil gotovo dan začetek meseca.

**) To pismo g. Roulandovo, ki ga nismo mogli dobiti pri vsem svojem prizadevanju, bilo je priobčeno več osebam, in vsi dopisi, ki jih imamo v rokah, govore o njem in ga nam podajejo z ravno tistimi besedami, ki smo jih mi rabili.

VIII.

Namera Božjega dela se je počasi razvijala s čudno in mogočno doslednostjo. Kakor je tudi očitno delala nevidljiva Božja roka, ki je vodila vse reči, vender je takrat ni zapazil nihče, in najmanj g. Massy. V sredi vojskovanja se ne more soditi o bojnem redu. Nesrečni prefekt, ki je zašel na napačen pot, je v vsem tem, kar se je godilo, videl le nagajivo vrsto hudobnih nesreč in nerazložljivo naključje. Če se pri nekterih stvareh ne ozirate na Boga, ne boste jih mogli razložiti.

Počasno, pa neustavljivo napredovanje dogodkov je zapored prekucevalo vsa mnenja nejevernikov, in sililo revno človeško modrost, umikati se in zapustiti zapored vse svoje zaslombe.

Prikazovanja so se vršila. Prostomišljaki so jih od kraja čisto utajili, in dolžili so deklico, da je le orodje in da uganja sebično sleparstvo. Ta trditev ni obstala, ker je izpraševanje dekletovo pokazalo, da tu ni sleparije.

Ko so bili nejeverniki pregnani od te prve zaslombe, oprli so se na halucinacijo in katalepsijo. — „Misli videti, pa ne vidi. Vse vkup ni nič.“

Pa Božja previdnost je od vseh štirih vetrov zbirala tisoče in tisoče prič okolo zamaknene deklice; in o svojem času je resničnost Bernardkinih besedi skazala s tem, da je očitno odprla studenec pred strmečimi očmi prihitelih množic.

— Saj to ni studenec, govorili so nejeverniki. To je kapnica, kaluža, mlaka: to je vse, kar kdo hoče, le ne studenec.

Pa kolikor bolj so studenec očitno in slovesno tajili, toliko bolj je naraščal kakor kakšno živo bitje, in bil je skozi obilnejši. Več kakor sto tisoč litrov je na dan priteklo izpod čudnega skalovja.

— To je naključje! to je nenavadna okoliščina! jecljali so osupneni nejeverniki, ki so se vedno umikali.

In glejte, — stvari so šle nepremagljivo po svojem tiru, — najočitnejša ozdravljenja so pričevala od vseh strani, da ima studenec čudežni značaj, in so dala nov in določen dokaz za Božjo resničnost vsemogočne prikazni, ki je le mignila in začel je studenec življenja izvirati pod roko revnega dekleta.

Najnaprvo so modrijani tajili ozdravljenja kakor so prav od začetka tajili odkritosrčnost Bernardkino in studenec.

Naglo so ozdravljenja postala tako številna, tako očitna, da so ti sovražni ljudje morali zopet odnehati in jih priznati.

— E! naj bo, godé se ozdravljenja, pa so rudninska: studenec ima zdravilne moči, vpili so nejeverniki, držé v rokah nekako sleparsko podobo kemičnega razkroja. Potem so se množila čudovita ozdravljenja, ki se nikakor niso dala razložiti po takšnem razkroju; in tedaj se je vzdignilo na raznih straneh več vestnih in učenih kemikarjev, ki so očitno trdili, da Massabiellski studenec *sam na sebi* nima nikakeršne rudninske lastnosti, da je to navadna voda, in da je uradni razkroj g. Latourja de Trie popolnoma lažnjiv.

Kaj je bilo storiti modrijanom in prostomišljakom, ko so bili tako prepodeni iz vseh zavetij, kamor so se zatekali, ko so bili preganjani od popolnoma očitnih dogodkov, ko so bili zdrobljeni od svojih zaporednih in prisiljenih priznanj, ki jih pa niso mogli preklicati, ker so bila zapisana v njih lastnih časnikih? Prostomišljaki in modrijani bi bili imeli ponižno se vdati resnici. Imeli bi bili pobesiti glavo, poklekniti in verovati; imeli bi bili storiti, kar dela zrelo klasovje, kadar se krasna pšenica počasi zrni. Montaigne, ki je spisal *Essais*, pravi: „Prigodilo se je res učenim ljudem, kar se godi s klasovjem: povzdiguje se in dviga glavo po koncu in ošabno, dokler je prazno; kadar pa zori in se napolnjuje ter obtežuje z zrni, začenja poniževati se in pobešati glavo; tako so tudi ljudje, ki so vse poskusili in presodili, popustili svojo ošabnost in spoznali svojo revščino.“ *)

Lurški modrijani nemara niso bili dosti pošteni in dosti učeni, da bi bili sprejeli dobro zrno resnice. Morebiti je bila ošabnost uzrok, da so se trdovratno upirali jasnim dokazom. Nekoliko se jih je vender le spreobrnilo, drugi pa niso storili, kar delajo „res učeni ljudje“, ampak so še vedno glave nosili „po konci in ošabno“, kakor prazno klasovje.

Brezbožniki se pa niso le tako postavljali, ampak so slednjič predrzno odvrgli hinavščino in pokazali svoj pravi obraz; kaj druzega tudi niso mogli več storiti zdaj, ko so bili pregnani od zvijače do zvijače, od sofizma do sofizma, od laži do laži, ter prignani do neumnih trditev. Hočemo reči, odkraja so poskušali razjasniti in dokazati stvari, kar ni njih navada, potem so pa hoteli delati silo, kakor je njih navada.

Baron Massy, ki je popolnoma poznal mišljenje ljudi, je potem sprevidel s svojimi sila bistrimi očmi, da bi mu čisto premagani, ponižani in divji prostomišljaki močno pomagali, če bi se poprijel krivičnih naredeb in bi kar naravnost preganjal ljudi.

---

*) Montaigne, *Essais*, knjiga II., poglavje XII.

Tudi on je bil od svojè strani dosle premagan, če ne v tistem, pa v podobnem boju, ki ga je začel proti Božji moči. Vse njegovo prizadevanje je bilo brez uspeha.

Nebeška Kraljica, ki se je prikazovala v pusti skali in ki je bila oznanjevana od deklice, delala je naprej, premagovala je vse ovire, vlekla je k sebi množice, ki so jo navdušeno častile, prosile in se jej zahvaljevale.

Še enkrat, kaj je moral Massy storiti?

Moral je upreti se čudežem in množicam delati silo.

IX.

Ko so se stvari tako razvijale, postal je prepir zastran prefektovih konjarnic čedalje hujši, in v prefektu je jeza prikipela vrha. Pride mesec junij. Bolniki so začeli prihajati v toplice, in v Pyreneje so prišli topličarji in touristi iz vse Evrope, ki so bili priča čudežev, ki so se godili v g. Massyjevem departementu. Bilo je na vso moč potrebno, poprijeti se g. Roulandovih nasvetov ter silo delati. G. Fould, denarni minister, se je, gredé na svoje posestvo, ustavil 6. junija v Tarbskem mestu in je dolgo časa govoril z g. Massyjem. Ljudje so pravili, da sta ugibala zastran Jamskih dogodkov.

Nikakeršna postava ni ljudem branila piti iz studenca, ki je izviral na mestnem svetu. Prebrisani nasprotniki prazne vere so tedaj morali najpoprej iznajti kako pretvezo. Samovolja še nima na Francoskem uradno meščanske pravice, kakor na Ruskem in na Turškem, ampak se mora skrivati za krinko postavnosti.

V tem oziru je izvrstna, pa prosta misel šinila v glavo premetenemu prefektu. Ker so Massabiellske skale na svetu, ki je last Lurškega mesta, imel je župan kot oskrbnik pravico, z uzrokom ali brez uzroka, prepovedati hojo na mestni svet, kakor ima posestnik pravico, kadar koli hoče in komur koli hoče, prepovedati, da ne sme hoditi na njegovo zemljo in v njegovo hišo. Taka, očitno dana prepoved bi storila, da bi vsak romar postal prelamljevalec postave, in sicer poškodovalec tujega premoženja.

S to jako pripravno naredbo bi se dejanje, ki je bilo samo na sebi popolnoma nedolžno, spremenilo v hudobno dejanje, ki bi se dalo kaznjevati po postavi.

Ves naklep barona Massyja se je sukal okolo te misli. Ko je prefekt iznašel to misel, sklenil je, ostro stopiti na noge.

Drugi dan je Lurški župan dobil povelje, napraviti sledečo določbo:

Razglas.

„Po ukazih, ki jih je županstvo dobilo od višje gosposke.

„Po postavah od 14.—22. decembra 1789, od 16.—24. avgusta 1790, od 19.—22. julija 1791, in od 18. julija 1837, glede soseskinega oskrbništva;

„ker je *za vero dobro,* da se konec naredi *milovanja vrednim* prizorom, ki se gode v Massabiellski Jami, pri Lurdu, na levem Gavskem bregu;

„ker ima po drugi strani *župan dolžnost, skrbeti za javno zdravje svojega kraja;*

„ker veliko Lurjanov in tujcev zajema vodo iz Jamskega studenca;

„ker resni uzroki dadó misliti, da ima ta voda rudninske tvarine, in ker previdnost svetuje, da se voda ne rabi, dokler učen razkroj ne pokaže, ktere bolezni bi se dale z njo ozdravljati; ker sicer *postava pravi, da se rudninski studenci ne smejo rabiti, če poprej ne dovoli vlada,* zato daje župan Lurškega mesta sledečo določbo:

PRVI ČLEN.

„Prepovedano je zajemati iz imenovanega studenca.

DRUGI ČLEN.

„Tudi je prepovedano, stopiti na soseskin svet, ki se imenuje Massabiellski breg.

TRETJI ČLEN.

„Pri Jamskem vhodu bo postavljena ograja, da ne bo nihče mogel blizu.

„Tudi bodo postavljeni koli s sledečim napisom: Prepovedano je, stopiti na to posestvo.

ČETRTI ČLEN.

„Kdor prelomi to določbo, bo kaznjevan po postavi.

PETI ČLEN.

„G. policijski komisar,
žandarmarija,
poljski čuvaji,
mestna gosposka,
imajo dolžnost, izvrševati to naredbo.

„Dano v Lurškem mestu, v županiji, 8. junija 1858.

„A. LACADÉ, *župan.*“

„Videl in potrdil

O. MASSY, *prefekt.*“

X.

Gospod Lacadé ni brez obotavljanja podpisal te določbe in obljubil izvesti takšne naredbe. Ker je bil nekoliko neodločen, prijatelj zlate srednje poti in ker je rad plaval, kakor pravimo, med dvema vodama, zbal se je gotovo tako očito sovražnega dela proti nenavadni moči, ki je nevidljivo plavala nad vsemi dogodki, kterim je Lurška Jama bila središče. Po drugi strani pa, kakor to mora vedno biti, je župan rad županoval; in poredneži trdijo, da se je nekoliko zazdel na svojo čast. Moral je izvrševati silovite prefektove naredbe ali pa odpovedati se županski časti. Če se tudi taka volitev ne more imenovati težka, vender je begala Lurškega župana. G. Lacadé je upal vsem ustreči s tem, da je podpis obljubil le s tem pogojem, če g. prefekt Massy postavi na čelo določbe in kakor prvi stavek: *Po ukazih, ki jih je županstvo dobilo od višje gosposke.*

— Tako, rekel je župan, nisem nič odgovoren ne ljudem, ne samemu sebi. Jaz nisem tega ukrenil, na nobeno stran ne vlečem. Ne zapovedujem, le ubogam. Ne dajem tega ukaza, le prejemljem ga. Nisem dal te naredbe, le izvršujem jo. Za vse je odgovoren moj neposredni prednjik, prefekt.

Ko bi kak vojak in v redovnem regimentu tako modroval, bilo bi čisto prav.

Ko se je g. Lacadé tako potolažil, je skrbel, da se je izvrševala prefektova določba. Dal jo je razglasiti med trombnem bučanjem in na zid nalepiti po vsem mestu. Ravno tačas so vojaki varovali delavce, ki so pod Jacometovim vodstvom delali tako ograjo okolo Massabiellskih skal, da je k Jami in k čudežnemu studencu mogel priti le tisti, ki bi ograjo ulomil ali prelezel. Koli z napisom so bili postavljeni tam ter tam, na vseh krajih, kjer se je moglo priti na mestni svet, ki je obdajal češčeno skalovje. Napisi so pravili, da bo kaznjevan vsak, kdor stopi na ta svet. Mestni policaji in čuvaji so čuli noč in dan, čredili so se vsako uro, in so vzeli v protokol vsakega, ki je šel memo kolcv klečat k Jami.

XI.

V Lurdu je bil mirovni sodnik. Ta človek se je imenoval Duprat. Črtil je prazno vero tako, kakor Jacomet, Massy, Dutour in drugi uradniki. Ker je ta sodnik v takih okoliščinah mogel prestopnike obsoditi le k prav majhni denarni kazni, iztuhtal je

zviti posredek, da je denarno kazen res strašansko povikšal za revne ljudi, ki so od vseh strani prihajali molit pred Jamo in prosit mater Božjo: eden za zgubljeno zdravje, drugi za ozdravljenje preljubljenega otroka, tretji za kako duhovno milost, za kako tolažbo v veliki žalosti.

G. Duprat je obsodil vsakega takega malopridneža k denarni kazni petih frankov. Pa po presodku, ki je vreden njegove prebrisanosti, je v eno obsodbo združil vse tiste, ki so prefektovo določbo prelomili, bodi že skupaj z drugimi, bodi že sami, gredoč k Jami ravno tistega dne. Obsodil jih je tako, da je moral *vsak plačati za vse.* Tako, če je sto ali dve sto oseb šlo k Massabiellskim skalam, prišla je vsaka v nevarnost, plačati ne le za sebe, ampak tudi za vse druge, to je, morala bi šteti 500 do 1000 frankov. Kakor je za poedinega prvotna kazen znašala le pet frankov, vender se obsojenec ni mogel sklicati na višjo sodnijo, in obsodba se nikakor ni dala spremeniti. Sodnik Duprat je bil vsemogočen, in tako je rabil svojo vsemogočnost. *)

XII.

Tako se je gosposka silovito vmešavala v imenitno Božje delo, ki se je nekoliko mesecev vršilo ob Gavskem obrežju; s tem je pokazala, da ne veruje v nadnaturne reči, da jih ima celó za nemogoče. In res, ko bi bila le za en sam hip verjela, da se Prikazen *more* prikazati, bile bi dane vse drugačne administrativne naredbe: gosposka bi bila preiskovala Božje delo, ne pa ga očitno zatirala.

Bilo je nekaj popolnoma gotovega, in to so bila ozdravljenja. Ozdravljenja, ki so se godila, bodi že po rudninski in zdravilni vodi, bodi že po domišljiji bolnikov, ali pa po čudežu, bila so očitna in uradno priznana od samih nejevernikov, ki so jih le skušali naturno razložiti, ker jih niso mogli tajiti.

Na stotine in tisoče je bilo verjetnih in čisto zanesljivih prič, ki so trdile, da so bile ozdravljene po rabi Jamske vode. Ne enega

*) Oblika njegovih obsodeb je bila taka:

„Mi, mirovni sodnik, smo obsodili in obsojamo zavoljo neprihoda in *kot zadnja sodnija* gospoda D., stanujočega v Auch; gospodično M. C., stanujočo v Lectoure; gospo B., posestnico v Bordeaux, in maloletnega dečka D. L., stanujočega v Bagnères-Adour, itd. itd., vsakega, da pet frankov plača za se, *in zraven tega tudi za vse druge,* po členu 471, štev. 15, kriminalnega zakonika, po členu 156 določbe od 11. junija 1811 in po členu 1384 Napoleonovega zakonika.“

DUPRAT, *mirovni sodnik.*

ni bilo, kteremu bi bila voda škodovala. Čemu tedaj tisto branjenje, tiste ograje, tisti oboroženi in grozeči ljudje in tisto preganjanje? — Če za ta kraj dajejo takšne naredbe, zakaj jih ne dajejo za vse kraje? Zakaj ne zagradijo vsakega svetega kraja, kjer je kak bolan romar ozdravel, vsake cerkve, kjer je kak človek primolil kakšno milost od Boga?

Vsi so se tako povpraševali.

— Ko bi bila Bernardka, pravili so nekteri, samo našla rudninski in zdravilni studenec, ne da bi bila kaj omenila o Prikazni: ktera gosposka bi bila tako barbarska, da bi bolnikom branila, piti iz njega? Za Neronove vlade se ne bi bili upali kaj takega; pod vsemi vladami bi deklici dali kak dar. Pa tukaj bolniki ne smejo poklekovati in moliti; in uradniki z volnatimi, s srebrnimi ali zlatimi portami, ki se krivijo in plazijo pred vikšimi, nimajo radi, da kdo poklekne pred Bogom. Taka je stvar. Molitev črtijo.

— Kaj pa prazna vera? rohneli so prostomišljaki.

— Ali ni Cerkev za to, da čuje in brani vernike proti zmoti? Pustite jo, naj dela v svojem področju, in prefektovskega zbora ne spreminjajte v Cerkven zbor, tudi ne prefekta ali ministra v nezmotljivega papeža. Kakšna nerodnost se je zgodila? Nikakeršna. Kaj hudega se je pripetilo, da dajete take naredbe in ljudem stavljate take ovire? Nič. Skrivnostni studenec je dajal le dobrote. Pustite vernike, naj hodijo tje pit, če se jim poljubi. Pustite jim prostost verovati, moliti in ozdravljati se; prostost obračati se k Bogu, in od Njega prositi olajšanja pozemeljskih bolečin. Prostomišljaki, ne branite moliti.

Pa za nejevoljo vernikov se niso zmenili ne protikristijanski modrijanje, ne pobožni prefekt Višjih-Pyrenej, in vernikom se je delala sila.

Sovražniki kristijanske vere očitajo, pa prav po krivem, katoliški Cerkvi, da ne trpi drugovercev. Sami so prav pravi trinogi in preganjalci.

SEDMA KNJIGA.

I.

Duhovščina še vedno ni šla kar nič k Jami in se ni kar nič mešala v te stvari. Ukazi, ki jih je škof Lavrenc dal v tem oziru, bili so natanko spolnjevani po vsi škofiji.

Ljudje, ki so bili močno razburjeni od administrativnega preganjanja, so se v skrbeh obrnili na Cerkveno gosposko, ki je postavljena od Boga, da vodi in varuje vernike, in pričakovali so, da se škof pogumno ustavi sili, ki jo je deželska gosposka delela njih verski prostosti.

Čakali so zastonj. Škof se ni čisto nič oglasil, in je pustil delati prefekta. Še več. G. Massy je dal natisniti po svojih časnikih, da dela v soglasju z duhovsko gosposko; in na splošno strmenje ga škof ni postavil na laž. Ljudje so bili zbegani.

Navdušene množice že od kraja niso mogle prav razumeti neznanske previdnosti duhovščine. Zdaj pa, ko so se stvari že tako razvile, ko je bilo že toliko dokazov za resnično prikazovanje matere Božje, ko je že izviral studenec, ko se je zgodilo že toliko ozdravljenj in čudežev, zdaj pa so ljudje imeli za nerazložljivo zanikarnost, da se škof ni čisto nič ustavljal vladnemu preganjanju. Spoštovanje, ki so ga imeli ljudje do njegovega značaja ali do njegove osebe, ni moglo popolnoma potlačiti glasne nejevolje.

Zakaj ne bi škof izrekel svoje misli o Prikazni, ko se dokazi stekajo od vseh strani? Zakaj vsaj ne ukaže, kakor koli preiskovati stvari, da bi vodil vero vseh in jo obvaroval zmot? Ali čudeži, ki so zbegali deželsko gosposko in ki so navdušili brezštevilne množice, ali ti čudeži niso vredni, da bi se škof zmenil za-nje? Ali trdovratno škofovo molčanje ne daje prefektu potuhe? Če je Prikazen lažnjiva, ali ni škofova dolžnost, poučiti vernike in zmoto zatreti precej od začetka? Če je pa resnična, ali ni njegova dolžnost, ustavljati se preganjanju vernikov in srčno braniti Božje delo proti človeški hudobiji? Ko bi bil škof količkaj storil, ko bi

bil dal preiskovati, ali ne bi bil prefektu ubranil, stopiti na pot preganjanja, kamor je naposled zašel? Ali so duhovni in škof gluhi za toliko molitev in glasov hvaležnosti, ki se slišijo okolo tistega skalovja, ki je zaslovelo za vselej, ker je Mati križanega Boga nánj postavila svojo deviško nogo? Ali je črka umorila duha? Ali so, kakor farizejski duhovni, o kterih govori evangelij, slepi za svetli blišč tolikih čudežev? Ali imajo toliko opraviti s cerkvenim opravništvom, in ali so tako zaverovani v svoja duhovska opravila, da vsemogočne Božje roke, ki se je prikazala zunaj cerkve, ne zagledajo ali se pa za-njo ne zmenijo? Ali je to prav, da v takšnih okoliščinah, ko Bog očitno razodevlje svojo moč in ko se sovražniki vzdigujejo, da v takšnih okoliščinah hodi škof zadnji kakor v procesijah?

Tako so množice godrnjale, in godrnjanje je raslo. Duhovščino so obdolževali malomarnosti ali sovražnosti, škofa pa boječnosti in slabosti.

Ker so se stvari tako razvijale in ker je človeško srce nagneno k slabemu, bilo se je bati, da se ne bi to gibanje in ugibanje ljudi, ki je imelo popolnoma versk začetek, obrnilo zoper Cerkev. Množice so imele veliko vere do matere Božje in sv. Trojice, pa bile so močno nejevoljne in razdražene na duhovščino, ker se toliko časa ni čisto nič zmenila za Božje čudeže, in nameravale so, nasprotovati Cerkvi, kjer kraljuje Božja moč, in ob enem zapustiti hišo Božjo, kjer se, pod duhovsko obleko, prepogosto nahajajo človeške slabosti.

Pa g. škof Lavrenc se vender še ni nič ganil. Kaj je škofa napotilo, da se je ustavljal glasu ljudi, ki je časih glas Božji? Ali je bila to nebeška previdnost? Ali je bila to človeška previdnost? Ali je bila to modrost? Ali je bila to slabost?

II.

Verovati ni lahko. Če je tudi škof imel toliko jasnih dokazov, vender je še dvomil in se je obotavljal, kaj storiti. Njegova jako učena vera ni hodila tako naglo, kakor vera priprostih ljudi. Bog se, da tako rečemo, kakor blisek pokazuje priprostim in nevednim dušam, kterim človeška učenost ne more razjasniti duha; rad pa časih naloži daljšo in težavnejšo preiskavo izobraženim in izučenim ljudem, ki so zmožni, do resnice priti z delom, s preiskovanjem in s premišljevanjem. Kakor apostolj Tomaž ni hotel verjeti pričevanju drugih učencev in svetih žen, tako je tudi škof Lavrenc hotel videti vse stvari z lastnimi očmi in jih potipati z lastnimi rokami.

Škof je bil natančen, bolj se je nagibal na praktično, kakor na idealno, in ni veliko zaupal pretiranosti ljudi; bil je eden tistih, ki se po nekakšnem posebnem nagibu ustavljajo strastnim čutilom bližnjega, in ki radi mislijo, da se ginenost moti in da se navdušenost goljufa. Kakor so ga tudi ganili nenavadni dogodki, vender se je tako bal, nadnaturno moč lahkomišljeno pripoznati, da je bil nemara v nevarnosti, tajiti jo ali pa pripoznati jo prekasno, ko ne bi bila Božja milost v njem krotila in na pravično mero spravila tiste prirojene nezaupnosti, ki smo jo ravno omenili.

Škof Lavrenc se ni le obotavljal izreči svoje misli, ampak se je celó obotavljal napraviti uradno preiskovanje. Kot katoliški škof je vedel ceniti zunanjo častitljivost sv. Cerkve, zato se je nekoliko bal, da ne bi tej Materi človeškega rodu kratil vzvišene častitljivosti s tem, če bi prezgodaj zaukazal, slovesno preiskovati vse tiste nenavadne dogodke, ki jih osebno ni dovolj poznal in ki so morebiti pri vsem tem izvirali iz otročarij male pastarice in iz prazne domišljije priprostih navdušenih ljudi.

To je res, škof ne bi bil nikoli svetoval naredeb, ki jih je dala deželska gosposka, in jih je tudi močno obžaloval. Pa ker so bile že dane, ali ni bilo modro, od njih dobiti dobiček, ki se je ravno mogel dobiti? Če se je vera in pripovedovanje ljudi opiralo na zmoto, ali ni bilo modro, namišljeno nadnaturno Prikazen prepustiti samo sebi, da se čisto sama vojskuje proti sovražnemu preiskovanju in preganjanju g. Massyja, prostomišljakov in učenjakov, ki so se zvezali, da uničijo prazno vero? Torej je bilo treba čakati, in ne siliti v razpor z deželsko gosposko, ki bi bil nemara brez uspeha. „Obžalujem vladne naredbe tako, kakor vi,“ govoril je škof prijateljsko tistim, ki so ga silili, da bi kaj storil; „pa policija me ni povprašala za svet; naj dela, kar hoče. Vsak je odgovoren za svoje početje . . .“ Pristavljal je: „Do zdaj nisem imel nič opraviti s tem, kar počenja deželska gosposka glede Jame; in vesel sem, da je tako. Kasneje bo duhovska gosposka videla, če je treba kaj storiti.“ *) Kakor je bil škof previden in je le čakal, tako je dal duhovščini svoje škofije ukaz, v pridigah miriti ljudi in svoj vpliv rabiti v to, da se podvržejo prefektovemu povelju. Škof je menil, da bi bilo najpametnejše, ogibati se vsake hudobne nerodnosti, nič več ne delati kake nove ovire, iz spoštovanja do gosposke celó podpirati izvrševanje naredeb, ki so bile dane v vladnem imenu, in gledati, kaj da pride.

*) Pismo škofa Lavrenca na Lurškega župnika, pisano 11. junija.

Take so bile škofove misli, kar kažejo njegova pisma iz tistega časa. Taki so bili njegovi pomisleki, ki so ga napotili k takemu vedenju.

Ko bi bil takrat imel mogočno vero množic, nemara bi bil drugače sodil. Pa dobro je bilo, da je tako sodil in delal; dobro je bilo, da še ni veroval. In da je to bilo res dobro, vidi se iz tega: Če je škof Lavrenc mislil v svoji veliki škofovski previdnosti, da vse te čudne prikazni morebiti sloné na zmoti, in se je po tem tudi ravnal, vedel je Bog v svoji vsevednosti, da se njegovo delo izvrši, vkljub vsem oviram. Bog je hotel, da to delo prebo časovo skušnjo ter samo, brez kake pomoči, premaga velike ovire in nasprotovanja. No, ko bi bil Cerkven mož, ko bi bil škof od začetka veroval, da je bilo res toliko prikazovanj in čudežev, ali bi bil mogel ustaviti se svoji apostoljski vnetosti in za en sam trenotek odlašati pogumen boj proti preganjalcem vernikov, proti protivnikom Božjega dela? Ko bi bil veroval, da se je mati Božja res prikazala v njegovi škofiji, da je zahtevala cerkev v svojo čast in ozdravljala bolnike, ali bi bil mogel za hip omahovati med voljo nebeške Kraljice in med mršavim nasprotovanjem kakega Massyja, kakega Jacometa ali kakega Roulanda? Gotovo ne. Ko bi bil škof imel tako vero v srcu, gotovo bi se bil, kakor nekdaj sv. Ambrož v Milanu, postavil pred deželsko gosposko, s škofovsko palico v roki in z mitro na glavi. Očitno, na čelu vernikov, brez strahu pred ljudmi, bi bil šel pit iz Božjega studenca, pokleknit pred blagoslovljeno skalo, ki jo je mati Božja posvetila s svojimi nogami, in v tistem odljudnem kraju postavit prvi kamen za veličastno cerkev brezmadežne Marije.

Ko bi bil škof tako podpiral Božje delo takrat, takoj v začetku, gotovo bi bil škodoval za prihodnjost; zakaj videlo bi se bilo, kakor da to delo ne izhaja od Boga, ampak od ljudi. Čem bolj se je škof ogibal vseh teh reči, čem bolj se je upiral veri ljudi ali jej je pa celó nekoliko nasprotoval, tem bolj je nadnaturno delo pokazalo svojo moč: zakaj, premagalo je brez kake zunanje pomoči, samo po sebi, z notranjo resnico, z lastno krepostjo; premagalo je, če je tudi deželska gosposka stavljala ovire, če tudi duhovska gosposka ni nič pomogla.

Božja previdnost je hotela, da se je to zgodilo tako, in da je prikazen presvete Device v devetnajstem stoletju premagala skušnje in preganjanja, kakor krščanstvo prvih stoletij. Hotela je, da se je vesoljna vera začela pri ponižnih in priprostih, tako da so tu, kakor v nebeškem kraljestvu, zadnji bili prvi, prvi pa zadnji.

Bilo je tedaj po Božjih mislih potrebno, da škof kratkomalo ni bil prvi, ampak zadnji, da je veroval še le potem, ko se ni mogel več ustavljati važnim pričam in očitim čudežem.

Zato je tudi Bog v svojih skritih naklepih postavil na škofovski sedež Tarbske škofije izvrstnega in previdnega moža, kterega smo zdaj opisali. Zato tudi ni dal precej od začetka škofu vere v prikazen ter ga je ohranil v dvomu, kljubu toliko jasnim dogodkom. Ujemalo se je z njegovo nebeško namero, da je škofu v takih okoliščinah naklonil toliko zmernosti in previdnosti, da se je njegova škofovska modrost sprevrgla v dolgo omecevanje in neznansko počasnost, ktere ljudstvo v splošni razdraženosti ni moglo takrat razumeti, prihodnjost je pa morala vsem ljudem razjasniti njene čudovite uspehe in njeno previdnostno korist.

Ljudje so imeli čednost vere, pa njih nepotrpežljiva ognjenost je hotela duhovščino prisiliti k prenagljenemu posredovanju. Škof je imel čednost previdnosti, pa njegove oči še niso bile odprte resnici nadnaturnega dela, ki se je vršilo pred njim in ki se je vsem čudno videlo. Popolna modrost in pravična mera v vseh rečeh ste bili, kakor vselej, le v Bogu samem, ki je vodil dogodke, in ki je v svoji vsemogočnosti porabil navdušenost ljudi in škofovo omecevanje v to, da je dosegel svoj nespremenljiv naklep. — Bog je hotel, da se Cerkev v škofovi osebi ni čisto nič vmešavala, in da je na dan stopila še le zadnji hip, da je kot najvišja sodnija razsodila ta velik boj in razglasila resnico.

III.

Ljudstvo pa ni bilo tako hladnokrvno in tako potrpežljivo kakor škof; velike reči, ki so se mu godile pred očmi, so ga tako navdušile, in čudežna ozdravljenja, ki so se množila, so ga tako ganila, da se ni dalo ustaviti po silovitih naredbah, ki jih je gosposka ukrenila.

Najsrčnejši se niso zmenili za sodnije in njih kazni. Brez strahu so povedali svoje ime čuvajem, ki so prežali pri vhodu na mestni svet, potem so preskočili ograjo in so šli molit pred Jamo. Med čuvaji jih je več verovalo, kakor množica; in ti so tudi vselej pokleknili pri vhodu na sveti kraj, kadar so prišli in predno so nastopili stražo. Če ti revni ljudje niso hoteli zgubiti kruha, morali so opravljati gnjusno opravilo, zato so tudi Mater revnih in slabih prosili milosti in so vso odgovornost za žalostni posel, ki

so ga opravljali, zvračevali na gosposko, ki jih je k temu silila. Pa pri vsem tem so natanko spolnjevali svojo nalogo in so vsakega prestopnika deli na protokol.

Če se je tudi veliko sila vnetih vernikov prostovoljno izpostavljalo nevarnosti, ko so očitno hodili k Jami častit in prosit mater Božjo, vender je gosp. Duprat preplašil množico, ker je s svojim pravoznanstvom povikšal denarno kazen petih frankov na velikansk znesek, kakor smo razložili. Veliko romarjev, vse revne ljudi bi bila taka obsodba spravila na beraško palico.

Zato je večina ljudi poskušala uiti ostrim stražam sovražne gosposke.

Časih so se verniki ognili ograjam, kjer so stali čuvaji pred mestnim svetom, ter so prišli k Jami po stranskih potih. Kterega izmed sebe so pustili za seboj, ki je stal na straži in jih je z dogovorjenim znamenjem opozoril na policijin prihod. Tako težavno so prinašali bolnike k čudežnemu studencu. Ko je gosposka zvedela za te hudobije, pomnožila je straže in zastavila vse steze.

Potem so nekteri preplavali deroči Gav, da so šli molit pred Jamo in pit iz svetega studenca. Noč je podpirala take hudobije, ki so se množile čedalje bolj, ako tudi so čuvaji natančno opravljali svoj posel.

Veljava duhovščine se je zmanjševala iz uzrokov, ki smo jih razložili. Kakor so se duhovni tudi trudili, da bi bili ugajali škofovemu povelju, vender niso mogli pomiriti razburjenih ljudi in jim dopovedati, da se mora spoštovati tudi samovoljno vladno početje. — „Spoštovati se mora le to, kar je spoštovanja vredno,“ bilo je puntarsko gaslo, ki je bilo vsem po volji. Osebna veljava Lurškega župnika, ki je bil tako ljubljen in spoštovan, začela je giniti pri razkačenih ljudeh.

Bilo se je bati, da ne bi bil red prevržen po ravno tistih naredbah, ki so bile dane, češ, da ga je treba ohraniti. Ljudje, ki so bili užaljeni v svoji najljubši veri, niso vedeli, ali bi ubogali ali bi zgrabili. Na eni strani so po vseh hišah podpisali prošnjo na cesarja, naj bi v imenu vestne prostosti zrušil prefektovski ukaz; na drugi strani so deskovo ograjo pred Jamo trikrat ali štirikrat podrli po noči in zmetali v Gav. Jacomet se je zastonj trudil stakniti vernike, ki so tako malo spoštovali gosposko, da so uganjali hudobijo, kakeršne dosle ni poznal naš zakonik; tista hudobija se je pa imenovala: ponočna molitev, združena z ulamljanjem in razmetavanjem ograje.

Veliko jih je hotelo kazni oditi s tem, da so poklekovali pred samimi koli, še zunaj meje mestnega sveta. To je bil mutast

ugovor proti naredbam deželske gosposke, in kakor mutasto sklicevanje na vsemogočnega Boga.

Velikanska množica se je pred koli zbrala tisti dan, ko je Pavska sodnija ovrgla obsodbo, od Lurške sodnije izrečeno proti eni tistih treh žen, ki so bile tožene zavoljo nedolžnih besedi glede Jame, in potrdila oproščenje drugih dveh. Ljudje so se navdušeno veselili zmage. Nič več se niso mogli zdržati, planili so čez ograjo v gostih gručah, in se niso nič zmenili za besede in preplašeno vpitje čuvajev. Policija je bila zbegana od udarca, ki je priletel od Pavskih sodnikov, tudi ni vedela, kaj bi s temi brezštevilnimi ljudmi, zato se je odmaknila in ni branila množici. Drugi dan so prišli prefektovi ukazi in opomini, ki so osrčevali policijo in zapovedali, da se naj ostrejše straži. Pomnožili so čuvaje in jim grozili z „odstavljanjem“. Ostrost se je podvojila.

Neki ljudje so raznesli zvito, popolnoma lažnjivo govorico, da bodo prestopniki zapirani; in to so množice hitro verjele. Določena kazen ni zadoščevala, zato so poskuševali vernike nekako preplašiti z jalovimi grožnjami.

Bilo je kakor tako doseženo, da nekoliko dni ljudje niso nič več očitno hodili čez ograjo.

Časih so od daleč prišli mrtvoudni, slepi in drugi revni bolniki, kterih zdravniki ne morejo ozdravljati, ampak le sam Bog; hodili so k županu in so ga prosili s sklenenimi rokami, da bi jim dovolil, poskusiti zadnji pomoček pri čudežnem studencu. Župan se je trdovratno držal prefektovega ukaza, in izvrševaje dane naredbe, je kazal tisto smešno pogumnost, s ktero se sami sebe goljufajo slabi ljudje. V imenu višje gosposke ni dajal dovoljenja. Bolnike so devali na protokol. Ta neusmiljenost se ne dá opravičiti.

Največ jih je potem hodilo na desni Gavski breg, nasproti Jami. Nektere dni je ondi bilo sila veliko ljudi, kterim pa niso nič mogli: zakaj svet, kamor so priromali, je bil last zasebnikov, ki so menili nebeški blagoslov s tem ná-se potegniti, da so romarjem dovolili, prihajati na tiste travnike, ondi poklekovati in moliti, gledaje proti Jami in čudežnemu studencu.

Ko so ljudje tako neznansko prihajali, medtem je Bernardka v trdo zbolela, tako je bila zdelana od naduhe in gotovo tudi od mnogih obiskovalcev, ki so jo hoteli videti in slišati.

Škof je močno želel umiriti duhove in odpraviti vse, kar je razburjalo ljudi, zato je tudi porabil to priliko, da je dal staršem svetovati, naj bi Bernardko poslali v Cauteretske toplice, ki so prav blizu Lurda. Tako je bilo moči, deklico odtegniti tistim raz-

govorom, tistim vprašanjem, tistim pripovedovanjem o Prikazni, ki jih je ves svet rad poslušal, in ki so netila navdušenost ljudi. Bernardkina bolezen je delala skrb Soubirousovim, ki so izprevideli, da večna obiskovanja zdelujejo hčerko, zato so jo izročili teti, ki je tudi sama šla v Cauteretske toplice in ki je prevzela male stroške, kteri so sicer prav majhni ob tistem letnem času, ko so toplice še skoro prazne. Srečni in bogati ljudje prihajajo nekaj kasneje, in v Cauteretskih toplicah je meseca junija le nekoliko revnih hribovcev. Bolna Bernardka, ki je želela tihote in miru ter skušala bolj ko bolj odtegniti se očiti radovednosti, bila je v toplicah dva ali tri tedne.

IV.

Kolikor bolj se je junij nagibal h koncu, toliko bolj so se imenitni ljudje bližali Pyrenejskim toplicam. Bernardka se je vrnila v Lurd k svojim staršem. Od vseh vetrov so v toplice vreli topličarji, touristi, radovedneži, popotniki, preiskovalci in učenjaki, ki so prihajali po brezštevilnih evropskih cestah. Po pustih hribih, ki so bili samotni in odljudni druge letne čase, naselilo se je počasi sila veliko skoro samih imenitnih prebivalcev velikih mest. Meseca julija so se Pyreneje spreminjale v Pariško, Londonsko, Rimsko in Berlinsko predmestje. Francozi in tujci se ondi srečujejo v krčmah, prihajajo v dotiko v topličnih sobanah, sprehajajo se po stezah, jezdarijo po vseh straneh, ob bregovih gorskih potokov, po strmih vrhovih ali po cvetočih senčnatih dolinah. Zdelani ministri, poslušanja ali govorjenja siti poslanci in starejšine, bankjerji, diplomati, kupci, duhovni, uradniki, pisatelji in svetovnjaki prihajajo utrjevat svoje zdravje, ne le v imenitnih toplicah, ampak tudi, in nemara še bolj, v tistem zdravem in čistem hribovskem zraku, ki daje krvi krepkejšo delavnost in duhu neko večjo živahnost in gibičnost.

V tej tako različni družbi, v tem kozmopolitičnem svetu so bili ljudje, ki so se bistveno razločevali v raznih nazorih, ki so zastopali vse vere in vse nejevere, vsa resna in smešna modrijanstva, vse misli in vse sostave. To je bil svet v malem; to je bila Evropa v posnetku in v skrajšku: Evropa, ki jo je Božja previdnost, po naturnem teku stvari in ob izbrani uri, postavila pred nadnaturne dogodke in čudeže, ki so se godili pred Pyrenejskimi durmi. Bog je ravnal po svojih večnih sklepih. Kakor se je nekdaj v Betlehemu prej pokazal pastirjem kakor kraljem; tako je v Lurdu

izprvega sklical ponižne in neimenitne, hribovce in reveže, in še-le potem je pozval slavne in bogate ljudi, velikane v premoženju, v učenosti in v umetnosti, naj bi gledali Njegovo delo.

Iz Cauteretskih, Barégeskih, Luzskih, Saint-Sauveurskih, Eaux-Bonneskih in Bagnères-de-Bigorreskih toplic so tujci hiteli v Lurd. Po mestu so se bliskale svetle kočije, v ktere je bilo, po tamošnji šegi, vpreženo po četvero krepkih konj, ki so imeli svetlo-pisano opravo z glasnimi kreguljčki.

Večina romarjev in popotnikov se ni zmenila za prepovedi in ograjo. Nič se niso bali protokolov in hodili so k Jami: eni iz pobožnosti, drugi iz radovednosti. Bernardka je dobivala neznansko veliko obiskovalcev. Hoteli so videti in so tudi videli ozdravljene osebe. Po vseh topličnih sobanah so govorili le o dogodkih, ki smo jih opisali. Počasi se je naredilo očitno mnenje, ki ni bilo nič več mnenje tistega zemeljskega kotička, ki ima štirideset do šestdeset milj in ki se razteza v znožju Pyrenej, od Bayonne do Toulouse ali Foix, ampak mnenje francoske dežele in Evrope, ki ste bili takrat v hribih zastopani po obiskovalcih vseh stanov, vseh nazorov in vseh dežel.

Silovitosti baron Massyjeve so bile nadležne radovednim, kakor tudi pobožnim ljudem, in vsi so jih močno grajali: ti so trdili, da so krivične, oni pa, da so neprilične; in vsi so bili teh misli, da kratkomalo ne bodo mogle ustaviti velikanskega romanja, ki je sililo k Jami in čudežnemu studencu. Ko se je jasno skazalo, da ni moči ustaviti navala, bili so zoper prefekta celó tisti, ki so, kakor on, črtili nadnaturne stvari, in ki bi bili od kraja radi ploskali njegovemu početju. Ljudje sploh, zlasti pa prostomišljaki, presojajo vladna dela bolj po vidljivih uspehih, kakor pa po modrijanskih načelih. Vlada dobi pohvalo najgotovejše, če zmaga; če pa ne zmaga, ima dvojno nesrečo: očitno je ponižana po neuspehu, in vsi ljudje jo še zraven grajajo skoro vselej. Gospod baron Massy je imel to dvojno nesrečo.

Bile so okoliščine, da je policijska vnetost in osebna srčnost samega Jacometa bila devana na trdo skušnjo. Imenitne osebe se niso zmenile za ograjo. Velika zadrega. Neki dan je bil osorno ustavljen tujec lepega in veličastnega obličja, ki je stopal proti kolu in hotel iti k skalam Massabiellskim.

— Tukaj se ne hodi.

— Boste videli, da se hodi, odgovori živo neznanec, ki stopi brez strahu na mestni svet in jo krene proti Jami.

— Vaše ime? Vzamem vas na protokol.

— Imenujem se Ludovik Veuillot, odgovori tujec.

Ko je na protokol jemal imenitnega pisatelja, medtem je neka gospa prestopila mejo nekoliko korakov zadaj, in pokleknila pred deskovo ograjo, ki je oklepala Jamo. Skoz ograjne špranje je videla čudežni studenec in molila. Kaj je Boga prosila? Ali je prosila za sedanjost ali za prihodnjost? Ali je molila za se ali za druge, ki so jej bili ljubi in v skrb izročeni? Ali je nebeškega blagoslova prosila za kako osebo ali za kako družino? Ne vemo, in tudi ni treba vedeti.

Straža, ki je izvrševala prefektovske in policijske naredbe, je zapazila klečečo gospo.

Čuvaj popusti g. Veuillota in steče k ženi, ki je molila.

— Gospa, reče, ni dovoljeno tukaj moliti. Vi ste zasačeni pri hudobiji sami; imeli se boste zagovarjati pred mirovnim sodnikom, ki sodi kot zadnja sodnija. V imenu postave vas vzamem v protokol. Vaše ime?

— Rada, odgovori gospa: sem admiralica Bruatova, odgajateljica Njegove Visosti cesarjeviča.

Ta strahovit Jacomet je bil sila občutljiv za stanovsko imenitnost in je spoštoval mogočne ljudi. Takih ni jemal v protokol.

Večkrat so se ponavljali takšni prizori. Nekteri protokoli so preplašili prefektove služabnike in bi bili gotovo tudi samega prefekta. Žalostna prikazen: mogočnim se ni nič zgodilo, ko so prelamljali prepoved, reveži so bili pa kaznjevani. Bila je dvojna vaga in dvojna mera.

V.

Vsi so bili teh misli, da ne more vedno tako biti, da je že enkrat vender treba natanko določiti, kaj je s tistimi nadnaturnimi dogodki, s tistim resničnim ali lažnjivim prikazovanjem matere Božje, s tistim izvirkom in s tistimi resničnimi ali izmišljenimi ozdravljenji. Bilo je potrebno, da Cerkvena gosposka natanko preišče vse te stvari. Tujci, ki so bili v tistem kraju le za malo časa, niso videli na lastne oči, kako so se začeli in vršili nenavadni dogodki, zato si tudi niso mogli pridobiti popolnega prepričanja; in ko so slišali na vseh straneh razna pripovedovanja, razna mnenja, začudili so se enoglasno, da duhovska gosposka popolnoma molči in da se, kakor je bilo videti, za vse to nič ne zmeni. Zabavljali so čez deželsko gosposko, da se vtika v take stvari, pa tudi čez duhovsko, da se toliko časa nič ne gane.

Prostomišljaki so po svoji volji razlagali dolgo škofovo omecevanje in molčanje ter so menili, da je škof njihovih misli. G. Massyjevi prijatelji so začeli mogočno trditi, da imajo Lurški dogodki pri škofu Lavrencu toliko veljave, kolikor pri prefektu. Na škofa so zvračevali vso odgovornost za silovite naredbe, ki so bile dane. „Škof," govorili so, „bi bil lahko z eno besedo naredil konec prazni veri, samo svojo sodbo naj bi bil izrekel očitno. Ker on ni nič storil, bila je deželska gosposka prisiljena, poprijeti se stvari."

Verniki so videli skazane čudeže ter so bili enako prepričani, da slovesna sodba potrdi njih vero.

Prav veliko tujcev ni vedelo, kaj imajo misliti o prikaznih in ozdravljenjih, ter so zahtevali, naj bi jih preiskava rešila njih negotovosti. „Čemu je duhovska gosposka," govorili so, „če ne za to, da sodi o takih prepirih in vodi vero tistih, ki ne morejo sami preiskovati in si napraviti sodbe, ker so v daljnih krajih, in ker nimajo v rokah listin ali drugih potrebnih reči?"

Takšne pritožbe so vedno prihajale na škofa. Godrnjanju množic se je pridružil glas ljudi, ktere navadno imenujemo razsvetljene, če tudi mala pozemeljska svetloba pogostoma odmakne njih očem veliko nebeško luč. Od vseh strani so zahtevali preiskavo.

Nadnaturna ozdravljenja so se vršila brez prestanka. Od mnogih strani je škof dobival verjetne zapisnike o teh čudežnih ozdravljenjih, ki so bili podpisani od veliko prič. *)

16. julija, praznik Karmelske matere Božje, je Bernardka zopet po nekoliko mesecih zaslišala v sebi glas, ki jo je klical, pa nič več ne k skalam Massabiellskim, ki so bile ograjene in stražene, ampak na desni Gavski breg, na tiste travnike, kjer se je množica shajala in molila, da se jej ni bilo treba bati zapisnikov in policijskega mučenja. Bilo je ob osmih zvečer. Toliko da je deklica

*) V nekem pismu g. doktorja Dozousa, ki je prav od blizu opazoval dogodke, nahajamo popis raznih kroničnih bolezni, o kterih trdi, da jih Jamska voda ozdravlja po nenaturnem potu. Naštete so te bolezni:

„Hudi glavoboli; — oslabljenje oči; — črna slepota; — bolezen v čutnicah; — mrtvoud poedinega uda ali celega telesa; — kronični revmatizem; — delno ali splošno oslabljenje organizma; — slabosti malih otrok. V teh okoliščinah je Jamska voda ozdravljala tako naglo, da je zategadelj več ljudi od začetka tajilo resničnost takih ozdravljenj; pa kmalu so bili prisiljeni, sprejeti jih kot resnične dogodke, kot neovrgljive resnice.

„Nektere kožne bolezni; — beli tok; — kronične bolezni prebavljanjskih organov, otok jeter in vranice.

„Guša; — oglušelost iz oslabljenja slušne čutnice itd. itd."

pokleknila in začela moliti rožni venec, že se jej prikaže presveta mati Jezusa Kristusa. Gav, ki je ločil Bernardko od Jame, je nekako nehal biti za oči dekletove. Dekle je videlo pred seboj le blagoslovljeno skalo, ki se mu je zdela tako blizu kakor drugekrati, in pa brezmadežno Devico, ki se mu je prijazno smehljala, kakor da potrjuje vso preteklost in razsvetljuje vso prihodnjost. Ne ena besedica ni prišla iz nebeških ust. Kar nagne Prikazen glavo, kakor da se hoče posloviti za dalje časa ali celó za vselej. Potem zgine in se vrne v nebesa. To je bila osemnajsta in — zadnja prikazen.

V različnem ali nasprotnem smislu so se zgodile čudne stvari, ki jih je vredno omeniti. Neki otroci in neke ženske so trdili kake trikrat ali štirikrat, da so imeli prikazni kakor Bernardka.

Ali so bile te prikazni resnične? Ali je hudoba skušala, vmes se vtakniti, da bi motila Božje delo? Ali so te čudne prikazni prihajale iz zmešanosti duha, iz preteranosti ali iz porednosti nekterih hudobnih paglavcev? ali so se kakšni hudobneži nesramno skrivali za te ženske, da ob veljavo pripravijo čudovite Jamske dogodke? Ne vemo.

Množice so s svojimi tisočerimi očmi bistro zapazile najmanjše stvarce, pa se niso tako bale, kakor mi, povedati svojega mnenja.

Ljudje, ki so postali silno nezaupni, so precej začeli trdovratno trditi, naj bo že po pravici ali po krivici, da je policija na skrivaj podšuntala tiste ljudi, ki so baje imeli prikazni. Dvoje ali troje fantičev je baje imelo prikazen. Ti otroci so vpletali v svoje pripovedovanje, ki se sicer ni dosti ujemalo, vsakeršne nespameti. Neki dan so tudi preplezali deskovo ograjo, ki je zapirala Jamo, zajemali so romarjem vodo, dotikali so se z njih molki blagoslovljene skale, in za to postrežbo so sprejemali darove. Čudno, Jacomet, ki bi jih bil tako lahko ustavil, pustil jih je pri miru. Časih se je delal, kakor da ne vidi teh čudnih prizorov, teh zamaknenj, teh prelomljenj dane prepovedi; časih se je pa delal, kakor da ga zraven ni, ko se je vse to vršilo. Iz tega čudnega vedenja prav zvitega in prav prebrisanega komisarja je sklepal vsak, da bi to utegnila biti ktera tistih temnih zvijač, kakeršne, nemara prepogosto, prisojajo policijskim in tudi celó vladnim uradnikom. „Ker vidi g. baron Massy,“ govorili so, „da se očitno mnenje obrača proti njemu, in ker ga je skušnja prepričala, da dogodkov ni moči ustaviti s silo, poskuša jih v njih začetku osramotiti s tem, da najema lažnjive vidce, s kterimi bo potem delal veliko hrupa po časnikih in pri vladi. *Is fecit, cui prodest;* tisti je to storil, komur koristi.“

Če se tudi tako sumnjičenje najbrže ni ujemalo z resnico, vender so ti prizori lahko begali duhove. Lurški gospod župnik je bil ves nejevoljen zavoljo tega pohujšljivega počenjanja, otroke vidce je sramotno spodil od nauka, rekši, da bo sam ostro preiskoval to stvar ter spravil na dan njene prave nasnovače, če se le še enkrat ponové taki dogodki.

Župnikova grožnja je kmalu in dobro pomagala. Namišljeno prikazovanje je čisto ponehalo, in nič več se ni o njem govorilo. Trajalo je le štiri ali pet dni.

Župnik Peyramale je poročil škofu o teh dogodkih. Jacomet je od svoje strani poslal prefektu pretirano in romansko poročilo, o kterem bodemo kasneje imeli priliko govoriti.

Ta predrzen poskus sovražnikov, ki so nameravali pokaziti in ogrditi Božje delo, je pomnožil število nagibov, ki so priganjali škofa k delu. Vse je kazalo na to, da je prišel čas, poprijeti se stvari, in da mora Cerkvena gosposka preiskovati in izreči svojo misel.

Takrat so se v tistih krajih nahajali možje, ki so imenitni v krščanskem svetu, kot: mgr. de Salinis, Auchski nadškof; mgr. Thibaud, Montpellierski škof; mgr. de Garsignies, Soissonski škof; g. Ludovik Veuillot, glavni urednik časnika *„Univers“*; manj poznane, pa imenitne osebe, g. Rességuier, nekdanji poslanec; g. Vène, glavni inženir rudokopstva, generalni nadzornik Pyrenejskih toplic, in veliko drugih izvrstnih katoličanov. Vsi ti so preiskovali nenavadne dogodke, ki jih pripoveduje naša zgodovina; vsi so videli in izpraševali Bernardko; vsi so verovali ali se nagibali k veri. Pripovedujejo o nekem prav spoštovanem škofu, da se ni mogel ubraniti ginenosti, ko je poslušal tako živo, tako priprosto in tako verjetno Bernardkino pripovedovanje. Ko je škof gledal to malo deklico, na ktero je mati Božja uprla svoje oči, ni se mogel ustaviti prvemu vzkipu svojega ginenega srca: in on, škof, poklekne pred veličastvom ponižne kmetiške deklice.

— Moli za me, blagoslovi mene in moje vernike, reče jej z zamolklim glasom, in je tako zbegan, da se spusti na kolena.

— Vstanite, gospod! Vi imate blagosloviti to deklico, vikne Lurški župnik, ki je bil zraven, in naglo prime škofa z roko, da mu pomore vstati.

Če je tudi župnik naglo pomogel, vender ga je Bernardka že prehitela; in vsa zbegana v svoji ponižnosti nagne glavo pred škofom, ki jo je blagoslovil s solzami v očeh.

VI.

Vsi ti dogodki, kakor tudi pričevanje toliko važnih mož, ki so bili popolnoma prepričani po svojih lastnih preiskavah, morali so močno ganiti učenega in bistroumnega Tarbskega škofa. Škof Lavrenc je spoznal, da je zdaj treba govoriti, in je spregovoril. Izdal je 28. julija sledeči pastirski list, ki se je precej razglasil po vsi škofiji, in ki je napravil sila veliko hrupa: zakaj vsak je spoznal, da bodo kmalu razjasnjene nenavadne stvari, o kterih so ljudje govorili in ugibali toliko časa.

Tarbski škof ustanavlja v pastirskem listu komisijo, ktera ima preiskovati resničnost in naturo dogodkov, ki so se zadnjih šest mesecev vršili o priliki nekega, resničnega ali izmišljenega, prikazovanja matere Božje v Jami, ki je na zapadni strani Lurškega mesta.

„BERTRAND - SÉVÈRE - LAVRENC, po Božjem usmiljenju in po milosti apostoljskega svetega sedeža škof Tarbski;

„duhovščini in vernikom naše škofije, pozdrav in blagoslov v našem gospodu Jezusu Kristusu.

„Od 11. februarja tekočega leta so se vršili v Lurdu sila važni dogodki, ki so v zvezi z vero, ki delajo hrup po škofiji in ki so zasloveli v daljne kraje.

„Bernardka Soubirous, mlada deklica iz Lurda, stara štirinajst let, je baje imela prikazni v Massabiellski Jami, ki je na zapadni strani rečenega mesta; brezmadežna Devica se jej je neki prikazovala. Studenec je začel baje ondi izvirati. Ozdravelo je neki veliko bolnikov, ki so to vodo pili ali se z njo umili; in ta ozdravljenja slové baje za čudeže. Množice ljudi so prihajale in prihajajo še, iz naše škofije, pa tudi iz bližnjih, in kličejo na pomoč brezmadežno Devico, da bi bili po tej vodi rešeni raznih bolečin.

„Deželska gosposka je ostrmela.

„Od meseca marca tekočega leta zahtevajo na vseh straneh, da duhovska gosposka pove svojo misel o nepričakovanem romanju.

„Od začetka smo mislili, da še ni prišel čas, lotiti se teh stvari s koristjo; da je treba previdno čakati, ne zaupati navdušenosti prvih dni, pustiti ljudem pomiriti se, dolgo časa premišljevati in prositi razsvetljenja za jasno in skrbno opazovanje.

„Troja vrsta ljudi zahteva od nas določbe, pa v raznem smislu:

„Prvi so tisti, ki nehte nič preiskovati, ki v Jamskih dogodkih in v ozdravljenjih, ki so pripisovana studenčnici, vidijo le prazno vero, goljufijo in sleparijo. Jasno je, da ne moremo biti

njih misli *kar tako in brez natankega preiskovanja;* njih časniki so od kraja zelo kričali o prazni veri, o slepariji, o nepoštenosti; trdili so, da Jamski dogodki izvirajo iz umazane dobičkarije, iz pregrešne lakomnosti, in tako so ranili nravno čutilo našega kristijanskega ljudstva. Priznavamo, najložje se odpravijo težave, če se vse taji, če se sumničijo nameni; pa to je nepošteno, nespametno in duhove prej razkači kakor pa pomiri. Govoriti, da se čudeži ne morejo goditi, to se pravi, trditi zastarelo nespamet, odpovedati se kristijanski veri in krevsati po potu nejevernega modrijanstva minolega stoletja. Mi katoličanje ne moremo v tej okoliščini za svet povpraševati ljudi, ki trdijo, da Bog nima moči, delati izjem od splošnih postav, po kterih vlada s svetom, ki je delo njegovih rok. Tudi ne moremo z njimi preiskovati, da bi spoznali, če je kak dogodek čudež, saj že *naprej* trdijo, da se čudež ne more zgoditi. Ali pa morebiti nečemo, da bi se dotični dogodki preiskovali natančno, pošteno, vestno in učeno? To gotovo ne: ravno narobe, prav močno želimo take preiskave. Hočemo, da se ti dogodki najnaprvo ostro spričajo, kolikor se da po zdravem modroslovju; potem, da strokovnjaki in učenjaki v bogoslovju, mistiki, zdravilstvu, v fiziki, v kemiji, v geologiji, itd. itd. preiskujejo, če so ti dogodki nadnaturni in Božji, ali ne. Veda naj spregovori in pove svojo misel. Močno želimo, da se ne opusti nikakeršen posredek, ki bi nam pomogel najti resnico.

„Nato so druge vrste ljudje, ki ne hvalijo pa tudi ne grajajo pripovedovanih dogodkov, in ki ne povedo svoje sodbe: ti žele poznati določbo duhovske gosposke, in jo tudi močno zahtevajo, da bi potem povedali svojo misel.

„Naposled je tretja, močno številna vrsta ljudi, ki so si že, če tudi prezgodaj, napravili sodbo o dotičnih dogodkih. Ti ljudje pričakujejo prav nepotrpežljivo, da škof kot prva sodnija izreče sodbo o tej važni stvari. Če tudi upajo, da se bo naša sodba ujemala z njih pobožnimi čutili, vender smo prepričani, — tako poznamo njih pokorščino do Cerkve, — da sprejmo takoj našo razsodbo, naj bo že kakeršna koli.

„Da bi se tedaj razjasnila vera in pobožnost toliko tisoč vernikov, da bi se ustreglo očitni potrebi, da bi se odpravile negotovosti in pomirili ljudje, zato danes uslišimo silne prošnje, ki dalje časa prihajajo od vseh strani. Hočemo, da se razjasné dogodki, ki se prav močno tičejo vernikov, Marijinega češčenja in same vere. V ta namen smo sklenili ustanoviti v škofiji stanovitno komisijo, da zbira in skaže dogodke, ki so se zgodili ali ki se bodo

morebiti še godili v Lurški Jami ali po Jamski vodi; da nam popiše in razloži njih značaj, ter nam tako pripravi vse, kar je neobhodno potreba, da se stvar razsodi.

„V TA NAMEN

smo Boga poklicali na pomoč, določili smo in določujemo sledeče:

„Člen I. Komisija je ustanovljena v Tarbski škofiji, da preiskuje:

„1. če je Jamska voda res ozdravljala bolnike, ki so jo pili ali se z njo umili, in če se ta ozdravljenja morejo razložiti naturno, ali če se morajo pripisovati nadnaturnemu uzroku;

„2. če je deklica Bernardka Soubirousova res imela v Jami prikazni, kakor trdi, in če se, v tem slučaju, dadó prikazni razložiti naturno, ali če imajo nadnaturni in Božji značaj;

„3. če je Prikazen kaj zahtevala, kakšne želje razodela deklici; če je tej bilo zaukazano, razglasiti jih, komu, in kaj je zahtevala ali želela?

„4. če je studenec, ki zdaj teče v Jami, bil že pred prikazovanjem, ki ga je baje imela Bernardka Soubirousova.

„Člen II. Komisija naj nam predloži le tiste dogodke, kteri so popolnoma skazani, in naj nam v obširnih poročilih pove svojo misel o teh dogodkih.

„Člen III. Gospodje dekani naše škofije bodo glavni komisijini dopisniki; prošeni so, naznanjevati jej:

„1. dogodke, ki so se zgodili v njih dekanijah;

„2. osebe, ki bi mogle pričevati, da so se ti dogodki res zgodili;

„3. tiste osebe, ktere bi po svoji učenosti mogle pomagati komisiji;

„4. zdravnike, ki bi bili bolnike zdravili pred njih ozdravljenjem.

„Člen IV. Ko komisija vse poizve, naj začne preiskovati. Priče naj se zaslišijo pod prisego. Kadar se ima preiskovati na samem mestu, naj vsaj dva komisijina uda zraven prideta.

„Člen V. Močno priporočamo komisiji, naj večkrat v svojo sredo pokliče strokovnjake v zdravilstvu, fiziki, kemiji, geologiji itd., da od njih zasliši težave, ki bi jih njih vede mogle delati kakor koli, in da izve njih misel. Komisija ne sme nič zanemariti, kar bi razjasnjevalo dogodke in pomagalo priti do resnice, naj bo že ta kakeršna koli.

„Člen VI. V komisiji so sledeči udje: devetero stolnih kanonikov, prednjika našega velikega in malega seminišča, prednjik

škofijskih misijonarjev, Lurški župnik in profesorji dogmatike, morale in fizike na našem seminišču. Profesor kemije na našem malem seminišču bo tudi pogostoma povprašan za mnenje.

„Člen VII. G. Nogaro, kanonik in prošt, je imenovan za komisijinega predsednika. Gospoda kanonika Tabariès in Soulé sta imenovana za podpredsednika. Komisija izvoli iz svoje srede tajnika in dva podtajnika.

„Člen VIII. Komisija začne precej svoje delo, in se snide kolikorkrat se jej bo zdelo potrebno.

„Dano v Tarbskem mestu, v naši škofijski palači, z našim podpisom, z našim pečatom in s sopodpisom našega tajnika, 28. julija l. 1858.

„BERTRAND - S^re^, Tarbski škof.“

„FOURCADE, *kanonik in tajnik.*“

Toliko da je škof izdal ta pastirski list, kar dobo pismo od gospoda Roulanda, ministra bogočastja. Minister roti škofa, naj posreduje in ustavi romanje.

Da bi se bolj razumeli izrazi tega pisma, treba je nekoliko se ozreti nazaj.

VII.

Ni mogoče za gotovo vedeti, če so res policijski ali vladni uradniki najeli lažnjive vidce, ali če so jih ljudje le po krivici opravljali; še manj je pa mogoče kaj skazati z jasnimi pismi. Če je kedaj v takih rečeh kaj dokazov, jih skoraj vselej prizadeti ljudje spravijo s poti. Da se spozna resnica, ne ostaja drugo, kakor le splošna podoba dogodkov in enoglasno čutilo takratnih ljudi, čutilo, ki je gotovo časih prav pravično, pogostoma pa tudi krivično, ker izvira iz strasti ali iz zmote. Zgodovinar ima naštevati le skazane in resnične dogodke; pri nepopolnih, mračnih dogodkih ima povedati svoje dvome, svoje pomisleke, svoje negotovosti; bralcu pa naj pusti soditi in misliti tisto, kar se mu vidi najverjetnejše.

Naj bo že kteri koli nagib ali ktera koli nepoznana roka, ki je napotila dva ali tri paglavce, da so se delali vidce, g. Jacomet, g. Massy in njiju prijatelji so te otročarije zvikšavali in šumeče obračali na svoj mlin. Prizadevali so se, na to stran obrniti pozornost ljudi, odvrniti jo pa od važnih dogodkov, kakeršni so: Bernardkina zamaknenja, izviranje studenca, ozdravljanja bolnikov, ki so pridobila vero ljudi. Kadar je bitka zgubljena na enem kraju, poskušajo imenitni vojskovodje, s kakim hinavskim obračajem

izvabiti sovražnika na tak svet, ki je polen zased in že spodkopan. To imenujejo „odvračevati pozornost.“

Pa župnik Peyramale je s svojo čujočnostjo in s svojimi bistrovidnimi grožnjami razgnal naglo lažnjive prikazni in lažnjive vidce ter tako precej prve dni podrl upanje, ki so ga prostomišljaki premeteno stavljali na „odvračevanje pozornosti.“

Pametno ljudstvo je ostalo krepko pri resničnih dogodkih ter se ni dalo ogoljufati. Visoka razumnost g. ministra Roulanda ni storila tako. Glejte, kako se je zgodilo, da se je ta prebrisan človek zmotil:

Gg. Jacomet in Massy, ki sta poskušala zmagovite in nepremagljive čudeže premagati v obupnem boju, hotela sta s temi otročarijami spodbiti noge Božjemu delu in razprašiti prazno vero; zato sta poslala ministru bogočastja prav pretirano in prav fantastično sliko o teh otroških prizorih.

Ne moremo umeti, kaj je goljufalo tolikanj skušenega državnika, g. Roulanda, da je slepo verjel oficijalnim poročilom. Vera se ne zgubi, če tudi to trdijo, ampak se le prestavi. Modrijan Rouland ni verjel v Lurško mater Božjo, ki se je skazala z ozdravljenji in čudeži, verjel pa je Massyju in Jacometu. Ta dva gospoda sta mu natrobila, da so v senci Massabiellskih skal opravljali otroci duhovsko službo; da jih je sodrga venčala z lavorikami in cvetlicami itd. itd. Naravnost sta mu povedala, da silovite naredbe nič ne opravijo proti navdušenosti ljudi. Po njiju mislih je telesna sila premagana, in deželska gosposka je pri kraju s svojo močjo. Le duhovska gosposka bi mogla še pomagati ter s pogumno roko zatreti prazno vero ljudi. Bila sta tolikanj zmotena in nevedna v tem, kaj se pravi čast katoliškega škofa, da sta si domišljevala, škof Lavrenc bo kar obsodil dogodke in delal po vladnih mislih, če le minister nanj pritisne. Tudi sta svetovala ministru, naj se sam naravnost obrne na škofa, in vse težave bodo odpravljene.

S takim nasvetom sta ministra nagibala na tisto stran, na ktero je že tako visel. Znano je, da se je g. Rouland rad vtikal v Cerkvene stvari in da je rad ukazoval škofom.

Če je tudi minister bil nekdaj sam generalni prokurator, vender se ni nič povprašal, kako je to, da sodnija ne kaznuje opisanih hudobij, če so se res zgodile. Tako čudna vladna vnemarnost glede namišljenih nerodnosti ni vzbudila v njem nič nezaupnosti.

G. Rouland je policijine in prefektove laži sprejel s priprostostjo, ki je več kakor ministerijalna. Ker si je domišljal, da mu je zdaj vse jasno, da je velik bogoslovec, še nekoliko večji od

nadškofa, saj je bil minister bogočastja: razsodil je stvari kar iz svoje sobe ter je pisal škofu Lavrencu pismo, ki je v vseh točkah podobno pismu, kterega je od začetka poslal prefektu, in kterega smo že prej navedli; iz njega diha ravno tista oficijalna pobožnost. Če beremo to pisanje današnje dni, ko je resnica skazana, ne moremo si kaj, da se ne bi žalostno nasmehnili načinu, kako nižji uradniki časih grozno debelo nalažejo, nesramno zvodijo in osleparijo svoje vikše. Res, z nekako zaničljivo otožnostjo gledamo sledeče pismo, ki je bilo pisano od ravno tistega ministra, kteri je moral, prej ali kasneje, dati dovoljenje za zidanje velikanske cerkve na skalah Massabiellskih v večni spomin prikazovanja presvete Device Marije.

„Vaša milost," pisal je g. Rouland, „nova poročila, ki jih imam o Lurških dogodkih, vidijo se mi taka, da morajo močno užaliti vse odkritosrčno pobožne ljudi. To blagoslavljanje molkov po otrocih, ta pobožnost, pri kteri imajo največ opraviti ženske, ki niso prav na dobrem glasu, to venčanje vidcev, te nenaturne ceremonije, prav pravo oponašanje Cerkvenih obredov, morajo v tir spraviti sovražne napade protestanških in kakih drugih časnikov, če škofovska milost ne stopi vmes, da umiri njih ognjeno napadanje. Ti pohujšljivi prizori škodujejo veri ravno tako v očeh ljudstva, in imam za svojo dolžnost, milostljivi škof, vnovič vas opomniti, da natančno pozornost obrnete na te dogodke . . .

„Zdi se mi, da ti nesrečni prizori silijo duhovščino, naj bi že kaj storila. Sicer se pa v tej stvari sklicujem na vso vašo previdnost in krepost, ter vas vprašam, *ali ne mislite, da bi bilo dobro, pohujšljivo počenjanje zavreči očitno?*

„Blagovolite itd.

„Minister nauka in bogočastja

„ROULAND."

VIII.

Škof Lavrenc je dobil to pisanje ravno takrat, ko je izdal pastirski list, ki je že znan bralcu, in postavil komisijo za preiskovanje nenavadnih dogodkov, ki jih je vzbudila vsemogočna roka Božja.

Če se je tudi škof močno začudil in unejevoljil nad lažnjivimi pripovedkami, ki jih je dobri minister obravnaval resno, kakor samo resnico, vender je odgovoril zmerno na pismo ministrovo.

Ni se hotel prenagliti v svoji sodbi, zato tudi še ni razodel svoje misli o dogodkih samih, le popravil jih je ondi, kjer so bili tako nesramno popačeni. Razložil mu je prav jasno in odkritosrčno, kako se je vedel in kakšno vedenje je zaukazal duhovščini; in zdaj ga je kipeče valovje dogodkov slednjič prisililo, posredovati in postaviti preiskovalno komisijo. — Minister, ki stvari ni nič poznal in tudi ne preiskoval, je škofa rotil: „Obsodite," ta mu je odgovarjal; „Preiskujem."

„G. minister," pisal je škof, „močno sem se čudil, ko sem bral vaše pismo. Tudi jaz vem za to, kar se godi v Lurdu, in kot škof imam veliko dolžnost, zavreči vse, kar bi moglo razžaliti vero in vernike. Lahko vam zagotovim, da se prizori, ki mi jih pripovedujete, niso zgodili tako, kakor so vam bili popisani; in če so se primerili kaki milovanja vredni dogodki, zginili so naglo, da ni več sledu za njimi.

„Dogodki, na ktere vaša vzvišenost cika, so se godili že potem, ko je bila Jama zagrajena, in sicer prvi teden meseca julija. — Dva ali trije Lurški fantiči so se delali, kakor da bi bili imeli prikazni, in so počenjali nerodnosti po cestah. Jama je bila ograjena, kakor sem rekel, pa vedeli so vanjo priti, ponujali so se romarjem, ki so bili zadrževani od ograje, da se z njih molki dotaknejo notranjega dela Jame, in sprejemali so darove za to postrežljivost. Eden teh fantičev, ki se je vedel čudno, časih tudi nespodobno, bil je v Lurški cerkvi pevec na koru. Gospod župnik ga je krepko zavrnil, spodil od nauka in odstavil od cerkvenega opravila. Grožnja je pomagala. Nerodnost je hitro ponehala. Ljudstvo je v tem videlo samo otročjo razposajenost. *) To so dogodki, ktere so *preveč vnete* osebe popačile v svojih poročilih in razložile kot kake prizore, ki nimajo ne konca ne kraja.

„Gospod minister, veselilo bi me, če bi gledé dogodkov, ki se vrše v Lurdu, povprašali častitljive osebe, ktere so se ustavile v tem mestu, da bi kraje videle na lastne oči, slišale prebivalce in deklico, ki je baje imela prikazen; vprašajte, postavim: Montpellierskega in Soissonskega škofa, Auchskega nadškofa, g. Vène, nadzornika toplic, g. admiralico Bruatovo, g. Ludovika Veuillot, itd. itd.

---

*) Vsak razume, zakaj škof ni hotel v misel vzeti, kako ljudje govore povsod v Lurškem mestu, v Cauterets, v Baréges, v Tarbes, da so sami uradniki podkupili lažnjive vidce. Res, težko je bilo za prelata reči ministru: „Te namišljene pohujšljive nerodnosti, zavoljo kterih se pritožujete in ktere pretiravate čez mero in z lažmi prepletate, delate vi sami po svojih uradnikih, ki so jih baje skrivaj nasnovali, če se sme verjeti enoglasni govorici ljudi."

„G. minister, duhovščina ni dosle rok popolnoma navskriž držala gledé Jamskih dogodkov. Mestna duhovščina je bila čudovito previdna: nič ni šla k Jami, da ne bi pospeševala romanja; nasproti je pa podpirala naredbe, ki so bile dane od gosposke. Vender vam je bila popisana kot taka, ki podpira prazno vero. Ne dolžim prvega uradnika v departementu, ki je vedno imel poštene namene; pa v tej stvari je le preveč verjel svojim nižjim uradnikom . . .

„Brali ste pismo, s kterim sem 11. aprila t. l. odgovoril prefektu ter mu ponudil pošteno pomoč, da se ta stvar srečno dožene. Pa brez preiskovanja in brez pravega uzroka nisem mogel, kakor je on hotel, s prižnice grajati ljudi, ki so hodili molit k Jami; tudi jim nisem mogel tega prepovedovati, zlasti, ker se ni zgodila nikakeršna nerodnost, če je bilo tudi nektere dni na tisoče romarjev. Ne le to, da Cerkev vselej razloži nagibe, zakaj kakšno reč prepoveduje, in da mi stvari niso bile dosti znane, bil sem tudi prepričan, da moja beseda ne bi nič zalegla pri taki razburjenosti.

„Ko je bil g. prefekt 4. maja v Lurdu zavoljo novačenja, dal je po policijskem komisarju Lurškega mesta pograbiti svete podobe, ki so bile v Jami, in je kantonskim županom rekel, da je to naredbo dal v soglasji s škofom, in ta laž se je nekoliko dni kasneje ponovila v prefekturnem časniku. Da je bila Jama oropana, zvedel sem iz časnikov in od Lurškega župnika. Zadnjemu sem pisal naglo, naj bi se ne ustavljali prefektovemu povelju; takrat nisem obžaloval in tudi zdaj ne obžalujem, da so mojo osebo vtaknili v naredbo, ki mi je bila neznana. Če sem tudi dobil veliko pisem, naj bi oporekal, vender nisem tega storil: nisem hotel množiti težav.

„Ko so bile svete reči vzete iz Jame, bilo je upati, da se obiskovanje polagoma zmanjša, in da preneha romanje, ki se je začelo tako nepričakovano. Pa to se ni zgodilo. Ljudstvo je zatrjevalo, po krivici ali po pravici, da Jamska voda čudovito ozdravlja; ljudje so še bolj vreli: iz bližnjih departementov so tje prihajali v množicah.

„Lurški g. župan je 8. junija prepovedal hoditi k Jami, da bi obvaroval veljavo vere in očitno zdravje. Če je tudi bila vera naprej stavljena, in če tudi Cerkev ni bila povprašana za svet, vender ni škof nič oporekal: molčal je iz uzrokov, ki smo jih prej razložili.

„G. minister, iz teh podrobnosti vidite, da je duhovščina tudi nekaj storila v tej reči. Po mojem je ravnala le previdno. Kolikor sem mogel, podpiral sem naredbe, ki so bile dane od deželske gosposke; če je pa časih kaj izpodletelo, ni škof kriv.

„Pritiskali so na me od vseh strani; zdaj stopim na dan; zdaj je prišel čas, da se s koristjo poprimem teh stvari. Izbral sem komisijo, naj preiskuje in zbira reči, ki so potrebne, da rešim vprašanje, kolikor se tiče mene, vprašanje, ki razburjuje okolico in zanima vso francosko deželo, kakor vidim iz poročil, ki jih dobivam. Upam, da verniki vdano sprejmo mojo razsodbo, ker vedo, da nič ne opustim, kar bi me privedlo do resnice. Ta komisija posluje že nekoliko dni; sklenil sem, svojo naredbo razglasiti po časnikih, ker upam, da pripomore pomiriti duhove, dokler se razsodba ne naznani. Čez nekoliko dni bodem imel čast, vaši izvišenosti poslati iztis svoje naredbe.

„Bivam, i. t. d. „B.-S., *Tarbski škof.*“

Tako je škof Lavrenc pisal g. Roulandu. Pismo je bilo jasno in določno; nič se ni dalo odgovoriti. Minister bogočastja ni nič odpisal. Omolknil je: to je bilo modro. Nemara bi bilo še modrejše, ko ne bi bil spregovoril.

IX.

Ravno takrat, ko je škof Lavrenc v imenu vere zaukazal preiskovati nenavadne dogodke, ktere je deželska gosposka obsodila, preganjala in hotela zadušiti *že naprej,* ne da bi jih preiskala, ravno tisti dan, ko je prelat odpisal ministru bogočastja, je izvrstni profesor kemije na Toulouski univerzi, g. Filhol, oddal učenostno sodbo o vodi Lurške Jame.

Vestno in sila dovršeno delo velikega kemikarja je popolnoma ovrglo vladni razkroj gosp. Latourja de Trie, tistega prefekturnega učenjaka, s kterim je g. baron Massy delal toliko hrupa.

„Jaz podpisani,“ rekel je g. Filhol, „jaz podpisani, profesor kemije na Toulouski univerzi, profesor zdravilstva in struposlovja v zdravniški šoli Toulouski, vitez častne legije, spričujem, da sem razkrojil vodo nekega studenca, ki izvira blizu Lurda . . .

„Ta razkroj kaže, da se more voda Lurške Jame po svoji sestavi šteti med pitne vode, kakeršne so večjidel po hribih, ki so bogati na apnu . . .

„Nenavadna ozdravljenja, ki so se baje zgodila po rabi te vode, se ne morejo, vsaj ne pri dandanašnjem stanju vede, razložiti po naturi soli, ki jih je razkroj v njej našel. *)

*) Pismo, v kterem je g. Filhol poslal razkroj Lurškemu županu, dné 7. avgusta.

„Ta voda nima v sebi ne ene tvarine, ki bi jej dajala kako posebno zdravilno moč. Pije se lahko brez škode. *)

„Toulouse, 7. avgusta 1858.

„FILHOL.“

Tako je razkroj slavnega kemikarja podrl vse lažnjivo učenostno poslopje, na ktero so prostomišljaki, učenjaki in prefekt s težavo postavili svoj nauk o nenavadnih ozdravljenjih. Po resnični vedi ni bila Jamska voda rudninska; po resnični vedi ni imela nikakeršne zdravilne moči. In vender je ozdravljala. Tisti, ki so predrzno razbobnjavali lažnjivo govorico o zdravilni moči, bili so osramoteni; ozdravljenj pa tudi niso mogli več tajiti, ko so jih že očitno priznali. Laž in zmota se je ujela v svoje lastne zadrge.

*) Jedro Filholovega razkroja se glasi tako:

„Ta voda je čista, nima ne barve, ne duha, ne posebnega okusa. Njena gostota je za spoznanje večja od gostote destilovane vode.“

Kilogram vode.

Ogljenčeva kislina	8 centig.		
Kislec	5 „		
Dušec	17 „		
		gr.	milligr.
Amonjak	nekoliko.		
Ogljenčevokislo apno		0	096
Ogljenčevokisla magnezija		0	012
Ogljenčevokisli železni okisec	nekoliko.		
Ogljenčevokisli natron	nekoliko.		
Natrijev klorec		0	008
Kalijev klorec	nekoliko.		
Kremenčevokisli natron in nekoliko kremenčevokisle pepelike		0	018
Žveplenokisla pepelika in žveplenokisli natron	nekoliko.		
Jod	nekoliko.		
Vkupna vsota . . .			134

OSMA KNJIGA.

I.

Ko je škof oddal svoj pastirski list, g. Filhol pa svoj razkroj, niso gospodje baron Massy, g. Rouland in g. Jacomet nič več imeli nikakeršne pretveze, da bi še ljudem zapirali pot do Jame z ograjo, s čuvaji in s kaznijo.

Prepovedali so hoditi na mestni svet, češ, *da je dobro za vero,* konec narediti obžalovanja vrednim prizorom, ki se godé pri Massabiellski Jami . . . Ta pretveza je bila zdaj gosposki odvzeta, ko je škof prevzel preiskovanje vsega tistega, kar je „dobro za vero.“

Prepovedali so piti iz studenca, ki je začel izvirati pod rokami zamaknene Bernardke, češ, da je županova dolžnost skrbeti za očitno zdravje; da so resni nagibi za misel, da ima ta voda v sebi rudninske tvarine; in da previdnost svetuje, rabiti jo še le potem, ko učenostni razkroj razloži, ktere bolezni bi se dale z njo ozdravljati... Ko je g. Filhol dokazal, da voda nima nikakeršne rudninske tvarine, in da se tedaj more piti brez nevarnosti, je v imenu vede in zdravilstva uničil tisto hinavsko skrb za „očitno zdravje.“

Ko bi bila deželska gosposka s temi razlogi mislila pošteno, ne pa hinavsko; ko bi bila res delala „na korist vere in očitnega zdravja,“ ne pa pod zastavo hudobnih strasti in nestrpnosti, morala bi bila zdaj odpraviti vse prepovedi, vse ograje: morala bi bila zdaj pustiti ljudem piti iz tistega studenca, o kterem je veda razglasila, da čisto nič ne škoduje; morala bi jim bila zdaj pripoznati njih pravico, poklekovati pri znožju tistih skrivnostnih skal, kjer je za naprej Cerkev skrbela.

Um in vest sta to zahtevala, kar se pa vender le ni zgodilo; branil je napuh. Napuh je vladal od nižjih do višjih uradnikov, od Jacometa do Roulanda, vodil je barona Massyja in vso modrijansko stranko. Težko se jim je videlo odnehati in odložiti orožje. Napuh se nikoli ne vda. Rajše zabrede v neumnost, kakor da bi

se uklonil umu. Divje, nepremišljeno in neumno se postavlja proti jasnim dokazom. Govori, kakor svetopisemski hudobni duh: *Non serviam,* ne bom služil. Ustavlja se, upira se, brani se tako dolgo, dokler moč ne privrši hipoma nadenj in ga siloma ne uniči.

II.

Vladnim in polovladnim protivnikom prazne vere je ostalo zadnje orožje, da ga poskusijo v obupnem boju. Če je bila bitka, kakor je kazno, popolnoma zgubljena v Pyrenejah, bilo je morebiti še mogoče zmagati v Parizu in se javnega mnenja polastiti po Francoskem in po Evropi, predno se touristi in topličarji razidejo domov in povsod razglasé svojih nepovoljnih vtisov in svojih ostrih sodeb. Poskusili so. Nejeverni časniki iz Pariza, iz dežele in iz tujih krajev so napravili strašansko vojsko proti Lurškim dogodkom in proti škofovemu pastirskemu listu.

Ko so glavarji prostomišljakov vojskovali določno bitko na tem obširnem prostoru, je prefekt Višjih-Pyrenej zaukazal, da naj izvršujejo njegovo povelje, naj že pride kar koli hoče, da ne smejo ne za las odnehati, da se nikakor ne smejo vdati sovražnikom. Poznali so baron Massyjevo neustrašenost, in vedeli so, da njegove nepremagljive trme ne morejo premagati ne dokazi, ne um, ne nravni oziri, ne najočitnejši čudeži. Dobro se je držal na svojem spodkopanem prostoru. Neumnost je dobila dobrega brambovca.

Journal des Débats, Siècle, Presse, Indépendance belge in več tujih listov je ob enem zgrabilo in silno napadalo. Najmanjši lističi najmanjših krajev so si šteli za čast, da so se udeleževali boja proti čudežem. Med temi vojaki nahajamo najmanjši Amsterdamski listič, *Amsterdaamsche Courant.*

Eni, kot g. Guéroult v *Presse,* ali gg. Bénard in Jourdan v *Siècle,* so čudeže napadali v principu, rekši, da so le-ti doslužili, da nimajo nič več veljave, in da bi bilo za prostomišljake sramota, če bi preiskovali reči, ktere je luč modrijanstva *že naprej* zavrgla. G. Guéroult je pisal: „Vera v čudeže gine. Bog se ne spreminja; nazor pa, ki si ga ljudje delajo o njem, se spreminja od časa do časa, po stopinji nravnosti in omike človeštva. Nevedni ljudje, ki nič ne vedo za važno soglasje svetovnih postav, vidijo povsod čudeže. Vedno se jim Bog prikazuje, govori z njimi in jim pošilja angelje. Čem bolj se ljudje izobražujejo in učijo, čem bolj opazovalne vede izpodrivajo domišljijo, tem bolj ginejo vse te pravlice.

Človek ni nič manj pobožen, ampak še bolj: le drugač. Nič več ne gleda iz oči v oči bogov ali božic, angeljev ali hudobnih duhov. Skuša najti Božjo voljo, ki je zapisana v svetovnih postavah. Čudeži, ki so svoje dni utrjevali vero in pomagali širiti imenitne resnice, postali so dan danas prazno strašilo za resne učenjake.“ *) G. Guéroult je rekel, če bi mu naznanili, da se je najočitnejši čudež zgodil ravno to uro in poleg njega, „vender se ne bi še ozrl, da bi ga pogledal.“ Pristavil je: „Take pravlice morejo za hip dobiti vero pri praznoverni sodrgi nevednih krdel; pri učenih ljudeh pa, pri tistih, kterih misli sčasoma sprejme ves svet, obujajo le nezaupen gnjus in zaničljiv nasmeh.“ **)

Drugi časniki so se močno prizadevali sprevreči dogodke. *Siècle* je napadal čudeže v principu, in ob enem je, kot napredni časnik, premleval zastarele trditve o halucinaciji in o mlaki, dasi tudi so bile stvari čisto jasne in je studenec dajal na dan čez sto tisoč litrov vode. G. Bénard je pisal učenostno: „Ne moremo umeti, kako je moči delati čudež iz resnične ali lažnjive halucinacije štirnajstletne deklice in iz *mlake* v Jami.“ ***)

Kar se tiče čudežnih ozdravljenj, pomagali so si z eno samo besedo: „Tudi hidropati trdijo, da s čisto vodo ozdravljajo izvrstno, pa še niso dosle trobili, da delajo čudeže.“ †)

Pa najlepši dokaz za poštenost prostomišljakov ali za bistro preiskovanje v tej reči nahajamo v tistem hollanškem časniku, ki smo ga prej imenovali, in iz kterega so francoski časniki zajeli važno pripovedko. Glejte, kako je ta prijatelj svetlobe razsvetljeval svet in pripovedoval dogodke:

„Imelo se je napraviti nekaj posebnega, da bi se vzbudila in poživila navdušenost vernikov za češčenje matere Božje. Škofje so v tem oziru ugibali, kako in kaj, in iz tega ugibanja so se izlegli razvpiti Lurški čudeži. Znano je, da je Tarbski škof izbral komisijo za preiskovanje dogodkov. Že dalje časa pred prvo sejo so bile napravljene tako imenovane razsodbe preiskovalne komisije, ki je sestavljena iz duhovnikov in iz ljudi, ki so podkupljeni od duhovščine. *Namišljena pastarica Bernardka ni nedolžna kmetica, ampak mlada, močno izobražena in silo zvita meščanka, ki je več mesecev preživela v nunskem samostanu, kjer so jo izurili za sleparijo, ki jo je imela uganjati. Ondi, pričo oseb, je poskušala igro, še*

*) *Presse*, 31. avgusta 1858.
**) *Presse*, 31. avgusta 1858.
***) *Siècle*, 30. avgusta 1858.
†) *Siècle*, 30. avgusta 1858.

predno jo je očitno igrala. Kakor se vidi, pri tej komediji je bilo vse, še celó vaje. Če bode kedaj v Parizu primanjkovalo dramaturgov, bodo se lahko dobile med višjo duhovščino osebe, ki izvrstno odpomorejo pomanjkanju. Sicer so pa liberalni časniki vse to popolnoma osmešili, in mogoče je, da duhovščina na svojo lastno korist izpozna, kako je previdnost potrebna.“ *) Poročila, ki so jih časniki dajali, bila so tako natančna, kakor tista pisma, kterim je minister Rouland priprosto verjel. Vidi se, da je bilo občinstvo ravno tako nesramno osleparjeno, kakor minister. Tako se prav velikokrat dela očitno mnenje tistih, ktere je g. Guéroult imenoval v svojem članku *„razsvetljene ljudi“*, gotovo zato, ker časniki na nje razlivajo potoke svetlobe.

Pa niso napadali le dogodkov in čudežev, ampak tudi pastirski list Tarbskega škofa. Modrijanstvo se je, v imenu nezmotljivosti svojih naukov, upiralo preiskovanju, učenostni razpravi in skušnji. „Kadar kak preslepljenec pošlje učenostni akademiji razpravo o perpetuum mobile ali o okrogovi četverooglatosti, prestopi akademija na dnevni red, ker neče časa zgubljati s preiskovanjem takih bedarij. Neumno je preiskovati, kadar se plete za čudež: modrijanstvo preide na dnevni red v imenu uma. Preiskovati čudeže, to bi se reklo, pripustiti, da so mogoči, in s tem zatajiti svoje lastne nazore. V takih stvareh nimajo dokazi in priče nič veljave. Nemogočih stvari ne preiskujemo, le z ramami pomajamo, in vse je povedano.“ Takšna je bila naloga, o kteri so nejeverni časniki pisali v tisočerih spremenih ognjene in razkačene članke. Zastonj so trdovratno tajili ali kazili dogodke; bali so se preiskave. Krivi nauki ostajajo radi v ubežnih valovih in v nedoločnih meglah golega modrovanja. Boje se popolne svetlobe po nekakem nagonu samosvojega ohranjenja, ter se ne upajo, z varno nogo stopiti k preiskavanju. Slutijo, da bi bili premagani.

Hinavski liberalizem časnika *Journal des Débats* je v tem obupnem boju proti čudežem in proti pravici uma pokazal svojo pravo podobo ter skoro brez sramežljivosti razkril svojo divjo nestrpnost, ki se je skrivala pod bliščeče fraze lažnjivega modrijanstva. Kakor se vidi iz g. Prévost-Paradolovega članka, bal se je *Journal de Débats* že naprej imenitnih nasledkov, ktere bi moglo imeti komisijino poročilo in škofova razsodba, zato je tudi državo klical na pomaganje in rotil vlado, da bi vse ustavila. Ta časnik je prinesel sledeči članek: „Če se Bog očitno skazuje na korist ka-

*) *Amsterdaamsche Courant,* 9. septembra 1858.

toliške vére, potem je jasno dokazano, da je ta vera prava vera, ki ima prednjost pred vsemi drugimi verami ter tudi neovrgljivo pravico, voditi duše. Ta dogodek more spreobrniti veliko drugovercev in nejevercev; ob kratkem: katoliška vera bi tako pridobivala privržence.“ Potem je pisec tudi poudarjal politične nasledke, ki bi izvirali iz razsodbe preiskovalne komisije. „Če ta razsodba skaže čudeže, potem bode v tistem delu francoske dežele duhovska oblast premagovala deželsko. Duhovni katoliške vere, ktera je potrjena s takimi čudeži, so vsi drugačni ljudje, kakor so bili tisti, ktere je konkordat pred očmi imel in uredil. Imajo vse drugačno moč do ljudi, in če nastane kak razpor, imajo vso drugačno veljavo, kakor državni svet in prefekt . . .“

„Dovolj smo razložili,“ nadaljeval je pisec v *Débats,* „dovolj smo razložili imenitne nasledke, ki jih v raznem oziru more imeti razsodba preiskovalne komisije. Tukaj je resnica, ktere se moramo spomniti, in ktero je g. Morny krepko priporočal generalnemu zboru Puy-de-Dômeskemu: to je, da se na Francoskem postavno ne more nič važnega narediti, če prej ne dovoli gosposka. Če se ne more, kakor je prav dobro povedal g. Morny, premakniti kamen ali izkopati vodnjak brez vladnega privoljenja, potem se smejo še manj brez njenega dovoljenja spričati čudeži in zidati romarska cerkev. Kdor ima opraviti s cerkvenimi rečmi, in zlasti z zidanjem cerkev ali šol v drugoverskih soseskah, ve prav dobro, da gosposka nima samo enega posredka, ampak deset, tudi ne samo enega postavnega članka, ampak dvajset ali trideset, ki jej dajejo vsemogočnost v teh rečeh. Da se komisija Tarbske škofije ne snide, ali pa da se razžene, zgodi se lahko na tisoč načinov po konkordatu, po kazenskem zakoniku, po postavi od leta 1824, po dekretu od februarja 1852, po centralni gosposki, po mestni gosposki, po vseh mogočih gosposkah. Še več, če bi bila razsodba tudi že izrečena od komisije, vender bi še bila uničena, če gosposka po postavi prepove, zidati kapelico ali rabiti čudežno vodo. Ravno ta gosposka lahko prepove in razpodi vsako shajanje in kaznuje začetnike takih shodov,“ itd. Ko je prebrisani pisec tako opozoril cesarsko gosposko in zavpil svoj *caveant consules,* čujte, čujte! je na videz zopet ogrnil plašč liberalizma. — Hinavsko je pristavil: „Kaj nameravamo s tem, da gosposki pripoznavamo pravico, braniti in ovirati? Ali to, da bi jo spodbodli, naj bi se je poslužila? Bog varuj!“*) Tako se je skozi skrivna vrata vrnil med prijatelje svobode.

*) *Journal de Débats,* 3. septembra l. 1858, članek g. Prévost-Paradolov.

Kakor so Pariški časniki bavskali, tako so za njimi bevskali lističi po departementih. Vse povsod se je vojskovalo. Podstotniki, koproli in prostaki so pobirali stopinje za glavarji prostomišljakov. Od prefekta navdihovana Tarbska *Ère Impériale* je svojo puško nabijala z dokazi, ki so dohajali iz Pariza, in vsak drugi dan prav od blizu streljala na čudeže. Še celó majhni *Lavedan* je našel trohico smodnika, — ki je bil, to je res, sila zmočen od Jamske vode, — in Jacomet mu je baje pomagal, na čudeže nameriti tedensko pištolo, ki je vsakih sedem dni zastonj počila.

Univers, Union, večina katoliških časnikov je krepko odbijala splošni naskok. Učene glave so se poganjale za resnico. Katoliški časniki so zavračevali lažnjiva poročila in raztepavali bore zvijače modrijanske divjosti.

G. Ludovik Veuillot je pisal: „Nerazložene dogodke, kterim vera ali lahkovernost pripisuje nadnaturni značaj, je deželska gosposka zavrgla kar brez preiskovanja, pa tudi brez uspeha. Duhovska gosposka se je stvari poprijela: to je njena pravica in njena dolžnost. Ta pa preiskuje, predno hoče izreči svoje mnenje. Postavila je komisijo, nekako preiskovalno sodnijo, da dogodke poišče in preiskuje ter določi njih značaj. Če so resnični, in če imajo nadnaturni značaj, pove komisija. Če so lažnjivi, ali če nimajo nadnaturnega značaja, bode tudi povedala. Kaj hočejo več naši protivniki? Ali hote, naj bi škof roke držal navskriž ter bi prišel v nevarnost, da bi zavrgel milost, ki jo je Bog blagovolil dati njegovi škofiji, ali pa da bi, v drugem slučaji, pustil prazni veri ukoreniniti se?

„Škofu se je moralo zdeti čudno, da je vse ljudstvo verjelo na besedo nevedne in revne deklice; moral se je vprašati, kako je to, da so ozdravljali bolniki, ki so tisto vodo pili ali se z njo umili . . . . In če se niso ozdravljali, treba je vedeti, zakaj je ljudstvo verovalo v ozdravljenja. No, vzemimo, da je voda res naturna voda, kakor trdijo kemikarji, in da vender le ozdravlja, kakor še vedno trdi veliko ozdravljenih ljudi in nekoliko zdravnikov, lahko v tem spoznamo nadnaturne dogodke in čudeže, naj jih že *Siècle* kakor koli razlaga.“

Junaški polemikar se je ob enem postavil vsem protivnikom. Svojemu peresu je pustil samo teči, in ugnal je tiste učenjake, ki so v svojih predsodkih neumno tajili čudeže in zametavali celó preiskovanje očitih dogodkov, ktere je množica vidila na lastne oči in kleče slavila. „Če bi povedali g. Guéroultu, da se je zgodil v Kristusovem imenu velik čudež na Concorde, ne bi ga šel po-

gledat. Prav, da ne bi šel, ker vsekako hoče ostati neveren: za tak čudež morebiti ne bi mogel najti naturne razlage, ki bi ga oproščevala izpovedi. Pa še bolj prav bi storil, če bi pogledal in veroval pričevanju, ki ga je Bog v svojem usmiljenju blagovolil dati tudi njemu. Vsekako naj ve, da se množice prav malo zmenijo za njegovo nepričujočnost, in da prav malo marajo za to, če jim on pravi, da so gledale najnaravnejšo stvar ali da so jih oči goljufale. Stvari so se godile v Parizu, kakor v Lurškem mestu: ljudje so govorili o čudežih; in če so bili res čudeži, imeli bodo ta nasledek, da veliko ljudi, ki dosle niso skušali ali niso mogli *iztuhtati* Božje volje, izpozna Božjo zapoved in začne po nji živeti, to je, ljubiti Boga iz vsega srca, iz vse duše, iz vse moči, in svojega bližnjega, kakor same sebe. Tak je namen, ki ga hoče Bog doseči s čudeži. Toliko hujše bo za tiste, ki se delajo slepe in gluhe!

„Tisti, ki tajé čudeže, uničujejo vse modrijanstvo, rekel je neki star pisec. In ga tudi res uničujejo, zlasti po Kristusovem prihodu: zakaj, če ločijo Boga od sveta, ne morejo razložiti ne sveta, ne človeštva. Boga odpravljajo: eni ga tajé, da bi se od njega odtrgali popolnoma; drugi pa postavljajo v nedelavnost in malomarnost, kakor da nima nič zahtevati in kakor da nič ne zahteva od ljudi, ki jih prepušča naključju, potem ko jih je ustvaril po samopašnosti svoje moči. Nekteri ga taje in ob enem pripoznavajo, kakor da hote svojo nehvaležnost pokazati s tem, da mu delajo dvojno krivico; zatrjujejo, da ga vidijo povsod, torej jim ga nikjer ni treba pripoznati in moliti.

„Vender pa okolo njih, v njih samih človeška natura oznanuje in pripoznava Boga. Odgovarjajo s slabimi zvijačami, z zbadljivimi besedami, in kadar ne morejo nič več izhajati s svojo učenostjo in s svojim umom, zakrijejo si oči in zadelajo si ušesa. Uničujejo vse modrijanstvo . . . . Bogu se smili vera priprostih, ktero bi ti lažnjivi učenjaki radi zlorabili, zato se pa tudi prikazuje po nenavadnem dejanju svoje moči, ki pa zategadelj ne neha biti *svetovna postava*. Ali pa ti čudni modrijani to priznavajo? Ne. — Poglejte! — Nečemo videti! . . . David je rekel o grešniku: „Zaobljubil se je v svojem srcu grešiti; neče razumeti, da mu ne bi bilo treba dobrega delati.“

Nekje drugje je pisal nejevoljni logikar: „Žalibog! res se dobivajo mnogi nesrečni ljudje, kterim se more predrzno natvesti vsaka neumnost; pa so tudi, celó v Lurdu bralci, ki izpregledujejo in povprašujejo, kaj postane iz zgodovine, kaj iz očitih dogodkov,

kaj iz pravega in priprostega uma, če se s takimi presodki odbija preiskovanje in se že *naprej* taji.*)

„Dvomimo, da bi bila kaka postava, ki bi dajala vladi pravico, ovirati preiskovalno komisijo; in če bi tudi ktera bila, morala bi biti vlada toliko modra, da je ne bi rabila; zakaj, če bi vlada ovirala komisijo', bi s tem silno pospeševala prazno vero. Lahkovernost ljudi bi potem blodila, kakor bi hotela; in po nikakeršni postavi se ne bi mogel škof prisiliti, da bi izrekel svojo misel o dogodkih, kterih ni mogel in celó ni smel preiskovati. . . . Protivnikom prazne vere ostane samo to storiti: postavijo naj sami komisijo, ki naj napravi proti-preiskavo in naznani končno svojo razsodbo. To pa naj store le tedaj, če bi škofova preiskava dogodke imela za čudeže; če bi jih imela pa za zmoto, bode vsa stvar pri kraju.“

Katoliški časniki so, v sredi razburjenih duhov, razodevali res čudovito previdnost ter niso hoteli prezgodaj pripoznati čudežev. Le zavračevali so obrekovanja, nespametne pravlice, zavijače, vzdrževali so veliko historično resnico gledé čudežev, in v imenu uma so zahtevali pravico do preiskave in svobodo do luči. *Univers* je pisal: „Lurški dogodki še niso spričani in njih značaj še ni skazan. Lahko da so čudeži, lahko pa tudi da so zmota. Škofova razsodba določi stvar.

„Menimo, da smo odgovorili na vse, kar se je moglo resnega ali le videzno resničnega ugovarjati o Lurških dogodkih. Pri tem ostanemo. Ni se spodobilo pustiti časnikom, da bi bili okolo teh dogodkov kopičili vse mogoče laži; ne bi se spodobilo, odgovarjati na njih obilno zasmehovanje. Modri ljudje bodo cenili Cerkveno previdnost in poštenost; in kakor navadno pridobi si resnica po vsem tem hrupu malo krdelo privržencev, *pusillus grex,* ki vender zadoščuje, da se vlada resnice vzdržuje na svetu.“**)

Kakor se vidi, bili so ljudje gledé Lurških dogodkov ločeni v dve popolnoma protivni stranki.

Po eni strani so katoličanje zahtevali pošteno preiskavo; po drugi strani so se lažnjivi modrijani tresli pred svetlobo. Prvi so vpili: „Naj se preiskuje!“ drugi so vpili: „Naj se naglo naredi konec vsemu pričkanju!“ Oni so se poganjali za svobodo vesti; ti so pa rotili vlado, naj to versko gibanje siloma potlači in zaduši, ne z dokazi, ampak s surovo pestjo.

Vsak nepristransk človek, ki se po svojih nazorih ali po svojem stanu ni udeleževal boja, moral je popolnoma izprevideti,

*) *Univers,* avgusta in septembra.

**) *Univers,* avgusta in septembra.

da je bila pravica, resnica in um na strani katoličanov. To je izprevidel, kdor ni bil oslepljen od bojne divjosti ali od trdovratnih predsodkov.

Če se je tudi vlada, v osebi kakega komisarja, kakega prefekta in kakega ministra, prav prav strastno vedla v teh imenitnih zadevah, bil je vender le še neki mogočen človek, ki ni nič pri tem storil in ki je lahko ostal popolnoma nepristransk, naj je že imel kakeršne koli verske, modroslovne in politične nazore. Naj so se pri Lurškem mestu čudeži godili ali ne, to ni nič na pot hodilo njegovim mislim in njegovemu delovanju. Ne njegova častilakomnost, ne njegova samosvoja ljubezen, ne njegovi uki, ne njegovo prejšnje vedenje ni imelo nič opraviti s tem vprašanjem. Kdo ne bi bil v takih okoliščinah pravičen in se ne bi pognal za pravico in resnico? Ljudje zatirajo pravico in zasramujejo resnico le takrat, kadar menijo, da od tega dobodo kaj dobička ali časti.

Mož, o kterem govorimo, se je imenoval Napoleon III. in je bil slučajno francoski cesar.

Neobčutljivo, kakor je bila njegova navada, mutasto, kakor granitni sfinksi, ki stražijo vrata v Tebah, opazoval je borbo in čakal, da mu javno mnenje tako rekoč na jezik položi določbo.

III.

Medtem, ko je Bog izročil svoje delo v človeški pretres, ni nehal deliti vidljivih milosti ponižnim in vernim dušam, ki so hodile k čudežnemu studencu prosit mogočno mater Božjo.

Neki deček iz Saint-Justin, v Gerskem departementu, Janez-Marija Tambourné, je bil že nekaj mesecev močno bolan na desni nogi. Trpel je tako hude bolečine, da so se mu udje kar zavili, in da je noga, ki je bila od bolečine popolnoma zaobernena na venkaj, narejala z drugo nogo pravi kot. Ves život je oslabel in obolel vsled neprenehoma bolečine, ki je otroku jemala spanec in slast do jedi. Janez-Marija je hiral. Njegovi precej premožni starši so poskusili vsa zdravila, ki so jih nasvetovali tamošnji zdravniki. Nič ni moglo odpraviti zastarele bolezni. Zatekli so se k Bloussonskim toplicam in k zdravilnim kopelim. Pa vse to je bilo skoro zastonj. Za hip mu je odleglo prav malo, pa vselej se je huda bolezen povrnila.

Starši so zgubili vse zaupanje v zdravila. Popustili so zdravnike in obrnili so se s svojim zaupanjem na Mater usmiljenja, ki

se je baje prikazovala v skalah Massabiellskih. Leta 1858, dne 23. septembra se je žena Tambourné z Janezom-Marijo pripeljala v Lurd. Pot je bil dolg kakih petdeset kilometrov.

Ko sta se pripeljala v mesto, nesla je mati svojega nesrečnega sina v naročju k Jami. Kopala ga je v čudežni vodi, in prisrčno je prosila tisto, ki se v litanijah imenuje „zdravje bolnikov.“ Deček se je nekako zamaknil. Njegove oči so bile odprte popolnoma, usta pa le na pol. Videlo se je, kakor da je gledal nekaj posebnega.

— Kaj gledaš? vpraša ga njegova mati.

— Vidim ljubega Boga in mater Božjo, odgovori on.

Revna žena se pri teh besedah zgane na dnu svojega srca. Čuden pot ji stopi na obličje.

Deček se zavé.

— Mati, zavpije, ozdravljen sem. Ne čutim nič več bolečine. Lahko hodim. Čutim se močnega, kakor nekdaj.

Janez-Marija je govoril resnico: bil je ozdravljen. Peš se je vrnil v Lurd. Ondi je jedel in spal. Tisti hip, ko ga je bolezen in slabost popustila, vrnil se mu je spanec in jed mu je šla zopet v slast. Drugi dan je žena Tambourné še enkrat skopala svojega sina pri Jami in je dala maševati v Lurški cerkvi v zahvalo. Potem sta se obadva vrnila domov, pa ne več z vozom, ampak peš.

Med potjo sta prenočila. Ko sta se bližala Saint-Justinu, zapazil je deček svojega očeta, ki je stal na cesti in gotovo gledal, če kak voz ne pelje romarjev. Janez-Marija ga je spoznal od daleč, popustil je roko svoje matere in je stekel.

Oče, to videti, je malone omedlel. Pa njegov preljubljen sin mu je že bil v naročju. — Oče, viknil je, mati Božja me je ozdravila.

Glas o tem dogodku se je prav naglo razširil po trgu, kjer je ves svet poznal Janeza-Marijo. Od vseh strani so hiteli gledat ga. *)

*) 28. protokol škofijske komisije.

Eden izmed zdravnikov, ki so imeli preiskovati to ozdravljenje, je poslal to poročilo:

„Deček Tambourné, star 5 let, je imel na sebi prva znamenja bolezni v bedrih: prav močno ga je bolelo v kolenu, nekoliko tudi v bedru, noga se mu je zasukala na venkaj, odkraja je šepal, potem je pri hoji čutil velike bolečine. Želodec mu je delal slabo. Jed se mu je uprla, in zato je tudi močno shujšal. Bolezen je naglo prekoračila svojo prvo dobo, in očito je bilo, da deček na nji umré prej ali kasneje, ko je ravno njegovim staršem prišlo na misel, nesti ga v Lurško Jamo, kjer je v hipu ozdravel.

„Bolezen mladega Tambourné je bila nekako taka kakor Busquetova. Samo da hujša, ker je dalje segla. Zdravnik, ki zna brati v prihodnjost, ni nič dobrega pričakoval.

Sestra nekega Tarbskega notarja, gospodična Ivanka-Marija Massot-Bordenave, je vsled dolge in hude bolezni skoro popolnoma ohromela na nogah in rokah. Hodila je le z največjo težavo. Njene roke, ki so bile navadno otekle, višnjave in boleče, niso bile skoro za nobeno rabo. Njeni sključeni in trdi prsti se niso mogli zravnati. Šla je obiskat svojega brata v Tarbsko mesto, in peljala se je domov, v Arras, v Aucunski kanton. Sama je bila v poštnem vozu. Dobila je od brata bučnico vina, ki se je odmašila in prevrnila, pa je ni mogla vzdigniti in zamašiti, takšne prste je imela.

Pot jo pripelje ravno v Lurd. Tu se ustavi in gre k Jami.

Toliko da je roke vtaknila v čudežno vodo, že so oživele. Prsti so se stegnili in so precej dobili prejšnjo gibičnost in moč. Nemara ni toliko pričakovala. Vsa srečna vtakne noge v čudežno vodo, in ozdravele so kakor roke. Poklekne. Kaj pripoveduje materi Božji? kako se ji zahvaljuje? Takšne molitve, takšna zahvaljevanja se pač uganejo, ne pa popišejo.

Potem se zopet obuje, in se lahkih nog vrne v mesto.

Ravno tjekaj je šla neka mlada deklica, ki se je vrnila iz hoste in ki je nesla na glavi veliko butaro. Bilo je vroče, in revica je bila vsa v potu. Vsa utrujena sede na kamen tik pota in položi k nogam svoje breme, ki je bilo pretežko za njeno mladost. Ta hip jo doide vsa vesela in blažena Ivanka-Marija Massot, gredé od nebeškega studenca. Neka dobra misel ji šine v glavo. Približa se mladi deklici.

— Moja ljuba, ji reče, gospod Bog mi je ravnokar naklonil veliko milost. Ozdravil me je, in mi je odvzel moje breme. In jaz hočem pomagati tebi in ti odnašati.

To reče Marija Massot, vzdigne z oživelimi rokami butaro, dene si jo na glavo in gre tako v Lurd, odkoder je šla pred pičlo uro bolna in hroma. Ozdravljene ude je najnaprvo porabila za delo ljubezni. „To, kar vam Bog daje zastonj, dajajte tudi vi zastonj,“ pravi nekje sv. pismo. *)

„Gotovo je mogoče, ozdravljati bolezen v bedrih z zdravili, ki jih ima veda. Naturne žveplene vode so ozdravile že več takih bolezni; pa nikdar se ozdravljenje ni zvršilo po bliskovo hitro.

„Vode s svojo zdravilno močjo ne morejo tako naglo ozdravljati; in kjer se tako naglo ozdravljenje pokaže pri telesnih poškodovanjih, trdimo lahko, da je ondi čudež. Ali je treba opomniti, da je bil mladi Tambourné prinesen v Jamo od matere, in da je precej potem šel v strm klanjec, hodil in tekal še tisti dan brez najmanjše bolečine, in to tako lahko, kakor pred boleznijo?“ itd.

*) V opomnji podajemo poročilo zdravnikov, ki so imeli po nalogu škofijske komisije preiskovati to ozdravljenje. Na tem poročilu je spomina vredna previdnost. Ne upa se trditi, da bi to bilo čudež; pa takšna previdnost v

Neka postarna žena, Marija Capdevielle, iz trga Livrona, v Lurški okolici, je bila enako rešena na vso moč hude gluhote. „Vidi se mi,“ je govorila, „da sem na kakem drugem svetu, kadar slišim zvonjenje, ki ga že nisem slišala tri leta.“

Ne le ta ozdravljenja, ampak tudi veliko drugih je pričevalo neovrgljivo, da dela sam Bog. Bog je kazal svojo moč, ozdravljaje bolnike; in bilo je očito, da je pripustil nasprotovanje, ker je to bilo potrebno za njegove namene. V njegovi moči je bilo, odpraviti nasprotovanje, ter nagniti voljo mogočnih sveta, kamor je on hotel.

IV.

Pričkanje glede Jame je bilo po časnikih dognano. Na Francoskem in na tujem je javno mnenje lahko sodilo, ne o resničnosti nadnaturnih dogodkov, ampak o silovitem zatiranju, ki ga je verska prostost in preiskovalna svoboda imela prenašati v nekem kotu cesarstva. Revne zavijače protikristijanskega fanatizma in modrijanske nestrpnosti so bile ugnane od čvrste logike katoliških časnikov. *Débats, Siècle, Presse* in vsa zaničljiva množica brezverskih listov je omolknila in je najbrže obžalovala, da je začela to nesrečno vojsko in toliko hrupa naredila gledé nadnaturnih dogodkov. Brezverci niso nič druzega dosegli, kakor da so glas o toliko čudežih raznesli v vse dežele. Iz Laškega, iz Nemškega, in iz še bolj oddaljenih krajev so ljudje pošiljali pisma v Lurd, da bi se jim poslalo nekoliko kapljic blagoslovljene vode.

Minister bogočastja, g. Rouland, je še vedno hotel uničiti najsvetejšo svobodo in ustaviti Božjo moč.

Pri Jami so Jacomet in čuvaji še vedno stražili noč in dan in vlačili vernike pred sodnijo. Sodnik Duprat je vedno obsojal.

---

slučaju, ki je vender tako očiten, daje po drugi strani toliko bolj neovrgljivo in toliko močnejšo veljavo poročilom, kjer je čudež pripoznan.

„Gospodična Massot-Bordenave (iz Arras), stara 53 let, je meseca maja leta 1858 zbolela na bolezni, ki je nekoliko moči in gibičnosti vzela njenim nogam in rokam. Prsti so bili na pol skrivljeni. Še kruha si ni mogla urezati. Šla je peš v Jamo, umila si je noge in roke, in prišla je zdrava domov.

„Lahko pripoznamo, da vse prikazni tega dogodka govoré za čudež, pa če ga natanko preiščemo, vidimo, da se dá tudi naturno razlagati. Tako je bolezen bila stara še le štiri mesece, in ni bila huda; le natezne in zgibne mišice v prstih na rokah in nogah so oslabele. Naj se te mišice okrepčajo pod vplivom kakih silnih občutkov, in precej nastopijo zopet svoje delovanje. Ali ne smemo v tem slučaju misliti, da je versko čutilo in upanje čudežnega ozdravljenja močno razvnelo njeno domišljijo?“

Ker je baron Massy imel takega ministra, od kterega je bil še hujskan, in take uradnike, ki so čvrsto izvrševali njegovo voljo, zato je še vedno počenjal neumnosti in si je zazdel na vsemogočnost svoje samovolje. Čedalje bolj je bil razkačen, ker sta mu škof s svojo preiskovalno komisijo in Filhol s svojim razkrojem odvzela prazne pretveze o veri in javnem redu, s kterimi je hotel od kraja zakriti svojo nestrpnost; zato si je grenko veselje poiskal v tem, da je postal zgol trinog. Ostal je gluh za enoglasno mrmranje. Na vse dokaze, na neutajljive čudeže je odgovarjal s svojo voljo: „To hočem.“ Dobro se mu je zdelo, da je bil, on sam, močnejši od množic, močnejši od škofa, močnejši od zdrave pameti, močnejši od čudežev, močnejši od Jamskega Boga. *Etiamsi omnes, ego non;* če tudi vsi, jaz ne.

Takšne so bile okoliščine tačas, ko sta šla Auchski nadškof, Mgr. de Salinis in neka druga imenitna tamošnja oseba k cesarju, ki je bil takrat v Biarritz. Napoleon III. je dobival ravno tačas od raznih krajev pisma, v kterih je bil lepo prošen, naj bi v imenu najsvetejše pravice odpravil samovoljne in silovite baron Massyjeve naredbe. „Cesar,“ glasila se je neka prošnja, „nič nečemo določevati zastran prikazovanja matere Božje, dasi skoro vsi tamošnji ljudje, ki so baje na lastne oči videli očitne čudeže, verujejo, da se je vršilo nadnaturno prikazovanje. Neovrgljiva resnica je, da še nobenemu ni škodoval ta studenec, ki je nagloma začel izvirati, in ki so ga nam zaprli, če je tudi učenostni razkroj skazal, da ni čisto nič škodljiv; resnica je pa tudi, da veliko ljudi ravno nasproti trdi, da so ondi ozdraveli. V imenu pravic vesti, ki so neodvisne od vsake človeške oblasti, pustite vernikom ondi moliti, če se jim ljubi. V imenu najnavadnejše človekoljubnosti pustite bolnikom, da se hodijo tje zdravit, če je že tako njih upanje. V imenu proste vednosti pustite ljudi, ki hoté stvari preiskovati ter odkriti zmoto ali skazati resnico.“

Cesarju, kakor smo že prej rekli, ni bilo nič mari za te stvari, ali veliko bolj, bilo mu je mari, da ni s svojo močjo zastonj oviral dogodkov. Mari mu je bilo za mrmranje ljudi, ki so zahtevali versko prostost, za mrmranje učenjakov, ki so zahtevali svobodno opazovanje in preiskovanje. Mari mu je bilo za spodobnost in za to, da ni nespametna samovolja in očitna krivica žalila tistih, ki so verovali, potem ko so videli, in tistih, ki sicer še niso verovali, pa so zahtevali pravico, preiskovati očitno čudovite dogodke, ki so zanimali vso francosko deželo.

Videli smo, kakšne nemogoče pravlice je pošteni minister Rouland sprejel resno za neovrgljive resnice. Cesar je sicer dobival

poročila od ministra, pa so bila taka, da ni mogel razumeti Lurških dogodkov. Če so tudi časniki skazali pravico enih in grdo nestrpnost drugih, vender ni mogel stvari popolnoma spregledati. Še le v Biarritz je čisto natanko izvedel, kako in kaj.

Napoleon III. je znal molčati; svojo misel je redkokedaj razodel z besedo. Razodeval jo je z dejanjem. Slišati o nespametnih silovitih naredbah, s kterimi so minister, prefekt in njih uradniki samopašno ob veljavo pripravljali vlado, zablisnilo se je bajeda njegovo motno oko v hudem srdu; krčevito je skomolceval, in oblak velike nejevolje je spreletaval njegov obraz. Zazvoni čvrsto.

— Nesite to na telegraf, reče.

Bilo je kratko pismo za Tarbskega prefekta, v kterem je cesar zapovedal, precej odpraviti prepoved gledé Lurške Jame in pustiti ljudem prosto pot.

V.

Znan je nauk o tisti čudoviti električni iskri, ktero železne niti, ki so razpeljane po svetu, prenašajo od tečaja v tečaj po bliskovo naglo. Telegrafika, pravijo učenjaki, ni nič drugega kakor strela. Tisti dan je bil baron Massy tega mnenja. Telegram je nanagloma padel nadenj, podrl ga je v hipu in omamil tako, kakor bi mogla narediti le strela, ki bi udarila v njegovo hišo. Ni mogel verjeti, da bi to bilo res. Če je bolj o tem mislil, bolj se mu je zdelo nemogoče, vrniti se z dozdanjega pota, obsoditi samega sebe, vdati se očitno. Vender je moral požréti to grenko pijačo, ali pa prositi za odpust ter odložiti prefektovsko čast. Težka volitev! Srce uradniško je časih v velikih stiskah.

Kadar pride kaka nagla nesreča nad nas, prav težko verjamemo, da bi to bilo res, in se še vojskujemo, ko je že vse zgubljeno. Baron Massy ni odšel taki zmoti. Še je nekako upal, da cesar prekliče svoj ukaz. V teh mislih se je predrznil, ukaz nekoliko dni skrivati, in ne ubogati. Pisal je cesarju in poleg tega je pri vladarju dobil posrednjika, ministra Roulanda, ki je bil od nepričakovanega ukaza popolnoma omamljen, kakor on sam, če tudi ne tako očitno.

Pa Napoleona III. niso ganile ne ministrove besede ne prefektove prošnje. Sodba, ki je bila postavljena na dokaze, bila je tudi nepreklicna. Vsi ti koraki so imeli le ta uspeh, da je cesar izpoznal, kako se je prefekt predrznil ustavljati njegovemu povelju in odlašati izvršitev. Iz Biarritz pridi drugi ukaz. Bil je sestavljen iz besed, ki niso pripuščale ne ugovarjanja ne odlašanja.

Baron Massy je moral izbirati med svojim napuhom in svojo prefektovsko službo. Težka je bila ta volitev, in bil je dosti ponižen, da je ostal prefekt.

Departementni glavar je tedaj ubogal. Nič več se ni mogel vojskovati; vender je pa, vkljubu odločnemu cesarjevemu ukazu, še poskušal, skriti svoje pobitje in skrivaj odložiti orožje.

Ljudstvo je že nekoliko vedelo o tem, kar je cesar ukazal iz Biarritza, bodisi, da so sami uradniki kaj izbleknili, bodisi, da so kaj razglasile osebe, ki so bile v tem oziru poslane k cesarju. Vse je govorilo o teh ukazih. Prefekt ni teh govoric ne potrdil ne zavrnil. Naložil je Jacometu in njegovim služabnikom, naj nikogar več ne vzemo na protokol in naj odpravijo stražo.

Če tako odneha vsled govoric, ki so krožile o cesarjevem povelju, mislil si je, da mu potem ne bi bilo treba preklicavati prepovedi, ker bi le-ta dejanjsko prišla ob veljavo in bi se vse reči same od sebe vrnile na pravi tir. Bilo je verjetno, da ljudje, ko dobodo prostost, sami podero in v Gav zmečejo ograjo, ki je Jamo oklepala, in kole, na kterih je bilo zapisano, da se ne sme stopiti na soseskin svet.

G. Massy je sicer dosti dobro računil, pa se je vender le uračunil. Če tudi policija ni nič več prijemala romarjev, če so tudi krožile govorice, kterih niso uradniki zavračevali, vender so se ljudje, morebiti ravno zavoljo vsega tega, bali kake pasti. Vedno so še hodili molit na levi Gavski breg. Kakor poprej, je tudi zdaj le malokdo stopil na soseskin svet. Nihče ni podiral ne kolov, ne ograje. Proti prefektovemu pričakovanju ni prišla prepoved sama od sebe ob veljavo, ampak vse je bilo tako, kakor poprej.

Ko nam je znano, kakšen je bil Napoleon III., in kaj je zaukazal iz Biarritza, sklepamo lahko, da je to stanje postalo nevarno za prefekta. Baron Massy je bil preveč izveden, da ne bi bil tega razumel. Vsak hip se mu je bilo bati, da ne bi bil zatožen pri cesarju, kako se skuša rešiti iz zadrege. Gotovo se je vsako uro tresel, da ne bi dobil kakega strašnega pisma, ki bi ga podrlo za vselej in vrglo v nič, to je, iz svetlih uradniških višav v vnanjo temo, kjer se sučejo nesrečniki, ki nimajo uradniške suknje.

September se pomika h koncu.

Takšne so bile zadrege, ko je g. Fould dobil zopet priliko iti v Tarbes in priti celó v Lurd. Ali je ta govoril o cesarju ter prefektov strah pomnožil? Ali je baron dobil kak nov telegram, še strajšnejši od onih dveh? Ne vemo. Vsekako je g. Massy, prisiljen od neznane moči, postal 3. oktobra voljan kakor trst,

kadar nanj stopiš, in njegova mogočna svojeglavnost se je naglo in popolnoma pobesila.

Drugi dan je, v cesarjevem imenu, zapovedal Lurškemu županu, naj očitno prekliče prepoved in naj da odpraviti ograjo po Jacometu.

VI.

G. Lacadé se ni obotavljal, kakor g. Massy. Ta določba ga je rešila težke butare, ktero je nosil, ko je skušal, po volji storiti prefektu in množicam, nebeškim močem in človeški oblasti. Domišljaval si je, kakor navadno neodločni ljudje, da je bil vedno za stvar, ktera je zmagala, in v tem smislu je izdal slovesen razglas: „Prebivalci Lurškega mesta. Dan, po kterem smo tolikanj hrepeneli, je napočil; premagali smo s svojo modrostjo, s svojo stanovitnostjo, s svojo vero, s svojo srčnostjo.“ Tako nekako se je glasila ta čudna listina, ki je bila, žalibog, uničena. *)

Tromba je bučala in boben je bobnal po vsem mestu, da so ljudje vreli poslušat razglas. Ob enem so nabili na vse zide sledeči plakat:

„Županstvo Lurškega mesta je vsled prejetih določil odpravilo prepoved, ktero je dalo 8. junija l. 1858.

V Lurškem mestu, v županiji, 5. oktobra.

„A. LACADÉ, *župan.*“

Medtem so šli Jacomet in mestni policaji k Jami, da bi odpravili ograjo in kole.

Množica je že bila ondi in je naraščala vsak hip. Eni so kleče molili in si prizadevali, da se ne bi dali motiti po šundru; zahvaljevali so se Bogu, da je naredil konec pohujšanju in preganjanju. Drugi so stali, pomenkovali so se na tiho in — gineni pričakovali, kar se je imelo zgoditi. Veliko žensk je molilo rožni venec. Več jih je imelo v roki bučnico ali steklenico, hoté jo napolniti ravno ondi, kjer je studenec izviral. Čez ograjo so metali cvetlice v Jamo. Ograje se ni nihče dotaknil. Tisti, ki so jo očitno postavili iz nasprotovanja do Božje moči, morali so jo tudi očitno odpraviti ter se tako ponižati pred človeško voljo.

---

*) Velik del pisanja zastran Lurške Jame je bil hranjen od rodovine Lacadé, ne da bi bil puščen v županijskem arhivu. Zastonj smo si prizadevali, te dragocene dokumente dobiti v svoje roke. Rodovina Lacadé nam je rekla, da jih je sežgala.

Jacomet pride. Če je bil tudi njegov duh nehoté nekako zbegan, če se je tudi njegovo telo nekoliko treslo, če se je tudi z njegovega bledega obličja dalo sklepati na notranjo ponižanost, vender se je, proti splošnemu pričakovanju, vedel, kakor da ni premagan.

Spremljan je bil od služabnikov, ki so imeli sekire in krampe. Čudno se je ponašal s svojo praznično uradno obleko, ki jo je imel na sebi. Trobarvena prepasica mu je obdajala ledji in je plapolala ob paradnem meču. Šel je skozi množico in se je postavil proti ograji. Neko temno šumenje, neko zamolklo mrmranje, neki posamni kriki so se slišali med množico. Komisar se ustopi na kamen, in pokaže z roko, kakor da hoče govoriti. „Prijatelji moji," govoril je baje Jacomet, „ograja, ktero je na mojo veliko žalost postavila soseska na višje povelje, ima biti odpravljena. Kdo je trpel več kakor jaz zavoljo zapreke, ki je bila stavljena vaši pobožnosti? Tudi jaz sem bogomolen, prijatelji moji, in verujem, kakor vi. Ali uradnik ima, kakor vojak, le eno gaslo: to je dolžnost, dostikrat neusmiljena dolžnost, ubogati. Odgovornost ne pade nanj. No! prijatelji moji, ko sem bil priča vaše čudovite mirnosti, vašega spoštovanja do gosposke, vaše stanovitne vere, poročal sem o tem višji gosposki. Prijatelji moji, poganjal sem se za vašo stvar. Pravil sem: „Zakaj bi se branilo moliti v Jami, piti na studencu? Ljudje nikomur nič ne prizadenejo." Tako je bila, prijatelji moji, prepoved zrušena; tako sva g. prefekt in jaz sklenila, za vselej podreti ograjo, ki je bila tolikanj zoprna vam, še bolj pa meni."

Množica je hladno molčala. Neki mladi ljudje so šepetali in se smejali. Videlo se je, da je bil Jacomet zbegan, ker ni mogel ljudi preslepiti. Ukazal je služabnikom podreti ograjo. Znosili so deske na kup ob Jami, in kasneje, v somraku, je po nje prišla policija.

Neznansko veselje je bilo v Lurdu. Ves tisti popoldan so množice odhajale in prihajale po Jamskem potu. Pred Massabiellskimi skalami je klečalo sila veliko vernikov. Prepevali so svete pesmi in molili so litanije matere Božje. *Virgo potens, ora pro nobis;* Devica mogočna, za nas Boga prosi. Pili so na studencu. Verniki so bili prosti. Bog je zmagal.

DEVETA KNJIGA.

I.

Vsled dogodkov, ki smo jih opisali, ni g. Massy nič več mogel ostati v tistem kraju. Cesar ga je premestil v drug kraj, brž ko je bila prva prefektura izpraznjena v cesarstvu. Po nekem posebnem naključju je to bila prefektura v Grenoble. Baron Massy se je umaknil Lurški materi Božji, da bi prišel k Saleški materi Božji.

Tudi Jacomet je zapustil okraj. Bil je kot policijski komisar prestavljen v drug departement. Prišel je v svoj pravi delokrog, in s svojo veliko prebrisanostjo je pripomogel, da so na sled prišli zvijačam nekih nevarnih lupežev, kterih ni mogel zaslediti ne njegov prednjik, ne sodnija. Šlo je za velikansko tatvino, pri kteri je bila železniška družba oškojena za kakih dva ali tri sto tisoč frankov. To je bil začetek njegove sreče pri policiji, za ktero je res imel poklic. Njegovi vikši so vedeli ceniti njegove znamenite zmožnosti ter so ga spravili v višjo službo. Cesarski prokurator, g. Dutour, je dobil tudi kmalo drugo opravilo. G. Lacadé je ostal župan, in še enkrat ali dvakrat ga hočemo omeniti na zadnjih straneh naše povesti.

II.

Če je tudi škof Lavrenc postavil preiskovalno komisijo že zadnje dni meseca julija, vender jej ni dovolil, da bi precej preiskovala, ker je hotel, da se ljudje sami od sebe prej nekako pomirijo. „Če čakamo,“ je mislil, „ne moremo nikoli nič škodovati, kadar se boj bojuje za Božje delo, saj ima Bog čas v svoji roki.“ To se je tudi potrdilo. Po burnih prepirih francoskih časnikov in po silovitih baron Massyjevih naredbah je Jama postala prosta, in nič več se ni bilo bati pohujšanja, da bi bil kak policijski uradnik ustavil škofijsko komisijo, ki bi šla k skalam Massabiellskim izvrševat svoje delo in preiskovat sled Božje roke.

17. novembra pride komisija v Lurd. Izpraševala je zamaknenko. „Bernardka,“ pravi tajnikov protokol, „je stopila pred nas sila pohlevno, vender brez vsega strahu. Ni bila zbegana. Mirno je stala sredi tega številnega zbora, pred imenitnimi duhovni, kterih še ni nikoli videla, vedela je pa, zakaj so prišli.“

Mlada deklica je pripovedovala, kako se jej je mati Božja prikazovala, kaj jej je povedala, kako je ukazala, da se ondi zida kapelica v njeno čast, kako je studenec začel nagloma izvirati, kako si je Prikazen sama dala ime „Brezmadežno spočetje“. Govorila je s takim prepričanjem, kakeršno more imeti le tisti, ki je sam videl na lastne oči; in z otroško odkritosrčnostjo je pripovedovala vse to, kar je sama doživela pri tem nadnaturnem delu, ki se je vršilo leto dni. Odgovarjala je na vsa vprašanja, in je vse jasno razložila gospodom, ki je niso izpraševali v imenu ljudi, kakor Jacomet, prokurator ali veliko drugih, ampak v imenu katoliške Cerkve, večne zaročnice Božje. Vse to, kar jim je pravila, vedo že naši bralci. Popisali smo te dogodke, z dnevom in letnico, na raznih straneh naše pripovesti.

Komisija je obiskala Massabiellske skale. Na lastne oči je videla mogočni Božji studenec. Na enoglasno pričevanje tamošnjih ljudi je potrdila, da studenca ni bilo ondi, dokler ni začel čudovito izvirati pred očmi množice, izpod rok zamaknene deklice.

V Lurškem mestu in zunaj mesta je natanko preiskovala izvenredna ozdravljenja, ki so se zgodila po Jamski vodi.

Pri tem težavnem preiskovanju se je bilo treba ozirati na dvoje različnih reči: na dogodke same in njih okoliščine, o kterih so pričevali ljudje; na naturni ali nadnaturni značaj teh dogodkov, o kterem je, vsaj večjidel, določevalo zdravništvo. Preiskovalna komisija se je tudi ozirala na to dvoje.

Komisija je prehodila Tarbsko, Auchsko in Bayonnsko škofijo, in je pred se klicala tiste, o kterih je bilo rečeno, da so bili čudovito ozdravljeni. Prav natanko jih je izpraševala o njih bolezni in o njih naglem ali počasnem ozdravljenju. Privzela si je zdravnike, ki so stvari preiskovali strokovnjaško, kakor bogoslovci morebiti ne bi mogli storiti. Da bi bile te izjave skazane, sklicevala je starše, prijatelje, sosede, vse priče raznih stanj bolnikovih, vse tiste, ki so videli bolnika, tiste, ki so bili pri njegovem ozdravljenju, i. t. d.

Ko se je tako popolnoma in natanko prepričala o dogodkih samih, dala jih je v pretres svojima izvrstnima in potrjenima zdravnikoma. To sta bila g. doktor Vergès, zdravnik v Barégeskih

toplicah, izvenredni profesor na Montpellierski univerzi, in g. doktor Dozous, ki je že prej na svojo lastno roko preiskal več teh nenavadnih dogodkov.

Zdravnika sta v svojih poročilih, vsak za se, presodila značaj ozdravljenj: o nekterih bolnikih sta trdila, da so bili ozdravljeni po čisto naturnem potu; o drugih sta rekla, da so bili ozdravljeni po nadnaturni moči; o tretjih sama nista vedela, ali so bili ozdravljeni po naturnem ali nadnaturnem potu, ter sta se časih bolj na to, časih bolj na ono stran nagibala.

Potem je komisija pretresavala dogodke same in mnenje zdravnikov ter je svojo sodbo z vsemi dokaznimi pismi izročila škofu.

Komisija ni imela in ni mogla imeti predsodkov. Sploh je verovala v čudeže, kterih se dobi dosti v svetovni zgodovini, pa vedela je ob enem, da nič ne pripravi zarešnih Božjih čudežev tako ob veljavo, kakor lažnjivi človeški čudeži. Ni prezgodaj ne trdila ne tajila; ni imela predsodkov ne za čudež ne proti njemu; le preiskovala je in iskala je resnico. Da bi mogla popolnoma izprevideti dogodke, poizvedovala je povsod, povpraševala je vse priče. Delala je očitno. Poslušala je nejevernike, kakor tiste, ki so verovali. Čvrsto je sklenila, neusmiljeno zavreči vse tisto, kar je bilo temno in negotovo, in sprejeti le določne, skazane in neovrgljive dogodke; zato ni hotela nobenega poslušati, ki je rekel, da je le slišal praviti to in ono.

Vsaki priči, ki je prišla pred komisijo, stavljena sta bila dva pogoja: — prvi, da je pričala le o tem, kar je osebno vedela, in videla na lastne oči; — drugi, da se je pod prisego zavezala, govoriti vso resnico in le samo resnico.

Ker je bilo preiskovanje tako previdno in modro uredjeno, ni bilo mogoče, da bi bili lažnjivi čudeži le za hip motili komisijino sodbo. Zlasti pa to ni bilo mogoče sredi toliko protivnikov, ki so pobijali čudeže in podirali vsako zmoto, vsako dvomljivo trditev, vsak čudež, ki ni bil dosti skazan.

Če tako preiskovalna komisija ni mogla sprejeti zarešnih čudežev, ki niso bili dosti skazani, je tedaj vsaj popolnoma gotovo, da ne en lažnjiv čudež ni mogel obstati pred natančnim preiskovanjem ter priti v vrsto pravih čudežev.

Kdor koli je mogel kak čudež pobijati, ne s splošnimi in temnimi nauki, ampak z jasnimi dokazi in z osebnim znanjem dogodkov, bil je očitno poklican, da naj pride. Če ni prišel, bilo je to toliko, kakor da je obsojen, kakor da je priznal, da ne ve nič gotovega in posebnega povedati in dati kakega protidokaza.

Ta jasen pomen in to imenitno važnost je imelo, če kdo ni prišel. Kadar so stranke razkačene od strasti in dolgega boja, pridejo vselej pred sodnijo, da ne bi bile obsojene zavoljo neprihoda. Kdor neče boja sprejeti, je to toliko, kakor da se vdá.

III.

Tako je škofijska komisija več mesecev obiskovala tiste, o kterih je bilo sploh znano in za ktere je že prej izvedela, da so bili čudovito ozdravljeni. Določevala je značaj njih ozdravljenj. Skazala je veliko čudežev. Več izmed njih smo že popisali v tej pripovesti. Dvoje jih je bilo še čisto novih. Zgodila sta se kmalu potem, ko je bila zrušena prefektova prepoved in ko je bil pot do Jame zopet prost. Eden se je zgodil v Nay, drugi v Tartas. Če se tudi obe kristjani, ki ste bili čudovito ozdravljeni, niste poznali druga druge, vender je bilo videti, da je bila nekaka skrivna vez med obema dogodkoma. Opisati hočemo oba ta dva čudeža natanko, z vsemi okoliščinami, ktere smo mogli izvedeti od prič samih.

IV.

Ravno v tem mestu Nay, kjer je bil mladi Henrik Busquet čudovito ozdravljen pred nekoliko meseci, bližala se je smrti postarna vdova Magdalena Rizan. Njeno življenje je bilo že vsaj kakih 24 ali 25 let dolga vrsta bolečin. Leta 1832 je zbolela za koleri, in potem je nekoliko ohromela na celi levi strani: šepala je in po hiši je mogla storiti le nekoliko stopinj, in še to le primši. Redkokedaj, dvakrat ali trikrat na leto, sredi poletja, so jo ljudje podpirali ali skoro nesli v Naysko cerkev, ki je dosti blizu njene hiše, da je bila pri sv. maši. Brez tuje pomoči ni mogla ne poklekniti ne vstati. Ena roka jej je bila popolnoma sčimžana. Kakor njeni udje, tako je tudi celo njeno telo trpelo vsled strašne bolezni. Neprenehoma je kri bruhala. Njen želodec ni mogel prenašati težkih jedi. Mesna polivka, grahova juha in kava je vender zadostovala, da je ostal slabi plamenček življenja v njenem revnem životu; slabi plamenček, ki je bil vedno pripravljen ugasniti na skrivnostnem ognjišču, in ki ni mogel ogreti tega revnega telesa, ki je dostikrat mraza trepetalo. Vedno je zeblo ubogo ženo. Še celó sredi vročine meseca julija ali avgusta so jej morali kuriti

peč neprenehoma, da se je pri nji grela, sloné v starikavem bolniškem naslanjaču.

Zadnjih 16. ali 18. mesecev se je njeno stanje posebno shujšalo: leva stran je popolnoma ohromela, in desna je začela hrometi. Njeni sčimžani udje so silno otekli, kakor časih pri vodeničnih.

Žena Rizan je starikav naslanjač zamenila za posteljo. Tu se ni mogla nič ganiti, tako je bila slaba, in morali so jo obračati in prelagati. Bila je kakor mrtva stvar. Tudi čutila ni več. — „Kje so moje noge?“ vprašala je časih, kadar so jo nekoliko preložili.

Njeni udje so se tako rekoč zvili v klopčič. Vedno je ležala na strani, skrčeno, v podobi *Z*.

Dva zdravnika sta jo zapored zdravila. G. doktor Talamon je rekel že zdavnaj, da je neozdravljiva, in če jo je še pogostoma obiskal, delal je to le iz prijateljstva. Ni jej hotel nič zdravil zapisati, rekoč, da bi bilo vsako zdravljenje škodljivo, in da bi zdravila le slabila bolnico in še bolj uničevala njen organizem, ki je bil že tako močno oškojen. G. doktor Subervielle je na silno prošnjo gospe Rizan napisal nekaj zdravil, pa precej je spoznal, da nič ne pomagajo; tudi ta se je odpovedal vsakemu upanju.

Če so ohromljeni udje postali neobčutljivi, bile so bolečine te nesrečnice hude v drugih krajih, zdaj v želodcu ali v trebuhu, zdaj v glavi. Ker je morala vedno ležati, naredili ste se jej dve rani, ena na prsnem duplu, druga na lakotnici. Na strani se je njena koža v več krajih predrgnila samega premikanja po postelji, da se je videlo golo in krvaveče meso. Smrt se je bližala.

Žena Rizan je imela dvoje otrok. Njena hči, po imenu Lubina, stanovala je pri njej in jej je neprenehoma stregla. Njen sin, Roman Rizan, je bil v Bordeaux kupčijski pomočnik.

Ko je bilo vse upanje zgubljeno in ko je doktor Subervielle povedal, da bo bolnica le še nekoliko dni živela, bil je Roman Rizan hitro poklican. Prišel je, objel je svojo mater, dobil je njen blagoslov in zadnji „z Bogom“. Prišlo je povelje, da se mora vrniti. Neusmiljena opravila so ga odtrgala od smrtne postelje; šel je od svoje matere z grenkim prepričanjem, da je nikoli več ne ugleda.

Umirajoča je bila dejana v sv. olje. Dolgo je umirala v neznanskih bolečinah. — Moj Bog! zdihnila je večkrat, naredi konec tolikemu trpljenju! Daj Gospod, da bi ozdravela ali umrla!

Pri sestrah od sv. Križa, v Igon, kjer je bila sestra njenega moža prednjica, dala je opraviti devetdnevnico na čast materi

Božji, da bi jej preleglo. Tudi je bolnica zaželela Jamske vode. Soseda Nessans, ki je šla v Lurd, je obljubila, da jej prinese čudežne vode.

Že dalje časa so čuli pri nji noč in dan. Soboto, 16. oktobra, je kazal silni napad, da se jej bliža zadnja ura. Skoro neprenehoma je kri odmetavala. Strhlo obličje jej obledi. Oči jej odrvené. Bolnica ni skoro nič več govorila, razen da je potožila zastran hudih bolečin. — „Gospod," ponavljala je pogostoma, „Gospod, koliko trpim! Ali ne bi tedaj mogla umreti?"

— Njena želja bo prav kmalu izpolnjena, rekel je Subervielle pri odhodu. Umre po noči ali najkasneje jutri za svitanja. V svetilnici ni nič več olja.

Čas ter čas so se odprla vrata. Prijatelji, sosedje, duhovni, g. župnik Dupont, g. Sanarens, vikar iz Nay, so molčé prihajali in natihoma povpraševali, če umirajoča še živi.

Ko se je g. župnik Andrej Dupont, njen tolažnik in prijatelj, zvečer poslavljal od nje, ni se mogel zdržati solz.

— Pred jutrajšnjim dnem bo mrtva, reče, le v raju jo bodem zopet videl.

Pride noč. Polagoma odidejo ljudje iz hiše. Lubina poklekne pred podobo matere Božje in moli, brez pozemeljskega upanja. Tihota je bila velika, le težko dihanje bolnice se je slišalo. Bližala se je polnoč.

— Hči moja! reče umirajoča.

Klečeča Lubina vstane in se približa postelji:

— Kaj hočete, mati? jo vpraša in prime za roko.

— Ljubo dete, — reče bolnica z nekoliko čudnim glasom, videlo se je, kakor da bi se bila zbudila iz trdega spanja, — pojdi k naši prijateljici Nessans, gotovo se je nocoj vrnila iz Lurda. Poprosi jo čašo Jamske vode. Ta voda me mora ozdraviti. Mati Božja hoče to.

— Ljuba mati, odgovori Lubina, zdaj je prepozno. Ne morem vas samih pustiti, in pri Nessansovih že ležijo vsi. Jutri zjutraj pojdem tje na vse zgodaj.

— Pa počakajmo.

In bolnica omolkne zopet.

Noč je minola, pa bila je dolga.

Zvonovi so veselo dan zvonili nedeljo jutro. Jutranje angeljevo češčenje je nosilo Mariji prošnje od zemlje in obhajalo večni spomin njenega vsemogočnega materstva. Lubina steče k Nessansovim in se naglo vrne s steklenico Jamske vode.

— Nate, mati, pijte! in naj bi vam pomogla mati Božja! Bolnica prinese čašo k ustom in naredi nekoliko požirkov.

— Hči moja! hči moja! zavpije, življenje pijem. V tej vodi je življenje! Umij mi z njo obraz! umij mi ramo! umij mi ves život!

Lubina se je vsa tresla. Namoči platno s čudežno vodo in umije materino obličje.

— Čutim se ozdravljeno! zavpije mati s čistim in močnim glasom, čutim se ozdravljeno!

Pa Lubina je še z mokrim platnom umivala ohromele in otekle ude bolničine. Neznansko veselje jo je spreletelo, pa tudi nekak strah, ko je videla, da je velika oteklina v hipu vpadla in zginila pod njeno hitro roko, in da je silno napeta in svetla koža zopet dobila svojo naturno podobo. V hipu, popolnoma, brez počasnega okrevanja se je zdravje in življenje vrnilo pod njenimi prsti.

— Vidi se mi, reče mati, kakor da bi iz vsega mojega života šle goreče krogle.

To je bilo gotovo notranje jedro bolezni, ki je zapustilo tolikanj mučeni život, in ki je zginilo za vselej na nadčloveško povelje.

Vse to se je zvršilo v hipu. V eni ali dveh minutah je Lurška voda popolnoma ozdravila umirajoče telo žene Rizan.

— Odravljena sem! popolnoma sem ozdravljena! vikne presrečna žena. Kako je mati Božja dobra! kako je mogočna! . . .

Ko se je tako zahvalila nebesom, začuti silno lakoto.

— Lubina, moja ljuba Lubina, lačna sem, rada bi jedla.

— Hočete li kave? hočete li vina ali mleka? jecljala je mlada hčerka, vsa zbegana nad čudežem, ki se je zvršil naglo, kakor bi trenil.

— Ljuba hči, rada bi mesa in kruha, reče mati. Tega že nisem jedla štiri in dvajset let.

Imeli ste nekaj mrzlega mesa in nekaj vina. Žena Rizan je pila in jedla.

— In zdaj, reče, hočem vstati.

— To ni mogoče, mati, reče Lubina, ki ni mogla prav verjeti svojim očem, in ki si je morebiti domišljevala, da je počasnost in previdnost potrebna pri nadnaturnih ozdravljenjih, kakor pri naturnih. Bala se je, da ne bi ta nepričakovan čudež hitro minol.

Gospa Rizan je pa le zahtevala obleko, ki je bila že več mesecev zganena in shranjena v omari v sosedni sobi. Mislili so, da je ne bode več potrebovala. Lubina odide po obleko. Naglo se vrne; pa ko stopi na prag, zavpije na ves glas in obleka jej pade iz rok, tako jo je prevzelo.

V tem kratkem času, kar je ni bilo, skočila je njena mati iz postelje in pokleknila pred podobo Božje porodnice. Ondi se je sklenenih rok zahvaljevala svoji vsemogočni pomočnici.

Lubina se je prestrašila, kakor da bi zagledala človeka, ki je od smrti vstal. Bila je tako omamljena, da še pomagati ni mogla materi oblačiti se. Ta pobere obleko, napravi se čisto sama prav naglo in poklekne pred sveto podobo.

Bilo je nekako ob sedmih zjutraj. Šli so od prve maše. Memogredoči verniki so na cesto slišali Lubinin krik.

— Ubogi otrok! govorili so, njena mati je umrla. Ni bilo mogoče, da bi bila dne učakala.

Več prijateljic ali sosed je šlo precej v hišo tolažit Lubino v tej neznanski žalosti in jej pomagati. Med njimi ste bili dve sestri od sv. Križa.

— Ubožica, tedaj je umrla tvoja dobra mati! Saj jo bodeš zopet videla v nebesih.

In se približajo mladi deklici, ki je vsa omamljena slonela na priprtih vratih.

Lubina jim komaj odgovori.

— Moja mati so od mrtvih vstali, reče z zadušenim glasom, in slabo jej je prihajalo, tako je bila ginena.

— Blede se jej, menite sestri in stopite po stopnicah v sobo. Nekoliko oseb ju je spremljalo.

Lubina je govorila resnico.

Rizanovka je zapustila posteljo. Bila je oblečena in je klečé molila pred Marijino podobo. Vstane in reče:

— Ozdravljena sem! Zahvalimo mater Božjo. Pokleknimo vsi!

Glas o tem nenavadnem dogodku se je razletel po Nayskem mestu naglo, kakor bi trenil. Ta dan in še drugi dan je bila hiša polna ljudi. Ginena in pobožna množica se je gnetla v sobi, kamor je priletel žarek vsemogočne Božje dobrotljivosti. Vsak je hotel videti Rizanovo mater, dotakniti se njenega oživljenega telesa, prepričati se na lastne oči, in vtisniti v svoj spomin vse okoliščine tega nadnaturnega dogodka.

G. doktor Subervielle je brez obotavljenja pripoznal nadnaturni in Božji značaj tega izvenrednega ozdravljenja.

G. Roman Rizan je pa v Bordeaux ves pobit pričakoval žalostnega pisanja, ki mu je imelo naznaniti materino smrt.

Strašansk udarec je bilo zanj, ko je dobil neko jutro iz pošte pismo, ki je bilo pisano od gospod župnika Dupont, kakor je spoznal iz pisave na adresi.

— Zgubil sem ubogo mater, reče prijatelju, ki ga je prišel obiskat.

In solze ga oblijejo. Bal se je pismo odpreti.

— Bodi možak v nesreči, imej vero, reče mu prijatelj.

Naposled odpečati pismo. Prve besede, ki jih je zagledal, bile so te: *„Deo gratias! Alleluja!* Veselite se moj ljubi prijatelj. Vaša mati je ozdravljena, *popolnoma* ozdravljena. Mati Božja jo je čudovito ozdravila.“ Župnik Dupont mu je popisal, kako je umirajoča mati Rizan oživela po Božjem čudežu.

Kakšno veselje za sina! Kakšno veselje za njegovega prijatelja!

Ta prijatelj je bil stavec v Bordeaux, kjer je izhajal *Messager catholique.*

— Daj mi to pismo, reče Romann Rizanu: Božja dela moramo razglaševati in Lurško mater Božjo preslavljati.

Dobil je pismo, nekoliko z lepo, nekoliko s silo. *Messager catholique* ga je natisnil čez nekoliko dni.

Srečni sin je skoro nemudoma odšel v Nay. Pošta se pripelje, in neka žena ga je čakala. Ko stopi z voza, steče ona k njemu veselo in urno, ter ga objame. Samega veselja se je jokala.

To je bila njegova mati.

Ko je deset let potem pisatelj te knjige iskal resnico v vseh njenih podrobnostih, da bi pisal to zgodovino, napravil je sam tako preiskavo, kakor že prej škofova komisija. Obiskal je gospo Rizan, in čudil se je, ko je videl, da je popolnoma zdrava in dà prav dobro nosi svoja leta. Zdaj je stara 71 let, pa nima nič tistih slabosti, ktere starost seboj prinese. Po toliko boleznih in bolečinah ni ostalo kar nič sledu. Vsi tisti, ki so jo nekdaj poznali in ki smo jih zaslišali kot priče, strmeli so še vedno nad tako čudovitim dogodkom. *)

Želel sem videti doktorja Subervielle; ali ta je že umrl pred več leti.

— Pa, rečem nekemu Nayskemu duhovnu, ki me je vodil, bolnico je, če se ne motim, zdravil tudi neki drug tukajšnji zdravnik, g. doktor Talamon?

*) „Vse okoliščine tega dogodka,“ pravi zdravniško poročilo, „imajo na sebi nadnaturni značaj. Ni mogoče tega tajiti, če po eni strani vzamemo v pomislek zastarelost bolezni, ki se je izcimila leta 1834; silni njen povod, kolero; sedež nekterih njenih prikazni v imenitnem organu života, v želodcu; brezuspešno zdravljenje po slovečem doktorju, g. Subervielle; počasno hiranje vsled slabega prebavljanja in vsled skoro nepretrganih bolečin; in če po drugi strani pomislimo, da je naturna voda, ki je bila le enkrat rabljena, odpravila to bolezen v trenotku.“

— To je prav imeniten človek, odgovori moj spremljevalec. Pridno je obiskaval gospo Rizan, pa nič več ne kot zdravnik, ampak kot sosed in prijatelj. Po tem čudovitem ozdravljenju je nehal k njej zahajati, in obiskal jo je zopet še le čez osem ali deset mesecev.

— Morebiti, povzamem, se je bal, da mu ne bi bilo treba povedati svojih misli gledé tega izvenrednega dogodka, ki se gotovo ni prav ujemal z nauki zdravniškega modroslovja.

— Ne vem.

— Vender bi ga rad videl.

Potrkala sva na njegova vrata.

G. doktor Talamon je velik in lep starec z duhovitim in pomenljivim obrazom. Ko se z njim snideš, zapaziš na njem: lepo čelo, venec belih las, čvrst pogled, ki razodevlje neomahljive nazore, gibljiva usta, na kterih igra pogostoma smeh dvoma.

Razložila sva mu, zakaj sva prišla.

— Temu je že dolgo, kar se je to zgodilo, reče nama. Minolo je že deset ali dvanajst let, in le malo se še spominam tega, kar mi pravita; sicer pa še sam nisem videl tistega dogodka. Gospo Rizan sem po njenem ozdravljenju videl še le čez več mesecev, zato tudi ne vem, s kakimi pogoji in s kakimi zdravili je bila ozdravljena, in ali se je to polagoma ali naglo zgodilo.

— Ali vas pa, g. doktor, ni nič mikalo, na lastne oči se prepričati glede izvenrednega dogodka, o kterem je vse govorilo?

— He! gospod, reče mi, sem star zdravnik; vem, da naturne postave še niso bile nikoli preobrnene, in, da vam odkrito povem, v čudeže ne verujem.

— Oj! doktor, vi grešite zoper vero! vsklikne duhoven, ki me je uvedel.

— Jaz vas, g. doktor, ne dolžim, da ste se pregrešili zoper vero, dolžim vas pa, da ste se pregrešili zoper posebno vedo, ki jo zastopate, in ta se imenuje zdravilstvo.

— Kako to, in v čem?

— Zdravilstvo ni spekulativna, ampak eksperimentalna veda. Opira se na skušnjo. Opazovanje dogodkov mu je prvo in glavno načelo. Ako bi vam bili povedali, da je gospa Rizan ozdravela, ko se je umila z nalivom kakšne rastline, ki je bila nedavno najdena v hribih, gotovo bi se bili prepričali o ozdravljenju, preiskovali bi bili rastlino in zaznamovali to iznajdenje, ki bi se vam nemara videlo tako imenitno, kakor iznajdenje kine v minolem stoletju. Ravno tako bi bili storili, ko bi se bilo to naglo ozdravljenje zvršilo po kakem novem žveplenem ali lužninskem studencu. Tu pa se je

govorilo o vodi, ki je začela čudovito izvirati, zato niste hoteli preiskovati. Pozabili ste, da ste zdravnik, to je, preponižni sluga dogodkov, zato niste hoteli pogledati, enako vednostnim akademijam, ki so tajile sopar brez preiskovanja, in ki so zavrgle kino v imenu nekakih zdravilnih načel. Če se v zdravilstvu pokaže kak dogodek, ki nasprotuje sprejetemu načelu, je to dokaz, da je načelo napačno. Skušnja je najvišji sodnik. G. doktor, naj vam to opomnim: Ko vi ne bi bili imeli nekake mračne vednosti o tem, kar sem vam zdaj povedal, gotovo bi bili nemudoma preiskali, in bi si bili privošili veselje, da bi bili goljufijo skazali pri čudežu, ki je vzburil vso deželo. Pa bali ste se čudeža, in bili ste kakor tisti ljudje, ki so tako preslepljeni od predsodkov, da še poslušati nehte dokazov svojih nasprotnikov. Poslušali ste svoje modroslovne predsodke in izneverili ste se postavi zdravilstva, ki zapoveduje preiskovati vzakeršne dogodke, da se vednost obogatí. Te reči vam, doktor, povem toliko ložje, ker poznam vaše velike zasluge, in ker vem, da vaš velik duh lahko posluša resnico. Veliko zdravnikov neče potrditi čudežev iz strahu pred ljudmi, ker niso dovolj možaki, da bi prenašali nejevoljo univerze in zbadanje tovarišev. Vi pa, doktor, ste opustili preiskovanje, ne iz strahu pred ljudmi, ampak ker ste bili goljufani od svojega modroslovja.

— To je res, da ne iz strahu, reče mi. Pa nemara bi bil res bolje storil, ko bi bil ravnal po vaših nazorih ter preiskoval.

V.

Veliko let pred Lurškimi dogodki, ob času, ko Bernardke še ni bilo na svetu, leta 1843, meseca aprila, je bila v velikih skrbeh neka spoštovana rodovina v Tartas, v Landes. Gospodična Adele de Chauton je bila nekako leto dni poročena z g. Moreau de Sazenay, in njen čas se je približal.

Ko so prvi popadki naznanjevali, kaj se ima zgoditi, bili so precej poklicani zdravniki, in ti so rekli, da bo porod težaven, morebiti celó nevaren.

G. Moreau je bil kristijan. Vedel je, da je nit našega življenja v rokah najvišjega Gospoda, na kterega se lahko vselej obrne vsak, ki je bil obsojen od zdravnikov. Kadar je človek obsodil, za takrat si je nebeški Kralj pridržal pravico pomiloščevanja.

— Mati Božja, mislil je nesrečni mož, usliši morebiti mojo prošnjo.

Zaupno se obrne na Božjo porodnico.

Nevarnost, ki se je od kraja videla tako velika, prešla je polagoma, kakor črni oblak, kterega piš podi in razganja po višavah. Nebo se ubriše, se zjasni, in svetloba zažari. Mala hčerka je rojena.

Ta srečni porod gotovo ni imel na sebi nič izvenrednega. Nevarnost, ki je tolikanj vznemirjala gospoda Moreau, ni bila taka, da bi bili zdravniki popolnoma obupali. Srečni konec nevarnosti je bil tedaj lahko čisto naturen. Vender je moževo in očetovo srce kipelo hvaležnosti do matere Božje. Ni bil eden tistih nehvaležnežev, ki nehté spoznati dobrote, da se jim ne bi bilo treba zahvaljevati.

— Kakšno ime ji hočete dati? vprašajo očeta.

— Marija, odgovori on.

— Marija? To je najnavadnejše ime, kolikor jih imamo. Vse priproste žene, vse dekle se imenujejo Marija. In potem Marija Moreau se ne sliši lepo. Dva *M*, dva *R* se ne moreta prenašati.

Veliko tako čvrstih razlogov so pridejali. Od vseh strani so mu prigovarjali. G. Moreau de Sazenay ni bil svojeglaven, navadno se je prav rad vdal mislim drugih; v tej reči pa se je ustavljal vsem prošnjam in vsem nasvetom; ni se zmenil za nejevoljo, in bil je nenavadno stanoviten. Spominal se je, da je v svoji zadnji stiski klical na pomoč Marijo, nebeško kraljico.

— Marija se bode imenovala: hočem, da ima za patrono mater Božjo. Povem vam, to ime jej prinese srečo.

Strmeli so nad njegovo trmo; pa bil je trdovraten, kakor Caharija, ko je hotel, kakor pripoveduje evangelij, da se njegov sin imenuje Janez.

Zastonj so še bolj nanj pritiskali; morali so se vdati njegovi nepremakljivi volji.

Prvorojenka te rodovine se je tedaj imenovala Marija.

Poleg tega je hotel oče, da mora njena obleka imeti tri leta Marijino, to je, belo barvo.

In tako je tudi bilo.

Več kakor šestnajst let je že preteklo, odkar se je zvršila zgodba, ki smo jo ravno zdaj popisali. Rojena je bila druga hčerka, ki se je imenovala Marta.

Gospodična Marija Moreau je bila v šoli pri sestrah samostana Sacré-Coeur v Bordeaux.

Prve dni meseca januarja l. 1858 je zbolela na očeh, da je morala precej popustiti vsako delo. Mislila je, da je kakšno pre-

hlajenje, ki bode prešlo, kakor je prišlo; pa upanje se jej ni izpolnilo, in njena bolezen je postala zelo nevarna. Navadni hišni zdravnik je izpoznal, da je potrebno za svet povprašati imenitnega Bordeauxskega zdravnika za oči, g. Bermonta.

Ni bilo prehlajenje, ampak črna slepota.

— Bolezen je prav huda, reče g. Bermont. Eno oko je popolnoma zgubljeno in drugo je na vso moč bolno.

Precej so pisali staršem. Mati prihiti v Bordeaux in vzame deklico domov. V krogu svoje rodovine jo je prav skrbno zdravila, kakor je zapovedal doktor za oči, če že ne da bi ozdravelo oko, ki je bilo zgubljeno, pa vsaj da bi bilo rešeno tisto oko, ki je že tako močno zbolelo, da so se mu videle stvari le kakor v gosti megli.

Zdravila, kopeli v jezeru, vse to, kar so nasvetovali zdravniki, bilo je zastonj. Spomlad in jesen je minila v teh jalovih poskušnjah. Bolezen se je ustavljala vsemu temu in se je polagoma hujšala. Bilo se je bati popolnega oslepljenja. Gospod in gospa Moreau sta sklenila, iti s hčerjo v Paris, da bi za svet povprašala naše slavne zdravnike.

Ko sta se prav naglo odpravljala na ta pot, bojé se, da se ne bi dala več ozdraviti dekličina bolezen, prinese pismonosec s pošte številko Bordeauxskega tednika *Messager catholique,* na kterega sta bila naročena.

Bilo je prve dni meseca novembra.

Prišla je ravno tista številka *Messager catholique,* ki je prinesla pisanje g. župnika Duponta in popis, kako je Jamska voda čudovito ozdravila vdovo Rizan iz Nay.

G. Moreau jo je odprl brez pomisleka in oči mu padejo na to Božjo zgodbo. Bere in obledi.

Upanje se je vzbudilo v duši žalostnega očeta, in žarek svetlobe je zablisknil v njegovem duhu ali bolj prav v njegovem srcu.

— Tukaj so, reče, vrata, kjer je treba trkati. Očividno je, pristavil je z veliko priprostostjo besede, ki bi jih radi podali prav natanko, očividno je: če se je res mati Božja prikazovala v Lurdu, tedaj mora tudi čudovito ozdravljati, da potrdi in dokaže resničnost teh prikazovanj. In to je potrebno zlasti v začetku, dokler še vsi ne verujejo v ta dogodek . . . Zato hitimo! kakor povsod, bodo tudi tukaj prvi postreženi tisti, ki pridejo prvi. Žena moja! hči moja! na Lurško mater Božjo se moramo obrniti.

Šestnajst let je že preteklo, odkar mu je bila hči rojena, in kakor se vidi, njegova vera ni nič opešala.

Bilo je skleneno, obhajati devetdnevnico. Nektere osebe iz sosestva, tovarišice in prijateljice mlade bolnice so se pridružile. Po Božji previdnosti je imel takrat neki mestni duhovnik steklenico Jamske vode, in tako se je skoro precej začela devetdnevnica. Če bi hčerka ozdravela, obljubili so starši, da pojdejo na Božjo pot v Lurd, in da se bode njih mlada hči leto dni nosila belo in višnjavo, v Marijinih barvah, kakor se je že nosila tri leta po rojstvu, ko je bila še prav majhno dekletce.

Devetdnevnica se je začela pondeljek večer, 8. novembra.

Ali naj povem? Hči ni verovala. Mati ni upala. Le oče je imel tisto mirno vero, kteri dobrotljivi Bog nikoli ne odreče.

Vsi so molili skupaj, v sobi gospoda Moreau, pred podobo matere Božje. Mati, mlada bolnica in njena majhna sestrica so se vzdignile zaporedoma, da bi šle spat; oče pa je ostal na kolenih.

Ko je mislil, da je že sam, povzdignil je svoj glas s tako pobožnostjo, da je za njim obstala njegova rodbina, ki je že odhajala. Mati in hčeri, ki so nam to pripovedovale, so še dandanas vselej močno ginene, kadar se na to spomnijo.

— Sv. Devica, rekel je oče, presveta Devica Marija, mojo hčer mi moraš ozdraviti! Da, res, ozdraviti jo *moraš*. To je tvoja dolžnost, in ne moreš mi odreči. Spomni se Marija, spomni se, da so bili vsi zoper mene, ko sem hotel tebe imeti za njeno patrono. Spomniti se moraš, koliko sem prebil in pretrpel, da sem jej dal tvoje sveto ime. In zdaj! sveta Devica, ali moreš vse to pozabiti? ali moreš pozabiti, da sem se takrat poganjal za tvoje ime, za tvojo moč, za tvojo čast proti nadležnim prošnjam in jalovim razlogom tistih, ki so bili okolo mene? ali moreš pozabiti, da sem jo očitno postavil pod tvoje varstvo, ko sem vsem dejal in ponavljal, da jej tvoje ime prinese srečo? . . . Bila je moja hči, s tem je postala tvoja. Ali moreš to pozabiti? Ali tedaj nisi dolžna pomagati? ali ne terja čast od tebe, — zdaj, ko sem nesrečen, zdaj, ko te prosim za mojo in tvojo hčer, — da mi pomoreš ter jo ozdraviš? Ali jo bodeš pustila oslepeti, zdaj, ko sem pokazal tako zaupanje v tebe? . . . Ne! ne! to ni mogoče, in boš jo ozdravila!

S takimi čutili je na glas molil nesrečni oče. Tako je trkal na srce matere Božje, tako jo je spominal njene dolžnosti in terjal, da naj poravna svoj dolg hvaležnosti.

Bilo je ob desetih zvečer.

Predno je šla mlada hči spat, namočila je platnen robec z Lurško vodo, položila ga je na oči in ga je zavezala zadaj na glavi.

Njena duša je bila vznemirjena. Če tudi ni imela vere gospoda Moreau, vender si je mislila, da bi jo mati Božja prav za prav mogla ozdraviti; da bi, morebiti prav kmalu, konec devetdnevnice, utegnila spregledati. Potem je začela dvomiti, in zdelo se jej je, da se čudež ne bo zgodil za njo. Vse te misli so se jej motale po glavi, in prav dolgo ni mogla zaspati.

Ko se drugo jutro zbudi, spomni se najnaprvo na robec, ki je zakrival njene oči. Z upom in strahom ga odveže.

Močno zavpije.

Okolo nje je jutranja svetloba razsvetljevala sobo. In videla je čisto, jasno, natančno. Bolno oko je ozdravelo; mrtvo oko je oživelo.

— Marta! Marta! pokliče sestro, vidim! vidim! Ozdravljena sem!

Mlada Marta, ki je ležala v ravno tisti sobi, skoči iz postelje in priteče. Videla je črne in bliščeče Marijine oči, v kterih se je svetila moč in življenje. Popolnoma so bile rešene krvave preproge.

Srce mlajše sestrice se spomni očeta in matere, ki še nista vedela za to veselo novico.

— Papa! mama! zavpije.

Marija jej migne, naj molči.

— Počakaj, počakaj, reče jej. Poprej hočem videti, če morem brati. Daj mi kake bukve.

Deklica vzame ene z mize.

— Na! reče.

Marija odpre bukve in bere precej, brez spotikljaja, brez truda, kakor drugi ljudje. Ozdravljenje je bilo popolno, dovršeno, in mati Božja ni naredila svojega dela na pol.

Oče in mati pritečeta.

— Ata, mama, vidim, berem, ozdravljena sem!

Kako bi mogli popisati ta nepopisljiv prizor? Vsak ga razume, vsak ga more videti, če pogleda v svoje lastno srce.

Hišna vrata še niso bila odprta. Okna so bila zaprta, in skozi prozorne šipe je prodirala le prva jutranja svetloba. Kdo bi tedaj mogel priti v hišo in videti veselje te rodovine, ki je tako naglo postala srečna?

In vender so ti kristijanje spoznali, da niso sami, in da je ta hip med njimi neko mogočno in nevidljivo bitje.

Oče in mati so pokleknili. Tudi majhna Marta se spusti na kolena. Marija, ki je še ležala, sklenila je roke; in iz teh čvetero ginenih in hvaležnih prs je prihajalo ime matere Božje:

— O sveta Devica, o Lurška mati Božja! . . .

Kakšne besede so še govorili, ne vemo. Njih čutila pa lahko ugane vsak, kdor si v duhu predstavi tisti presrečni dogodek, tisti blisek mogočnega Boga, ki je nagloma razsvetlil temno osodo objokane rodovine, in njeno žalost spremenil v veselje.

Menda ni treba pristavljati, da je gospodična Marija Moreau kmalu potem šla s svojimi starši v Jamo, zahvalit se Lurški materi Božji. Položila je obleko na altar in zopet se je oblekla v barve matere Božje. Vsa srečna in ponosna je bila na to obleko.

G. Moreau, ki je imel prej tako veliko vero, je zdaj strmel. — Mislil sem, rekel je, da take milosti dobivajo le svetniki. Kako je pač to, da take dobrote dosežejo tudi revni grešniki kakor mi?

O tem čudežu pričujejo lahko vsi Tartaski prebivalci, saj so tudi vsi pomilovali to rodovino, ki je ena najbolj spoštovanih v mestu. Vsak meščan je videl in lahko pričuje, da je bila bolezen, ki se dosle nikakor ni dala odpraviti, naenkrat ozdravljena v začetku devetdnevnice. Prednjica samostana Sacré-Coeur v Bordeaux, sto petdeset učenk, ki so bile tovarišice gospodične Marije Moreau, in samostanski zdravniki so potrdili, da je bila imenovana gospodična nevarno bolna pred dogodki, ki smo jih opisali, in da je potem popolnoma ozdravela. Res se je vrnila v Bordeaux, kjer je bila še dve leti, da je dostala svoje nauke.

Zdravnik za oči, g. Bermont, je kar strmel nad tem dogodkom, ki ga zdravilstvo nikakor ne more razložiti. Videli smo njegovo izjavo, s ktero pričuje o stanju bolníce in pripoznava, da zdravniška učenost ne more tako ozdravljati. „Bolezen je bila odpravljena nagloma,“ pravi, „kaj takega se nikdar ne more zgoditi po zdravilstvu. V potrjenje tega se podpišem: *Bermont.*“

Ta izjava, ki je bila spisana 8. februarja l. 1859, je shranjena v Tarbski škofiji, kjer je veliko pisanj in pričevanj Tartaskih prebivalcev, med njimi tudi pismo mestnega župana, g. Desborda.

Gospodična Marija se je nosila v Marijinih barvah do dne svoje poroke, ki se je vršila kmalu potem, ko je dokončala svoje nauke in prišla iz samostana Sacré-Coeur. Ravno ta dan je šla v Lurd in odložila je dekliško obleko, da se je oblekla v nevestno.

Svoje belo in višnjavo oblačilo je podarila neki drugi deklici, ki je tudi bila ljubljena od svete Device, Bernardki. Če ste obe imeli ravno tisto mater, ali si niste bili nekoliko sestri?

To je edini dar, ki ga je Bernardka kedaj sprejela. To obleko, ki jo je s svojima barvama spominala na dobrotljivo vsemogočnost Jamske Prikazni, nosila je več let, dokler ni bila do kraja obnošena.

Zdaj je že enajst let, odkar so se ti dogodki zvršili. Dobrota, ki jo je skazala mati Božja, ni bila nazaj vzeta: vid Marije Moreau je ostal izvrsten; bolezen se jej ni prav nič povrnila. Stvari, ktere Bog oživi, ne umrjo nič več, če se same ne umore z nehvaležnostjo ali z napačno rabo milosti. *Resurgens jam non moritur;* kdor vstane od mrtvih, ne umre nič več.

Gospodična Marija Moreau se imenuje zdaj gospa d'Izarn de Villefort, in je mati troje krasnih otrok, ki imajo prelepe oči. Če so tudi dečki, vender imajo vsi trije Marijino ime pred svojimi krstnimi imeni.

VI.

Čudovitih ozdravljenj se je štelo na stotine. Ni bilo mogoče, vseh spričati. Škofijska komisija jih je trideset natanko preiskala. Ravnala je na vso moč ostro pri tem preiskovanju, in čudež je priznala le takrat, kadar nikakor ni bilo drugač mogoče. Zlasti je zavrgla vsako ozdravljenje, ki se ni zvršilo skoro v trenotku in ki se je godilo polagoma; vsako, ki se je doseglo potem, ko je bolnik še rabil zdravniška zdravila, če tudi taka, ki prej niso nič pomagala. „Ako tudi je bilo znano, da predpisana zdravila niso imela nič uspeha,“ pravi v poročilu komisijski tajnik, „vender se ozdravljenje ni moglo prisoditi sami naturni moči Jamske vode, ki je bila ob enem rabljena.

Poleg tega je komisija izvedela za veliko duhovnih dobrot, posebnih milosti, nepričakovanih spreobrnenj, ki bi jih mogli tudi imeti za čudež. Težko je bilo, sodnijsko dokazati te dogodke, ki so se vršili na skritem dnu človeške duše in ki se nikakor niso dali nadzorovati. Če so tudi takšni dogodki, takšna spreobrnenja src časih čudnejša in čudovitejša, kakor oživljenje kakega uda ali telesno ozdravljenje, vender je komisija dobro presodila, da jih ne sme sprejeti v slovesno in očitno preiskavo, kakeršna je bila od škofa zapovedana.

Komisija je v svojem poročilu na škofa, v soglasju z zdravniki, v tri vrste razdelila ozdravljenja, ktera je preiskala in prav natančno popisala v svojih protokolih, kakor je poizvedela od ozdravljenih oseb in od številnih prič.

Prva vrsta je obsegala ozdravljenja, ki so se dala naturno razložiti, kakor so tudi bila čudna. Šestero jih je bilo tako ozdravljenih: Ivanka-Marija Arqué, vdova Crozat, Blaž Maumus, deček Laffite, vsi trije iz Lurškega mesta; otrok Lasbareilles, iz Gex; Ivanka Crassus, iz Arcizan-Avant; Ivanka Pomiès, iz Loubajac.

Druga vrsta je obsegala ozdravljenja, ktera je komisija razlagala bolj na nadnaturno stran. V tej vrsti so: Janez-Peter Malou, Ivana-Marija Daube, žena Vendôme; Bernarda Soubie in Pavlina Bordeaux, iz Lurškega mesta; Janez-Marija Amaré, iz Beaucens; Marcela Peyrègue, iz Agos; Ivana Maria Massot-Bordenave, iz Arras; Ivana Gezma in Avgust Bordes, iz Pontacq.

„Prav veliko teh dogodkov," pravi zdravniška preiskava, „ima vse pogoje, ki so potrebni, da se uvrsté med čudeže. Morebiti se nam bode očitalo, da smo ravnali preostro in prevestno, ko smo jih zavrgli. Pa tega očitanja se nič ne bojimo, še veselimo se ga, ker smo prepričani, da previdnost zahteva v takih stvareh strogo preiskavo."

V teh okoliščinah ni komisija sprejela med čudeže nobenega dogodka, ki bi se dal, če tudi samo po sili, razlagati naturno. Tak dogodek je postavila v drugo vrsto.

Tretja vrsta je obsegala ozdravljenja, ki so bila prav gotovo čudeži. Šestnajstero bolnikov je po čudežu ozdravelo, in ti so: Blaža Soupenne, Benedikta Cazeaux, Ivana Crassus, žena Crozat, Ludovik Bourriette, deček Justin Bouhohorts, Fabijan in Suzana Baron, iz Lurškega mesta; gospa vdova Rizan in Henrik Busquet, iz Nayskega mesta; Katarina Latapie, iz Loubajac; gospa vdova Lanou, iz Bordères; Marijana Garrot in Dionizij Bouchet, iz Lamarque; Janez-Marija Tambourné, iz Saint-Justin; gospodična Marija Moreau iz Sazenay, iz Tartas; Paskalina Abbadie, iz Rabasteins.

„Bolezni onih, ki so tako naglo in tako čudno ozdraveli, bile so večjidel različne," beremo v komisijinem poročilu. „Nektere so segale v notranje, druge pa v zunanje boloslovje.

„In vender so bile vse te bolezni ozdravljene od ene edine in ravno tiste vode, ktero so rabili nekteri za pijačo, drugi za umivanje, in tretji na oba ta dva načina ob enem.

„Gotovo je, da se more vsako zdravilo, po naturnem in vednostnem pravilu, rabiti le na določen način, in da vsako zdravilo pomaga le za gotove bolezni, za druge pa ne, ali je pa za-nje še škodljivo. Massabiellska voda ni sestavljena iz takih stvari, da bi mogla nagloma ozdravljati tako številne, tako izvenredne, tako različne, in časih tudi nasprotne bolezni.

„In zlasti zato," pristavlja poročilo, „ker je razkroj veljavnih učenjakov dokazal, da ta voda sama na sebi ni rudninska in zdravilna, in da je samo navadna voda."

Ravno tako določno so sklepali zdravniki, ki so natančno in vestno preiskali le-ta izvenredna ozdravljenja:

„Če pogledamo povprek ta ozdravljenja,“ pravijo v poročilu, „moramo kar od kraja strmeti, kako lahko, naglo in hipno je ozdravljala skrivna moč; kako so bili popolnoma preobrneni vsi zdravilni načini, po kterih se je treba ravnati; kako se je vse vršilo zoper postave in pričakovanja zdravilstva; kako so bile zastarele in trdovratne bolezni ozdravljene, kakor bi pihnil; kako so bile skrbno združene in znošene vse okoliščine, ki kažejo, da se dotično ozdravljenje nikakor ni moglo zvršiti po navadnem naturnem redu. Taki dogodki presegajo človeški um. Res, kdo more razumeti te nasprotne prikazni:

„Da je navadna voda delala tako velike reči?

„Da je eno zdravilo ozdravljalo različne bolezni?

„Da je bila voda rabljena le malo časa, kjer zahteva zdravniška veda dolgo zdravljenje?

„Da je voda ozdravljala v hipu, med tem ko so bila zdravila rabljena dolgo časa, pa brez uspeha?

„Da so bile kronične bolezni ozdravljane v trenotku?

„Tukaj je gotovo neka moč, ki presega naturne meje, in ki rabi navadno vodo le zato, da skazuje svojo mogočnost.“

Škof je bil popolnoma prepričan. Videl je toliko slavnih dogodkov, ki so bili tako skrbno in očitno skazani; imel je pred sabo tako vestno, tako popolno, tako natančno komisijino preiskavo; bral je določne izjave in sklepe kemije in zdravilstva.

Vender je tudi tukaj pokazal tisto veliko previdnost, ki smo jo že večkrat omenili. Ni hotel izreči slovesno škofijske razsodbe o tem velikem vprašanju, dokler ne bi tudi čas potrdil čudovitih ozdravljenj. Čakal je tri leta.

Potem je bila druga preiskava. Ozdravljenja, ki smo jih prej opisali kot čudeže, stala so čvrsto. Nihče ni ne preklical svojega pričevanja in tudi ne ovrgel dogodkov. Dela Tistega, ki vlada v večnosti, se ne boje časove skušnje.

Ko je bila nakopičena velikanska gromada dokazov, skušenj, prepričanj, izrekel je škof naposled razsodbo, ki so jo pričakovali od njega. Njene glavne misli so te:

VII.

Pastirski list Tarbskega škofa, obsegajoč sodbo o Prikazni, ki se je prikazovala v Lurški Jami.

„BERTRAND - SÉVÈRE - LAVRENC, po Božjem usmiljenju in po milosti apostoljskega svetega sedeža Tarbski škof, azistent papeškega prestola, i. t. d.

„Duhovščini in vernikom naše škofije pozdrav in blagoslov v gospodu našem Jezusu Kristusu.

„Naši preljubljeni sodelavci in naši predragi bratje, odkar bivajo ljudje na zemlji, bile so vedno čudovite zveze med nebom in zemljo. V začetku sveta se je Bog prikazal našim prvim staršem, da jim je očital nepokorščino. V sledečih stoletjih ga vidimo občevati z očaki in preroki; in v starem zakonu beremo večkrat o nebeških prikaznih, ki so jih imeli Judje.

„Le-te Božje milosti niso imele prenehati z Mojzesovo postavo; ravno nasproti, pod postavo milosti so imele biti številnejše in očitnejše.

„Ko je bila Cerkev še v zibeli, ko je divjalo krvavo preganjanje, prikazovali so se kristijanom Jezus Kristus ali angelji, ki so hodili razodevat jim prihodnje reči, reševat jih verig, osrčevat jih v bojih. Tako je, po mislih nekega razsodnega pisatelja, Bog osrčeval sloveče spoznavalce svete vere, ko so napenjali pozemeljski mogočniki vse svoje moči, da bi v klici zadušili nauk, ki je imel rešiti svet.

„Le-ta prikazovanja se niso godila samo za prvih stoletij kristijanstva. Zgodovina pričuje, da so se v vseh časih ponavljala v slavo svete vere in v spodbujo vernikov.

„Med nebeškimi prikazovanji je najimenitnejše prikazovanje matere Božje, ki je naklonilo ljudem sila veliko dobrot. Če prehodiš katoliški svet, videl bodeš pogostoma cerkve, ki so posvečene Mariji Devici; in več teh spominkov je bilo zidano, ker se je ondi prikazala nebeška Kraljica. Mi imamo že neko svetišče, ki je bilo pred štirimi stoletji posvečeno in zidano vsled nekega razodenja, ktero je dobila mlada pastarica, in kamor roma vsako leto na tisoče ljudi, da bi pokleknili pred prestolom preslavne matere Božje in sprosili kake milosti. *)

*) Mati Božja Garaisonska.

„Bodi ga Bog zahvaljen! v neskončnem zakladu svoje dobrotljivosti je nam prihranil novo milost. Hoče, da se v Tarbski škofiji postavi novo svetišče v Marijino čast. In po kom nam je sporočil naklepe svojega usmiljenja? Zopet *po najslabši stvari na svetu:* po štirinajstletni deklici, Bernardki Soubirousovi, ki je bila rojena v Lurdu od revnih staršev.“

Tu je škof opisal počez, kako se je presveta Devica prikazovala Bernardki. Bralcu je to že znano. Potem je razpravljal dogodke.

„Takšno je v bistvu,“ nadaljeval je škof, „pripovedovanje, ki smo ga slišali iz Bernardkinih ust, vpričo komisije, ki se je zopet sešla, da bi deklico zaslišala v drugo.

„Tako bi bila mlada deklica videla in slišala neko bitje, ki se je imenovalo Brezmadežno spočetje, in kterega ni baje nihče izmed številnih gledalcev ne videl ne slišal, dasi tudi je imelo človeško podobo. To bi tedaj bilo neko nadnaturno bitje. Kaj imamo misliti o tem dogodku?

„Znano vam je, naši preljubi bratje, da je Cerkev prav previdna in počasna v presojevanju nadnaturnih dogodkov: zahteva neovrgljive dokaze, predno jih sprejme in razglasi kot Božje. Po izvirnem grehu je človek, zlasti v tej stvari, podvržen veliko zmotam. Če ga ne zvodi njegov um, ki je tolikanj oslabel, zvodi ga pa lahko hudičeva zvijača. Kdo ne ve, da se časih hudobni duh spremeni v angelja svetlobe, da bi nas laglje zvabil v svoje zanke? *) Zato nas opomina preljubljeni učenec, naj nikar ne verujemo vsakemu duhu, temuč naj preiskujemo, če pridejo duhovi od Boga. **) Tako preiskavo smo tudi mi naredili, naši predragi bratje. Že štiri leta preiskujemo dogodek, o kterem vam govorimo; zasledovali smo ga v raznih njegovih tečajih; naznanila smo dobivali od komisije, ki je sestavljena iz pobožnih, učenih in skušenih duhovnov, kteri so deklico izpraševali, dogodke preiskovali in vse presojevali. Tudi smo za svet povpraševali veljavne učenjake in smo se prepričali, da je prikazen nadnaturna in Božja, in da je tedaj Bernardka videla presveto Devico. Naše prepričanje se opira na Bernardkine izjave, zlasti, odkar so se zvršili dogodki, ki se ne dadó naturno razložiti.

„Pričevanje mlade deklice nam daje vsa poroštva, ki jih le želeti moremo. Naprvo, o njeni poštenosti ne moremo dvomiti.

---

*) II. Kor. XI, 14.
**) I. list sv. Jan. IV, 1.

Kdo se približa tej deklici, da ne bi občudoval njene priprostosti, odkritosrčnosti in ponižnosti? Ko ves svet govori o imenitnih rečeh, ki so jej bile razodete, molči ona sama: govori le takrat, kadar je vprašana; tedaj razloži vse brez ponašanja, z neko ginljivo odkritosrčnostjo; in na številna vprašanja odgovarja takoj, lepo, natančno, prav primerno, kakor tak, ki je sam popolnoma prepričan. Devali so jo na trde poskušnje, pa grožnje je niso nikoli omajale; za najlepše ponudbe se ni kar nič zmenila. Nikoli si ni protigovorila in pri raznih izpraševanjih je pravila zmiraj eno in isto, da ni nič pridejala, pa tudi nič ne zamolčala. Bernardkina poštenost se tedaj ne da tajiti. In je tudi nihče ni tajil. Še celó njeni nasprotniki so jej dajali to čast.

„Če Bernardka ni hotela goljufati, ali pa ni bila samo goljufana? Ali ni mislila videti in slišati, česar ni ne videla ne slišala? Ali je niso motile oči in ušesa? — Kako bi mogli to misliti! Modri odgovori te deklice razodevljejo pravo pamet, mirno domišljijo in zdrav um, ki presega njeno starost. Njeno pobožno čutilo ni bilo nikoli prenapeto; na mladi deklici ni mogel nobeden zapaziti ne zmešanosti v glavi, ne zmotenosti v počutkih, ne posebnosti v značaju, ne bolehavosti, ki bi jej pomogla ustvariti izmišljene podobe. Videla je, ne samo enkrat, ampak osemnajstkrat; videla je vprvič nenadoma, da se ni mogla nič pripraviti na dogodek, ki se je zvršil; pričakovala je, da ugleda Prikazen vse dni določenih dveh tednov, pa je vender ni videla dva dni, dasi je bila v ravno tisti družbi in v ravno tistih okoliščinah. In potem, kaj se je godilo med prikazovanjem? Bernardka se je spreminjala: njeno obličje je dobivalo nov izraz, njene oči so žarele, gledala je stvari, kakeršnih ni nikoli videla, poslušala je govor, kakeršnega ni nikoli slišala, in kterega je dobro zapomnila, če ga tudi ni vselej razumela. Vse te okoliščine nam branijo sklepati na halucinacijo: mlada deklica je tedaj res videla in poslušala neko bitje, ki se je imenovalo Brezmadežno spočetje; in ker se ta dogodek ne da razložiti naturno, imamo vso pravico misliti, da je prikazen nadnaturna.

„Če je že Bernardkino pričevanje samo na sebi veljavno, postane še veljavnejše vsled čudežev, ki so se zgodili po prvi prikazni. Če se more drevo spoznati po sadju, rečemo lahko, da je Prikazen mlade deklice nadnaturna in Božja, zakaj delala je nadnaturna in Božja dela. Kaj se zgodi, predragi bratje? Toliko da se je Prikazen prikazala, že se je ta novica porazvedela, kakor bi trenil; vedeli so, da ima Bernardka štirnajst dni hoditi k Jami:

in glejte, vsa okolica se stresne; valovi ljudstva hite proti kraju prikazovanja; s pobožno nepotrpežljivostjo pričakujejo ljudje slovesne ure; in ko je mlada deklica vsa zamaknena v stvar, ktero ogleduje, medtem so priče tega prizora ginene ter se tope v strmenju in češčenju.

„Prikazovanje je minilo; ali romanje traja še: iz daljnih in bližnjih krajev hité v Jamo: tu vidimo vse starosti, vse vrste in vse stanove. In ktero čutilo žene te neštevilne romarje? V Jamo hodijo molit in brezmadežno Marijo prosit kakih milosti. S svojim pobožnim vedenjem dokazujejo, da čutijo neko Božjo moč, ki oživlja to skalovje, ktero je zaslovelo za vselej. Pobožne duše so se utrjevale v čednostih; mrzli in zanikarni kristijanje so začeli živeti po sveti veri; trdovratni grešniki so se spravljali z Bogom, potem ko so bili priporočeni Lurški materi Božji. Le Bog je mogel delati te čudeže milosti, ki so splošni in stanovitni. Ali tedaj takšne milosti ne potrjujejo, da se je Prikązen res prikazovala?

„Če od teh dušnih milosti prestopimo k onim, ki se tičejo telesnega zdravja, koliko novih čudežev imamo našteti!“

Naši bralci se spominajo, kako je začel izvirati studenec, kjer je Bernardka pila in se umila, vpričo množice. Odveč bi bilo, vse to tukaj natanko ponavljati.

„Bolniki,“ povzel je škof, „so poskusili Jamsko vodo, in ne brez uspeha; več jih je nagloma ozdravelo, ko jim prej najboljši zdravniki niso mogli pomagati. Le-ta nenavadna ozdravljenja so neznansko zaslovela; glas o njih se je sila urno razletel v daljne kraje.

„Bolniki iz vseh pokrajin so prosili Massabiellske vode, kadar niso mogli priti sami v Jamo. Koliko bolnih je bilo ozdravljenih! koliko rodovin potolaženih! . . . Ko bi jih hoteli poklicati na pričevanje, vzdignilo bi se brez števila glasov, ki bi s hvaležnostjo razglaševali, da je moč Jamske vode velikanska. Tukaj ne moremo našteti vseh prejetih teh milosti; to vam pa moramo povedati, da je Massabiellska voda ozdravila bolnike, ktere so zdravniki že zapustili in razglasili kot neozdravljive. Ta ozdravljenja so se godila po vodi, ki sama na sebi nima čisto nič zdravilne moči, kakor so skazali izvedeni kemikarji, ki so napravili natančen razkroj. Bolniki so vodo pili ali se z njo umili. Nekteri so ozdravéli v hipu, drugi pa še le potem, ko so jo rabili dvakrat ali trikrat. Tudi so ta ozdravljenja stanovitna. Ktera moč je ozdravljala? Je-li ozdravljal organizem? Veda, ki je bila povprašana v tem oziru, odgovarja: ne! Ta ozdravljenja so tedaj Božje delo. V zvezi so s Prikaznijo: ta je njih začetek; ta je bolnikom navdi-

hovala zaupanje: tedaj je tukaj tesna zveza med ozdravljenji in Prikaznijo; Prikazen je Božja, ker imajo ozdravljenja Božji značaj. Kar pa pride od Boga, je resnica! Prikazen, ki se je imenovala Brezmadežno spočetje, in ktero je Bernardka videla in slišala, je potem takem PRESVETA MATI BOŽJA! Zakličimo tedaj: Tukaj je Božji prst! *Digitus Dei est hic.*

„Kako se ne bi čudili, predragi bratje, čudnim naredbam Božje previdnosti? Konec leta 1854 je neumrljivi papež Pij IX. razglasil nauk o Brezmadežnem spočetju. Njegove besede so priletele do najoddaljenejših krajev sveta; katoliška srca so se tresla samega veselja, in povsod se je obhajala slavna Marijina prednjost s slovesnostimi, ki ostanejo vedno v našem spominu. In glejte, kaka tri leta potem se prikaže presveta Devica neki deklici in jej reče: *Brezmadežno spočetje sem . . . Hočem, da se tukaj sezida kapelica v mojo čast.* Ali se ne vidi, da hoče s svetiščem potrditi nezmotljivi izrek naslednika sv. Petra?

„In kje hoče imeti to svetišče? V znožju naših Pyrenej, v kraju, kjer se zbira mnogo tujcev, ki hodijo od vseh strani sveta iskat zdravja v naših toplicah. Ali ni to, kakor da bi vabila vernike vseh narodov, naj bi jo hodili častit v novo svetišče, ki jej bode zidano?

„Lurjani, veselite se! vzvišena Marija je blagovolila na vas upreti svoje usmiljene oči. Hoče, da se jej pri vašem mestu zida cerkev, kjer bo delila svoje dobrote. Zahvaljujte se jej, da vas tako močno ljubi; in ker vam obilno skazuje svojo materinsko ljubezen, posnemajte njene čednosti in držite se neomahljivo svete vere; s tem pokažete, da ste njeni otroci.

„Sicer priznamo radi, da je Prikazen že prinesla med vas veliko sadu zveličanja. Na lastne oči ste videli Jamske dogodke in dobrote, zato je bilo vaše zaupanje veliko, in vaše prepričanje čvrsto. Občudovali smo vašo previdnost in vašo ubogljivost, ko ste bili, po našem nasvetu, pokorni deželski gosposki. Več tednov niste smeli k Jami, in v svojih srcih ste morali potlačiti čutila, ki so vam vzkipela, ko so vaše oči gledale dva tedna tako velikansk prizor.

„In vsi vi preljubljeni verniki naše škofije, odprite svoja srca upanju; nov čas milosti se začenja za vas: vi vsi ste poklicani, da bi se udeleževali blagoslovov, ki so nam obljubljeni. V svojih prošnjah in v svojih pesmih boste zanaprej pridruževali ime Lurške matere Božje posvečenim imenom Garaisonske, Poeylaünske, Héaske in Piétatske matere Božje.

„Iz višav teh svetišč bode brezmadežna Devica čula nad vami in vas branila. Dà, naši preljubi sodelavci in naši predragi bratje, če se zaupno oziramo na to morsko zvezdo, ni se nam bati barkoloma, gotovo premagamo vihar življenja in prispemo zdravi v luko večne sreče.

„Opiraje se na knjigo, spisano od Benedikta XIV., kjer so modro razložena vodila, kako se imajo pobožni ranjki prištevati med blažene in svete, in kako se imajo razločevati resnične prikazni od lažnjivih;

„Na podlagi povoljnega poročila, ktero smo dobili od komisije, ki je imela poizvedovati o Prikazni Lurške Jame in o dogodkih, ki so z njo v zvezi;

„Na podlagi pisanega pričevanja doktorjev zdravilstva, ktere smo povprašali za svet glede številnih ozdravljenj, ki so se zgodila po rabi Jamske vode;

„Ker vidimo v prvo, da se Prikazen ne da prisoditi naturni moči, naj že vzamemo ozir na nenavadne njene učinke, ali na mlado deklico, ki jo je videla;

„Ker smo videli v drugo, da more ta moč biti le Božja, ker je spreobračevala grešnike in bolnike ozdravljala čudovito, kar more delati le začetnik milosti in vladar prirode;

„Ker vidimo naposled, da je naše prepričanje tudi potrjeno po navalu brezštevilnih množic, ki vró k Jami, odkar se je Prikazen prvič prikazala, in to zato, da bi sprosile kake milosti ali se zahvalile za kake že prejete dobrote;

„Da bi ustregli pravični nepotrpežljivosti našega častitega kapiteljna, duhovščine, svetovnikov naše škofije in toliko pobožnih duš, ki od duhovske gosposke zahtevajo že dalje časa razsodbo, ktero smo morali po previdnosti odlašati;

„Da bi tudi ustregli željam več škofov in veliko imenitnih oseb, ki niso v naši škofiji;

„Zato smo razglasili in razglašujemo sledečo razsodbo, potem ko smo poprosili sv. Duha razsvetljenja in mater Božjo pomoči, in ko smo se posvetovali s častitljivimi brati dostojanstveniki, s kanoniki in kapiteljnom naše stolne cerkve:

„Člen I. Sodimo, da se je brezmadežna Marija, mati Božja, res prikazovala Soubirousovi Bernardki, 11. februarja 1858 in sledeče dni, skupaj osemnajstkrat, v Massabiellski Jami, pri Lurškem mestu; da ima ta Prikazen vsa znamenja resničnosti, in da smejo verniki na-njo verovati.

„Ponižno podvržemo svojo sodbo sodbi svetega očeta papeža, ki je za to, da vlada vesoljno Cerkev.

„Člen II. Dovoljujemo v naši škofiji častiti mater Božjo iz Lurške Jame; prepovedujemo pa, brez našega pismenega dovoljenja dati na svetlo kako posebno molitev, kako pobožno pesem ali knjigo glede tega dogodka.

„Člen III. Da bi ustregli presveti Devici, ki je večkrat razodela svojo voljo pri prikazovanjih, sklenili smo, zidati svetišče na Jamskem prostoru, ki je postal last Tarbskih škofov.

„To zidanje bode potrebovalo veliko truda in mnogo denarja, ker je lega strma in nepripravna. Da izvršimo svoj pobožen sklep, treba nam je pomoči duhovnikov in vernikov naše škofije, duhovnikov in vernikov po Francoskem in tujem. Obračamo se na njih blaga srca, in zlasti na vse pobožne osebe vseh krajev, ki so se posvetile češčenju brezmadežnega spočetja Marije Device...

„Člen IV. Zaupljivo se obračamo na ustave obojega spola, kjer se mladina poučuje, na kongregacije Marijinih otrok, na bratovščine svete Device in na razne pobožne družbe po naši škofiji in po vsi francoski deželi . . .

„Ko dobodo duhovni ta naš pastirski list v roke, naj ga precej potem prvo nedeljo beró in razglasé po vseh cerkvah, kapelicah in moliščih naše škofije.

„Dano v Tarbskem mestu, v naši škofovski palači, z našim podpisom in pečatom, s sopodpisom našega tajnika, 18. januarja 1862, praznik stolice sv. Petra v Rimu.

„† BERTRAND-S^re^, TARBSKI ŠKOF.

„FOURCADE, *kanonik in tajnik.*“

VIII.

V imenu škofijstva, to je, v imenu Cerkve, je kupil škof Lavrenc od Lurškega mesta Jamo, svet okolo nje in vse Massabiellsko skalovje. Gospod Lacadé je še vedno županoval. On je predlagal mestnemu odboru, naj bi Cerkvi, Kristusovi nevesti, prepustil te za vselej posvečene kraje, kjer se je prikazovala mati Božja; on je podpisal kupno pismo.

G. Rouland je potrdil to kupčijo in je tudi dovolil zidati cerkev v večni spomin prikazovanja presvete Device, v spomin novega studenca in brezštevilnih čudežev, ki so se zvršili, da bi se skazala resničnost Božjih prikazni.

Ko se je mogočna cerkev brezmadežnega spočetja vzdigovala kamen za kamenom na strmem Massabiellskem skalovju, med tem je Lurška mati Božja obsipavala ljudi neprenehoma s čudeži in dobrotami. V Parizu, v Bordeaux, v Périgord, v Bretagne, v Anjou, na deželi, po velikih mestih so klicali Lurško mater Božjo; in povsod je Lurška mati Božja odgovarjala z neutajljivimi znamenji svoje mogočnosti in dobrotljivosti.

Predno sklenemo to pripovest in narišemo stvari, kakor so zdaj, naj še prej opišemo dvoje Božjih zgodeb. Prva se tiče pisatelja te knjige, ki je nikoli ne bo pozabil. Taka le je, kakor smo jo popisali pred kakimi sedmimi leti.

DESETA KNJIGA.

I.

„Vse svoje življenje sem imel prav dobre oči. Ločil sem stvari v veliki daljavi; pa sem tudi prav lahko bral knjigo, kakor sem tudi od blizu gledal vanjo. Učil sem se po cele noči, in oči se mi niso nikoli nič utrudile. Čudil sem se, pa tudi veselil, da imam tako dobre oči. Močno sem se pa zavzel meseca junija in julija leta 1862, ko sem čutil, da mi vid polagoma slabi in se utruja pri večernem delu; naposled nisem mogel nič več ne brati ne pisati. Če sem vzel bukve v roke, prebral sem dve ali tri vrste, časih še toliko ne, in že sem čutil v gorenjem delu oči tako utrujenost, da nisem mogel nič več brati. Povpraševal sem za svet več doktorjev in zlasti dva slavna zdravnika za oči, g. Desmares in g. Giraud-Teulon.

Zdravila, ki so mi jih dajali, niso mi skoro nič pomagala. Po dosti nepretrganem počitku in železnatih zdravilih mi je od kraja nekoliko odleglo, in neki popoldan sem lahko bral in pisal dosti dolgo; pa drugi dan sem čutil, da se je prejšnja bolezen povrnila. Potem sem si pa umival oči z mrzlo vodo, dal sem si staviti rogove na tilniku, rabil sem splošne kopeli, umival sem se okolo oči z alkoholastimi stvarmi. Časih, pa prav redko, me je za hip popustila tista neznanska utrujenost, ki sem jo čutil ven in ven; pa to je trajalo le nekoliko trenotkov, in ob kratkem rečeno, moja bolezen je dobivala polagoma tisto kronično podobo, ki se kaže pri neozdravljivih boleznih.

Na svet zdravnikov sem dal očem popolnoma mir. Zunaj hiše sem nosil višnjave naočnike; zapustil sem slednjič Pariz, in umaknil sem se na deželo k svoji materi v Coux, na bregove Dordogne. Dobil sem za tajnika otroka, ki mi je bral bukve, ktere sem moral povpraševati za svet, in ki je pisal, kar sem mu narekoval.

Pride september. Ta stan je trajal kake tri mesece, in začelo me je prav skrbeti. Neznansko sem bil žalosten, pa tega nisem nobenemu nič povedal. Moji sorodniki in prijatelji so se bali kakor jaz, pa mi svojega strahu niso razodevali: bili so, kakor jaz, skoro prepričani, da so moje oči zgubljene; pa vsak izmed nas je poskušal dati upanje, ki ga še sam ni imel, in drug drugemu smo skrivali svoj strah.

Imam prisrčnega prijatelja, prijatelja iz otročjih let, kteremu zaupam navadno svoje nadloge in svoje radosti. Po svojem tajniku sem mu pisal pismo, v kterem sem mu sporočil o svojem žalostnem stanju in o svojih skrbeh za prihodnjost.

Prijatelj, o kterem govorim, je protestanške vere, kakor tudi njegova žena: ta dvojna okoliščina naj se zapomni. Iz prav imenitnih razlogov ga ne morem tukaj povedati po imenu; imenujmo ga g. M.

Odgovoril mi je čez nekoliko dni. Čudno sem se zavzel nad pismom, ki sem ga dobil 15. septembra. Tukaj ga prepišem brez vse spremembe:

„Ljubi moj prijatelj,“ pisal mi je, „nekoliko tvojih vrstic me je razveselilo; pa, kakor sem že rekel, rad bi videl *tvojo pisavo*. Ko sem se te dni vrnil iz Cauterets, prišel sem medpotoma v Lurško mesto pri Tarbes; obiskal sem imenitno Jamo, in pravili so mi, kako njena voda čudovito ozdravlja, zlasti bolne na očeh. Prav močno ti pokladam na srce, da tudi ti z njo poskusi. Ko bi bil jaz katoličan, veren, kakor ti, in ko bi bil jaz bolan, ne bi se obotavljal tega poskusiti. Če je res, da so bolniki nagloma ozdraveli, lahko pomnožiš njih število; in če ni res, kaj zgubiš s tem poskusom? Tudi me ta stvar nekoliko zanima. Če se ti posreči, kako važna zgodba bi to bila za me! Pred menoj bi bil čudež, ali vsaj dogodek, ki bi imel glavno pričo popolnoma zanesljivo.

„Kakor se vidi,“ pripisal je moj prijatelj v dostavku, „še iti ni treba v Lurško mesto po tiste vode, doboš je lahko po drugih. Samo piši Lurškemu župniku, in ti je pošlje. Najprej moraš opraviti nekake običaje, ki ti jih ne vem povedati; pa Lurški župnik ti bo že razložil. Prosi ga tudi, naj ti pošlje malo knjižico Tarbskega generalnega vikarja, kjer so popisani najbolj skazani čudeži.“

Strmel sem, ko sem bral to pismo svojega prijatelja. To je bister, preudarčen in natančen človek, pa zraven prav malo nagnen k goljufivi navdušenosti; razen tega je protestant . . . . Nasvet, ki mi ga je dajal prav resno, spravil me je v strmenje.

Vender sem sklenil, ne ubogati ga.

„Zdi se mi,“ odgovoril sem mu, „da danes vidim nekoliko bolje. Če mi bode skozi boljše, ne bode mi treba za zdaj, obračati se k nenavadnemu zdravilu, ki mi ga svetuješ, in za ktero morebiti sicer nimam potrebne vere.“

Tukaj moram, ne brez rdečice, razodeti skrivne nagibe svoje neubogljivosti.

Naj bode že kakor koli, vere mi ni manjkalo; in dasi tudi sem dobival vednosti o Lurški vodi le iz nesramnih člankov nekterih hudobnih časnikov, bil sem vender prepričan, da bi se mogla tukaj, kakor marsikje drugje, Božja moč razodevati po ozdravljanju. Rečem še več: nekako se mi je dozdevalo, da bi ozdravel, če bi poskusil to vodo, ki je bajeda začela izvirati vsled prikazni presvete Device. Ali bal sem se, priznam, odgovornosti za tako veliko milost. „Če te ozdravijo navadna zdravila,“ rekel sem sam pri sebi, „bode zadosti, da le plačaš zdravnika. Imel bodeš samo tiste dolžnosti, kakor drugi ljudje. Če te pa Bog ozdravi po čudežu, po posebnem delovanju svoje mogočnosti, po neposrednem in osebnem posredovanju, bode to za te vse druga reč, in dolžan bodeš resno se poboljšati in se posvetiti. Če bi ti Bog oči, ktere tako malo strahuješ, nekako podaril z lastno roko vdrugič, ali bi mogel z njimi zanaprej, kakor dosle, bloditi po tem, kar te zvaja in kar bi te moglo zmotiti? Če stori Bog za-te čudež, zahteval bode plačilo; in težje ga bode plačati, kakor zdravnika. Moral bodeš zanaprej premagovati razno hudo nagnenje, pridobivati razne čednosti. Oh! to ni mogoče!“

In moje revno srce se je zbalo svoje slabosti in ustavljalo Božji milosti.

To je uzrok, zakaj se nisem maral ravnati po nasvetu, kterega mi je Božja previdnost, ki modro vlada z vsemi stvarmi, dajala po dveh protestantih, po dveh krivovercih, ki nista naše vere. Pa zastonj sem se upiral in ustavljal; neki notranji glas mi je pravil, da me človeška učenost ne more ozdraviti, in da mi hoče sam Bog, kterega sem tolikrat razžalil, zopet podariti vid, in poskusiti, če ga bodem zanaprej boljše obračal.

Moja bolezen se ni premaknila, ali se je pa celó polagoma hujšala.

Prve dni meseca oktobra sem moral iti v Pariz.

Po nekem posebnem naključju je bil takrat ondi gospod M. s svojo ženo. Najnaprvo sem ta dva obiskal. Moj prijatelj se je ustavil pri svoji sestri, gospe P., ki s svojim možem stanuje v Parizu.

— Kako je z očmi? vpraša me gospa M., ko stopim v sobo.

— Moje oči so še vedno v rèvnem stanju, in začel sem se bati, da ne bi bile za vselej zgubljene.

— Pa zakaj ne poskusiš zdravila, ki sva ti ga svetovala? reče mi moj prijatelj. Nekaj mi pravi, da bi ozdravel.

— Ovbe, odgovorim mu, odkritosrčno ti povem, da nimam veliko vere v vse tiste vode in tiste dozdevne prikazni, če jih tudi naravnost ne tajim in ne pobijam. Vse to je mogoče, priznam; pa ker teh stvari nisem preiskoval, zato jih ne morem ne trditi ne pobijati: niso mi znane. Ob kratkem, nič kaj nimam veselja, zateči se k pomočku, ki mi ga svetuješ.

— Tvoji izgovori so jalovi, zavrne me. Po svoji veri moraš verovati in tudi veruješ, da so take stvari mogoče. Zakaj tedaj ne bi poskusil? kaj bi te to stalo? Rekel sem ti, da ti to ne more škodovati, ker je naturna voda, voda, ki je kemično sestavljena kakor navadna voda; in ker veruješ v čudeže in imaš zaupanje v svojo vero, ali se nisi začudil, da sta te dva protestanta napotila k presveti Devici? Že zdaj povem: če ozdraviš, bode to strašanski dokaz proti meni.

Gospa M. mi je tudi prigovarjala, ravno tako sta mi svetovala gospod in gospa P., ki sta oba katoličana. Ugnali so me.

— Naj pa bo! rečem jim na to, priznati vam hočem vso resnico in vam odkriti dno svojega srca. Vere mi ne manjka; imam pa pomanjkljivosti, slabosti, veliko rev, in vse to se drži, žalibog, najobčutljivših nitek moje nesrečne nature. Čudež pa, kakeršen bi se lahko zgodil na meni, naložil bi mi dolžnost, vse žrtvovati in posvetiti se; to bi bila strašanska odgovornost, in tako sem strahopeten, da se je bojim. Če me Bog ozdravi, kaj bode vse terjal od mene! zdravnika pa odpravim z nekoliko denarjem. To je sramotno, kaj ne? takšna je žalostna boječnost mojega srca. Mislite, da mi vera omahuje; domišljate si, da se bojim, čudež se ne bi zgodil nad menoj: motite se; bojim se le, da bi se zgodil!

Moji prijatelji so si prizadevali, prepričati me, da odgovornost, o kteri sem govoril, po eni strani pretiravam, po drugi pa zmanjšujem.

— Zdaj nisi nič manj zavezan k pobožnosti, kakor bi bil, če bi se čudež zgodil nad teboj, zavrne me gospod M. Sicer pa, če bi te tudi zdravnik ozdravil, ne bi to bilo nič manj Božja milost, in tudi potem bi se tvoja tanka vest oglasila z ravno tisto pravico proti tvojim slabostim ali strastim.

Vsi ti dokazi se mi niso zdeli popolnoma dobri, in gospod M., močno logičen človek, je najbrže sam vedel, da ni čisto prav modroval; pa hotel je, bolj ko bolj pomiriti moj strah, ki sem ga

čutil tako živo, in pridobiti me za svoj nasvet, da me potem, on sam, spomni tiste velike odgovornosti, zastran ktere me je ravnokar tolažil.

Moj prijatelj, njegova žena in njiju prijatelja so čedalje bolj na me pritiskali; še sem se jim ustavljal, pa brez uspeha. Truden samega pričkanja jim obljubim storiti, kar so želeli.

— Kakor hitro dobim tajnika, rečem jim bodem pisal v Lurd; danes sem prišel sam, in nisem utegnil poiskati si ga.

— Bodem ti pa jaz pisal! vikne moj prijatelj.

— Tudi prav! Jutri bodeva zajutrkovala v kavarni Foy; po zajutrku ti bodem narekoval pismo.

— Zakaj pa ne precej? reče mi naglo. Pridobimo en dan.

V sosedni sobi je bil papir in črnilo. Narekoval sem mu pismo za Lurškega gospod župnika, in na pošto je bilo dano še tisti večer.

Drugi dan me obišče gospod M.

— Ljubi moj prijatelj, reče mi, ker si se odločil, poskusiti stvar, moraš to tudi resno vzeti in storiti vse, kar je potrebno, da se ti posreči, sicer bi bil tvoj poskus brez uspeha. Obmoli potrebne molitve, pojdi k spovedi, priskrbi svoji duši spodoben stan, opravi pobožnosti, ki ti jih naklada vera, saj razumeš, da je vse to neobhodno potrebno.

— Imaš popolnoma prav, odgovorim mu, storil bom, kar mi praviš. Pa priznati moram, da si čuden protestant. Te dni si mi govoril o veri, danes mi govoriš o verskih dolžnostih. Opravila so čudno preobrnena; močno bi se zavzel, kdor bi naju slišal, tebe, protestanta, pa mene, katoličana; in priznam, da bi bila njegova sodba o meni, žalibog, slaba.

— Sem mož učenosti, zavrne me M. Hočem, kar je čisto razumljivo, da nič ne opustimo pri svojih poskusih. Sodim tako, kakor če bi poskušal pri fiziki ali kemiji.

Povem na svojo sramoto, da se nisem pripravil, kakor mi je moj prijatelj svetoval tako določno. Ravno takrat je bil stan moje duše prav slab: bil sem močno vzburjen, zbegan in nagnen k hudemu.

Spoznal sem sicer, da se moram spraviti z Bogom; pa ker nisem imel na vesti tistih hudih in groznih grehov, kterih se grešnik rad naglo znebi, odlašal sem od dne do dne. Človek se bolj brani zakramenta v skušnjavah, kakor takrat, kadar ga greh že podere in poniža. Težavnejše je namreč premagati se, kakor pa odpuščenja prositi po storjenem grehu. Kdo ni tega skusil? . . .

Tako je minilo nekako teden dni. Gospod in gospa M. sta me povpraševala vsak dan, če sem že dobil čudežne vode, in če

mi je že odpisal Lurški gospod župnik. Ta mi naposled odgovori, da kmalu dobim Lurške vode, ker jo je že poslal po železnici.

Lahko je misliti, da smo ta trenotek pričakovali nepotrpežljivo; pa kdo bi verjel, da sem se jaz za vse to veliko manj zmenil, kakor pa moja dva prijatelja protestanta!

Moje oči so bile še vedno v tistem revnem stanu: kar nič nisem mogel ne brati ne pisati.

Neko jutro, — bil je petek 10. oktobra 1862, — sem pričakoval gospoda M. v Orleanski galeriji, v Palais-Royal. Imela sva skupaj zajutrkovati. Ker sem prišel prej kakor on, ogledoval sem galerijne prodajalnice, in prebral sem pri knjigarju Dentu dve ali tri naznanila novih knjig. To je bilo dosti, da so se mi oči neznansko utrudile. Tistih velikih črk še gledati nisem mogel, da ne bil precej občutil velike utrujenosti. Ta mal slučaj me je silno užalostil, ker mi je dal spoznati vso velikost moje bolezni.

Popoldan sem narekoval tri pisma gospodu M.; in ob štirih sem se vrnil od njega domov. Ravno ko sem imel stopiti na stopnice, me pokliče vratar.

— Po železnici je prišel majhen zabojček za vas, reče mi.

Naglo stopim v njegovo sobico. Res je bil tu majhen zabojček iz belega lesa, ki je imel na eni strani moj naslov, na drugi pa besedi: „Naturna voda,“ ki ste bili gotovo namenjeni za mitnico.

Bila je Lurška voda.

Silno me je pretreslo; pa nisem dal nič spoznati.

— Že dobro, rečem vratarju. Precej pridem po to. Nemudoma se vrnem.

In odidem ves zamišljen. Nekaj časa hodim po cesti.

„Stvar postaja resna,“ mislil sem sam pri sebi. „Gospod M. ima prav; pripraviti se je treba. V takem dušnem stanu, v kakeršnem sem že nekoliko časa, ne morem prositi Boga, da bi storil čudež za me. Tako velike milosti ne morem sprositi, dokler imam srce polno prostovoljnih slabosti. Dušo si moram ozdraviti, predno ga bodem prosil, da mi ozdravi telo.“

Premišljevaje te imenitne reči jo zavijem proti hiši svojega spovednika, gospoda Ferrand de Missol. Bil sem prepričan, da ga dobom: bil je namreč petek, in ta dan je doma.

Res je bil doma; pa veliko ljudi ga je že pričakovalo v njegovi predsobi, in ti so imeli, kar je čisto prav, opraviti svoj posel prej kakor jaz. Poleg tega je prišel eden njegove žlahte nepričakovano. Njegova služabnica mi pove vse to in mi reče priti zvečer, proti sedmém.

Vdal sem se.

Ko stopim na hišni prag, obstanem za hip. Nisem vedel, ali bi opravil obiskovanje, ki mi je bilo na srcu, ali bi šel domov molit. Moje nagnenje me je silno vleklo k razmišljenosti, medtem ko me je k zbranosti priganjal nekov resen, skrivnosten in svet glas, glas, ki se mi je videl slab, ker se navadno nisem zanj zmenil. Dolgo sem omahoval, premišljevaje sam pri sebi.

Naposled je premagala dobra stran in vrnem se proti Seineski cesti.

Dobom pri vratarju mali zaboj in popis Jamskih prikazni. Zletim po stopnicah.

Pridem v sobo in postavim beli zabojček s knjižico vred na komin. Pokleknem k postelji ter začnem moliti, če sem tudi čutil, da nisem vreden, svojih oči obrniti k nebu in govoriti z Bogom.

Potem vstanem. Neprenehoma sem pogledoval zabojček, v kterem je bila skrivnostna voda, in zdelo se mi je, da se ima nekaj imenitnega zvršiti v tej samotni sobi. Bal sem se dotakniti z nečistimi svojimi rokami tistega lesa, ki je obdajal blagoslovljeno tekočino; in po drugi strani me je neznansko gnalo, odpreti zabojček še pred spovedjo, ki sem jo mislil opraviti zvečer. Ta borba je trajala nekaj časa; končala se je z molitvijo:

— „Da, moj Bog,“ rečem, „reven grešnik sem, nisem vreden, glasu povzdigniti k tebi in dotakniti se stvari, ki si jo blagoslovil. Pa ravno ta moja velika revščina mora obuditi tvoje pomilovanje. Moj Bog, polen vere in zaupanja se obračam na-te in na sveto devico Marijo; in prav iz globočine povzdigujem k tebi svoj glas. Zvečer se hočem spovedati svojih grehov tvojemu služabniku; pa moja vera ne more in neče čakati. Odpusti mi Gospod, in ozdravi me. In ti, Mati usmiljenja, pomagaj svojemu nesrečnemu otroku!“

Ko sem se tako osrčil z molitvijo, še le potem sem se upal odpreti mali zabojček, o kterem sem govoril. V njem je bila steklenica vode.

Izderem zamašek. Vlijem vode v skudelico in vzamem servijeto iz predalne omare. Z veliko skrbjo sem delal te priproste priprave, ktere so imele na sebi, kakor se še spominam, neko skrivnostno svečanost, ki je pretresavala mene samega, ko sem hodil sem ter tje po sobi. V tej sobi nisem bil sam: gotovo je bil pri meni Bog, pa tudi sveta Devica, ktero sem klical na pomoč.

Vera, živa in goreča vera mi prešine dušo.

Ko vse pripravim, zopet pokleknem.

— „O sveta devica Marija, rečem na glas, usmili se me in ozdravi mojo telesno in dušno slepoto!“

Polen zaupanja sem govoril te besede in si drgnil obe očesi in čelo s servijeto, ki sem jo namočil v Lurški vodi. Nisem se umival pol minute.

Pa kdo more razumeti moje začudenje, rekel bi skoro, moj strah! Toliko da sem se oči in čela dotaknil s čudežno vodo, že sem čutil, da sem ozdravljen, v hipu, naglo, ne polagoma. Bolj tega ne morem dopovedati, kakor če rečem, da je bilo moje ozdravljenje tako naglo, kakor blisek.

Čudno nasprotje v človeški naturi! Trenotek poprej sem verjel veri, ki mi je obljubila, da bom ozdravljen; in zdaj nisem mogel verjeti svojim počutkom, ki so mi zatrjevali, da sem ozdravljen!

Ne! nisem verjel svojim počutkom. Dasi tudi sem ozdravel, kakor bi trenil, vender sem storil Mojzesovo napako ter sem dvakrat udaril po skali. Hočem reči, da sem še nekoliko časa potem molil in si umival oči in čelo, ker se nisem upal prepričati o svojem ozdravljenju.

Vender je dvom prenehal čez deset minut: čutil sem namreč, da imam moč v očeh in da gledam brez najmanjše utrujenosti.

— Ozdravljen sem! zavpijem.

Stekel sem, da bi dobil kakšne bukve in jih bral. . . . Hipoma obstojim. — Ne! ne! rečem sam pri sebi, ta trenotek ne smem brati vsakih bukev.

In potem sem vzel s komina knjižico o prikaznih. To se je gotovo tudi spodobilo.

Prebral sem sto štiri strani brez prenehanja in brez najmanjše utrujenosti! Pred dvajsetimi minutami nisem mogel prebrati treh vrst.

In če sem prenehal na sto četrti strani, bil je ta uzrok, ker je do šestih manjkalo le še pet in dvajset minut, in otovre, 10. oktobra, je že skoro noč v Parizu. Ko sem odložil knjigo, prižigali so že luč po štacunah tiste ceste, kjer stanujem.

Zvečer se spovem in razložim gospodu Ferrandu, kako veliko milost mi je ravnokar skazala presveta Devica. Če se tudi nisem pripravil, kakor sem že povedal, vender mi je dovolil, drugi dan iti k svetemu obhajilu, da bi se zahvalil Bogu za tako posebno in nenavadno dobroto, in da bi se utrdil v sklepih, ktere je tak čudež zbudil v mojem srcu.

Gospod in gospa M. sta bila, kakor se lahko misli, silno ginena nad tem dogodkom, ki ga jima je Božja previdnost primaknila tako blizu. Kaj sta pretuhtavala? kakšne misli so ju obhajale? kaj se je godilo v teh dveh srcih? To vesta le ona dva in pa Bog. Kar sem mogel o tem izvedeti, ne smem razodeti.

Naj bode že kakor koli, poznal sem naturo svojega prijatelja. Pustil sem ga premišljevati, nisem ga pa priganjal kakega sklepa narediti. Vedel sem in vem še, da ima Bog svojo uro in da pozna svoja pota. V vsem tém, kar se je zgodilo, delal je preočitno, da bi se bil jaz predrznil kaj dostavljati; sicer pa sem imel željo, ki je bila znana mojima prijateljema, da bi prestopila v edino Cerkev, ki uči vse od Boga razodete resnice.

Žal mi je, da se ne morem dalje tukaj spominati teh dveh dragih bitij. Moje čudovito ozdravljenje je bilo za njiju prvi migljaj, ki ga daje Bog tistim, ktere hoče pridobiti. . . . . .
. . . . . ."

Sedem let je že preteklo, odkar se je čudež zgodil nad menoj. Vidim izvrstno. Ne branje, ne hudo delo, ne dolgo bdenje mi ne utrudi oči. Bog daj, da bi jih vedno rabil le v dobro!

II.

Druga zgodba.

Med meščani se dobivajo ljudje, ki so vojakom na vsem svetu podobni. Če tudi niso nikoli živeli na bojnem polju, vender bi jih gotovo imel vsak za stare vojnike, kdor jih vidi iti in jih ne pozna. Drže se nekoliko trdo, hodijo čvrsto. Obraza so resnega in srca dobrega. Zlasti se dobivajo pri takih opravilih, ki so mešana, kot mitničarstvo in logarstvo. Te službe so sicer čisto meščanske, pa je vender pri njih častni red in poslovanje ukrojeno po vojaško. Po eni strani imajo, kot zasebniki, rodovino, domače razmere in domače življenje; po drugi strani se pa morajo na več krajev uklanjati čisto vojaškim pravilom. Od tod so tiste posebne podobe, o kterih govorim in ktere pozna ves svet.

Če ste kedaj videli hrabrega konjiškega oficirja, preoblečenega v meščansko obleko, s kratkimi lasmi, s pristriženimi in nekoliko osivelimi brkami; če ste zapazili na njegovem pogumnem obrazu tiste navpične in ravnočrtne brazde, ki še niso gube in kakeršne imajo vojaški obrazi; če ste pogledali tiste glave, ki se jim vidi, da niso ustvarjene za klobuk, ampak za vojaško kapo ali troogelnik

s srebrnimi portami; če ste pogledali v tiste čvrste in prijazne oči, ki so navajene, po dnevi premagovati nevarnost, in ki zvečer rade postanejo ljubeznjiv pri domačem ognjišču in ki se ljubko ozirajo na otročje glavice; če se spominate take podobe, tedaj mi ni treba opisovati vam g. Rogerja Lacassagne, v službi pri mitničarstvu v Bordeaux: poznate ga, kakor jaz.

Kmalu bo temu dve leti, ko sem imel čast, obiskati ga na domu, Chai-des-Farines, h. štv. 6, v Bordeaux. Precej od kraja sem se zavzel nad resno podobo njegovega mrzlega in častitljivega obraza. Vprašal me je z nekoliko osorno olikanostjo kakega vojaka, čemu sem prišel.

— Gospod, rečem mu, izvedel sem, da ste šli v Lurško Jamo; in prišel sem k vam, da bi iz vaših ust slišal zgodbo vašega romanja. Ravnokar preiskujem Jamske dogodke.

Pri besedah „Lurška Jama“ se njegov osoren obraz zvedri in neki mogočen spomin omeči hipoma njegove resne poteze.

— Sedite, reče mi ta dober človek, in odpustite mi, da vas sprejmem v tej sobi, kjer je vse razmetano. Moja rodovina odide danas v Arcachon, in dobili ste nas pri preseljevanju.

— To nič ne de. Povejte mi le dogodke, o kterih sem slišal nekoliko praviti.

— Jaz, reče mi z glasom, ki je razodeval solze, jaz bodem vse natanko ohranil v spominu vse svoje življenje.

— „Gospod, povzame po kratkem molku, le dva sina imam. Mlajši, o kterem edino vam imam pripovedovati, se imenuje Julij. Pride vsak čas. Videli boste, kako je ljubeznjiv, kako je nedolžen, kako je dober.“

G. Lacassagne mi ni povedal, kako ljubi svojega mlajšega sina. Da ga je pa močno močno ljubil, presodil sem po njegovem glasu, ki se je nekako omečil in topil, kadar je govoril o tem otroku. V tem tako milem in čvrstem čutilu se je, kakor sem spoznal, strinjalo njegovo junaško srce, ki se je odprlo pred menoj.

Nadaljeval je tako:

— „Deček je bil do desetega leta zdrav kakor riba.

Tedaj se ga pa kar nenadoma in brez očitnega fizičnega uzroka prime bolezen, ki se mi sprvega ni videla nevarna. Leta 1865 dne 25. januarja, ravno ko smo sedli k večerji, tožil je Julij, da ne more požirati trdih jedil. Moral je biti zadovoljen z nekaj malega juhe.

Ko mu drugi dan ni odleglo, poklical sem najimenitnejšega zdravnika v Toulouse, g. Noguèsa. Takrat sem stanoval v tem mestu.

— Bolezen je v čutnicah, reče mi doktor, ki je zagotavljal, da bode kmalu boljše.

Res je deček čez nekoliko dni lahko jedel, in mislil sem, da je bolezen popolnoma odpravljena, kar se je povrnila in se je po bolj ali manj pravilnih prenehljajih povračevala tje do konca meseca aprila. Potem pa ni nič več odleglo. Revni otrok je moral uživati le tekoče stvari, mleko in mesno juho. Mesna juha je morala biti še nekoliko čista: zakaj požiralnik je bil že tako ozek, da kratko malo še saga ni mogel použiti.

Ubogi otrok je pri tej pičli hrani hujšal očividno in hiral polagoma.

Zdravila sta ga dva zdravnika; zakaj že od začetka sem prosil slovečega doktorja g. Roquesa, naj bi se pridružil g. Noguèsu. Čudila sta se posebnosti in trdovratnosti te bolezni. Zastonj sta se prizadevala izpoznati njeno naturo, da bi jej mogla določiti zdravilo.

Neki dan, bilo je 10. maja, — toliko sem trpel, gospod, in toliko sem mislil na nesrečno bolezen, da sem ohranil v spominu vse tiste dneve; — neki dan sem zagledal, kako Julij po vrtu dirja skokoma zoper vso navado. Gospod, bal sem se zanj, da se ne bi bil kaj vznemiril.

— Julij obstoj! rečem, grem k njemu in ga primem za roko.

Precej se mi iztrga:

— Papa, reče mi, ne morem. Teči moram: ni mi moči ustaviti se.

Vzamem ga na kolena; noge so se mu zvijale krčevito. Kmalu potem se mu je začel obraz pačiti in glava kriviti.

Pravi značaj bolezni se je tedaj razodel. Moj nesrečen otrok je imel bolezen, ki se imenuje *ples sv. Vida*. Gotovo veste, gospod, kako se navadno ta izvenredna bolezen razodevlje strašansko . . . ."

— Ne vem, rečem mu. Še to mi ni znano, kaj je *ples sv. Vida*. Le nadaljujte.

— „Glavni sedež bolezni je bil v goltancu. Ko se je bolezen tako jasno razodela, in ko so se njene žalostne prikazni potem ponavljale vsako uro dne brez prenehanja, tedaj sta vedela zdravnika, pri čem da sta.

Pa če sta tudi spoznala bolezen, vender je nista mogla ozdraviti. V petnajstih mesecih sta dosegla k večjemu to, da se niso nič več zvijale noge in glava, če ni to zvijanje, kakor jaz mislim, prenehalo samo od sebe, da si je natura sama pomogla. Kar se pa tiče požiralnika, ki se je silno zožil, postala je bolezen kronična in se ni dala odpraviti. Dve leti smo poskušali vsakovrstna zdravila, šel je bolnik na deželo, v Luchonske toplice. Vse to različno zdravljenje ga je le žalilo.

Vzadnjič smo poskusili morsko kopelj. Moja žena ga je odpeljala v Saint-Jean-de-Luz. Ni mi treba praviti, da sva skrbela le za njegovo telo. Pred vsem sva želela, da bi živel. Zato sva mu že skonca prepovedala učiti se: oskrbovala sva ga kakor cvetlico. Deček je priden, resen; in ker ni smel duševno nič delati, bilo mu je močno dolgčas. Sicer se je sramoval svoje bolezni; videl je druge otroke zdrave in čutil se je zapuščenega in nesrečnega: ogibal se je druščine . . . .“

Oče, prevzet teh spominov, omolkne, da bi potlačil preveliko ginenost.

— „Ogibal se je druščine, povzame. Bil je žalosten. Kadar je dobil kake bukve, jih je bral, da bi se razmislil. V Saint-Jean-de-Luz je neki dan zapazil na mizi neke gospe, ki je prebivala v sosestvu, malo knjižico o Lurški Prikazni. Bral jo je in je bil, kakor se vidi, močno ginen. Zvečer je rekel svoji materi, da bi ga presveta Devica lahko ozdravila; pa ona se ni zmenila za te besede, ki so se jej videle otročje.

Ko smo se vrnili v Bordeaux, — kamor sem bil malo prej prestavljen, — ni bilo dečku še prav nič boljše.

To je bilo meseca avgusta preteklega leta.

Ko je bilo zastonj vse prizadevanje, vse zdravljenje najslavnejših doktorjev in vse oskrbovanje, pač lahko razumete, da se je naju polastila silna žalost. Ko smo vse te razne stvari poskusili brez uspeha, popustili smo vsa zdravila, naj bi natura sama delala. Vdali smo se v neizogibno nesrečo, ktero nam je Bog poslal. Zdelo se je nama, da je toliko trpljenje nekako podvojilo najino ljubezen do tega otroka. Z materjo sva revnega Julija vedno oskrbovala enako ljubeznjivo. Žalost je naju postarala za mnogo let. Vidite, kakšen sem, pa še nimam nič več kakor 46 let.“

Pogledal sem ubozega očeta; in živo sem bil ginen, ko sem videl to moško obličje, na kterem je zapustila žalost svoje sledi. Primem ga za roko in mu jo stisnem s srčnim pomilovanjem.

— „Medtem so se, povzame, otrokove moči manjšale vidoma. Dve leti že ni zaužil nikakeršne trde jedi. Z velikimi stroški, s tekočo hrano, ki smo ji dajali tečnost na vse načine, in z neznanskimi težavami smo dosegli, da je mogel tako dolgo živeti. Bilo ga je sama kost in koža. Bled je bil kakor zid; nič več ni imel krvi pod kožo. Bil je kakor kip iz voska. Videti je bilo, da se smrt približuje velikih korakov. Gotovo ga pokosi, in to kmalu. Gospod, dasi tudi sem bil prepričan, da zdravila ne morejo poma-

gati, vender sem jih v svoji veliki žalosti hotel poskusiti še enkrat. Nisem vedel kaj druzega storiti.

Obrnil sem se na najslavnejšega zdravnika v Bordeaux, g. Gintraca očeta.

Gospod Gintrac je preiskoval otrokovo grlo s skušalno iglico in je rekel, da se je požiralnik skoro popolnoma zaprl, in da so v njem sila nevarne otekline.

Zmajeval je z glavo in mi je dal le malo upanja. Videl je mojo grozno otožnost.

— Ne rečem, da se ne bi mogel ozdraviti, pristavi; *pa bolan je na vso moč.*

To so bile njegove lastne besede.

Mislil je, da se morajo vsekako rabiti krajna zdravila: od začetka mu je brizgljal v grlo, potem mu je nanj pokladal v eter namočeno platno. Pa vse to mu je le močno škodovalo; zato nam je svetoval kirurg g. Sentex, pomočni zdravnik v špitalu, naj bi odnehali od takega zdravljenja.

Ko sem nekoč obiskal doktorja Gintrac, povedal sem mu, kaj da mislim o fantovi bolezni.

— Zdi se mi, rečem mu, da bi Julij mogel uživati, ko bi le hotel. Morebiti prihaja ta njegova težava le iz strahu, morebiti danas samo zato ne požira, ker ni mogel včeraj požirati. To bi tedaj bila bolezen v njegovem duhu, ki bi se dala ozdraviti le po moralnem posredku.

Doktor mi je podrl to zadnjo zmoto.

— Motite se, mi reče. Bolezen je v vratu, ki je res in močno bolan. Nisem ga le pogledal, zakaj oči se lahko zmotijo; ampak sem ga preiskal z orodjem, prav natanko sem ga pretipal s svojimi prsti. Grlo je pokrito z oteklinami in požiralnik je tako ozek, kakor šivalnkena luknja, da otrok *nikakor ne more* uživati druge hrane, kakor tekočo. Ko bi ječnik otekel le še za nekoliko milimetrov, pa bi se bolnik zadušil. Da so moja zunanja opazovanja resnična, izpoznamo lahko, če pomislimo, kako se je bolezen začela, kako se je časih na boljše, časih pa na slabše obrnila, in kako je kterikrat čisto prenehala. Če bi bil vaš sin kedaj ozdravljen, ostal bi bil tudi zdrav, ko bi bila bolezen v domišljiji. Pa, žalibog, bolezen je v grlu.

Ta razlaga, ki sem jo dobil že v Toulouse, pa nisem hotel na njo misliti, morala me je prepričati. Ves pobit sem se vrnil domov.

Kaj nam je bilo še storiti? Obrnili smo se do najslavnejših zdravnikov v Toulouse in Bordeaux, pa niso mogli nič poma-

gati. Žalostna resnica je stala pred mojimi očmi: naš reven sin je bil zgubljen, in ni je bilo pomoči.

Gospod, tako grozna prepričanja ne morejo lahko v očetovsko srce. Še sem poskusil goljufati se; z materjo sva se posvetovala: mislil sem na kopelj.

Tako sva bila obupana, ko reče Julij materi sledeče besede z nekakim zaupanjem in čudovitnim prepričanjem:

— Vidite, mama? Ne gospod Gintrac ne kteri drugi zdravnik mi ne more pomagati. Le mati Božja me bo ozdravila. Pošljite me v Lurško Jamo, in videli boste, da bom ozdravljen. O tem sem prepričan.

Moja žena mi pove, kaj da jej je sin pravil.

— Ne smemo se obotavljati! rečem jej, moramo ga peljati v Lurško mesto. In prej ko prej.

Pa ne mislite, gospod, da sem imel vero. Nisem verjel v čudeže, in menil sem, da se ne more zgoditi tako izvenredno posredovanje Božje. Ali bil sem oče, in nobena stvar se mi ni zdela zaničljiva, o kteri je bilo le količkaj misliti, da bi mogla pomagati. Upal sem, da bi to moglo otroku moralno pomagati, če se tudi ne zgodi čudež, kar že tako nisem mogel verjeti. Da bi pa popolnoma ozdravel, že ruzumete gospod, to mi še ni na misel prišlo.

Bilo je po zimi, v začetku februarja. Vreme je bilo slabo, in bal sem se, da se ne bi Julij kaj prehladil. Hotel sem dočakati lepega dne.

Odkar je bral, pred osmimi meseci, v Saint-Jean-de-Luz, malo knjižico, ni ga popustila misel, ki jo je materi razodel. Ko jo je ondi enkrat povedal, pa se mati za njo ni zmenila, ni nič več o tem govoril; pa ta misel je ostala in delovala v njem, ko je z velikansko potrpežljivostjo prenašal, kar so zdravniki delali z njim.

Pa tako živa in trdna vera je bila toliko nenavadnejša, ker svojega otroka nisva navadila pretirane pobožnosti. Moja žena je izpolnjevala svoje verske dolžnosti, pa to je bilo vse; jaz pa sem imel, kakor sem vam že povedal, modrijanske nazore, ki so bili čisto nasprotni.

12. februarja je bilo videti, da se uvremeni. Odšli smo v Tarbes.

Deček je bil medpotoma vedno vesel, in je imel čvrsto zaupanje, da ozdravi.

— Ozdravel bom, pravil mi je neprenehoma. Boste videli. Toliko drugih je bilo ozdravljenih: zakaj ne bi bil jaz? Presveta Devica me ozdravi.

Gospod, jaz nisem bil njegovih misli, pa sem ga vender utrjeval v tem tako velikem zaupanju, v tem zaupanju, ktero bi bil imenoval „neumnost“, ko se ne bi bil bal razžaliti Boga, ki mu ga je vdihnil.

Pripeljala sva se v Tarbes in obstala sva v gostilnici Dupont. Tu so gledali mojega ubozega otroka, ki je bil tako bled, tako slaboten, in ob enem tako prijazen, tako ljubeznjiv. Prikupil se je vsakemu, kdor ga je le videl. Povedal sem v gostilnici, čemu sva prišla. Ti dobri ljudje so nama želeli srečo, in videlo se je, da se nadejajo dečkovega ozdravljenja. Ko sva odhajala, sem zapazil, da naju željno nazaj pričakujejo.

Vzel sem seboj zabojček piškotov, če bi le res deček kaj ozdravel, kar sem pa dvomil.

Ko prideva v kripto, ki je nad Jamo, bila je ravno sv. maša. Julij je molil z neko zares nebeško vnetostjo in z neko vero, ki se je razodevala na obrazu. Ves je bil spremenjen, ta ubogi angeljček!

Duhoven se je zavzel nad njegovo pobožnostjo; in ko je odmaševal, prišel je skoro precej iz zakristije in jo je k nama zavil. Videti tega ubozega otroka, šine mu v glavo dobra misel, ki mi jo je razodel. Obrne se k Juliju, ki je še klečal:

— Ljubi moj otrok, reče mu, hočeš, da te posvetim presveti Devici?

— O! se vé da, odgovori Julij.

Duhoven se loti takoj tega priprostega opravila in zmoli Cerkvene molitve nad mojim sinom.

— In zdaj, reče deček s tolikim zaupanjem, da sem kar strmel; in zdaj papa, bom ozdravljen.

Stopiva doli v Jamo. Julij poklekne pred podobo matere Božje in moli. Gledal sem ga, in še zdaj vidim, kakšen je imel obraz, kako je imel roke oklenene.

Vstane: greva k studencu.

To je bil grozen trenotek.

Umije si vrat in prsi. Potem vzame čašo čudežne vode in naredi nekoliko požirkov.

Bil je miren, srečen in vesel; obraz se mu je svetil samega zaupanja.

Jaz sem se tresel in skoro bi bil omedlel pred to zadnjo poskušnjo. Pa premagal sem svojo razburjenost, če tudi težko. Nisem mu hotel pokazati svojega dvoma.

— Zdaj pa poskusi jesti, rečem mu in mu pomolim piškot.

Vzame ga: in jaz se ozrem drugam, ker ga nisem mogel gledati.

Zares, življenje in smrt mojega sina se je imela odločiti. Ta trenotek, ki je tako strašansk za očetovsko srce, sem nekako poskusil svojo zadnjo srečo. Če se mi ne posreči, bil bi moj preljubljeni sin Julij mrtev. Skušnja je odločilna, in ne morem gledati tega prizora.

Prav kmalu sem bil rešen grozne negotovosti.

Julij mi reče z radostnim in prijaznim glasom:

— „Papa! požiram, lahko jem: saj sem tudi vedel, da bo tako, imel sem vero!“

Kako me je prevzelo, gospod! Moj sin, ki je bil že namenjen za grob, je rešen, in to, kakor bi trenil. In jaz, njegov oče, sem bil pri tem čudovitem vstajenju od mrtvih.

Gospod, prizadeval sem se, skriti svoje strmenje, da ne bi bil motil vere svojega sina.

— Da, moj Julij, to je bilo gotovo in drugače ni moglo biti, odgovorim mu mirno, kakor sem bil tudi sila razburjen.

V meni je pa razgrajal in divjal hud vihar. Ko bi bil kdo odprl moje prsi, videl bi jih bil vse žareče, kakor da so polne ognja.

Ponovila sva poskušnjo. Snedel je še nekoliko piškotov, ne le brez težave, ampak tudi s čedalje večjo slastjo. Moral sem ga opomniti zmernosti.

Čutil sem potrebo, razglasiti svojo srečo, zahvaliti se Bogu.

— Počakaj me tukaj, rečem Juliju, in zahvali se presveti Devici. Grem v kapelico.

Pustil sem ga nekaj časa klečečega v Jami, in sem šel povedat duhovnu to veselo novico. Bil sem nekako zbegan. Moje srce je kipelo samega veselja nad tem tako nepričakovanim in tako strašno naglim ozdravljenjem; moja duša pa je bila ob enem silno nemirna. Prekucija se je vršila v mojih zbeganih in razburkanih mislih. Vsi moji modrijanski nazori so se majali in podirali v meni.

Duhoven stopi doli prav naglo, in videl je Julija, ko je ravno dojedal svoj zadnji piškot. Tarbski škof je bil tudi ta dan v kapelici: hotel je videti mojega sina. Pripovedoval sem mu o strašni bolezni, ki se je skončala tako srečno. Vsi so ljubkali otroka, vsi so se veselili z menoj.

Jaz pa sem mislil na mater in na veselje, ki ga bo kmalu imela. Predno sem se vrnil v gostilnico, šel sem k telegrafnemu uradu. Dal sem telegrafovati le eno edino besedo: „Ozdravljen!“

Toliko da je bil oddan telegram, hotel bi ga bil zadržati. „Nemara sem se prenaglil, rekel sem sam pri sebi. Kdo vé, če se ne povrne bolezen?“

Nisem se upal verjeti, da me je sreča doletela; in kadar sem verjel, zdelo se mi je, da mi zdaj zdaj uteče.

Deček je pa bil srečen. Prav nič ni bil nemiren. Popolno je bilo njegovo veselje in popolna je bila njegova gotovost.

— Zdaj vidite, papa, ponavljal mi je vedno, samo presveta Devica me je mogla ozdraviti. To sem tudi za trdno vedel, ko sem vam o tem govoril.

V gostilnici je jedel z veliko slastjo. Nisem se ga mogel nagledati, ko je jedel.

Hotel se je vrniti in se je tudi peš vrnil v Jamo, da se zahvali svoji zdravnici.

— Pač bodeš hvaležen presveti Devici? reče mu neki duhoven.

Ozre se proti podobi matere Božje in potem proti nebesom.

— Oh! nikoli ne bom pozabil! odgovori.

V Tarbes sva se ustavila v gostilnici, kjer sva prejšnji dan ostala. Čakali so naju. Dozdevalo se jim je, da se nama posreči. Neznansko je bilo veselje. Obstopili so naju in so ga gledali, kako je jedel z veseljem vse, kar je dobil na mizo. Prejšnji dan ni mogel druzega jesti, kakor le nekoliko žlic juhe. Zdelo se mi je, da je ta čas že zdavno minil.

Ta bolezen, kteri niso bili najizvedenejši zdravniki kos in ki je bila tako čudovito ozdravljena, je trajala dve leti in sedemnajst dni.

Mudilo se je nama k materi. Odpeljala sva se z brzovlakom v Bordeaux. Deček je bil zdelan od popotovanja, in rekel bi tudi, od ginenosti; ni se mirno in nepretrgano veselil svojega naglega ozdravljenja, ki ga je spravilo v radost, ne pa v strmenje. Domov prišedši je zaželel postelje. Premagan je bil od spanca, in ni nič večerjal. Njegovo mater, ki je pred najinim prihodom koprnela samega veselja, začel je mučiti grozovit dvom, kadar je videla, kako je zdelan in utrujen in da neče nič jesti. Bila je silno žalostna. Očitala mi je, da sem jo ogoljufal, in z največjim trudom sem dosegel, da mi je verjela. Kakšno je bilo njeno veselje drugi dan, ko je Julij sedel pri naši mizi in zajutrkoval z večjo slastjo, kakor mi vsi drugi! Tedaj se je še le umirila.“

— Ali se pa od tistega časa ni nič bolezen povrnila? vprašam ga.

— „Nič, gospod, prav nič. Ne morem reči, da je ozdravljenje napredovalo ali se utrjevalo. Deček je popolnoma ozdravel

v hipu. Zastarela in trdovratna bolezen je bila v trenotku popolnoma odpravljena. Splošno zdravje se je pa boljšalo očividno, ker je deček užival dosti jedi, kar je bilo pa tudi za-nj že silno potrebno.“

— In zdravniki? Ali so s kakšno izjavo potrdili prejšnji Julijev stan? Gotovo bi se bilo to prav spodobilo.

— „Mislil sem, kakor vi, gospod, in poskusil sem zvedeti, kaj misli o tej stvari doktor v Bordeaux, ki je najnazadnji zdravil mojega sina; pa ni hotel nič prav povedati, tako da sem ga moral pustiti pri miru. Nemudoma sem pisal doktorju Roques v Toulouse; ta pa je precej pripoznal, da je to ozdravljenje čudež, in da zdravilstvo nikakor ne more tako ozdravljati. Pisal mi je: „Če premišljujemo to tako dolgo zaželeno in tako naglo zvršeno ozdravljenje, moramo popustiti ozki obzor vednostnih razlaganj in pripoznati, da je ta dogodek čudež, pri kterem je videti, da je Božja previdnost ubogala vero bolnega otroka.“

Kot zdravnik je zametal razlage, kakeršne se dostikrat kličejo na pomoč v takem slučaju: „moralna razdraženost, učinek domišljije“ i. t. d. Odkritosrčno je pripoznal, „da se je neko višje bitje razodelo očitno in gotovo pri tem dogodku.“ Tako je, gospod, sodil g. Roques, zdravnik v Toulouse, ki je poznal tako dobro, kakor jaz, prejšnji stan in bolezen mojega sina. To-le je njegovo pismo; pisano je 24. februarja.

Sicer so pa dogodki, ki sem vam jih povedal, tako znani, da si jih nihče ne bi upal tajiti. Čez mero dosti je skazano, da zdravilstvo nikakor ni bilo kos čudni bolezni, kakeršno je imel Julij. Kar se tiče uzroka ozdravljenja, naj ga vsak preceni in presodi s stališča, na kterem stoji. Pred tem izvenrednim dogodkom sem verjel le na čisto naturno delovanje, potem sem pa izprevidel, da se tako ozdravljenje da le nadnaturno razlagati; in vsak dan se zahvaljujem Bogu, ki je na nepričakovan način storil konec dolgi in grozni skušnji, in ki me je s tem prijel na najobčutljivejši strani, da me je pridobil za-se.“

— Razumem vašo misel o tem in vaše čutilo, tudi meni se vidi, kakor vam, da je Bog to nameraval.

Po teh besedah sem umolknil in sem dolgo premišljeval.

Pogovor se je vrnil sam od sebe k čudovito ozdravljenemu otroku. Očetovo srce se je vedno obračalo na to stran, kakor se igla magnetnica obrača proti severu.

— „Od tistega časa, reče mi, je deček angeljsko pobožen. Kmalu ga bodete videli. Plemenitost njegovih čutil se mu bere

na obrazu. Prav dober je, poštene in žlahtne nature. Za nič se ne bi zlagal, in kaj napačnega še storiti ne more. Pa njegova pobožnost je razvila njegove prirojene lastnosti do najvišje stopinje. Šolo obiskuje v bližnjem zavodu, pri g. Conangle, v ulici Mirail. Ubogi deček je prav naglo dohitel, kar je zamudil. Uči se rad. V svojem razredu je prvi. Pri zadnjem deljenju daril je bil obdarovan. Tudi je na vso moč moder, prijazen in dober. Njegovi učitelji in tovariši ga imajo prav radi. On je naše veselje, naša tolažba. . . ."

V tem se vrata odpro in Julij pride z materjo v sobo, kjer sva se razgovarjala. Ves ginen ga primem za glavo in ga prisrčno objamem. Zdravje mu žarí iz obraza. Njegovo široko in visoko čelo je veličastno; v njegovem vedenju se vidi pohlevnost in prijazna postavnost, ki vzbuja skrivno spoštovanje. Njegove prav velike in prav žive oči razodevljejo redko razumnost, veliko čistost in dobro dušo.

— Srečen oče ste, rečem g. Lacassagne.

— Da, gospod, na vso moč srečen. Pa sva tudi z ubogo materjo veliko pretrpela.

— Ne pritožujte se, rečem mu in se odmakneva nekoliko od Julija. Ta pot trpljenja je bil pot, ki je vas peljal iz teme v svetlobo, iz smrti v življenje, od vas samih do Boga. Lurška mati Božja se je dvakrat skazala kot mater živih. Darovala je vašemu sinu časno življenje, da bi darovala vam zarešno življenje, življenje, ki ne mine.

Zapustil sem to rodovino, ki je bila blagoslovljena od Boga; in ves ginen sem popisal vse to, kakor sem videl in slišal.

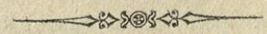

ENAJSTA KNJIGA.

I.

Vrnimo se v Lurd.

Čas je hitel. Človeška pridnost se je lotila dela.

Svet okolo Jame, kjer se je Devica prikazovala, je spremenil svoje obličje. Ta divji in strmi kraj je dobil zalo, prijazno in živo podobo, ne da bi bil zgubil kaj svoje veličastnosti. Vrhu Massabiellskih skal se vzdiguje veselo proti nebu krasna cerkev, ki še ni dodelana, pa je polna delavcev. Strmi in neobdelani veliki grič, kjer so nekdaj še hribovci težko stopali navzdol, je zdaj pokrit z zeleno travo, obraščen z grmovjem in posejan s cvetlicami. Med georginami in vrtnicami, med marjeticami in vijolicami, v senci akacij in kozjih parkeljcev se vleče v ovinkih prostorna steza, široka kakor cesta, in pelje od cerkve v Jamo.

Jama je zaprta z okrižjem, kakor svetišče. Od stropa visi zlata svetilnica. Pod tem divjim skalovjem, na ktero je stopila mati Božja, gori noč in dan mnogo voščenih sveč.

Zunaj Jame teče čudežni studenec po treh debelih bronastih ceveh. Kotlja je tako pripravljena, da ljudje ne morejo videti bolnikov, ki se kopljejo v blagoslovljeni vodi.

Kanal mlina Sâvi je spremenil svoj tek. Napeljali so ga nekoliko višje v Gav. Še celó Gav se je umaknil, da so mogli narediti lepo cesto, ktera pelje k Massabiellskim skalam, ki so zdaj tako imenitne, ko pred malo časom še niso bile nič znane. Svet je bil navzdol, na obeh straneh reke, zravnan, in tako je bila narejena dolga trata, kjer je lepo, z brstovjem in topolovjem obrobljeno sprehajališče.

Vse te spremembe so se zvršile in zvrševale, ko so verniki še vedno dohajali v množicah. Stroški za to velikansko delo so znašali skoro dva milijona frankov, in od kod je prišel ves ta denar? Verniki so ga metali v Jamo, in mnogo ozdravljenih, potolaženih in spreobrnenih je dalo obljubne darove. — Kadar hoče

Bog v svoji dobrotljivosti poklicati ljudi, da bi sodelovali naravnost pri kakem njegovem delu, ne rabi ne vojakov, ne tirjalcev, ne žandarjev za pobiranje svojih davkov, in od svojih stvari sprejemlje samo popolnoma prostovoljno pomoč. Stvarnik zametuje silo, zakaj on je Bog prostih duš; in neče sprejemati drugih davkov, kakor le prostovoljne, ktere mu iz dobrega srca in brez vsake sile dajejo oni, ki ga ljubijo.

Tako se je zidala cerkev, tako sta se prestavila kanal in reka, tako se je prostor zravnal, tako so se sadila drevesa in delala pota okolo imenitnih skal, kjer se je mati Božja prikazala v svoji slavi ubogemu dekletu.

II.

Nekdo je osrčeval delavce, nadzoroval je vse stvari, dajal je nasvete, čas ter čas je z lastno roko popravil kak kamen ali kako drevo, ki ni bilo prav postavljeno. S svojo neutrudljivo vnetostjo in s svojo sveto navdušenostjo je spominal na slavna moža Ezdra ali Nehemija, ki sta zidala na Božje povelje Jeruzalemsko zidovje. Mož je visoke postave, velikega in pogumnega čela, in videti ga je skoro povsod. Njegova mogočna postava, njegova črna, dolga obleka je kazala že od daleč, kdo da je. Gotovo ste uganili njegovo ime. To je dušni pastir Lurškega mesta, župnik Peyramale.

Vedno je mislil na ukaz, ki mu ga je dala presveta Devica po deklici; vedno je mislil na tista čudovita ozdravljenja, ki so spremljala Prikazen, na tiste brezštevilne čudeže, ki jih je videl vsak dan. Druzega ni želel, kakor le zvršiti povelje nebeške Kraljice in sezidati veličastno cerkev v njeno slavo. Zdelo se mu je, da vsaka počasnost, vsako odlašanje in vsak zgubljen trenotek priča o človeški nehvaležnosti; in v svoji vnetosti za Božjo hišo je pokazal dostikrat svojo nejevoljo z ostrimi besedami. Njegova vera je bila neomahljiva in živa. Studila se mu je pritlikava človeška previdnost, in pobijal jo je tudi s sveto nejevoljo, kakor človek, ki gleda ta svet s tiste svete gore, na kteri je pridigoval sin Božji o ničemurnosti sveta in o imenitnosti nebes: „Ne skrbite . . . Iščite najpoprej mojega kraljestva, in vse drugo vam bo privrženo.“ *)

*) Pridiga na gori. Pri sv. Matevžu.

Neki dan je bil ravno pri čudežnem studencu, sredi mnogo duhovnikov in svetovnikov, ko mu podá zidarsk mojster sicer dosti lep obris, po kterem bi se zala, mala cerkvica zidala nad Jamo. Župnik Peyramale ga pogleda, in obletí ga rdečica. Naglo zmučka in strga obris ter vrže kosce v Gav.

— Kaj delate? vpraša strmé mojster.

— Saj vidite, odgovori duhoven: sram me je bilo, da si upa človeška skopost darovati kaj takega materi mojega Boga, in zato sem uničil to zanikarno ponudbo. V spomin velikanskih dogodkov, ki so se zvršili, ne smemo zidati vaške cerkvice: ampak marmornati tempelj, tako velik, kakeršen se le more zidati vrhu Massabiellskega skalovja, tako veličasten, kakeršnega si le more zmisliti vaš duh. Tako, gospod zidarski mojster! Nič se ne bojte, naredite velikansk obris, da bode naša cerkev imenitno delo. Ko bi vi bili tudi Mihael-Angelo, še ne bi naredili cerkve, kakeršna bi bila le količkaj vredna presvete Device, ki se je tu prikazovala.

— Ali gospod župnik, opomnili so mu od vseh strani, treba bi bilo milijonov, da bi se naredilo, kakor vi pravite!

— Tista, ki je studenec poklicala iz tega nerodovitnega skalovja, bode že vedela nakloniti srce vernikov k darežljivosti, odgovori duhoven. Nič se ne bojte. Zakaj se tresete, maloverni kristijanje?

Mož Božji je hotel zidati prekrasno cerkev, in taka se je tudi zidala.

Dostikrat je pravil župnik Peyramale, ko je ogledoval ta razna dela:

— Kdaj bom pač tako srečen, da pojdem s prvo procesijo, med duhovniki in verniki, ki bo posvečevala te blagoslovljene kraje za očitno Božjo službo katoliške Cerkve? Ali ne bom dolžan peti tisti trenotek svojega *Nunc dimittis* in ali ne bom umrl veselja tisti praznik?

Pri teh mislih so ga oblivale solze. Nihče ni imel tako goreče in tako žive želje, kakor je bilo to nedolžno hrepenenje srca, ki je gorelo le za Boga.

Časih, ob urah, ko je bilo manj ljudi pri Massabiellskem skalovju, prišla je majhna deklica pred Jamo, ponižno je ondi pokleknila in pila iz studenca. To je hčerka priprostega naroda, v revni obleki. Nič se ni ločila od drugih ljudi, in ko je ne bi bil kdo izmed romarjev poznal ali povedal njenega imena drugim, tudi nihče ne bi bil uganil, da je to Bernardka. Od Boga tolikanj

povikšana deklica se je vrnila v zatišje in molk. Še vedno je hodila v šolo k sestram, kjer je bila najpriprostejša in je hotela biti najneznatnejša. Brezštevilno obiskovanje, ki ga je dobivala, ni motilo te mirne duše, ki je nosila v sebi tako živo spomin na polodprta nebesa in podobo nebeške Device. Bernardka je ohranila te stvari v svojem srcu. Med tem je ljudstvo vrelo od vseh strani, čudeži so se godili in cerkev se je zidala. Kakor pobožni Lurški župnik, tako je tudi Bernardka željno pričakovala kot najsrečnejši dan po dnevih Marijinega prikazovanja tisti dan, ko bode gledala na lastne oči, kako bodo duhovniki pravega Boga vodili vernike k Massabiellskim skalam v procesijah, s križem od spredaj in z vihrajočimi zastavami.

III.

Cerkev še ni vzela, po kakem očitnem običaju, v last tega sveta, ki je bil posvečen za vedno. Po škofovi določbi bi se bilo imelo to kmalu zgoditi, pa zgodilo se je slovesno še le 4. aprila 1864. Ta dan je bila prelepa podoba matere Božje blagoslovljena in z vso mogočo slovesnostjo postavljena v tisto duplino, ki je bila obrobljena z divjimi cvetlicami, in kjer se je presveta Devica prikazovala ubogi deklici. *)

Vreme je bilo krasno. Mlado spomladanjsko solnce se je vzdigovalo in vozilo po višnjavem nebu. Ne oblačka ni bilo videti.

Lurško mesto je bilo slovesno okinčano s cvetlicami, zastavami, visečimi venci in s slavoloki. Z visokega farnega zvonika, z vseh mestnih kapelic, z vseh cerkev cele okolice so peli na vse pretege mali in veliki zvonovi. Sila veliko ljudi je prihitelo na ta praznik nebes in zemlje. Naredila se je procesija, kakeršne ni nihče pomnil; premaknila se je od Lurške cerkve proti Jami. Najprvi so stopali vojaki, na vso moč lepo oblečeni. Za njimi so šle Lurške bratovščine, podporne družbe, vse skupščine tistih krajev, s križem in s svojimi zastavami; družba Marijinih otrok, ki je imela kakor sneg belo in dolgo obleko. Neverske sestre z dolgim in črnim pajčolanom; usmiljene sestre z velikim belim

*) Ta podoba je iz lepega kararskega marmeljna, in človeške velikosti. Dve žlahtni in pobožni sestri Lyonske škofije, gospe Lacour, ste jo darovali Lurški Jami. G. Fabish, izvrstni Lyonski podobar, jo je naredil po najnatančnejšem Bernardkinem popisu. Mati Božja se predstavlja tako, kakor jo je videla deklica. Delo je natančno in izvrstno.

pokrivalom; sestre sv. Jožefa, zavite v temni plašč; moški redovi, karmeliti in bratje kristijanskih šol; neznanske množice romarjev, mož in žen, otrok in starčkov. Petdeset do šestdeset tisoč ljudi je bilo v dveh silno dolgih vrstah. Pomikali so se po cvetličnem potu, ki pelje k slavnim Massabiellskim skalam. Čas ter čas so pevci zapeli kako pesem in godba je veselo zaigrala. Na koncu te velikanske procesije je stopal slovesno Tarbski škof Bertrand Sévère Lavrenc, z mitro na glavi, oblečen v škofovsko oblačilo; z eno roko je blagoslavljal ljudstvo, z drugo se je pa opiral na svojo veliko zlato palico. Obdajan je bil od štiristo duhovnikov v koreteljih, od svojih velikih vikarijev, od dostojanstvenikov in od kapiteljna stolne cerkve.

Srca vseh so bila napolnjena z neko nepopisljivo ginenostjo, z neko radostjo, kakeršno poznajo le kristijanske množice, ki so zbrane pred Božjimi očmi. Po toliko mukah, po toliko borbah, po toliko nasprotovanjih je slednjič vender le napočil dan slovesne zmage. Solze sreče, navdušenosti in ljubezni so tekle po obrazih ginenega ljudstva.

Kakšno veselje je pač moralo, pri tej splošni radosti, napolnjevati srce Bernardke, ki je gotovo stopala na čelu bratovščine Marijinih otrok! V kakšni blaženosti je pač morala plavati duša častitega Lurškega župnika, ki je gotovo pel, poleg škofa, *Hosanna,* pesem nebeške zmage! Obadva sta trpela, in zdaj je prišel čas, da obadva uživata slavo.

Žalibog! med Marijinimi otroci ni bilo Bernardke; med duhovščino, ki je obdajala škofa, ni bilo župnika Peyramale. Je veselje, ki je preveliko za ta svet, in zato je prihranjeno za nebesa. Na zemlji ga krati Bog svojim najljubšim otrokom.

Ravno tisto uro, ko je bilo vse veselo, in ko je srečno solnce razsvetljevalo zmago vernikov, trpel je Lurški župnik neznanske bolečine. Ležal je, kakor so sodili, za smrt bolan. Pri njegovem zglavju ste dve usmiljeni sestri čuli in molili noč in dan. Hotel je vstati, da bi videl velikansko procesijo; pa je bil preslab, in ni mogel pogledati ne za hip vsega tega blišča. Skozi raztegnena zagrinjala njegove sobe mu je lepo zvonjenje bilo na uho, kakor jok pogrebnih zvonov.

Tudi Bernardki je pokazal Bog svojo veliko ljubezen, kakor ima navado delati pri svojih izvoljenih, da jej je poslal hudo bolezen. Kakor izvrstni duhoven, o kterem smo ravnokar govorili, ležala je tudi ona bolna, medtem ko je Tarbski škof Lavrenc vodil dolgo procesijo vernikov, in šel, v imenu Cerkve, jemat v

last Massabiellsko skalovje in slovesno posvetit češčenje matere Božje, ki se je prikazovala Bernardki. Morebiti se je bala materinska Previdnost, da se ne bi bila njena preljubljena deklica prevzela zavoljo puhle slave, zato je zakrila pred njo pogled na to prelepo slovesnost, kjer bi bila slišala, kako množice kličejo njeno ime, in kako jo časté vneti pridigarji iz prižnic. Bernardka je bila prerevna, da bi jo bili mogli oskrbovati doma, kjer ne ona ne njeni starši niso hoteli nikoli sprejeti nikakeršnega daru; prenesli so jo v špital, kjer je ležala na revni postelji očitne ljubezni, sredi med tistimi reveži, ki jih navadni svet imenuje nesrečne, ktere je pa Jezus Kristus blagoroval in imenoval izvoljence svojega kraljestva.

IV.

Zdaj je že preteklo enajst let, odkar se je prikazovala presveta Devica. Mogočna cerkev je malone dodelana: dozidali so jo do obokov, in že precej dolgo je temu, kar se bere sv. maša na vseh altarjih podzemeljske kripte. Škof je nekoliko stopinj od Jame in cerkve naselil škofijske misijonarje Garaisonske hiše, da oznanjujejo romarjem Božjo besedo in jim delé sv. zakramente.

Romanje je postalo tako velikansko, kakor morebiti nikoli nikjer na vsem svetu: zakaj romarji niso nikoli, do današnjih dni, imeli na razpolaganje vsemogočnih prevoznih posredkov, kakeršne je iznašla novejša veda. Pyrenejska železnica, za ktero bi se bila dala dobiti ravnejša in cenejša črta med Tarbes in Pau, naredila je ovinek tje do Lurškega mesta, in to zavoljo brezštevilnih popotnikov, ki hodijo iz vseh krajev sveta častit Jamsko Devico in prosit ozdravljenja na čudežnem studencu. Tukaj vidiš ljudi, ne le iz raznih pokrajin Francoskega, ampak tudi iz Angleškega, iz Belgije, iz Španjskega, iz Ruskega, iz Nemškega. Iz najoddaljenejših krajev Amerike so se vzdignili pobožni kristijanje in so prejadrali ocean, da so prišli k Lurški Jami in pokleknili pred temi slavnimi skalami, ktere je mati Božja posvetila s svojimi nogami. Tisti, ki ne morejo priti, pišejo pogosto misijonarjem in jih prosijo, da bi jim poslali na dom kako steklenico Jamske studenčnice. Tako se čudežna voda razpošilja po vsem svetu.

Lurško mesto je sicer majhno, pa vender vse mrgoli po cesti, ki pelje v Jamo. Možki in ženske, pešci in vozovi odhajajo in dohajajo brez prenehanja, kakor po cestah kakega velikega mesta.

Kakor hitro se rodi lepa vigred in solnce, premagalec zime, odpre med cvetlicami višnjava in zlata spomladanjska vrata, začno kristijanje onih krajev romati k Massabiellskim skalam, pa nič več ne poedino, kakor ob zimskih mrazih, ampak v nepretrganih vrstah. Krepki gorjanci pridejo peš po deset, dvanajst in petnajst milj daleč, in gre jih vkup po tisoč ali po dva tisoča. Zvečer jo odrinejo in hodijo vso noč pri migljanju zvezd, kakor Judejski pastirji, ki so šli k Betlehemskim jaslicam molit rojstvo Boga otroka. Gredo navzdol z visokih gor, vzdignejo se zopet iz globokih dolin, stopajo čez peneče potoke, korakajo poleg gorskih rek, prepevaje Bogu hvalne pesmi. In medpotoma zbujajo črede goved in ovac, ki so pozaspale, in precej na to je slišati med samotnimi vrhunci otožno žvenkljanje glasnih zvoncev. Za svitanja pridejo romarji v Lurd. Uvrsté se v procesijo, razvijejo zastave in gredo k Jami. Možki imajo višnjavo pokrivalo, obuti so v okorne, močno podkovane škornje, ki so dolgega ponočnega pota vsi prašni; opirajo se na grčaste palice in nosijo večjidel na ramah popotnico. Ženske so pokrite z belim ali rdečim kapuletom. Nektere nosijo z veseljem kakega otročiča. In to pobožno ljudstvo se pomika polagoma naprej, prepevaje litanije matere Božje.

V Massabiellski cerkvi so pri maši, pristopijo k Gospodovi mizi in pijó iz čudežnega studenca. Potem se razkropé v korušljih okolo Jame, sorodovinci vkup, prijatelji vkup; postavijo živež, ki so ga seboj prinesli, na travo, in se posedejo po zelenih travnikih. In na bregu Gava, v senci blagoslovljenega skalovlja, ponavljajo s svojim pohlevnim zajutrkom tiste ljubezenske pojedine, kakeršne so imeli kristijanje prvih časov. Potem dobodo vnovič blagoslov, pokleknejo še enkrat in se veselega srca vrnejo domov.

Tako hodijo v Jamo ljudje iz Pyrenej. Pa od drugod jih pride le še več. Skoro vsak dan pridejo velikanske procesije na urnih perotnicah parne moči, šestdeset do osemdeset milj daleč. Videli smo jih priti iz Bayonne, iz Peyrehorade, iz Teste, iz Arcachon, iz Bordeaux. Hodijo iz Pariza. Na zahtevanje vernikov napravlja južna železnica vsakikrat posebne vlake, romarske vlake, ki prepeljavajo samo romarje. Kadar pride tak vlak, zapojo Lurški zvonovi. Mlade deklice, oblečene v belo, žene, vdove, otroci, krepki možje, starčki in duhovniki, oblečeni v duhovsko obleko, stopijo iz onih črnih vagonov in se na kolodvoru uvrsté v procesijo. Zastave zavihrajo v vetru. Seboj imajo sv. križ, podobe matere Božje in svetnikov. Marijine pesmi zadoné iz vseh grl. Mogočna

procesija gre skozi mesto, ki ima ob takih dnevih podobo svetega mesta, kakor Rim ali Jeruzalem. Pri tem prizoru se srce vzdigne k Bogu, v tiste veličastne višave, kjer pridejo solze v oči in kjer se duša topi blaženosti zavoljo vidne pričujočnosti Jezusa Kristusa. Za hip se nam vidi, da smo v raju.

Roka vsemogočnega Boga ne neha deliti različnih milosti v Jami. Čudeži so še tako pogosti, kakor nekdaj. Ni še temu dolgo, kar je g. Hermann zopet spregledal po Jamski vodi.

V.

Bog je zvršil svoje delo.

Bog je rekel sneženi muhi, ki leži nepremakjlivo na samotnih vrhovih gor: „Prideš od mene in se vrneš k meni. Pojdeš z nedostopnih vrhov Montagne v silno globoko morje.“ In je poslal svojega služabnika, solnce, da bi s svojimi žarki, kakor z dijamantovo metlo, nekako pometlo in zgrabilo tisti bliščeči prah, ki se prav naglo spreminja v tekoči biser. Vodene kaplje curljajo izpod snega; drče doli z vrhuncev; odskakujejo pri skalovju; razbijajo se med kremenjem; zedinjajo se; zbirajo se; potem teko vkup, zdaj mirno, zdaj naglo, proti velikanskemu oceanu, ki je pretresljiva podoba večnega gibanja v večnem miru; in tako pridejo v ravnine, kjer prebivajo Adamovi otroci.

— Ustavili bomo vodeno kapljo, pravijo ljudje ošabno, kakor zidarji Babilonskega stolpa.

In začno zajezovati ta slaboten in miren potoček, ki teče prijazno po travnikih. Pa ta potoček se ne zmeni za lesene jezove, za kopice zemlje in kremenja.

— Ustavili bomo vodeno kapljo, ponavljajo bedaki v svoji nespameti.

In zdaj nakopičijo velikanske skale in jih zvežejo z neodnehljivim cementom. Pa pri vsem tem predira voda in rije skozi špranjice na vseh straneh. Ali protivnikov je veliko, več, kakor Darijevih vojakov; imajo neizmerne moči. Zamaše razpokline; zadelajo luknjice; kamenje, ki je odpadlo, denejo na prejšnje mesto; in prišla je naposled ura, da potoček ni nič več tekel. Potoček ima pred seboj jez, ki je višji od Pyramid in čvrstejši od imenitnega Babilonskega obzidja. Spodaj za tem orijaškim zidom se blišči na solncu kremenje po presušeni strugi.

Človeški napuh zažene krik veselja in zmage.

Pa vender teče voda še vedno z večnih hribov, kjer se je razlegel Božji glas; na milijone kapelj prihaja in se ustavlja pred oviro ter se molče vzdiguje pred tistim granitnim zidom, ki ga je zidalo na milijone ljudi.

— Glejte, pravijo ošabneži, vsemogočnost našega rodu. Ogledujte to titansko zidovje. Povzdignite svoje oči proti njegovemu vrhu; občudujte njegovo neizmerno visokost. Za vedno smo premagali potoček, ki teče s hribov.

Ta hip voda dorase vrha in se ulije čez velikanski jez. Priteko ljudje. Slap narašča. To ni več potoček, ampak reka, ki pada in trga tam pa tam iz zidovja najvišje kamenje.

— Kaj je to? vpijejo prestrašeni meščanje na vseh straneh.

To je vodena kaplja, ki je zopet začela teči in ki teče, kakor jej je Bog rekel.

Kaj je opravilo vaše Babilonsko zidovje? Kaj ste dosegli s svojim titanskim prizadevanjem? Mirno vodico ste spremenili v grozovit slap. Hoteli ste ustaviti vodeno kapljo: pa zopet je začela teči, in to tako silno, kakor Niagara.

Kako je bila ponižna tista vodena kaplja, tista beseda deklice, kteri je rekel Bog: „Pojdi svojo pot!“ Kako je bila ponižna in majhna tista vodena kaplja, tista pastarica z gorečo svečo pri Jami, tista revna žena, ki je molila in darovala Materi Božji cvetlični šopek, tisti stari klečeči kmetič! Nasproti pa, kako je bil močen, kako je bil videti nepremagljiv tisti velikanski zid, ki so ga osem celih mesecev delale vse moči velike države, od delavca do nadzornika, od policaja in žandarja do prefekta in ministra!

Otrok, dobra ženica, stari kmetič so nastopili zopet svojo pot. Samo da verniki nič več ne skazujejo svoje vere s svečicami ali z revnimi šopki, ampak s tem, da zidajo velikansko cerkev, ki stane na milijone frankov, in ki je že zdaj imenitna v krščanskem svetu. Hoteli so ustaviti nekoliko poedinih vernikov; zdaj prihajajo v množicah, v neskončnih procesijah, z vihrajočimi zastavami, prepevaje svete pesmi. To je velikansko romanje, cela ljudstva dohajajo po železnici. Zdaj ne veruje nič več le mala deželica, ampak vsa Evropa, ves krščanski svet, ki vre od vseh vetrov. Vodena kaplja, ki so jo hoteli ustaviti, postala je Niagara.

Bog je storil svoje delo. In zdaj, kakor sedmi dan, ko se je vrnil v svoj počitek, je prepustil to delo ljudem, da bi dobivali iz njega užitek; pa dal jim je strahovito zmožnost, dovrševati ali ovirati ga. Daroval jim je klico rodovitnih milosti, kakor jim je daroval klico vseh stvari, da bi jo gojili in pospeševali. Lahko jo

postoterijo, če stopajo ponižno in sveto za Božjo namero: lahko jo zatro, če se upirajo tej sveti nameri. Vse dobro pride od zgoraj in je zaupano človeški prostosti, kakor je bil zaupan v začetku sveta pozemeljski raj, v kterem so bile vse dobrote, če bi ga bil vedel prvi človek obdelovati in varovati, *ut operaretur et custodiret illum.* Prosimo Boga, da ne bi ljudje nikoli zgubili, kar je za nje storila Božja previdnost, in da ne bi s posvetnimi nazori ali s pregrešnim življenjem, po svojem zadolženju ali po svoji nerodnosti, ubili posode Božje milosti, svete posode, ki jim je zaupana.

Večina oseb, ki smo jih imenovali v tej dolgi zgodovini, živi še.

Umrli so samo ti-le: prefekt Massy, sodnik Duprat, župan Lacadé, minister Foult.

Večim izmed njih je bila sreča mila. G. Rouland je popustil ministerstvo bogočastja in je sprejel predsedništvo francoske banke. G. Dutour, cesarski prokurator, je postal dvorni svetovalec, g. Jacomet je centralni komisar v enem največjih mest na jugu.

Bourriette, Krescencija Bouhohorts in njen sin, gospa Rizan, Henrik Busquet, gospodična Moreau de Sazenay, vdova Crozat, Julij Lacasagne, vsi tisti, kterih ozdravljenje smo popisali, so še polni življenja ter pričajo s svojim zdravjem o vsemogočnem usmiljenju Jamske Prikazni.

G. doktor Dozous je še vedno eden najimenitnejših zdravnikov v Lurdu. G. doktor Vergez je zdravnik v Barégeskih toplicah, in potrjuje lahko obiskovalcem teh imenitnih kopelji čudeže, ki jih je nekdaj potrdil. G. Estrade, ta nepristranski opazovalec, kterega vtise smo večkrat navedli, je davkar v Bordeaux. Stanuje v ulici Ducau, 14.

G. Lavrenc je še zdaj Tarbski škof. Starost ni zmanjšala njegovih zmožnosti. Še dan danas je tak, kakor smo ga opisali v teh bukvah. Ima pri Jami hišo, kamor se časih umakne, da v teh krajih, ki so Mariji priljubljeni, premišljuje o velikih dolžnostih in težki odgovornosti kristijanskega škofa, ki je dobil v svojo škofijo tako čudovito milost. *)

---

*) Ta knjiga je bila dana prvič na svetlo leta 1869. G. Lavrenc je pa kasneje umrl v Rimu, kmalu potem, ko se je začel zbor. Senski generalni vikar, g. Pichenot, je postal za njim Tarbski škof. *(Opomnja v 44. izdaji, 1872.)*

G. župnik Peyramale je bil ozdravljen grozne bolezni, o kteri smo zgoraj govorili. Še vedno je spoštovani duhovni pastir Lurškega mesta, kjer je storil toliko dobrega, in kjer bode vedno v spominu. Še dolgo, prav dolgo potem, ko bode že trava prerastla njegov grob, v sredi med rodom, ki ga je obdelaval za Boga; še potem, ko bodo nasledniki njegovih naslednikov prebivali v njegovem farovžu in sedeli v cerkvi na njegovem velikem lesenem naslanjaču, bode še vedno živel njegov spomin pri vseh ljudeh; in kadar bodo izgovarjali besedi: „Lurški župnik,“ mislili bodo nanj.

Ludovika Soubirousova, Bernardkina mati, je umrla 8. decembra 1866, praznik brezmadežnega spočetja. In zakaj je presveta Devica, ki je rekla deklici: „Brezmadežno Spočetje sem,“ poklicala ravno ta praznik mater iz solzne doline? videti je, da zato, ker je hotela olajšati ostalim britko ločitev in jim pokazati spomin bliščeče Prikazni kot varno poroštvo upanja in presrečnega vstajenja od mrtvih.

Med tem, ko so se milijoni obračali za dozidanje prekrasne cerkve, ostal je Soubirousov oče reven mlinar, ki živi v potu svojega obraza. Njegova hči Marija, ki je bila z Bernardko, ko se je mati Božja prikazala vprvič, omožila se je z dobrim kmetom, ki je postal mlinar in ki dela s svojim tastom. Druga Bernardkina tovarišica, Ivana Abbadie, je dekla v Bordeaux.

Bernardke ni več v Lurdu. Videli smo, kako se je pri več prilikah branila sprejeti navdušenih darov in odpreti vrat sreči, ki je trkala na pohlevne duri njene hiše. Sanjalo se jej je o drugem bogastvu. „Videli boste, kako bode še enkrat poplačana,“ pravili so od kraja nejeverniki. Res si je zbrala Bernardka svoje plačilo in je segla po svojem zakladu. Postala je usmiljena sestra. V špitalu streže revežem in bolnikom.

Videla je na lastne oči obraz matere Božje, in kaj je mogla potem druzega storiti, kakor da je postala usmiljena dekla tistih, o kterih je rekel Božji sin: „Kar storite kteremu najmanjših, storite meni!“

Šla je v samostan Neverskih usmiljenih in šolskih sester. Imenuje se sestra Marija-Bernarda. Videli smo jo nedavno v njeni redovniški obleki, v mater-hiši te skupščine. Če ima že tudi petindvajset let, vender je njen obraz ljubeznjiv, kakor kakega otroka. Vidi se na nji neka nepopisljiva lepota, lepota, ki ni od tega sveta, in ki vzdigne dušo v nebeške višave. Kadar si pri nji, vnamejo se ti v srcu nekaka pobožna čutila; in kadar se ločiš od nje, si ves zavzet nad njeno mirno nedolžnostjo. Razume se,

da jo je ljubila presveta Devica. Sicer pa nima na sebi nič nenavadnega, po čemer bi se spoznalo in uganilo, da je tako imenitno nalogo zvršila med nebom in zemljo. Njena priprostost ni bila nič oškojena, dasi je postala središče velikanskega romanja. Navdušenost množic ni skalila njene čiste duše, kakor tudi voda ne more vzeti dijamantu neminljive čistosti, če ga tudi moči sto let. Bog jo še obiskuje, pa nič več ne z bliščečimi prikaznimi, ampak s sveto skušnjo trpljenja. Večkrat je bolna, in njene bolečine so strašne. Prenaša jih potrpežljivo in skoro veselo. Večkrat so že mislili, da je po nji: „Še ne umerjem,“ pravila je smehljaje.

O Božjih milostih, ki jih je prejela, govori le takrat, kadar je vprašana. Bila je Marijina priča. Zdaj, ko je spolnila svoje poslanstvo, umaknila se je v zatišje redovniškega življenja, in želi v svoji ponižnosti, skriti se med svojimi tovarišicami.

Težko jej de, kadar jo obiskujejo ljudje v njenem zavetju in kadar se mora še očitno pokazati. Boji se hrupa in beži pred človeško slavo. Daleč se ogiblje vsemu tistemu, kar bi jo moglo spominati imenitnosti njenega imena v krščanskem svetu. Živi sama za se v svoji sobici ali pa streže bolnikom. Za posvetni hrup in direndaj nima ušes: od vsega tega odvračuje svoje misli in srce, da bi laglje služila Bogu in bližnjemu. Živi ponižno v Bogu in je mrtva za pozemeljske ničemurnosti. Sestra Marija-Bernarda ne bode nikoli brala teh bukev, ki pripovedujejo toliko o Bernardki.

KONEC.

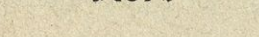

Dodatek prelagateljev.

Bernardka je že v večnosti. Umrla je 16. aprila l. 1879. Najbrže je imela slutnjo o svoji bližnji smrti. Ko je bila vprašana po prazniku sv. Jožefa, za kakšno milost je prosila le-tega svetnika, odgovorila je prav določno: „Prosila sem ga za srečno smrt.“

Od tega dne je bila vsak dan slabša. Rekli so ji, naj bi prejela zakrament sv. poslednjega olja. Precej je bila pripravljena. Petek, 28. marca je bila obhajana in dejana v sveto olje. Pred svetim obhajilom je še nagovorila svoje sosestre z močnim in čistim glasom, kar je osupnilo vse pričujoče: „Moja ljuba mati, odpustite mi, da sem vas žalila s svojo nezvestobo v samostanskem življenju, tudi prosim svoje sosestre, naj mi odpuste, da sem jim dajala slabe zglede.“

Spovednik jo je nekoč osrčeval, naj bi svoje trpljenje in svoje življenje darovala Bogu; in da bi ji bolje dopovedal, kakšno veselje jo za to čaka v nebesih, rekel ji je, naj se le spomni tistih srečnih ur, ko je gledala mater Božjo v Massabiellskem skalovju. In tedaj je odgovorila: „O gotovo, kako dobro mi de misel na to!“

Velikonočno nedeljo jo je obiskal gospod oče Moyse, kapucin. Vprašal jo je, kako je mati Božja rekla: „Brezmadežno spočetje sem,“ ali v književni francoščini, ali v Pyrenejskem narečju. In Bernardka mu pove, da je rekla presveta Devica v Pyrenejskem narečju: *„Souy l' Imaculada Conceptioun!“* (V književni francoščini bi se reklo: *„Je suis l' Immaculée Conception!“*)

Po noči na velikonočni torek je izrekla večkrat besede: „Poberi se, satan!“ In nato je zjutraj pravila, da jo je skušal in strašil hudič, ki je pa precej zbežal, ko je zaklicala ime Jezus. In na večer ravno tega dne je rekla neki svoji sosestri: „Ljuba

moja sosestra, bojim se, da nisem prav porabila velikih milosti, ki sem jih prejela.“ Opominali so jo, naj zaupa na veliko usmiljenje Jezusovega srca, in tedaj se je razveselila ter je rekla: „Zdaj sem mirna in srečna.“ Ta mir je ohranila do smrti.

Zopet je prejela zakrament sv. pokore in sv. rešnega Telesa. Večkrat jo je v bolezni tako prijelo, da so že mislili, da bo zdaj zdaj izdihnila; pa Bog ji je podaljšal trpljenje, ker jo je hotel še bolj očistiti. Neznansko je trpela, pa njena potrpežljivost, njena vdanost v voljo Božjo je bila skozi večja. Vedno je Bogu pošiljala pobožne vzdihljaje, še celó v spanju. Zlasti je večkrat rekla: „Moj Bog, ljubim te!“

Največ je trpela, kadar so jo prelagali. Videlo se je tedaj, kakor da jo premagujejo bolečine; pa precej se je ohrabrila, in prosila je svoje sosestre, naj bi ji odpustile, če je izrekla v bolečinah kako napačno besedo.

Sredo po veliki noči ji je bilo prav hudo; sedela je na stolu in težko je dihala. Zopet se je izpovedala in izrekovala je pobožno ime Jezus, da bi dobila popolnoma odpustek. Potem je z drugimi vred molila molitve za umirajoče, njen glas je bil slab pa čist; oči so se ji živo odpirale in obračale na podobo Zveličarjevo. Vzela je v roke križ, in ga je stiskala na prsi z vso močjo.

Zadnji čas njene bolezni so zapazili, da se je svetil poseben žar v njenih očeh, kadar je pošiljala pobožne vzdihljaje Bogu, kadar je pogledala na križ ali kadar je slišala govoriti o nebeškem veselju. Njeni pogledi so bili toliko pomenljivši, kolikor bolj je oslabélo njeno telo.

Pogostoma je vzdihnila k presvetemu Jezusovemu srcu, k brezmadežni Devici in k svetemu Jožefu. Mislila je, da je skrbela premalo za nebesa. Rekla je: „Kako prav ima pisatelj knjige o nasledovanju Jezusa Kristusa, če nas opomina, naj bi opravljali dobra dela, dokler smo zdravi. Kedar se bliža smrt, nismo skoro za nobeno delo.“

Nekoliko ur pred smrtjo reče ji neka njena sosestra: „Ljuba sestra, nabita ste na križ, toliko trpite.“ In Bernardka stegne nato roke v podobo križa in reče: „Moj Jezus, kako te ljubim!“

Potem se spomni posebnega blagoslova, ki ga jej je za smrtno uro naklonil sveti oče papež Pij IX. Prosila je za pismo, s kterim jej je bila dana ta posebna milost, in držala ga je v rokah, da bi si prilastila blagoslov. Pa rekli so ji, da tega ravno ni treba, naj le samo ima potrebni namen in izgovarja ime Jezus.

Poskusila je nekoliko vzdigniti se, pogledala je proti nebu in držala je levo roko pred čelom. Oči so ji močno žarele. Njen obraz je razodeval mir in veselje. Potem zavpije trikrat O! o! o!, in to s takim glasom, da ga ne moremo popisati, in ki je bolj razodeval začudenje, kakor pa bolečino. Tresla se je po vsem životu. Nato položi tresočo roko na srce, pobesi oči in reče razločno in pobožno: „Moj Bog, ljubim te iz vsega svojega srca, iz vse svoje duše in iz vseh svojih moči.“

Ob dveh je zaželela miru. Ostala je pri nji samo postrežnica. S pomočjo le-te svoje sosestre je še pošiljala Bogu pobožne vzdihljaje.

Četrt na štiri vzame v roke križ, in poljubi pobožno in počasi pet ran Božjih. Ko zagleda v sobi svojo drugo sosestro, reče ji večkrat: „Molite zame!“ Čez nekaj časa zaželi pijače. Kmalu potem jo primejo smrtne težave, in čez nekoliko minut izdihne svojo dušo v Božje roke.

Ko se je razvedelo za njeno smrt, vreli so ljudje od vseh strani v samostansko kapelico, kjer je ležala. Vse vrste človeške družbe so bile ondi zastopane. Moški in ženske, uradniki in vojaki, delavci in duhovni so hoteli imeti v spomin kako reč, s ktero so se dotaknili Bernardke. Priprosti vojaki so se je dotikali z molki, oficirji pa s svojimi urami. Nekteri trgovci so poprodali pri tej priliki vse svoje križce, svetinje, podobe in molke. Tistih tri dni, ki so pretekli do njenega pogreba, hodili so jo kropit ne samo Neverski prebivalci, ampak tudi ljudje iz bližnjih far.

Soboto, 19. aprila, je bilo že na vse zgodaj polno ljudi okolo samostana. Morali so jim zapreti cerkvena vrata, da ni zmanjkalo prostora za duhovne in deputacije iz raznih krajev.

Veliki duhoven stolne cerkve je imel črno mašo, pri kteri so peli stolni pevci. Visokočastiti škof, ki je ravno popotoval po škofiji, prihitel je naglo k pogrebu, predno je opravil vsa svoja pota. V koru so bili kanoniki, in med njimi je bilo videti gospoda očeta Sempé, prednjika Lurških misijonarjev, ter tudi tistega duhovna, ki je učil Bernardko za prvo sveto obhajilo. V stranskih kapelicah so bili mestni duhovni, duhovni raznih ustavov, župniki iz bližnjih far in še veliko drugih duhovnov. Po cerkvi so bile umeščene razne kongregacije, razne deputacije in tisti, ki so bili čudovito ozdravljeni po Jamski vodi; med temi je bil in prav pobožno molil Henrik Lasserre, imenitni popisovalec Lurških čudežev.

Po sveti maši je govoril visokočastiti gospod Neverski škof hvalni govor o sestri Mariji Bernardi. Nato so ranjko položili k

počitku v kapelico sv. Jožefa, tistega svetnika, kterega je tolikanj častila. Truplo je bilo dejano v svinčeno rakev, s pergamentom, na kterem je popisano njeno življenje. Rakev leži v hrastovi trugi.*)

Bernardka je dokončala svoj tek in dosegla krono v nebesih, za ktero je toliko trpela in ktero ji je obljubila mati Božja pri nekem prikazovanju, rekoč, da jo bode storila srečno na onem svetu. Zamaknenke ni več med živimi, čudeži se pa še vedno gode v Lurški Jami in po Jamski vodi. — In Lurd je dan danes najimenitnejši Božji pot. Časih pride tjekaj na dan po 10000 romarjev, po 500 do 600 duhovnov. Ko je bila 3. julija l. 1876 kronana podoba brezmadežnega spočetja za Jamsko cerkev, poslali so papež svojega namestnika; in pri tej slovesnosti je bilo 35 škofov, 3000 duhovnov in kakih 100.000 vernikov. — Papež Pij IX. so tudi Jamsko cerkev obdarovali z velikimi prednostimi. Kdor to cerkev obišče, se izpove in pristopi k mizi Gospodovi ter moli na papežev namen, temu niso odpuščeni le vsi grehi, ampak tudi vse časne kazni, to je, on dobi popolnoma odpustek, ki se da obrniti tudi za duše v vicah; in kdor to cerkev samo obišče s skesanim srcem ter moli na papežev namen, dobi odpustek 200 dni. In ti odpustki veljajo za vse čase. — Naj opišemo

Čudež, ki se je zgodil 20. maja 1881. leta v Albanskih hribih, 20 kilometrov od Rima.**) — 17letna gospodična Torquati iz Marino je zbolela pred nekoliko časom za vnetjem drobovja in želodca. Na svet svojega strica, visokočastitega gospoda Ingami, ki je pomožni škof v Albanu, prišla je v to mesto iskat zdravja v milejšem zraku. Pa tu je še bolj obolela, tako da 14 dni ni mogla uživati nikakeršne jedi. Sredo, 18. maja, so izrekli vsi štirje zdravniki (eden izmed teh je bil nalašč poklican iz Rima), da je ni več pomoči. In res, bolnica je bila v petek silno slaba, in želela je sama svetih zakramentov. Zdravniki, ki so jo obiskali dopoldne in ki so bili še poklicani, so rekli, da ne morejo prav nič pomagati bolnici. Že so molili molitve za umirajoče, in na obrazu mlade deklice so se prikazovala znamenja bližnje smrti (facies hippocratica). Zdajci odpre bolnica oči in zahteva z največjo težavo Lurške vode, ki jo je neki znanec prinesel iz Rima. „Mati Božja me hoče ozdraviti,“ reče s čudovitim zaupanjem, prime steklenico čudežne vode in jo izprazni na dušek; pred nekoliko dnevi je mogla izpiti le nekoliko kapljic Jamske vode. In v tem hipu je tako rekoč oživela, in je

*) „Monat-Rosen“, 16. avgusta in 16. septembra, l. 1879.
**) „Das Vaterland“, 31. maja, l. 1881.

rekla, da je zdrava. Vstane, obleče se brez tuje pomoči, hoče jesti, in jed ji je šla prav v slast. Konečno je hotela iti v cerkev, da bi se zahvalila nebeški dobrotnici; pa ni mogla iti, tako so vreli v sobo njeni žlahtniki, njeni prijatelji in znanci, med temi tudi njeni zdravniki; izpraševali so jo neprenehoma, in na vso moč gineni so slavili mater Božjo. Ko se je glas o tem čudežu raznesel po mestu, zbralo se je sila veliko ljudi na trgu, in gospodična Torquati se je morala prikazati na oknu ter ljudem naznaniti, da jo je ozdravila Lurška mati Božja. *Viva Maria!* zadonelo je v v tisočernim odmevu med navdušenim ljudstvom. In zdaj se je zgodil drugi čudež. Neka judovska rodovina iz Albano se je spreobrnila. Oče, mati in otroci te rodovine, ki so bili tudi na trgu in videli tak čudež, so se zjokali in rekli: „Tudi mi hočemo biti kristijanje in Marijini otroci!“ Pomožni škof, visokočastiti gospod Ingami, je izbral častitega gospoda Deangelis, ki je molil deklici molitve umirajočih, da je nesel v Rim poročilo o skazanem dvojnem čudežu.

Popravki.

Stran 4., vrsta 16. in 17. od zgoraj namesto „prestavljali“ beri: „preslavljali“.
„ 12., „ 21. od spodaj namesto „dospé“ beri: „dospó“.
„ 27., „ 2. od zgoraj namesto „skrivnostnij“ beri: „skrivnostni“.
„ 29., „ 5. od spodaj namesto „da zvija krč mlado deklico“ beri: „da je mlada deklica bolna za katalepsijo“.
„ 29., „ 4. od spodaj namesto „krč jo napada“ beri: „bolna je za katalepsijo“.
„ 30., „ 19. od zgoraj namesto „ali pa da ima krč“ beri: „ali pa da je bolna za katalepsijo“.
„ 38., „ 8. od spodaj namesto „To ni ne okorni krč“ beri: „To ni ne okorna katalepsija“.
„ 89., „ 20. od spodaj namesto „oznanuje“ beri: „oznanjuje“.
„ 159., „ 1. od zgoraj namesto „sploh želeli, da se studenca v drugič preišče“, beri: „so sploh želeli, da se studenec v drugič preišče“.
„ 160., „ 11. od spodaj namesto „innjeni“ beri: „in njeni“.
„ 178., spodnja vrsta v opomnji namesto „Guša“ beri: „Golša“ (krof).
„ 189., vrsta 10. od zgoraj namesto „izvišenost“ beri: „vzvišenost“.
„ 240., „ 14. od zgoraj namesto „da ne bil“ beri: „da ne bi bil“.